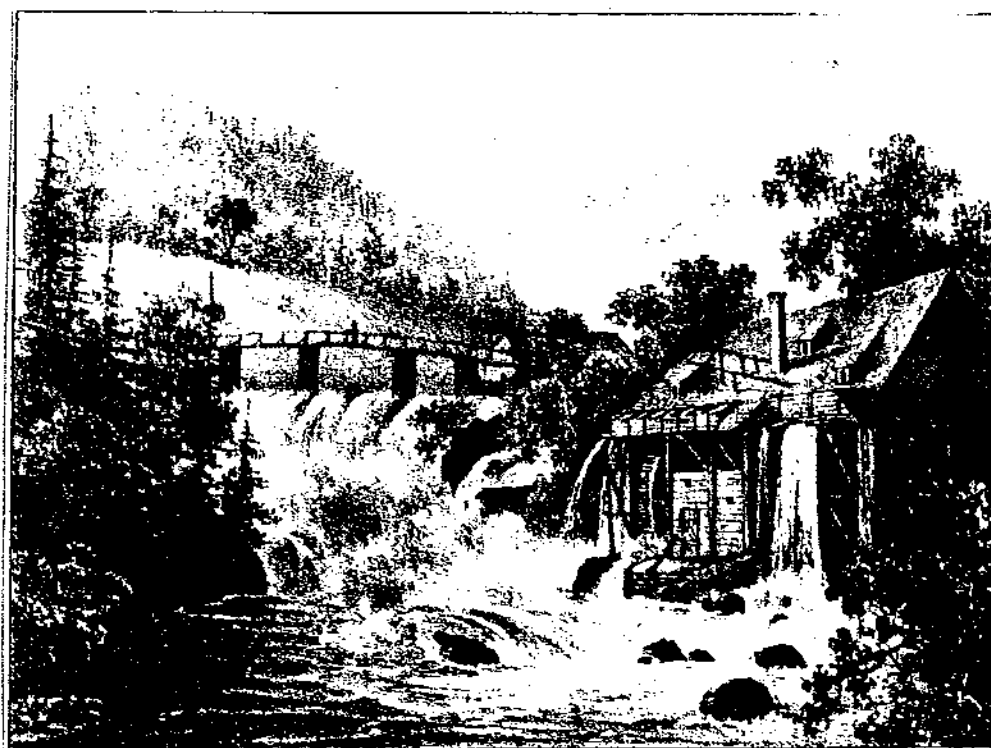

Kirkebye Stangjerns Hammer i Maridalen.

og historien om resten av Maridalen

25. oktober 1999
Thor Maarud

1. JERNFREMSTILLING I OSLO-OMRÅDET.	8
1.1 Hytten ved Brekke i Maridalen	9
1.2 Jernhytte i Maritzdal	9
1.3 Jernverket i Bærum	10
1.4 Kirkebye Stangjerns Hammer i Maridalen	10
2 DRIFTEN AV STANGJERNES HAMMEREN 1796-1798.	12
3 PRODUKSJONEN	17
3.1 Herdferskning.	17
3.2 Trekullmetoden.	20
3.3 Foredling av råjernet	21
4 HVEM ARBEIDET VED STANGJERNES HAMMEREN?	24
5 LØNN TIL ANSATTE	27
6 ANDRE UTGIFTER TIL BYGGING OG PRODUKSJON	28
7 REGNSKAP FOR ÅRENE 1869-1874	42
7.1 Haklosagen	43
7.2 Næss Tegleværk	43
7.3 Møllen	43
8 SAGER I MARIDALEN OG MØLLER I AKER	47
9 REGNSKAP FOR MARIDALSHAMMEREN 1854-1873	48
10 BRENNVIN TIL ST. HANSFEIRING	53
11 GREVEVEIEN	53

12	NORDMARKSVEIEN	55
13	NÆSS TEGLEVERKS REGNSKAP	55
14	KIRKEBYE STANGJERNSHAMMER	57
14.1	Smediens Inventarium 15. mai 1880	61
14.2	Løst inventar	62
15	BYGGEARBEIDER	62
16	TØMMERFLØTING	64
17	ANSATTE VED STANGJERNSHAMMEREN I 1918	64
18	HUSMENN	66
18.1	Skjerven	66
18.2	Mile-hytten	70
18.3	Skjærvenstua.	71
18.4	Skjervenbroen	71
18.5	Øvre Kirkeby	79
18.6	Svingen	81
18.7	Blaasaas.	84
18.8	Western	86
18.9	Møllerstua	88
18.10	Slottet	89
18.11	Braaten	90
18.12	Bakken	91
18.13	Steensrud.	92
18.14	Sørsetra	93
18.15	Nordsetra	95
18.16	Bjørnholt	96

18.17	Taraldsrud	96
18.18	Hellerud	97
18.19	Kallerud	97
18.20	Skomagerstuen	99
19	KONTRAKTER, RIKSARKIVET	99
19.1	Skjerven:	99
19.2	Kirkeby.	99
19.3	Hauger.	99
19.4	Sander.	99
19.5	Vassdrags-og flødningssager	99
20	TORE FURUBERG	100
21	HISTORIER KNYTTET TIL PLASSENE	101
21.1	Skjærven Bro	102
21.2	Bruastua	102
22	BOKA JERN, AV GEORG BROCHMANN	106
23	HAMMER PÅ 340 KILO	108
24	FRA 1871 TIL NEDLEGGELSEN I JULI 1874	109
25	FRA LIGNINGSPROTOKOLLENE	111
26	ALF CHRISTIANSEN	112
26.2	Høstjakta.	113
26.3	Godseieren på besøk	113
27	INGENIØR LANGBALLE	114
28	ANDRE MINNER FRA MARIDALEN	114
29	ØKONOMIEN FOR FOLK I MARIDALEN 1793-1917	115

30	ANNEN VIRKSOMHET I MARIDALEN	118
30.1	Næss Tegleværk	118
30.2	Houger Tegleværk	119
30.3	Lokomobil	119
30.4	Vaggesten	119
30.5	Sander sag	120
30.6	Chrisriania Uldspinneri	121
30.7	Skard Krudtværks kruttmøller	121
30.8	Referat fra en tur i Neskroken	121
30.9	Skard Krudtværk	123
30.10	Ullspinneriet	126
30.11	Maridalen skole	128
30.12	Maridalen kapell	129
	Bedehuset	130
30.13	Posten i Maridalen.	131
30.14	Øvrige gårder og plasser i Maridalen.	131
30.15	Ødegaarden	131
30.16	Taraldrud	134
30.17	Tømte/Øgården	134
30.18	Nes	148
30.19	Bakken	149
	Brænders.	150
	Vestby.	151
30.20	Vaarnhus	153
30.21	Nordby	154
30.22	Hauger	154
30.23	Berget	156

30.24	Dusgaard	157
30.25	Haugermosen	158
30.26	Fredheim	158
30.27	Kasa	159
30.28	Turter	160
30.29	Turterbekken	162
30.30	Sagbakken	163
30.31	Nordstuen	164
30.32	Katnosberget	164
	Iverstuen	165
30.33	Skar	165
30.34	Kramla	169
30.35	Steenbraaten	169
30.36	Halset av Skar.	170
30.37	Skarpsno	170
30.38	Vestli	172
30.39	Vestbraaten	172
30.40	Waggesten Øvre	173
30.41	Nordbraaten.	175
30.42	Østbraaten	176
30.43	Hullet	176
30.44	Dalen	177
30.45	Halvorsrud	177
30.46	Bergerud	178
30.47	Brostuen	178
30.48	Nedre Waggesteen	179
30.49	Engen	181

30.50	Spinneriet	182
30.51	Gaden	182
30.52	Myrvold	183
30.53	Torget	183
30.54	Sydbraaten	184
30.55	Fossheim	186
30.56	Haugen	187
30.57	Buraasstuen	187
30.58	Lurhullet	187
30.59	Løvlund.	188
30.60	Snippen	188
30.61	Grønlien	188
30.62	Rødløkken	189
30.63	Sander	190
30.64	Bommestuen	192
30.65	Græsstuen	192
30.66	Sanderstuen	193
30.67	Slaattebraaten	194
30.68	Sanderberger	194
30.69	Fjellenga.	195
30.70	Ilen	195
30.71	Berntsberg	196
30.72	Sagstuen	197
	INNSAMLING OG KONTROLL AV STOFFET.	197
31	AVSLUTNING	198

1. Jernfremstilling i Oslo-området.

Utvinning og fremstilling av jern var viktige "oppfinnelser". Navnene på tidsavsnittene eldre og yngre jernalder viser det. Jern- og krigsguden Mars var en av de mektigste i den romerske gudeverden. Jernsymbolet og mannstegnet er det samme; en ring med en pil skrått opp mot høyre.

Eldre jernalder regnes hos oss fra år 500 før til år 600 etter Kristi fødsel. Yngre jernalder er tidsperioden videre fram til rundt år 1000, ved overgang fra vikingtid til middelalder.

Vikingene og deres forfedre smidde sine sverd og andre våpen av jern de utvant av myrjern i blæstergroper.

Gjennom middelalderen fram til reformasjonen og nytiden skjedde det en gradvis utvikling av nye metoder for jernutvinning og bearbeiding.

I vårt land skjøt jernutvinningen fart på 1500-tallet.

Ved Sognsvann ble det i 1538-39 satt igang utvinning av jernmalm i "Sogenberg Gruber".

De første Jernverkene var basert på rennhærddrift, en direkte metode. Rennhærdene var enkle ovner der smeltet slagg kunne tappes ut. Jernet ble igjen som en klump som kunne bearbeides videre etter oppvarming.

Rundt år 1600 ble det funnet jernmalm flere steder i Bærum. I 1622-23 ble landets første masovn - egentlig "Marsovn" etter guden Mars - bygd på Bærums Verk. Masovnene var teknisk sett rennhærderene overlegne. Jernutvinningen i masovnen var langt mer omstendelig og krevde mer energi i form av trekull og vannkraft. Men resultatet, råjernet, ble langt bedre enn det som ble utvunnet i rennhærderene. Gjennom fersking og herding ble råjernet omdannet til smijern.

På stangjernshammerene ble råjernet hamret ut til stenger og plater eller til grov spiker på egne spikerhammerer. Vanlig spiker, i de størrelser vi bruker, ble smidd i "kleinsmidene".

Jernverkene er kjent for sine fint utsmykkede ovnsplater.

Bilthuggerne (billedtreskjærerene) skar ut modeller til ovnsplater i tre. Av tremodellene ble det laget en sandform som det flytende jernet fra masovnen ble hellet opp i. Jernverksproduktene, særlig de forseggjorte store etasjeovnene som kom på 1700-tallet var for dyre for folk flest, men enklere modeller kom etter hvert på markedet.

Mest populær ble vedkomfyrene som gjorde matlagingen langt lettere enn før, da åpne ildsteder hadde vært det vanlige.

Krigsmateriell var den beste inntektskilden for jernverkene. Produksjon av kanoner og kuler og annet krigsutstyr var hovedformålet ved etableringen av flere jernverk. Krigene mellom Danmark-Norge og Sverige- og mellom andre land i Europa- ga høykonjunktur og sikret jernverkene økonomi.

Jernverkene erfarte til fulle sannheten i ordtaket "den enes død den annens brød".

Vannkraften, malmen og trekullene var forutsetningene jernverkene var basert på. Eller sagt på en annen måte, malmen var grunnvullen, skogen livsbetingelsen og elvene drivkraften.

Alle de større jernverkene lå langs eller nær kysten fra Moss til Arendal.

Årsaken var transporten av malm sjøveien fra Sørlandet og levering av salgsproduktene til hovedmarkedet i Danmark.

Rundt hovedstaden var det god tilgang på vannkraft og skog. Jernholdig malm fantes også, men ikke i store nok mengder og av god nok kvalitet.

Jernfremstilling har foregått i Oslo-området gjennom hundreder av år. Vi kan finne skrevne ting om smeltehytter langt tilbake i tiden.

I 1545 kan vi lese eksakt i Peder Hansens brever til kongen om den nye hytten som Peder Hansen skulle bygge for kongen. Peder Hansen var lensherren på Akershus Festning. Han skriver at han ikke kan finne folk som han kan bruke, da de svenskene som kunne det å bruke en masovn er døde. Kong Gustav i Sverige kan heller ikke hjelpe ham da det har vært pestepedemi.

På det tidspunktet var det to smeltehytter i Norge, en i Hakadal og en i Skien.

1.1 Hytten ved Brekke i Maridalen

I 1550 får Peder Hansen brev fra kongen 5.januar som forteller at kongen akter å bygge en ny smeltehytte i Oslo for slottet. Så har vi et brev fra kongen til Christian Munk 18.juni 1557 "at han skal snarest mulig bygge en jernhammer på beleiligste sted oven ved Aker bro, så han der kan smede kloder og annet- og føre tømmer dit mens føret står. Han skal snarest mulig nedskikke det jern som er smedet på Hakadal, dessuten de kloder som er gjort i Agers Herred i forgagne sommer."

Her er det mulig at det kan være snakk om hytten ved Brekke i Maridalen.

To engelske brødre, Hugo og Nicolaus Bedau fikk 7.september 1575 bevilgning til å anlegge jernhytter forskjellige steder i Norge, blant annet på Brekke i Maridalen, på nærmere fastsatte vilkår. I 1578 fikk Vilhelm Lydall brev på en gård og en smeltehytte."9.januar 1578 gir Vilhelm Lydall tilkjenne at han har hatt store omkostninger ved å ha bygget og anrettet en jernhytte i Akershus Len i Maridalen, som Hugo og Nicolaus Bedau før ham og hans consorter har foretatt og siden overgitt."15.april 1579.Johan Foxall og hans svoger Vilhelm Lydall fra England og deres arvinger fikk brev fra kongelig Majestet med deres modskapp å måtte bruke og beholde en jernhytte i Maridalen i 20 år," - vi har av samme gunst samtykket i at Foxall og Lydall må få de etterskrevne bondegårder ved navn Breck, Vester Greffsong og Lille Song. Det dreier seg vel om gårdene Brekke, Vestre Grefsen og Lille Sogn. Sistnevnte gård tilhørte i sin tid Mariakirken og ble vel brukt i forbindelse med Sogsvannsgrubene.

1.2 Jernhytte i Maritzdal

25.april 1579 har Foxall og Lydall fått ytterligere frihet på den jernhytte i Maritzdal (Maridalen) som for noen tid siden er bygd. At bøndene mot betaling gjør dem befordring slik at arbeidet kan ha fremgang.

19.januar 1584.Ove Juell fikk brev--"som du gir tilkjende om de tre gårder der ved slottet, den engelske ved navn Lydall er forundt til jern at fremdrive, og vi erfarer at han det nu overgiver

at du samme tre gårder straks annammer der ved slottet og som mester Hugo Bedau likeledes der i lenet har noen gårder at du også disse annammer ved slottet". Den jernhytten som var på Brekke i Maridalen i 1578 ble senere flyttet til Fossum i Bærum, ved Bogstadvannet.

Sommeren 1996 startet arbeidet med ny demning ved Oset i Maridalsvannet. Dette arbeide skal være ferdig i februar 1997.

En skolekamerat av meg, som jeg gikk på realskolen sammen med på daværende Grefsen Kommunale Høyere Allmennskole, Bjarne Gundersen hadde vært oppe ved Oset sommeren 1996 og snakket med de som arbeidet der.

De hadde fortalt ham at massen som spuntveggen ble slått ned i bak den gamle demningen består av morenesand. Denne spuntveggen holdt vannet tilbake slik at man kom til og fikk fjernet restene av gamle demninger. Mens arbeidet pågikk måtte spuntveggen støttes opp da man så den ga etter for vannmassene .Dette var på grunn av at den kun var slått ned i morenegrusen.

Under gravearbeidene traff man på restene etter en støpt renne langt nede i morenemassene. Det er vel nærliggende å tro at dette kan være rester etter den virksomheten som ble drevet her i 1578.

1.3 Jernverket i Bærum

Peder Ankers eiendommer rundt Oslo.

I 1791 kjøpte Peder Anker jernverket i Bærum "med tilliggende eiendommer og herligheter" av Fredrik Julius Kaas som hadde giftet seg med enken etter Conrad Clausen. Salgssummen var 167.000 Riksdaler, et svimlende beløp.

Gjennom denne handelen ble Peder Anker en av landets største eiendomsbesittere. Kaas ble i 1804 dansk statsminister ,mens Peder Anker i 1814 ble den første norske minister i Stockholm.

I 1806 kjøpte Peder Anker Hakadals verk som ble nedlagt i 1868.

Masovnen på Fossum Jernverk ved Bogstadvannet ble startet opp av Peder Anker i 1791-92 og nedlagt av Harald Wedel Jarlsberg i 1858.

Stangjernshammeren på Fossum var anlagt av Bærums Verks eier Conrad Clausen i 1778 og var i drift til i 1874.

Masovnen lå på gården Voksens grunn .Leiekontrakten fra 1779 gjelder fortsatt, og den årlige leie på et skippund jern betales fremdeles omregnet i kroner og ører.

1.4 Kirkebye Stangjerns Hammer i Maridalen

To år etter at Peder Anker overtok Bærums Verk anla han i 1793 en stangjernshammer i Maridalen.

Navnet var den gang

:

Kirkebye Stangjerns Hammer i Maridalen.

Det første Peder Anker gjorde var å utbedre veien fra Bærums Verk til Fossum Jernverk. Så ble Ankerveien ført videre opp Holmenkollåsen til Båntjern og videre til Sogsvann. Her delte veien seg, en gren gikk ned til Brekke Brug og den andre grenen fortsatte videre bortover åsen langs Songsvann, bort over Skjervenåsen og til der Stangjernshammeren skulle anlegges.

Dette arbeide ble gjort i tiden 1791 til 1793. Vegen var ferdig sommeren 1793 og kostet 1440.

Allerede vinteren 1792/93 forgikk den første transporten på vegen. Det var stangjernshammeren fra gamlebruket i Lommedalen som ble transportert til Hammeren i Maridalen for montering i Hammerhuset ved Skjærsløvelven.

Her nede ved Skjærsløvelven ble det bygget bro. Broen fikk navnet Hammerbroen og fossen på nedsiden fikk navnet Hammerfossen.

Stangjernshammeren ble bygget på østsiden av elven.

Veien var meget viktig da det i første omgang skulle transporteres mye tungt utstyr fra Bærums Verk til Hammeren. Likeså ble veien fra Stangjerns Hammeren bort til den som i dag heter Gamle Maridalsveien forsterket. Denne var også av meget stor betydning når det gjaldt transport til Stangjerns Hammeren.. På den andre siden lå den gamle Nordmarksveien som ble benyttet da de ferdige produkter som skulle til Christiania . Vi må ikke glemme at man den gangen prøvde å unngå bakker for å spare hesten.

Grunnen på østsiden av Skjærsløvelven lå under gården Kirkeby og grunnen på vestsiden lå under Skjerven.

Plassene som lå under Kirkeby var: Kallerud, Skomagerstuen, Hellerud, Svingen Møllerstua og Slottet.

Plassene under Skjerven var :

Laakeberget, Skjervenstua, Skjervenbroen, Braaten, Bakken, (også benevnt søndre Stensrud), Stensrud, Sørsetra, (også benevnt Skjerven Seter), Nordseter og Taraldrud.

Så langt jeg har kunnet bringe på det rene har anlegget Stangjerns Hammeren bestått av følgende hus, dette er tatt ut fra inventarlistene for årene 1834-43 og kart fra 1890. Nede ved elven lå selve stangjerns Hammeren med sitt utvendige store vannhjul og selve hammeren inne i huset. Ved siden av her lå hærderen hvor råjernet ble smeltet og støpt ut i smeltestykker. Smeltestykkene ble så varmet opp i de store essene og deretter banket ut til stangjern med den store stangjernshammeren. Drivkraften til essene var også vannkraft.

Litt tilbaketrasket lå materialhuset, det inneholdt råjern og trekull. Lenger opp lå sprøytehuset og finsmia hvor det bl. a. ble smidd spiker.

Går vi enda litt lenger opp ligger plassen Møllerstua og senere Hammeren.

Her finner vi hjulhuset, mølla og tørka for korn. Her opp lå også bryggerhuset, bakerhuset badstua og stolpehuset. Sistnevnte ble brukt som lager for mel og fedevarer som ble utlevert til de ansatte og anført deres konto.

Ovenfor disse husene lå saga og sagmesterboligen.

Møllehuset inneholdt også snekkerverkstedet. Det var også uthus som inneholdt låve fjøs, stall og grisehus. Jeg gjør oppmerksom på at bolighuset etter ca.1849 tjente som bolig for mølleren og er benevnt Møllerstuen.

Før Stagneres Hammeren ble anlagt hadde mølleren bodd i Møllerstua. Mølla og saga som lå her da Stangjerns Hammeren ble anlagt tilhørte Kirkebye.

Da Stangjerns Hammeren ble anlagt måtte mølleren flytte til plassen Slottet som lå rett overfor Nordsetra. Grunnen til at mølleren kunne flytte tilbake var at den nye hovedbygningen på Hammeren var ferdig og fullmektigen kunne flytte inn i nytt hus

Når det gjelder Møllerstuen så ble den i eldre tid benevnt Quernstuen. Plassen var jo husmannsplass under Kirkeby. Da jeg vokste opp lå det en gammel møllesten på jordet ved siden av den gamle veien som gikk fra den gamle Skjerven broen til Kirkeby. Det er vel sannsynlig at denne opprinnelig kom fra Møllerstua.

2 Driften av Stangjerns Hammeren 1796-1798.

Under katalog nr.1037 i Løvenskiolds Private arkiv ligger en bok som bærer følgende påskrift:

Regnskabs Bog for Kirkebye Hammeren
begynt 1796
Hoved og Indskuds Bog
ved Kirkebye Stangjerns Hammer
I
Maridalen
Begynt aar 1796 og sluttet 1798.

Den begynner med kontiene til de som har fått utbetalt penger for arbeid og leveranser til Kirkebye Stangjerns Hammer:

Niels Erichsen Beck	Utbetalt 393 Rdl. for aaret 1796 for arbeid paa Kirkebye Stangjerns Hammer.
Christopher Waggesteen	Utbetalt for kjøring og levering av 225 tylter bygningstømmer i 1796.I 1797 og 1798 utbetalt for levert ved til Milene ved Øyungen.
Hans Nicolaisen Lørenskoven	Utbetalt i 1797 og 1798 for levert Kulved til Øyungen.
Torger Sørensen Nygaard under Kamphoug	Utbetalt for Kulved.
Lucas Bertelsen Faarekiernbraaten, Nordmarken.	Utbetalt for Kulved levert ved Øyungen.
Anders Nielsen Biørnedalen	Utbetalt for Kulved levert ved Øyungen

Enken Mari Hansdatter Waggesteen Utbetalt for kjøring.

Christen Hansen Gaaslongen Kjøring av Kulved til Øyungen
Peder Jensen Liggeren Kjøring av Kulved til Øyungen

Christer Bache 1796 levert varer til Kirkebye Hammeren
fra Grefsen.

Mads Jørgensen Lørensæteren 1797 for levert Kulved.

Hans, Jens og Paul Jenssønner
Kamphoug 1797 for levert Kulved

Svend Kirkebye 1796 betalt for kjøring ved bygging av
familieboliger.(Bruastua og Bakken)

Joen Hansen Dæhlie Utbetalt i 1797 400 Rdl. for byggearbeider
ved Stangjerns Hammeren

Halvor Christen Kirkebye 1797.Div.kjøring fra Christiania bl.a.6 kakkelovne.
I 1798 har han kjørt 52 tylter og 10 stokker
bygningstømmer fra Waggesteen Skov til
Kirkebye Hammer.

På side 45 finner vi de første tallene fra starten på produksjonen ved Kirkebye Stangjerns
Hammer:

Produksjon juli 1797	42 skp.-13-6
Produksjon august 1797	73-skp.-0-12
Produksjon september	56 skp.-12-10
Produksjon oktober 1797	113-skp.12-12
Produksjon november 1797	87-skp.7-0
Produksjon desember 1797	102-skp.14-11

Produksjon av smidd jern i 1797 476 skp.8-5

Produksjonen i 1798 var på 1189-skp.17-4.

I juli måned var det ingen produksjon da man manglet kull.

På side 81 i boken finner vi de samlede utbetalinger vedr. Kirkebye dobbelte Stangjerns
Hammers oppbyggelse etc.

De var for tidsrommet 1 juli ultimo desember 1796	926 Rdl.0 ort 63 sk.
1 januar til 31. desember 1797	4182 Rd.1 ort 11 sk.
1 januar til 31 desember 1798	5636 Rd.2 ort 21 sk.

Den første fullmektigen ved Kirkebye dobbelte
Stangjerns Hammer i Maridalen.

Navnet Svend Christoffersen Hammer er med i Stangjerns Hammerens regnskaper fra starten
på
utbyggingen i 1793.

Hvem var denne mannen ?

En av slektens etterkommere, veterinær Ragnvald Eriksen, som vokste opp på gården Nedre Bakke, ved Bakke Mølle i Nydalen har fortalt meg en del om mannen. Jeg fikk opplysningene av ham sommeren og høsten 1998.

Svends foreldre var:

Gartner Christoffer Rolfsen som var gift med Anne Marie fra Grorud i Østre Aker. Christoffer Rolfsen var ansatt hos Peder Anker som gartner. Da sønnen Svend vokste opp begynte han også i Peder Ankers tjeneste. Han var født i 1870 og døde i 1835. Tidlig viste han gode tekniske anlegg.

Da Peder Anker skulle starte byggingen av Stangjerns Hammeren valgte han Svend Christoffersen til sjef for prosjektet. Han bygget alt etter egne tegninger. Senere ledet han byggingen av Houger Tegleverk i 1814-1815, forslagshammeren ved Hakadals Verk og dammen ved Bentze Bruug. Disse arbeidene ble også utført etter hans tegninger.

Svend Christoffersen ble gift med Kari Svendsdatter som døde på Houger Gaaard 22/12-1827.

Skifteprotokoll nr 21 Aker pag.74 forteller om skiftet som fant sted 30-12-1828. Da Kari kom til Maridalen fulgte hennes søster Ambjørg med. Hun ble gift med forpakteren på Sander gaard.

Følgende barn er oppført:

Christopher Svendsen, myndig	Han fikk senere en sønn Harald Svendsen.
Christian Svendsen 18 år	forsvandt til Amerika
Anne Christine Svendsdt. ugift	gift 1830 med Ferdinand August
Gleditsch, Ø. Vaggestein	
Anna Marie Svendsdt.	gift med skolelærer Niels Eriksen, sønn av Erik Nielsen Oseth Kjelsaas.
Karen Svendsdt.	gift med Christen Olsen Næss
Johanne Svendsdt.	gift med skolelærer Andreas Eriksen
Sørine Svendsdt.	gift med Anders Olsen Næss, eier av Skard Gaard
Louise Svendsdt.	død ugift.

Sørine og Anders Olsen Næss på Skard hadde datteren Sigrid Anne som testamenterte penger tilbedehus i Maridalen som ble vigslet til kapell 1 mai 1900. Datteren Janna ble gift med Thorvald Thoresen og de fikk datteren Sigrid som igjenn ble gift med Thorleif Eriksen på nedre Bakke gaaard. Det bør nevnes at Eriksen tegnet og konstruerte Dovre-Gubben på Thune Mek. Verksted. Sistnevnte ektepar var Ragnvald Eriksens foreldre.

INVENTARIUM FOR ÅRENE 1834-1843.

Når man begynner å tenke over hva som skulle til når man skulle drive et slikt anlegg forstår man at det var mange ting og tjenester som skulle til. I Løvenskiolds arkiv ligger en bok for tidsrommet 1834 til 1843 som inneholder "Inventarium" for disse årene. Den omfatter følgende eiendommer og anlegg;

1. Hakadal Verk for året 1834.

- 2.Hakadal Verk maseovn for året 1834.
- 3.Sander Gård, Maridalen for året 1834.
- 4.Næss Gaard for 1834.
- 5.Næss Saugbrug og Cirkelsaugen for året 1834.
- 6.Næss Tegleverk for året 1834.
- 7.Maridalen Stangjernshammer for året 1843.
- 8.Kleinsmidjen for året 1843.
- 9.Materialhuset for året 1843.
- 10.Ved Houger Tegleverk for året 1843.
- 11.Hos Christoffer Svendsen, fullmektig for året 1843.
- 12.Møllebrugets Inventarium for året 1834.
- 13.I husene for året 1849.

På grunnlag av disse listene kan vi få et inntrykk av hva slags redskap og utstyr de hadde å hjelpe seg med.

Jeg tar her med listene fra og med nr.4 til og med nr,13.

Liste nr.4:Næss Gaard,inventarium for 1834:

24 hester af forskjellig alder 28 Sælepuder 24 Arbeidssæler med jerndrotter 28 Bagsæler 27 Bugjorder 14 Lædergrimer 24 Hodelag 5 Mellomtømmer av jern 24 Bagjorder 48 Bryst og nakkeremmer 1 Opbryder - plouge 8 Harver,hvorav 1 stor 7 Par skokler med jernvidjer 7 Jern 1 Arbeidsvogn til 3 hester 6 Arbeidsvogter til 2 hester 13 Arbeidskjærrer 1 Reisekjærre 24 Jern fremlenker 20 Jern baglænker med naale 15 Jern kjørehager 4 Par trækktoug 23 Bagtoug til bordslæder 3 Vogntraadser 31 Bordslæder 6 Gjødselkister med 3 bordhøider og hjørnejern 11 Gjødselkister med 1 bordgang og hjørnejern 20 Malmkister med hjørnejern 5 Høe-hjulslæder med jernbeslag 7 Høe-slæder uden hjul 24 Jern fodbaand 4 Hesteskraber 1 Sax og 1 jernkam 1 Jernstør 1 Mands ridesadel med bidsel 1 Hakkels-maskine 1 Skokiste med hammer, tang og værkjern 8 Stikspader 2 Kar med jernbaande 2 Koller med jernbaande 1 Gammel spisslæde 2 Hængelaase 2 Lygter 1 Haandsag 1 Høvel 1 Borvinde 2 Navere 2 Hugjern 1 Baandkniv 1 Slipesteen med jernvev.

Liste nr.5:Næss Saugbrugs Inventarium 1834:

1 Saugs-vogntraadse 22 alen lang,1 Saugs-kamhjulstraadse 25 1/2 alen lang,1 Klov-og 3 Baghager,3 Kollerblad,1 Kofoed 1 Spid 2 Saugblad 1 Flyttenaal,91 Omtrent 2 1/2 alen lange jernlænker til tømmerflødningen,2 Øxser,1 Feisel,5 Væltehager ,2 Mærkeplader,1 Jernmaal til maaling af plank og bord.

Ved Cirkel-Saugen. 5 Skruenøgler 1 Vigjern,4 Cirkel-Saugblader,1 Olie-kande.

Liste nr.6:Næss Tegleverks Inventarium 1834:

73 Modeller til form av tegl,4733 Tegelsteens Former,3 Rullebaarer,1 Jernkrog,1 Jernkravse,5 Borde til arbeide,8 Jernrammer til Tag-og Mønepande,5 Borde til arbeide,3 Træ Forme til Muursteens arbeide,1 Muursteens Skavebrette,1 Gryde på 50 Potter til Leerkogninger,1 Støbt Brændjern,1 Bokk eller Talje,1 Leerhakke,2 Spader.

Liste nr.7:Maridals Stangjernshammer Inventarium 1843:

1 Kakelovn i Hjulhuset.5 Gamle Hammere.1 Stor og 2 mindre Bygningstænger.1 Sinkestæd fra Rujernsgaarden.1 Bygningsplade fra Rujernsgaarden.1 Lænke med klave til Hærdvinden.1 Trillebør.

Arbejdsredskap ved Hærden:

8 Hærdspid og 3 Smeltespid.1 Isspid.8 Varmtænger og 4 Smeltetænger.2 Lunsetænger og 2 grovsmide.14 Ræktænger.8 Smeltehugjern og 4 mindre 1 Stor Rujernsslægge og 3 mindre.2 Hærdspader og 2 Plaugspader.4 Flagøxser.1 Smeltekjærre.2 Hærdspader og 2 Tragter.2 Vandøser og 2 Kullskuffer.11 Smeltekroge.1 Kravse og 2 små hærddammere.6 Krogænger.1 Stangjernsvægt i Hammeren.5 Lodd a 10 pund og 1 lodd a 5 pund.2 Rujernsvægter.1 Slibesteen.2 Rambukker.

Sprøytehuset:

1 Brandsprøyte med slange. 3 Brækkstænger. 4 Minerbor med tilhørende laderedskap.1 Minerslægge.

I materialhuset:

1 Steenslæde med dobbelte drag.8 Gamle vinduskarmer og grinde.

Liste nr.8:I Kleinsmidjen:

1 Læderbælg med form 1 Ambolt og 1 Sperhage.2 Smedtænger og 1 Srustikke.2 Sælhammer og 3 Skraameisler.1 Formjern og 1 Formfiil.1 Øxshoved,1 Slægge,1 Hammer.

Liste nr.10:Ved Houger Tegleverk:

2 Leermølleblendere med kniver. 6 Døre af jern til Ovn.1 Tagsteensform af jern.

Liste nr.11:Hos fullmektig Christoffer Svendsen:

4 Jernvægter med lodd.1 Stor og 1 liten hjulnaver .1 Vinkel af jern.

Liste nr.12:Møllebrugets Inventarium 1834:

1 Kofoed. 6 Qværnhakker. 2 Bussejern.1 Lidet Hugjern. 1 Hammer 2 Isbiler. 1 Hængelaas.

Liste nr.12:I Husene 1849:

8 Kakelovne i Hammeren Hovedbygning.23 Rujernsplader i samme skorsteene.2 Kakelovne og 4 rujernsplader i Pladsen Steensrud.1 Kakelovn i Pladsen Søndre Sætern.3 Kakelovne i Pladsen Nordre Sætern.1 kakelovn i Pladsen Skjervenbroen.1 Kakelovn i Pladsen Søndre Steensrud.2 Kakelovne i de tvende Boliger ved Hammerbruken (Braaten). 3 Gamle kakelovne i Rujernsgaarden.

Jern

Credit.

		Skilling	Bænk	1/2	1/4	1/8
1799						
Februar 7	Niels Svendsen betalt paa Lyng. Føl. 1.	2	3			
	Grüner, Kragger		9		1	16
Marts 9	Ditto		8		1	10
30	Halvor Lanougen et Amid. Mort.	6	6			
	i det 8. p. p. Lk.	10				
	Amidten for indtægts-Eng.	1	18		10	1 17 3
	Tosten Carlsen, Kragger	4	44		3	2 15 7
	Jens Christian Smith for et beligg. et grov. Brø.				1	1 6 7
	Lvend Christoffersen, Krag.	1	9		1	16 29
	Engelret Næse, Kragger	6	8		4	3 12 1
	Engelret Varverud, Krag.		8			1 10
	Ditto m. Afløselplads.		15			2 20
	Beder Jøttum for Clodstønger	2	10		1	3 21 5
	Lars Pedersen, Krag.		13			2 13 5
April 29	Halvor Kirsebje betalt paa Lyng. Føl. 20.	11				
	Niels Svendsen, betalt paa Lyng. Føl. 1.	2	14			
	Halvor Lanougen 1 Brø. Krag.	1	6		1	3
13	Halvor Pedersen i Afløsel. Løn 12.9	2	2		1	2 9
Juni 15	de tillidsbrevene ved Schierren Brøn	9	12			
22	Ludvig Jensen paa Lyng. Føl. 12.		4			
Juli 27	Jøttum Harvæn betalt paa Lyng. Føl. 4.	1	2			
Aug. 10	paalagt m. Kvintet til Brekke Bænk	1	4		3	15
17	Jr. P. Roverud 2 Brø. Kragger. H. Langhals					
Sept. 28	paalagt m. Kvintet til Brekke Bænk	1	8		1	12
	for vige Kvintet til do., i det 8. p. p. Lk.	7	8		11	3 12
Oct. 26	Boul Clausen, Modl. Løn, i 3 + 12 p. p. Lk.	5	10		4	3 17
Nov. 30	Beder Schiørrer betalt paa Lyng. Føl. 34	3	12			
	Grüner betalt	1	9		1	17
	Linsen Kirkebye paa Lyng. Føl. 40	12	11			
Dec. 9	and Lvend Christoffersen m. solsk. Kragger	7	11		5	1 2
	ditto solsk. Clodstønger etc.	12	10		9	2 15
	md L. de Jaid Brendingen Krag.	1	4			3 13

Transport paa Føl. 52 - 5 10 12 64 1 19

Terr

Credit

1799

Deib. 31

	Sk	10	12	16	19
Transport fra Folio 29. -	5.	40.	10.	64.	1. 19
Jochim Hansen Wrag. Jon, Fol. 48 +	"	2.	"	"	"
Beder Scherren De. . . . . fol. 34. +	"	"	14.	"	"
Hans Kampborg De. . . . . fol. 30. +	"	"	4.	"	"
Svend Kirkebye De. . . . . fol. 51. +	"	2.	6.	"	"
Halvor Samøngen De.	"	2.	13.	2.	11.
til Thornefide Damm	"	2.	12.	2.	6.
Halvor Blindern on Eglom, Doi	"	1.	9.	1.	1.
Svend Kirkebye 1/2 on Kladsborg fol. 51. +	"	2.	2.	"	"
Jochim Hansen 1/2 Kladsborg fol. 48. +	"	1.	4.	"	"
Pyrring. Jon i Jamm on Jamm, onn. Pogen	7	15.	3.	"	"
til Svend Christoffersen bygd. Jochim.					
til Pyrring. Jon on Jamm Wrag. +	2.	18.	10.	"	"
Gaarden Scherren	"	9.	3.	"	"
Kladsborg Stensrud	"	6.	10.	"	"
Scherren boen	"	2.	"	"	"
Sætern	"	"	10.	"	"
Point. Jon til vifusin on Jamm	"	4.	"	"	"
til vifusin on Eglom on Scherren boen +	"	3.	"	"	"
til Boen on Jamm. Damm	"	40.	"	"	"
den 1/2 Martii d. a. Lovet Wrag. Jon					
til Berings. Wrag. on J. Caspers Solt	21.	4.	2.	"	"
Lil. J. Sorelke Langballe, Christiania	126.	3.	19.	11.	"
til					
til Befoldning on vifus. Arns vifus on Wrag. Jon on Boen	18.	8.	15.	1/2	"
<hr/> 1522. 8. 14 1/2 69. 3. 10					

Debet. Ina p[er] ... 2

Smiddet

1799		fl.	sh.	den.	Part of
	By Selling for Foreign Crowns per Crow, Wray's ...	22	7	10 $\frac{1}{2}$	
Januari	Maaned	109	8	1	
Februari	Maaned	101	16	2	
Martii	Maaned	88	17	14	
April	Maaned	113	10	3	
Maii	Maaned	112	16	9	
Junii	Maaned	86	18	14	
Julii	Maaned	145	1	10	
Augusti	Maaned	97	10		
September	Maaned	106	3	12	
October	Maaned	132	5	14	
November	Maaned	107	18	8	
December	Maaned	97	13	13	

Transporth paa Folio 52. - 132 $\frac{1}{2}$ 8. 14 $\frac{1}{2}$

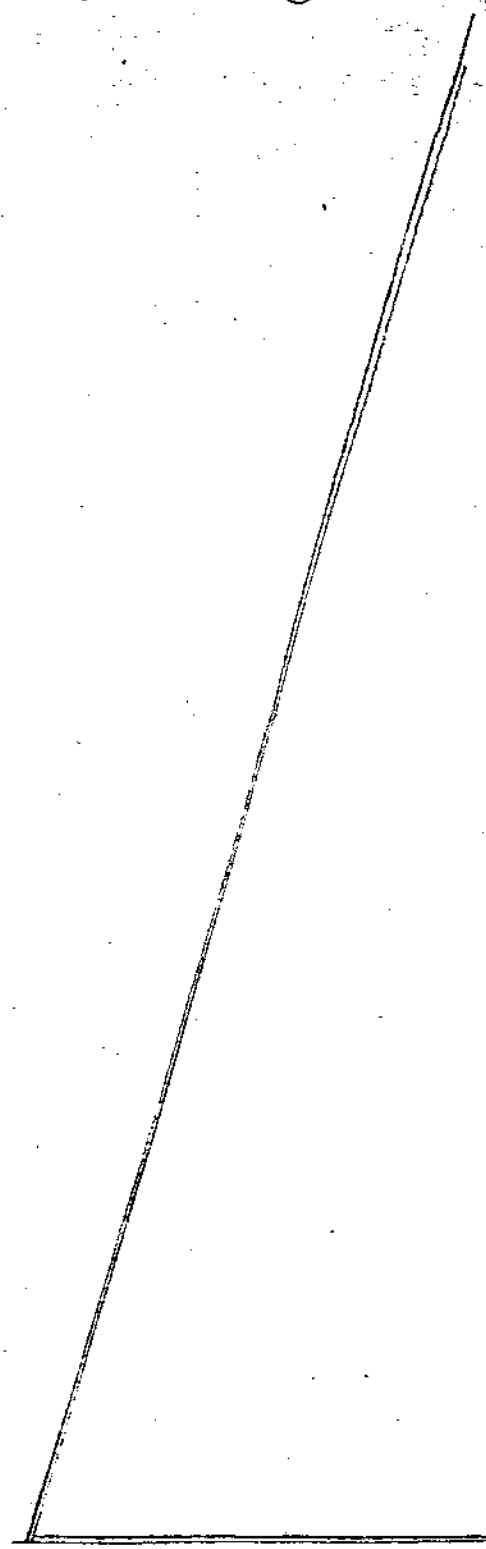
Debet.

Imid Stang

1799.

Transport, Jan Folio 29.

1522. 8. 14 1/2

1522. 8. 14 1/2

Debet. 31.

Transportierung von Material Born
und Saare Halland.
Folio 56.

18. 8. 13 1/2

3 Produksjonen

Hva var det som ble produsert ved Stangjerns-Hammeren.

Det har gjennom tidene versert de forskjelligste historier.

I en bok står det f.eks. "Hester i malmtransport skrubber på harde livet i den siste bratte bakken i Ankerveien ned mot Hammerdammen. Dette forteller ikke regnskapene noe om.

" Du spør "Kan man finne sannheten noe sted."

Svaret er i dag : "Ja". Takket være adm.dir. Carl Otto Løvenskiold som har gitt meg tilladelse til å gå inn i privatarkiv nr.278 på Riksarkivet tilhørende familien Løvenskiold skal jeg prøve å fortelle sannheten om Stangjerns Hammeren i Maridalen.

Det ligger regnskaper for flere år her og de forteller i tørre tall hva man produserte, hva det kostet og om det ble noe fortjeneste. Når jeg sitter oppe på Riksarkivet kan jeg ikke unngå å tenke på at malm som ble brutt i "Sogneberg Gruber" ca. 1 km. herfra ble kjørt til den første masovnen som lå ved Oset syd i Maridalsvannet ved Brekke Bruk. Senere ble malmen kjørt til Fossum Jernverk ved Bogstadvannet. Grunnen til dette var at malm fra Bærum blandet med denne ga et bedre råjern.

Den andre regnskapsboken som forteller noe om produksjonen ved Stangjerns Hammeren er fra 1799 og har påskriften:

Hoved-Bog, Kirkebye-Stangjerns-Hammer i Maridalen, begyndt 1799.

Som man kan se av kopien av konto for Smidd Stangjern ble det i 1799 produsert 1300 skippund -1-4 1/2.

Som nevnt ovenfor ble det transportert rujern fra Fossum og Bærums Jernverk til Hammeren.

I februar 1848 har man også kjørt rujern fra Hakadals verk til Hammeren. Dette er eneste gangen jeg har funnet at det er transportert rujern fra Hakadals Verk.

Det meste av rujernet kom fra Peder Ankers jernlager i Torggt.3 i Christiania, kalt Oplaget. Rujernet ble smeltet opp igjenn i Hærdern og støpt ut i smeltestykker og stangjern

3.1 Herdferskning.

Hva var egentlig denne prosessen besto i:

Aschehougs Konversasjons Leksikon beskriver ned slik:

Herdferskning, til midten av forrige århundre anvendt ferskningsmåte for fremstilling av kullstoffattig jern (smijern) av råjern.

Herdferskning er praktisk talt oppgitt fordi metoden tok lang tid, bevirket stort jerntap og ikke var anvendelig for storproduksjon, da den anvendte trekull i meget store mengder.

Den gav et smijern av meget høy kvalitet.

Råjernet ble tilsatt trekull og smeltet på herd i luftblåst under samtidig tilførsel av slagge fra selve ferskningen. Silisium, mangan og kullstoff etc. forbrenner, men også meget jern.

Det etter smeltningen stivnede jern blir slått i stykker og prosessen gjentatt flere ganger.

Til slutt foretas omhyggelig uthamring for å befri jernet for slagge.

For å illustrere dette skal jeg gjenngi tallene for 1868.

	Rujern.Smeltestykker		Stangjern
	Skippund	Skippund	Skippund
Beholdning 1-1-68	1526-1-15	74-2-4	740-10-10
Fossum Verk	2037-0-0		
Bærums Oplag		88-0-0	
Bærums Oplag, div.Hærdredskaber	120-14-5		
Leveret rujern til Smeltestykker		3352-10-10	
Leveret rujern til Raffinering	15-5-0		
Insvinding ved udveining	100-0-0		
Produsert i 1868		2743-3-15	1536-0-5
Leveret til:			
Møllebrugets Byggerier			3-12-8
Brugt til Redskaber		16-1-4	9-16-18
Til Stangjernssmidning		1957-19-13	
Leveret til Bærums Oplag		787-12-6	1719-13-8
<hr/>			
Beboldninger pr.31-12-1868	906-1-4	60-12-12	593-8-3

Conto for Stangjernssmidningen.

Rujernsconto Skp.3465-15-0 a 3 Spd.3-19 6/7	13033-3-12 1/2
Produktionsomk,af det i aaret producerede:	
Stangjern og Smeltestykker Spd.2083-3-23 1/2	
Kleinsmidning og Rep, " 183-4-6	
Ekstra Kjørsel 38-0-13	
M.Arnstads Lønn 240-0-0	2595-3-18 1/2
Stangjernsconto:	
Leveret til Redskape	83-3-2
Smeltestykkers Conto:	
Leveret til det i aar producerede Stangjern	
Skp.1957-19-13 + 16-1-4= 1974-1-1	11793-4-18 1/2
Bærums Oplag:	
Leveret Staal Plader, ildfast Steen og Sand	25-0-20
Kul Conto:	
Kul til Stangjern og Smeltestykker 3181 Læster 2Tdr.	
a Spd.1-3-13 1/2	5443-2-3 1/2
Bygningers Conto:	
Bygningsomkostninger	260-1-13

Material Conto:	
36 Hammerskaft	52-1-0
Skoleskatt	18-0-22 1/2
Bærums Verk:	
Støbegods til Rørledningen etc.	78-1-15

Sum Udgifter	33334-3-5 1/2
--------------	---------------

Indtægter:

Cassa Conto:

Modtaget for Kleinsmidning	29-3-3
----------------------------	--------

Produsert dette aar Stangjern:

Skp.1536-0 5 a Spd.6-1-19	9766-3-23
---------------------------	-----------

Produsert dette aar Smeltestykker:

Skp.2743-3-15 a Spd.5-3-18	15786-4-14
----------------------------	------------

Tap dette aar	7751-1-13 1/2
---------------	---------------

Total Sum	33334-3-5 1/2 33334-3 5-1/2
-----------	-----------------------------

Som det fremgår av disse tallene var det et stort svinn ved denne produksjonsmåten og det var som det vises her tapsbringende.

Det ble også produsert spiker for i kleinsmidten har man en spigerbaar. Denne spikeren ble så langt jeg har kunnet se blitt brukt til egne arbeider, bygging og reparasjoner av dammer.

Man kan også lese ut fra regnskapene at man leverte jern til forskjellige byggearbeider på gårder og plasser, men også til reparasjoner av dammer og bruer. Det ble også solgt jern til gårdbrukere og andre .

Professor Dr. N. Lefring.

Mekanisk Teknologi.

Del I.

Metalliske materialer og deres teknologisk viktigste egenskaper.

Forelesninger
holdt ved
Norges Tekniske Høyskole.
2,den (.)utgave
Høsten 1956.

Jeg tar her med deler av hans forelesninger for å belyse stålfremstillingen av jern slik den foregikk ved Stangjerns Hammeren.

Definisjon av begrepet "Stål"

Som "stål " betegnes nå til dags alle smibare jernmaterialer som er tatt ut av stålovnene i smeltet tilstand (ved tapping).Det vil for de vanlige "ulegerte" og enkelte "legerte" stål si at kullstoffinnholdet må ligge under 1,6%(teoretisk ved rene kullstoffstål C "-1.7%). Ved høyere legerte stål kan overgangen fra smibart til ikke smibart område ligge betydelig lavere kullstoffinnhold enn 1,7%.

Tidligere ble det skjelnet mellom:

SMISTÅL (med C-innhold på inntil 0,3-0,4%, godt smibart, men for lite herdbart som eggmateriale) og

STÅL (med mere enn 0,4% C, godt herdbart, men mindre godt smibart).

I de fleste industriland har begge disse grupper fellesbetegnelsen "STÅL"; for det tidligere smijern brukes da, hvor nødvendig, betegnelsen BLØTT JERN.

FERSKINGEN.

Utgangsmaterialet ved stålfremstillingen er som tidligere nevnt - råjernet. Dette er ikke smibart i spesifikk betydning da dets C-innhold stort sett ligger i området 3-4 %, altså gjennomgående omlag dobbelt så høyt som smibarhetsgrensen 1,7 % C.

For at råjernet skal bli omdannet til stål, må derfor kullstoffinnholdet bringes vesentlig ned; dette skjeer da ved såkalt ferskning.

Denne stålmatalurgiske prosess består stort sett i at såvel kullstoffet som også i mer eller mindre grad de øvrige bestanddeler i råjernet (Si, Mn, P og S) bortoksyderes ved at surstoff (luft- surstoff alene - eventuelt anrikt med rent O₂, i andre tilfeller som surstoffoverskudd i forbrenningsgassen, gjerne supplert med frigjort O₂ fra tilsatt jernmalm eller fra oksydiske slagget) bringes i kontakt med det smeltete råjern. Det blir da metallurgens sak å regulere forløpet av vedkommende ferskningsprosessen slik at minst mulig av jernet igjen blir "gjenerobret" av surstoffet,

Samtidig med ferskingen reguleres innholdet av kullstoff så vel som av de øvrige legeringsbestanddelene alt etter den kjemiske sammensetning det ferdige stål skal ha.

FERSKINGSMETODEN.

Ved de eldste ferskingmetoder av industrielt formål - trekullmetoden og puddlemetoden - ble det ferdige jern tatt ut av ferskingsovnene i fast, nærmest deigaktig tilstand, nemlig i form av slaggjennomtrengte klumper, såkalte "lupper" (tysk Luppe flt. Luppen) ved hjelp av tenger. Luppene ble så sammensveiset under en maskinhammer til passende råblokker. Disse ble for det meste utvalgt til plater, stenger osv. Under sammensveisingen ble slagget for størstedelen presset ut. Det således fremstilte, i regelen C-fattige og særs godt smibare jernmateriale har fått betegnelsen sveisejern. (Engelsk wrought iron)

3.2 Trekullmetoden.

Denne er basert på trekull som brensel. Metoden faller imidlertid uforholdsmessig dyr (grunnet de høye trekullprisene i de senere årtider) og er derfor i årenes løp kommet helt i bakgrunnen, (brukes nå praktisk talt bare i Sverige, og også her mindre og mindre).

Den best utviklete metode for trekullfersking er Lancashiremetoden (opprinnelig utviklet i England) innført i Sverige fra 1830 av).

Det karakteristiske ved denne ferskingsprosessen er at råjernet og trekullene blir påsatt lagvis i ovnens ildfaste utmurte HERD og her stadig "rotes om hverandre med hårdført "spett", slik at jernet under ferskingsprosessen hele tiden er i berøring med brenslet. Da trekull, utenom kullstoffet, ikke inneholder noen legeringsbestanddeler som under ferskingen kan gå over i jernet, altså heller ikke de skadelige bestanddeler P og særlig S, vil man ved anvendelse av spesielt P-og S- fattig trekull-råjern kunne oppnå et meget rent produkt, det såkalte trekullsveisjern (ofte kalt "Svenskjern").

At det neddryppende, delvis ferskete jern under passeringen gjennom laget av glødende trekull ikke oppta kullstoff igjen, beror på at dråpene er omgitt av en beskyttende slagghinne.

3.3 Foredling av råjernet

Pensjonert direktør ved Store Norske Spitsbergen Kullkompani ,bergingeniør Gunnar Christiansen skriver i sitt brev av 3.1.97,etter at jeg rettet en muntlig henvendelse til ham om han kunne gi meg noen opplysninger om produksjonsprosessen ved Stangjems Hammeren:

" Det er ikke mye tilgjengelig om eksisterende rester av anlegg. Det nærmeste jeg har kommet, er anlegget ved Nes Jernverk mot Vegårdshei. Av vedlagte brosjyre, vil du se at det er primitive driftsopplegg, men nok driftssikkert så lenge vannkraften var inntakt. Denne kraften var vel enerådende innen en rekke arbeidsprosesser, hjulet det samme, her med en akselutforming som tillater fritt fall av hammeren mot arbeidsstykker, ved løft var hammerarmen låst av drivakselen.

Vil forsøke kommende sommer å se innom Nes Jernverk.

Grunnlaget for foredling av råjernet, fremstilt ved trekull eller puddle-prosessen, finner du i vedlagte fra professor Lefrings forelesninger i Mekanisk Teknologi. Når Kilden oppgis, må det være greit å sakse fra hans framstilling.

Slik jeg forstår dette , oppnådde man ved hamringen to vesentlige ting;

Slagget som var bakt inn i råjernet, ble fjernet, drevet ut ved hamringen,

Gjennom hamringen,smiingen, bearbeidingen, utført i et korrekt temperaturområde, ble deler av slaggen fjernet, i tillegg ga hamringen et stål med en fibret struktur. Strukturen, og det resterende kullstoff-innhold, gjorde stålet bedre smibart, og stangstålet var grunnlag for de fleste produkter innen skog, jordbruk og mindre mekaniske bedrifter."

For å vise hvordan råjernet svinner i vekt tar jeg med vektallene for januar måned for årene 1848, 1849, 1850 og 1853.

JANUAR 1848.

RUJERN.

Beholdning fra 1847		0	0	0
Indkommet fra Jernoplaget		42	12	12
Indkommet fea Bærums Verk	84	0	0	
Indkommet fra Fossum		326	0	0
	Sum	452	12	12

- Forbrukt til smeltestykker				264	10	0	
Beholdning				188	2	12	
<hr/>							
SMELTESTYKKER.							
Smeltestykker fra 1847				31	7	6	
Denne måneds smidning				228	0	2	
			Sum	259	7	8	
Forbrukt til Stangjern og Rekhammer					213	0	8
Beholdning				46	7	0	
<hr/>							
STANGJERN.							
Beholdning fra 1847				7	8	8	
Denne Måneds smidning;							
Ole Simensen	86	14	2				
Borger Sørensen	88	6	6	173	0	0	
			SUM	182	10	0	
Lvert Jernoplaget	159	3	10				
Forbruk Hammeren	1	12	4	160	15	14	
Beholdning				21	14	9	
<hr/>							
JANUAR 1849.							
RUJERN.							
Beholdning fra 1848				70	19	10	
Indkommet fra Jernoplaget				27	5	0	
Indkommet fra Bærums Verk				221	0	0	
Indkommet fra Fossum Verk				29	0	0	
			Sum	348	4	10	
Forbrukt til smeltestykker				282	0	0	
Beholdning				65	4	10	
<hr/>							
SMELTESTYKKER.							
Beholdning fra 1848				4	2	14	
Denne måneds smidning				236	9	14	
			Sum	240	12	12	
Forbrukt til stangjern og rekhammer				216	18	12	
Beholdning				23	14	0	

STANGJERN.

Beholdning fra 1848				2	5	7
Denne måneds smidning:						
Ole Simonsen	90	17	8			
Borger Sørensen	92	1	6	182	18	14
				<hr/>		
			Sum	185	4	5
Jernoplaget og eget forbruk				128	0	2
				<hr/>		
Beholdning				57	4	3
				<hr/>		

JANUAR 1850.

RUJERN:

Beholdning fra 1849				74	1	15
Indkommet fra Fossum Verk				30	0	0
Indkommet fra Bærums Verk				391	0	0
Indkommet fra Jernoplaget				18	0	0
				<hr/>		
			Sum	513	1	15
Forbrukt til Smeltestykker				292	10	0
				<hr/>		
Beholdning				220	11	15
				<hr/>		

SMELTESTYKKER:

Beholdning fra 1849				39	10	2
Denne måneds smidning				241	19	6
				<hr/>		
			Sum	281	9	8
Forbrukt til stangjern				214	8	12
				<hr/>		
Beholdning				67	0	12
				<hr/>		

STANGJERN:

Beholdning fra 1849				1	13	6
Smidning denne måned:						
Ole Simonsen	90			90	0	10
Borger Sørensen	92			92	10	6
				<hr/>		
			Sum	184	4	6
Jernoplaget og eget forbruk				132	4	6
				<hr/>		

Beholdning

52 0 0

Jeg tar for opplysningens del med at i januar 1853 smeltet de en gammel hammer og den veide 25-18-4.

4 Hvem arbeidet ved Stangjerns Hammeren?

Hvem var de som arbeidet for Stangjerns Hammeren.

Hvor mye fikk de utbetalt og hvor stor var produksjonen.

Foruten regnskapet inneholder boken konto for den enkelte person som har utført arbeid for Stangjernshammeren.

Man kan dele disse personene inn i fire kategorier:

Ansatte, bønder og husmenn på Ankers gårder i Maridalen og Nordmarka samt noen få utenforstående.

De ansatte ble godskrevet for utført arbeid og kunne ta ut varer mel og kontanter samt til leie av plassen de bodde på ble anført på konto.

Jeg skal ta med noen eksempler fra boken:

Smedsvend Lars Strømberg har fått utbetalt i 1799 155 spd.3 ort 22 skilling. Han skyller pr. 31.12.1799 31 spd.3 ort 3 skilling. Kulldreng Ole Pedersen Kampen har fått utbetalt i 1799 245 spd.0 ort 23 skilling. Han skylder pr. 31.12.1799 102 spd.1 ort 23 skilling. 9-2-1800: Sven Hansen Dehlie, bygmester, utbetalt 460 spd. for bygging av ny låve på Skjerven.

Vi finner et kjent gammelt navn fra Nordmarka, Lucas Bertelsen og hustru Berte på Faarekiernbraaten, De har fått utbetalt 26 spd. og 1 ort for levert kullved ved Øyungen. Mange av oss som har lest Asbjørnsens historier fra Nordmarka husker sikkert navnet Lucas Finne.

Men det er mange som er registrert i denne boken .

Jeg tar derfor med en del navn:

Utbetalt 1799. Skylder pr.31.12.1799.

Niels Svendsen, kullbrender bor på Steensrud, utbetalt	740 spd.2.ort 0 sk.	55 spd.0 ort 13 sk.
Avgift plass 10 .		
Jochum Hansen, kullbrender, 950 spd.3.ort 4 sk..		401 spd.0 ort 15 sk.
Sætern, avgift plass 12 .		
Niels Hellerud, hammersmedmester, 210 spd.0 ort 7 sk.		12 spd.2 ort 21 sk.
Avgift Schervenbroen 16 .		
Lars Jansen, kulldreng m/svend, 164spd.1 ort 14 sk.		77 spd.1 ort 8 sk.
Jordavgift 6 .		
Ole Gulbrandsen, kulldreng, 55 spd.1 ort 17 sk.		6 spd.2 ort 15 sk.
Søren Christensen, smedsvend, 206 spd.2 ort 11 sk.		40 spd.0 ort 6 sk.
Avgift Skomagerløkken (Braaten) 4 .		
Ludvig Jansen, kulldreng, 223 spd.3 ort 13 sk.		100 spd.1 ort 3 sk.

Avgift 5 .		
Lars Strømberg, smedsvend,	155 spd.3 ort 22 sk.	31 spd.3 ort 3 sk.
Ole Pedersen Kampen, kulldreng, og sønn Christian Olsen	245 spd 0 ort 10.sk.	102 spd.1 ort 23 sk.
Avgift Skomagerløkken 4 .		
Ole Elgstrøm, smedsvend		
utbetalt for januar, februar og mars	22 spd.0 ort 7 sk.	.Skylder intet.
Anders Jensen Tinglow, kulldreng,	52 spd.3 ort 5 sk.	5 spd.2 ort 18 sk.
Jacob Jensen Kamphaug, kulldreng,	138 spd.0 ort 5 sk.	8 spd.2 ort 3 sk.
Halvor Christensen Kirkebye,		
kjøring, hugging og arbeid, utbetalt	151 spd.1 ort 12 sk.	28 spd.2 ort 12 sk.
Ole Eliassen, kulldreng,	93 spd.1 ort 16 sk.	4 spd.3.ort 11 sk. Svend
Kirkebye, hugging og kjøring,	146 spd.1 ort 0 sk,	37 spd.2 ort 16
sk.		
Byggmester Svend Christoffersen,	Avgift plass 7 .	
Peder Arnesen Schierven,	Avgift for 1799 60 .	
Lars Larsen Schierven,	Avgift for 1799 60 .	
Simen Kirkebye,	30 . for 1/2 gaard.	
Christopher Waggsteen, kjøring kull fra Øyungen,	20 spd.1 ort 0 sk.	Skylder intet
Torger Sørensen Nyegaard, kjøring ved til Øyungen,	35 spd.0 ort 6 sk.	Skylder intet.
Erik Eriksen Kamphoug, kjøring ved til Øyungen,	31 spd.1 ort 6 sk.	Skylder intet
Anders Nielsen Kulbrænder.		
Hammersmed Ole Bergstrøm.		
Lucas Bertelsen Faarekiernbraaten og kone Berte		
Ole Olsen Gaaslongen.		
Peder Jonsen Liggern.		
Kulbrænder Axel Christoffersen,Schiervenstuen.		
Anders Nielsen Westbye af Maridalen.		
Halvor Olsen Schierven	60 Rd. for 1800 for Schierven	
Hans Nielsen, Møller		
Poul Andersen Fyllingen		
Svend Christensen Kirkebye ,	30 . for 1/2 Kirkebye	

I indskuddsbogen for året 1800 står det at Niels Hellerud har innbetalt 2 Ort 8 Sk. for 8 bord til likkiste for sin mor.

Svend Christophersen, Kvernstuen(Møllerstua)),fullmektig ved Stangjerns Hammeren på det tidspunkt. Han betalte 7 spd. i leie for plassen. Hans lønn var 180 spd..I 1799 fikk han utbetalt 249 spd. Han skylder 31.12.1799 69 spd..

I personregistret i boka er det oppført 72 navn. Av disse er det 5 navn som ikke er knyttet til Stangjerns Hammeren. Dette viser hvilke ringvirkninger dette anlegget hadde på de som bodde i Maridalen og Nordmarka,

Når vi går inn i de nevnte concepter finner vi snart ut at de som arbeidet for Stangjerns Hammeren fikk kjøpt det de trengte til livets opphold av fullmektigen.

I regnskapsbøkene er det en konto som heter Meel og Fedeverer.

Det fremgår av regnskapet at det ble bygget stoplehus på Hammeren og herfra ble

varene utlevert.

På plassen Bjørnholt står det et stolpehus den dag i dag og går du inn i det vil du finne disker som i en landhandel. Det samme var tilfelle på Hakloa.

Vi finner også i regnskapet at en landhandler leiet annen etasje i Fullmektigboligen og det er vel nærliggende å tro at han foresto salg av meel og fedevarer til de ansatte ved Stangjerns Hammeren.

I hovedboken for 1799 og i conceptet til regnskapet står det at Ole Pedersen Kampen er anført 4 Spd. i leie for halve plassen "Skomagerløkken". Jeg kan ikke finne dette navnet noen steder, bortsett fra at det står i regnskapet for 1848 at det er oppført ny stuebygning og fjøs.

I folketellingslisten for 1836 står det at i den ene plassen på Braaten bor Peder Olsen Kampen, Jeg går ut fra at han var sønn til Ole Pedersen Kampen. Man må vel derfor gå ut fra at det dreier seg om samme plassen,

Plassen Braaten har to Stuebygninger hvorav den ene må være Skomagerløkken.

I arkivet ligger det concepter til regnskapene for årene 1798 t.o.m.1812 og f.o.m.1814 t.o.m.1831.

Jeg skal nedenfor gjengi produksjonen de enkelte år av utstøpt jern:

År.	Skippund	Lispund	Ringsmonn	Kilo
1798	1185	9	3.0	219512
1799	1300	1	4.5	240732
1800	1501	10	10.0	278039
1801	1485	7	2.0	275043
1802	1347	10	2.0	249518
1803	1301	3	1.0	240935
1804	1418	10	0.0	262664
1805	1328	14	8.0	246040
1806	1283	12	4.0	237687
1807	1322	17	6.0	244956
1808	1079	7	12.0	199870
1809	1010	16	9.0	187175
1810	1288	4	11.0	238542
1811	1001	12	14.0	185474
1812	694	15	10.0	128647
1814	498	0	12.0	92222
1815	347	7	0.0	64318
1816	204	14	2.0	37905
1817	1045	10	10.0	193601
1818	1080	5	8.0	200035
1819	1031	18	8.0	191082
1820	1229	12	8.0	227690
1821	1114	8	14.0	206362
1822	1220	17	12.0	226072
1823	1073	12	2.0	198800

1824	825	7	4.0	152832
1825	738	1	2.0	117646
1826	1012	5	6.0	161356
1827	1013	2	8.0	161492
1828	1346	16	12.0	214686
1829	1323	19	2.0	211039
1830	1190	15	6.0	189809
1831	1068	15	3,0	170360
Samlet produksjon disse årene			Kilo	6452142

Vektene som er benyttet ved omregning til Kg. er:

	Vekt t.o.m.1824	Vekt etter 1824.
1 Skippund	185.17 kg.	159.40 kg.
1 Lispund	9.26 Kg.	7.97 Kg.
1 Ringsmonn	0.58 Kg.	0.50 Kg.

I en bok som bærer tittelen: Indskuds Bog ved
Kirkebye Stangjerns Hammer
i Maridalen begyndt 1799

Boken går frem til 31.desember 1814.

5 Lønn til ansatte

År for år, måned for måned er hver enkelt som har utført arbeid blitt godskrevet det han har tilgode.

Dette gir oss en god oversikt hvor store lønnsutgiftene var år for år.

Jeg gjengir derfor tallene for de enkelte år.

1799	4816 Rd.1 ort 6 sk.
1800	3809 Rd.3 ort 23 sk.
1801	3256 Rd.0 ort 0 sk.
1802	3407 Rd.2 ort 11 sk.
1803	2828 Rd.3 ort 1 sk.
1804	3746 Rd.0 ort 13 sk.
1805	6524 Rd.0 ort 9 sk.
1806	6134 Rd.0 ort 2 sk.
1807	6012 Rd.3 ort 7 sk.
1808	4376 Rd.0 ort 19 sk.
1809	4571 Rd.0 ort 11 sk.
1810	6304 Rd.0 ort 2 sk.
1811	6993 Rd.3 ort 3 sk.
1812	10866 Rd.0 ort 5 sk.
1813	28628 Rd.1 ort 18 sk.
1814	33769 Rd.2 ort 8 sk.

6 Andre utgifter til bygging og produksjon

Utgifter ved stangjernsframstillingen og reparasjonsarbeider samt utgifter til fornyelser av bygninger og nybygg.

Hvilke utgifter hadde man i forbindelse med stangjernssmidningen i januar 1848:

Smedløn av 175skp.8 Lsp.0 Ringsm. Stangjern a 41 1/2	= 60 Sp.2 ort 16 sk.
Smedløn af 228 skp.-2-0.Smeltestykker a 46 1/2	= 88 Sp.1 ort 18 sk.
Udslag af 5 skp.10-13 Modeljern a 40	= 1 Spd.,4 ort 6 sk.
Peder Kampen tilmaalt 236 læster kull a 2 sk.	= 3 Sp.,4 ort 17 sk.
Peder Kampen Ildvogtning 4 nætter a 10 sk.	=1 ort 16 sk.
Peder Kampen arbeidet 1 1/2 dag a 20 sk,	=1-ort 6 sk..
Ved Kleinsmidning, råjernsveiging og tilhugging av ny hjulstokk er anvendt :	
Peder Slaatebraaten 25 dager a 24 sk.	=5 Spd.0 ort 0 sk.
Haagen Haagensen 27 1/2 dag a 28 sk,	=6 Sp.,2 ort 2 sk,
Hans Haagensen 25 dager a 20 sk.	=4 Sp.,0 ort 20 sk.
Johan Houg 21 dager a 24 sk.	=4 Sp1 ort 0 sk.
Tilsammen 98 1/2 dager	

Ved fremskaffelse av hjulstokker fra Helgeren til Hammeren er anvendt: Peder Liggeren for hugst, kjørsel og arbeid 18 dager a 245 sk.	= 3 Sp.,3 ort 0 sk.
Iver Goslungen 16 dager a 24 sk,	= 3 Spd.1 ort 0 sk.
Hans Trehjørningen 3 dager a 28 sk.	= 1 ort 4 sk.
Christen Kallerud 3 dager a 24 sk,	= 3 ort 0 sk.
Tilsammen 41 dager.	

Indkjøbt af Bottolf Larsen:

22 stk, Hammerskaft	26 Spd.1 ort 0 sk.
2 stk, Hammerskaft tykkere	4 Spd.0 ort 0.sk.
Indkjøbt 2 Tønder Tjære	6 Spd.4 ort 0 sk.
Indkjøbd Talg	14 Spd.1 ort 16 sk.
Indkjøbd Bøger,papir og forskjellige skrivematerialer	11 Spd.,1 ort 10 sk.
Betalt for skyds til Christiania	2 Spd.,1 ort 0 sk. Til sammen = 248 Spd.1 ort 23sk
Kjørsel af Hammerskaft:	3 stk, skaft og 1 trykker ved
Peder Skjerven	1 Spd.0 ort 0 sk.3 stk. skaft og 1 trykker ved
Chr,Skjerven	1 Spd.0 ort 0 sk.
4 stk. skaft ved Niels Houger	1 Spd,0 ort 0 sk.
4 stk. skaft ved Johs. Houger	1 Spd.0 ort 0 sk.
4 stk. skaft ved Peder Kirkebye	1 Spd.0 ort 0 sk.
4 stk. skaft ved Johan Kirkebye	1 Spd.0 ort 0 sk..
	=6 Spd,0 ort 0sk

Kulovnen.:

Ved Kløving af ved er anvendt:

Arne Berntsberg 24 dager a 24 sk,	= 4 Spd.4 ort 0 sk.
Peder Berntsberg 15 dager a 24 sk.	= 2 Spd.2 ort 12 sk.
Niels Sidtpaa 19 dager a 26 sk,	= 3 Spd.4 ort 0 sk.
Ingebret Brænders 20 dager a 20 sk.	=3 Spd.1.ort 16 sk.

Johs. Vaarnhuus 19 dager a 24 sk. =3 Spd.4 ort 0 sk.
 Niels Olsen Houger 22 dager a 24 sk.=4 Sp.2 ort 0 sk.
 Bernt Olsen Houger 26 dager a 20 sk.= 4 Sp.1 ort 16 sk. =26 Spd.4ort 20sk.
 Tilsammen145 dager.

Kul levert af flødningsved til Hammeren:

17 læster ved Peder Skjerven a 34 sk. = 4 Spd.4 ort 2 sk.
 18 læster ved Christen Skjerven a 34 sk. =5 Spd.0 ort 12 sk.
 50 læster ved Sandberg/Niels
 Houger a 36 sk. = 13 Spd.1 ort 16 sk. =23 Sp.1 ort 6 sk.
 Tilsammen 85 læster kul.

Peder Kirkebye for kjørsel af talg til Hammeren.

Anders Næss for 1 skyds til Hakedalen. =0 Spd.2 ort 0sk

Kul leverede af flødningsved til

Bærum og Fossum 213 læster ,kjørsel =56 Spd.4 ort 0sk.
 Betalt 1 tønde tjære =3 Spd.2 ort 0sk.
 Sum udgifter januar 1848 =365 Spd.1 ort 1sk.

Februar 1848.

Har reparert Blæsemaskinen, optagelse av Stæstokken og Rækhærden samt endelig frembringelse av hjulstokktrær fra Helgeren. Det er anvendt 66 1/4 dager.

Kjørsel av Rujern fra Hakedalen 241 skp.14.Lsp.8 Rsm. = 39 Spd.4 ort 7sk.
 Kjørsel av Hærdredskaber fra Hakedalen, = 18 Spd.4 ort 17sk.
 Indkjøbt af Forvalter Sandberg til vinduer og dører for ny Hovedbygning ved Hammeren:
 5 tylter 2 1/2 T. Planker =10 Spd.0 ort 0 sk.
 10 tylter 2 T. Plank = 14 Spd 0 ort 0 sk.
 5 tylter 1 1/4 T. bord = 4 Spd.2 ort 2sk
 Peder Kirkebye for kjørsel av 3500 stk. mursteen fra Næss = 2 Spd,1 ort 16 sk..

Betalt for Hugst af Tømmer til ny Hovedbygning ved Hammeren:

Niels Olsen Houger 6 tylter 4 stk.,a 32 sk =1 Spd.3 ort 11 sk.
 Johannes Vaarnhuus 11 tylter a 32 sk. = 2 Spd,4 ort 16 sk.
 sk.
 Ingebret Brænders 9 tylter a 32 sk.. = 2 Spd.3 ort 0 sk.
 Tilsammen for 27 tylter 1 stokk = 7 Spd.1 ort 3 sk..

Betalt for hugst av tømmer til ny Saug: Niels Hansen Sidtpaa 5 tylter og Bernt Olsen Hullet 5 tylter

Mars 1848

Kjørsel af Rujern på Slede fra Christiania = 4 Spd.4 ort 6 Sk.

Ny Saug;

Hans Larsen Vatsjø med 3 Sønner 48 Arbeidsdage Saugen a 40 Sk.=16 Spd,0 Ort 0sk.

Ny Saug; Steenbrydning, oparbejdelse af Fundament, Opsættelse af Pillarer, Tilhugning af Bindingsværket = 32 Spd.1 Ort 7sk.

Optømring af Karrene er anvendt 116 Dage.

Kjørsel og Lunning af 12 Tylter og 6 Stokker =18 Spd,2 Ort 18 Sk.

Ny Hovedbygning:

Steenbrydning 50 Dage. Kjørsel av Steen. Lunning af Tømmer 24 Tylter og 6 Stokker.

Ny Saug:

Smidning anvendt 34 Dager = 8 Spd.3 Ort 2 Sk. 4

Ugers Skolehold = 8 Spd.0ort0sk. Indkjøbt

iflg. Regning af Chr. Svendsen Lys, Talg, Brændolie og Tran =13 Spd1 Ort 14sk

April 1848:

Ny -Verks og Saugdam

: Optømring og Tilhugning af Render er anvendt 272 1/2 Dage utbetalt

=66 Spd.0 ort 0

sk..

Nytt saughjul fra Hakedals Værk = 3 Spd.1 Ort 8

Ny Saug:

Indredning, smidning, arbeide på Renden og Indklædning med Tak, anvemdt 134 1/2 Dage.

Kleinsmidning, Rujernsveining,

Opbyggelse af Bagerhuus og Saugmesterbolig

samt Hovedreparation af Kværnhuus er anvendt 333 3/4 Dage

Betalt Hakedals Værk for Andel af Lægetilsyn ved Maridals Hammer første Halvaar 7 Spd.2 Ort 12 Sk.

September 1848:

Ved Kleinsmidning, Rujernsveining, se av Bagerhuus og Saugmesterbolig samt Hovedreparation af Kværnhuuset er anvendt:

Kleinsmidning og Rujernsveining:

Haagen Haagensen 26 dager a 30 Sk =.6Spd.2 Ort 12 sk.

Hans Haagensen 26 dager a 28 Sk. = 6 Spd.0 Ort 8 Sk,

Johan Hug 26 Dager a 24 Sk. = 5 Spd.1 Ort 0 Sk.

Kværnhuuset - Bagerhuuset:

Andr.Bjørnsoestuen: 26 Dager a 32 Sk, = 6 Spd.4 Ort 16 Sk.

Peder Slaatebraaten 16 1/2 Dager a 32 Sk. = 4 Spd.2 Ort 0 Sk.

Peter Jahnsen 12 Dager a 28 Sk. = 2 Spd.4 Ort 0 Sk.

Jacob Olsen 12 1/2 Dager a 28 Sk. = 2 Spd.4 Ort 14Sk

Andr,Hendriksen 18 3/4 Dager a 36 Sk. = 5 Spd.3 Ort 3 Sk

Ole Simensen 6 Dager a 28 Sk. = 1 Spd 2 Ort 0 Sk.

Ole Forsberg 2 1/2 Dager a 28 Sk. = 0 Spd.2 Ort 22 Sk.

Ole Olsen 7 Dager a 28 Sk. = 1 Spd.3 Ort 4 Sk.

Andr. Christiansen 4 1/2 Dager a 28 Sk, = 0 Spd.4 Ort 23sk

Johs.Jahnsen 8 1/2 Dager a 24 Sk. =1 Spd.3 Ort 12 Sk.

Andr. Forsberg 5 Dager a 24 Sk. = 1 Spd.0 Ort 0 Sk.

Hans Torgersen 7 Dager a 24 Sk. =. Spd.2 Ort 0 Sk.

Peder Kirkeby 1 1/2 Dager a 24 Sk. =0 Spd.1 Ort 12 Sk.

Ole Christiansen 1 1/2 Dager a 28 Sk.	=0 Spd.1 Ort 18 Sk.
Bernt Forsberg 4 Dager a 28 Sk.	=0 Spd.4 Ort 16 Sk.
Hans Gundersen 15 dager a 32 Sk,	= 4 Spd. 0 ort 0 Sk
Lars Fredrikstad 15 Dager a 28 Sk.	= 3 Spd.2 Ort 12 Sk

Saugmester Bolig:

.Lars Sørli 23 Dager a 40 Sk,	=7 Spd.3 Ort 8 Sk.
Andreas Volden 24 Dager a 40 Sk.	= 8 Spd.0 ort 0 Sk
Embret Vestby 24 1/2 Dager a 28 Sk.	= 5 Spd.3 Ort 7 Sk
Børger Sørensen 7 1/2 Dager a 28 Sk.	= 1 Spd.3 Ort 18 Sk.
Søren Børgesen 10 Dager a 24 Sk.	= 2 Spd 0 ort 0 Sk..
Tilsammen 333 3/4 Dager	

Ny Hovedbygning.:

Ved Arbeid paa Grundmuuren er anvendt:

Ole Dammen 30 Dager a 40 Sk.=	= 10 Spd.0 ort 0 Sk..
Amund Knudsen 17 1/2 Dager a 28 Sk.	= 4 Spd.0 Ort 10 Sk.
Hans Andersen 17 dager a 28 Sk.	= 3 Spd.4 Ort 20 Sk.
Herman Andersen 17 Dager a 28 Sk.	= 3 Spd.4 Ort 20 Sk.
Tilsammen 81 1/2 Dager.	

Oktober 1848.

Stangjerns Hammeren:

Ved Kleinsmidning til Kværnuuset og Indredning samt Tømmer og Muurarbeide etc. til Snedkerstuen er anvendt 303 Dager.

November 1848.

Ved Kleinsmidning,samt Reparationer i Hammeren og Hudene er anvendt 169 Dager.

Februar 1849.

Tilhugget Bindingsverk Ny Ladebygning.

Mars 1849.:

Optømring av Badstue.

Chr. Svendsen for Kjørse! til Badstuen af Steen, Sand,

Stypper og Baghuun

=4 Spd,4 Ort 0.Sk.

Ved Minering og Sprængning af Steen til Byggeriene

og Optømring af Badstue er anvendt 110 Dager.

April 1849.: Gulbrand Lørenskoven levert til

Lade Bygninger etc, 15 Tylter Langtømmer a 6 Alen= 18 Spd.0 Ort 0 Sk.,

Juni 1849.

Ny Hovedbygning

Ved Fuldførelsen af Grundmuuren,

Tækking og Indredning anvendt 163 Dager

= 44 Spd. 0 Ort 20Sk.

Ole Christophersen for at bygge 1 Baad

= 5 Spd.0 Ort 0 Sk.

Andreas Bjørnsødammen levert 25 Tylter Furu og

Grantømmer til Fjose a 48 Sk.

=10 Spd.0 Ort 0 Sk.

Anders Fyllingen levert:

10 Tylter 14 og 15 Alen Huustømmer a 1 Sp

= 10 Spd.0 Ort 0 Sk.

2 Tylter 3 St,Furutømmer med Tillegg skjæring av trelast ved den nye sagen på Hammeren og det er betalt til sagmester Anders Henriksen i juni	=4 Spd.2 ort 8 Sk.
for Skuurd af37 Tylter 6 x 5 Alen Bord	=1 Spd.2 Ort 1 Sk.
96Tylter 6 x 5 Alen Bord	= 4 Spd.4 Ort 3 Sk.
29 Tylter 1 Lægter og Gulvtilfarer	=4 Ort 20 Sk.
5 Tylter 7 Stolper	=1 Spd.0 Ort 14 Sk.

Juli 1849.

Ved Kleinsmidning,Reparation paa Hammerrendene m.m. og Muur-og Tømmermannsarbeide paa Pladsbygning og Lader er anvendt:

Hagen Haagensen	27 1/2 Dager	a 32 Sk, = 7 Spd.1 Ort 8 Sk.
Hans Haagensen	27 Dager	a 28 Sk, =6 Spd. 1 Ort 12 Sk.
Johan Houg	26 Dager	a 20 Sk.=4 Spd.1 Ort 16 Sk.
Peder Slaatebraaten	23 Dager	a 28 Sk.=5 Spd.1 Ort 20 Sk.
Hammersmedene	29 1/2 Dager	a 24 Sk.=5 Spd.4 Ort 6 Sk.
Ole Dammen	23 3/4 Dager	a 40 Sk.=7 Spd.4 Ort 14 Sk.
Amund Knudsen	24 1/4 Dager	a 32 Sk.=6 Spd.2 Ort 8 Sk.
Hans Andersen	19 1/4 Dager	a 30 Sk.=4 Spd.4 Ort 2 Sk.
Erik Pedersen	21 3/4 Dager	a 30 Sk.=5 Spd.2 ort 5 Sk.
Ole Larsen Enger	22 1/4 Dager	a 28 Sk.=5 Spd.0 Ort 23 Sk.
Chr,Kalierud	1 1/2 Dager	a 32 Sk.=0 Spd.2 Ort 0 Sk.
Bottolph Kallerud	3 Dager	a 28 Sk.=0 Spd.3 Ort 12 Sk.
Anders Hærkerud	4 Dager	a 32 Sk.=1 Spd.0 Ort 8 Sk.
Bernt Olsen	3 Dager	a 32 Sk.=0 Spd.4 ort 0 Sk.
Erik Eriksen	4 Dager	a 32 Sk.=1 Spd.0 Ort 8 Sk.
Arne Kallerud	1 Dag	a 24 Sk.=0 Spd.1 Ort 0 Sk.
Peter Hellerud	1 1/2 Dager	a 24 Sk.=0 Spd.1 Ort 12 Sk.
Lars Sørlie	12 Dager	a 36 Sk.=3 Spd.3 Ort 0 Sk.,
Johs Sørlie	12 Dager	a 32 Sk.=3 Spd.1 Ort 0 Sk.
Niels Olsen Houger	6 Dager	a 32 Sk.=1 Spd.3 Ort 0 Sk.
Andreas Volden	10 1/2 Dager	a 32 Sk.=2 Spd.4 Ort 0 Sk.
Ole Knudsen	14 1/2 Dager	a 32 Sk.=3 Spd.4 Ort 8 Sk.
Knut Vaggersen	19 1/2 Dager	a 24 Sk.=3 Spd.4 Ort 12 Sk.
Andreas Bjørnsødammen	14 Dager	a 32 Sk.=3 Spd.3 Ort 16 Sk.
Tilsammen 350 1/4 Dager		

Ny Hovedbygning:

Anvendt 176 1/2 Dager = 48 Spd.4 Ort 16 Sk

Februar 1850.

Her finner vi siste utbetaling for 109 1/2 dagers arbeid på Hovedbygningen.

April 1850.

Erik Kamphoug levert til nytt Kulhuus

26 Tylter Langtømmer = 34 Spd.2 Ort 0 Sk.

Mai 1850.

Ole Knudsen for Ophugging og indredning af 2,de Fjøs ved Hammeren.

a 9 Sp. = 18 Spd.0 Ort 0 Sk.

Juni 1850.

Hans og Anders Andersønner Gulliksrud Ophugget og indredet 1 Fjøs ved
Hammeren = 9 Spd.0 Ort 0 Sk.

Bygning i Svingen:

Ved Nedtagning og Oplægning af den 1/2 gamle Bygning
er anvendt 198 Dager. Det ble utbetalt =52 Sp.3 Ort 1 Sk.

Chr.Svendsen indkjøbt til St,Hans Festen m.m.

37 1/4 Pot Brændeviin = 4 Sp.1 Ort 20 Sk.

Juli 1850.

Udflyttet Smedebygning,Indredning og Muuring og Tækking 283 1/4 Dager.

August 1850.

Svingen:

Indredning 219 Dager.

Niels Olsen,Anders Pedersen og Ole Knudsen for Ophugning
og indredning af 1 Fjöse ved Svingen = 9 Sp.0 Ort 0 Sk.

Søndag 20 oktober 1996 var jeg oppe i Svingen og fotograferte fjøset utenfra og inne Det skal
rives ned nå i høst.

April 1851.

Arbeide med nytt Kulhuus 61 3/4 Dage

Mai 1851.

Arbeide ved nytt Kulhuus og ryddiggjørelse av tomten m.m. er anvendt 110 1/2 Dage.

Juni 1851.

Opførelse af Grundmuur til Kulhuuset og Brydning af Steene er anvendt 195 3/4 Dage.

Opførelse af 1 Lade ved Broen og 2,de Lader ved Sætren anvendt 84 1/4 Dage og
219 1/2 Dage i Juli 1851,

Oktober 1851.

1 Fjøs opført i Broen = 9 Sp.0 Ort 0 Sk.

Mars 1852.

Arbeid på Hammerbroen anvendt 107 3/4 Dage

April 1852,

Opførelse af Hammerdam og Bro ved Hammeren er anvendt 170 3/4 Dage.

Mai 1852.

Arbeid nytt Huus i Broen 105 Dage

Juni 1852,

Arbeid nytt huus i Broen 213 Dage

Muurarbeid i Pladsen Skomagerløkken

Juli 1852.

Indredning af Broen Pladsbygning og Hammerbygningen 313 Dage.

September 1852.

Indredning, Tømring og muuring i Pladsene Broen og Skomagerløkken 157 1/2 Dage.
Johan Johansen for Tømring og fuld Indredning avl Fjøs paa Pladsen Skomagerløkken,
8 Sp.0 Ort 0 Sk.

Mai 1853.

Steensrud,

Graving og muuring til Pladsen Steensrud er anvendt 68 1/4 Dage

Juni 1853. " " " " " 128 1/4 Dage

Juli 1853.

Muring av undermur Steensrud 60 1/4 Dag.

August 1853.

Muurarb,Pladsene Steensrud og Nordsæter 69 3/4 Dage

September 1853.

Opførelse af 1 Stuebygning i Steensrud = 27 Sp.0 Ort 0 Sk.

Indredning og muuring 91 3/4 Dage,

Juli 1854.

1 Lade og 1 Fjøs i Søndre Sætra Plads og Stuebygning i Nord sæter.

Regnskaper forteller mange ting,ikke bare regnskapsresultater men de forteller også hva pengene ble brukt til .Du finner kopier av en del sider i utgiftsboken for Maridals Hammers Udgifter i 1848,Nordmarkens Udgifter i 1848 og Næss Tegleværks Udgifter i 1848,1853,1856 og 1861.

Jeg har tidligere gjennomgått utgiftene for Maridals Hammeren for januar 1848.

Ser vi på side 7 finner vi februar måned .

Her fremgår det at det er betalt for kjøring av hærdredskaper fra Hakedal Værk ,vekt 130 skp.2 Lb.8 = 18 Spd,4 ort 17 sk.

Når vi kommer til mars måned 1848 finner vi :

Smedløn af 212 skp.8 Lb.8 .Stangjern a 41 1/2 sk,	= 73 Spd.2 ort 8 sk
Smedløn af 253 Skp.1 Lb, 4 .Smedstykker a 46 1/2	= 98 Spd.0 ort 7 sk.
Udslag af 6 Skp.14 Lb. 2 Modeljern a 40 sk,	= 2 Spd.1 ort 4 sk..
Kampen tilmaalt 294 læster kul a 2 sk..	= 4 Spd.4 ort 12 sk.
Kampen,Ildvogtning 5 Nætter a 10 sk..	=0 Spd.2 ort 2.sk
Kampen,modtaget kul 1 1/2 dag a 20 sk.	=0 Spd.1 ort 6.sk.
Indsettelse af ny Hammertap	= 31 Spd. 1 ort 10 sk.
Vinterarbeid på Kulveien til Fossum, Ole Dammen,19 dager	= 3 Spd,4 ort 0 sk.
Det er betalt for arbeid og kjøring bl.a..arbeid på nytt bryggerhus tilsammen	= 8 Spd. 0 ort. 0 sk.

For kulovnen:

Ved.Udrivning af kul og kjørsel af Kul til Hammeren

er betalt	=16 Spd.2 ort 22.sk.
Kul levert til Bærum av flødningsved, 246 læster	
Kul, kjørsel a 32 sk.	= 65 Spd.3 ort 0.sk
Hans Vatsjø med 3 sønner 48 arbeidsdage paa Saugen a 40 sk.	= 16 Spd.0 ort.0 sk.
Totalsum hittil i Mars	=313 Spd.2 ort 23 sk.

Ny Saug:

Steenbrydning, Oparbeidning af Fundamentet ,Opsættelse af Pillarer, Tilhugging av Bindingsværket og Optømring af Karrene.

For 116 dagers arbeid er det betalt =32 Spd,1 ort 7 sk.

Kul levert til Hammeren av Flødningsved.

Kjørsel av 259 Læster 7 Tønder a 34 sk. = 73 Spd,2 ort 18 sk.

Ny Saug:

Kjørsel af 12 Tylfter 6 Stokker tømmer med lunning = 18 Spd.3 ort 18 sk.

Ny Hovedbygning Hammeren :

Ved. Steenbrydning er anvendt 50 dager. Kjørsel av Steen.

Lunning af Tømmer, 24 Tylter 6 stokker, Tilsammen = 55 Spd.1 ort 16 sk.

Kjørsel av Stangjern til Christiania paa

Slæde 428 Skp.15 Lb.7. = 35 Spd.3 ort 17 sk.

Kjørsel af Rujern paa Slæde fra

Christiania 72 Skp.15 Lb,12 =4 Spd.4 ort 16 sk.

Ny Saug:

Ved.Smidning er anvendt 34 dager tilsammen = 8 Spd,3 ort 2 sk.

Betalt for 4 Uger Skolehold a 2 Spd. = 8 Spd.0 ort 0.sk.

Indkjøbt i følge Regning fra Chr,Svendsen:

Lys, Talg, Brændolie og Tran. =13 Spd.1 ort 14 sk

Jacob Børgersen for Kost og logie til J,Houger = 5 Spd,0 ort 0 sk.

Betalt for 1 Skyds til Maridalen =0 Spd.3 ort 0.sk.

Indkjøbt 12 Alen Tougværk a 22 sk. = 2 Spd.1 ort 0 Sk.

Betalt Ole Knudsen for 10000 Skj. Hammerkul a 7 sk.. = 14 Spd.0.ort 0 Sk.

Samlede utgifter for Mars Maaned 1848 = 585 Spd.4 ort 1sk

Nordmarkens Udgifter i 1848.

Her tar jeg med slutten på Juni Maaned 1848:

Transport fra foregående side 3437 Spd 0 ort 17 sk. 4409 Spd.3 ort 20 sk.

Anført Opgjørelse i April : 895 Spd,3 ort 0 sk..

Anført Opgjørelse i Mai 59 Spd.1 ort 9 sk.

Tils.4389 Spd.0 ort 2 sk.

.Til Rest 20 Spd.3 ort 18 sk..

Tømmer og Kulvedflødning fra Helgeren: Ved. Deling af

Tømmer og Kulved er anvendt 125 Dager og 31 Netter,

Sum udbetalt 33 Spd.4 ort 8 sk..

Til Byggeri i Myhrkjærns-Elven er levert ved: Geir Goslungen

16 Tylter og 5 Stokker Tømmer a 3 sk. = 9 Spd.4 ort 6 sk.

Geir Goslungen Passet Rotungs-Dammen =0 Spd.2 ort 12 sk.

Geir Goslungen, Kløvet til Bjørnsøen =0 Spd 1 ort 12 sk.

Peder Liggeren, Passet Øiungsdammen =1 Spd.1 ort 0 sk.

Extraudgifter paa Nordmarken	=2 Spd.1 ort 0 sk.
Guttorm Katnosset for Udslag af 239 Favne	
Kul-Ved a 12 sk,	= 23 Spd,4 ort 12 sk.
Betalt Lægd for Trehjørningen for juli	=1 Spd,2 ort 12 sk,
Carl Findstad for levert 9 1/2 TyllLændsetømmer a 4 sk,	= 7 Spd.3 ort 0 sk.
Carl Findstad for Hugst og Kjørsel af 44 tylter og 7 stokker	
Langtømmer	=35 Spd 3 ort 8 sk.
Carl Findstad 3 1/2 Dag i Flødningen a 22 sk,	=0 Spd.4 ort 16 sk,
Tilsammen	=83 Spd.3 ort 6 sk..
Storflødningen: Ved, :Opbyggelse af Peershuus-Dammen,Peder	
Slaattebraaten 18 Dager a 36 sk.	= 5 Spd.2 ort 0 sk. Ved.;
Smidning af Drotter og Kramper m.m.: Peder Sandungen	
22 dager a 36 sk.	=14 Spd.4 ort 16 sk.
Paul Sandungen med Dreng 32 Dager a 20 sk,	=7 Spd.2 ort 8sk. sk.
Paul Sandungen ,Skovtoure 20 a 60 sk.	= 10 Spd,0 ort 0 sk.
Tilsammen	=32 Spd.2 ort-0 sk.
Kulvedforskudd er betalt med	=386 Spd.0 ort12 sk Betalt
Bompeng	0 Spd.1 ort 18 sk.
Betalt Hans Trehjørningen for tømmermaal	0 Spd.1 ort 8 sk.
Tilsammen	=0 Spd.3 ort 2 sk.
Sum udgifter for juni Maaned blir da	886 Spd.1 ort 18.sk.
31 Juli 1848 sum utgifter	1517 Spd.1 ort 23sk

Jeg skal ta med noen utgiftsposter fra juli:

Under avsnittet Storflødningen er medtatt bl, annet : Byggeri i Elvene,Flødning fra Tversøen til Bjørnsøen af Tømmer og Kulved.Det deltok 28 mann og de brukte 1745 dagsverk og 456 Netter,Samlet utbetaling 527 Spd.3 ort 22 sk.

Man har også brukt 128 dagsverk og 4 netter til Dambyggeri i Smalstrøm.

Landdragnig af Kulved ved Næss er det utbetalt til Chr.Kallerud,Hans Liggeren og Gulbrand Lørenskoven for 432 3/4 Favne tilsammen = 43 Spd.1 ort 9 sk..
Tømmerforskudd er betalt i denne måned med 9 Spd.3 ort 0 sk. og Afdrag paa Opgjørelser 173 Spd.0 ort 15 sk,
Totalt 183 Spd.3 ort 15 sk.
Kulvedforskudd er betalt i denne måned med til sammen = 563 Spd.0 ort 16 sk.

FRA AUGUST 1848:

Tømmerdrift 1848;For de i dette Aar fra Nordmarkens Skove modtagne 3695 Tylte 6 stokke Saugtømmer der koste 4882 Spd,1 ort 10 sk. hvorpå er betalt Forskudd 4300 Spd.4 ort 5 sk..Rest 581 Spd.2 ort 5 sk.

Denne måned finner vi en post: Indkjøbt 35 Potter Brændeviin 4 Spd.0 ort 16 sk.

SÅ kommer vi til september 1848.

Jeg tar med fra posten: Storflødningen: Betalt for deling af Tømmer og Ved i Skjærsøen Nedflødning derfra i Maridalsvandet samt Udfløning til Brekke og Landrenskning i Maridalsvandet er anvendt 555 1/4 Dagsverk og 57 Netter.

Arbeidet utført av Erik Kamphoug, Geir Goslungen, Peder Liggeren, Paul Trehjørningen, Peder Krogsund, Bernt Faarkjærnsbraaten, Iver Bonna, Anders Fyllingen, Jens Lørenseteren, Anders Bjørnsøstuen, Chr, Kallerud og B, Kallerud.

Erik Kamphoug har fått betalt for 3 turer med kløv fra Kamphoug til Bjørnsøen og 2 turer fra Bjørnsøen til Skjærsøen.

Tilsammen er det for dette utbetalt 136 Spd.4 ort 14 sk.

Dambyggeri:

Byggeri i Vanddraget fra Tversøen til Sandungen og Reparation av Skavvands, Fidlings, Tversøen og Katnos Damme samt Tostens Putte er anvendt 346 Dagsverk utbetalt for dette tilsammen : 96 Spd.1 ort 20 sk.

Vi finner også en fortegnelse over hvem som har levert kullved for fløting til forskjellige vann.

Morten Nøgleby	Hakloa
Bottolf Nøgleby	Hakloa
Jens Braaten	Hakloa
Paul Sandungen	Sandungen
Børger Havkloen	Hakloa
Peder Liggeren	Øyungen
Poul Trehjørningen	Helgern
Iver Goslungen	Goslungen
Peder Kroksund	Helgern
Bernt Faarkjærnsbraaten	Helgern
Iver Bonna	Bjørnsøen
Anders Fyllingen	Fyllingen
Andreas Bjørnsødammen	Bjørnsøen
Erik Kamphoug	Øyungen
Jens Blankvandsbraaten	Skjærsøen
Ingvald Sandungskalven	Sandungskalven
Johs.Havkloen	Sandungen
Peter Havkloen	Hakloa
Guttorm Katnosset	Katnosset
Abraham Katnosset	Katnosset
Anders Johansen	Østbraaten

Tilslutt skal vi se litt på Næss Tegleværks Udgifter i 1849

Først ser vi på september 1849.

Ved. Opførelse av Vedskuur paa Næss m.m. er anvendt 48 Dagsverk. Arbeidet utført av Lars Sørli, Andreas Volden, Niels Olsen. Ved. Kjørsel af Steen og Materialer til Brænders og Næss utført av Knud Brænders, Niels Sidtpaa og Embret Vestby.

OKTOBER 31.1849:

Her finner vi en interessant oppstilling over hvilke arbeidsoppgaver som måtte gjøres i forbindelse med produksjonen på Tegleværket. Videre kan vi se på nedenstående del av side 397 som omhandler utgifter for arbeid vedrørende Fuldendelse at Muurarbeidet i Brænders, Opførelse af Pillarer til Stolpebod i Vestby og Skorsteen i Bakken. Ophugging af Bindingsværk til Vedskuur i Sidtpaa og forskjellige arbeide paa Næss er anvendt 176 1/4 Dagsverk og ble betalt med 45 Spd.2 ort 18 sk.. Ved.; Kjørsel af Materialer til Pladsene utført av Niels Sidtpaa, Knud Brænders og Embret Vestby betalt med : 9 Spd.4 ort 0 sk.. Betalt Chr. Olsen for at opmuure 1 Bagerovn og reparere Skorsteenen i Sidtpaa 2 Spd.2 ort 12 sk.. Indkjøbt til Brænders Plads 50 stk, Glasruder a 8 sk.= 2 Spd.0 ort 10 sk. 2 Pakker Spiger 3", Kidt og Staaltraad 4 ort 6 sk. tilsammen 5 Spd,2 ort 4 sk..

NOVEMBER 30.1849.

Ved. Opførelse af Grundmuur til Stuebygning i Pladsen Vaarnhuus og Reparationer i Pladsen Brænders og Indredning og fuldendelse i Brænders er anvendt 249 1/2 Dagsverk betalt med 61 Spd.2 ort 12 sk..

Udgifter i 1853:

MARTS 31.1853.:

Betalt for Kjørsel af 51432 Muursteen til Bogstad 77 Spd.0 ort 18 sk.. Albert Swensen for Kjørsel av 10000 Tagsteen til Brekke 5 Spd.0 ort 0 sk. K.Næss for Kjørsel af 20000 Muursteen til Nygaard 22 Spd,2 ort 0 sk.,

JANUAR/FEBRUAR 1856.

Her finner vi utbetaling for kjøring av snøplogen, P.Kalbakken har fått betaling for Vinterarbeid paa Trondhjemsveien og Bjøraasen.

Marts 1856.

Peter Houger har fått betaling for kjøring av 10000 Muursteen, 50 Tagsteen og 50 Mønesteen .

FEBRUAR 1861:

Betalt for Kjørsel av 30384 Muursteen til Christiania 60 Spd.3 ort 20 sk..

Concept Regnskab for Maridalens Hammer 1866:

Pr.Stangjern Konto:

Beholdning af 440 Skp.11-15

" " 10 " 4-0

Tilsammen 450 Skp.15-15. a 9 1/2 Spd.

= 4267 Spd.1 ort 8 sk.

Smeltestykkers konto

Beholdning af 889 Skp. 0-12 a 8 Spd.

= 7112 Spd.1 ort 12 sk.

Rujerns konto.

Beholdning 2702 Skp.5- 1 a 4 Spd.

=10808 Spd.2 ort 1 1/2sk

Kirkebye

Credit

1868.

Pr. Casja Conto

for Afgifter af Schjerveen og Underliggende

Landbonde Peter C. Schjerveen	70	1/2	
do Erik S. do	70	-	
Huusmand And. Christiamen	7	-	
do Erik Olsen	3	-	
do Bemt Forberg	3	-	
do Anders Bjorkmann	5	-	
do Peter Jahnson	4	-	2-12
do Carl Solberg	6	-	2-12
do Carl Hokhaas	4	-	
do Jacob Bjorkmann	4	-	
do Ole Laakebjerg	3	-	
do Hans Fredrikson	1	-	
Schjerveengordet H. Arnestad	10	-	

10.

191

Kirkebye og Underliggende

Landbonde Haldor P. Kirkebye	60	1/2	
do Ole Nielsen do	75	-	
Huusmand August Andraesen	8	-	
do Knud Blom	3	-	2-12
do Ole Haraldsen	6	-	
do Haagen Haagenesen	8	-	
do Ole Jensen	3	-	2-12
do Hans Haagenesen	3	-	
Haldor Pedersen af Casja	2	-	
Peder Pedersen af Kallebroken	8	-	
Ingvold Thoresen af Helleved	6	-	
Akers Husekommisjon af Tæstsk.	10	-	
Lijordansen			
Indkøberet Fattigskat 1868	55	-	1-19
for 1867.			

10.
13.

248 1 19

1120

17.
Debet
1868.

Gaardene Schjerveen v

		Spd	f	f
An.	<u>Cuſya Conto</u> for Pladsens Vedligeholdelse	10.	42	3 4
"	<u>Berøms Værk</u> for div. Materialier fra Snekke	12.	15	1 -
"	<u>Baron Wedels Conto</u> for Skatter til Fagden 1868 94-3/7 11/7 Brandforsikring for 1/2 Aar . . . . . 2-3-2 for Fest over Schjerveen . . . . . 3-3-4 Luthigtal af Schjerveen og Hestebog 1868 61-1-15 1/2	13.	162	1 8 1/2
"	<u>Nordmarkens Conto</u> for Mørsten til Lateren Plads	16.	4	2 12
"	<u>Material Conto</u> Cement Spiger for . . . . . 2 Spd 3/7 7/7 3" Pl. 5 1/2 2 0/7 . . . . . 1 Spd . . . . . 5 - - 20 2" - - 6 - - - 4/7 . . . . . - 2 - - Bord 9-4- - - 2/7 3-3-16	21.	11	4 19
"	<u>Læmest & Forliis</u> for vundet d. a.	22.	202	3 23 1/2
			439	1 19

Kulle Conto	
Beholdning af 142 Læster Kul a 2 Spd.	= 284 Spd.0 ort 0 sk.
Kulleved Conto	
Beholdning af 1060 3/4 Favne	=4029 Spd.0 ort 6sk
Materialer Conto:	
Beholdning	= 207 Spd.3 ort 1/2 sk
Cassa Conto:	
Ballancen	= 377 Spd.1 ort 1 1/2 sk
Modstående Beholdninger	= 27085 Spd.4 ort 5 1/2 sk.

Jeg tar her med tallene for Møllebrugets Conto:

Cassa Conto:	
For Møllerens Løn og reparationer	57 Spd.4 ort 0 sk.
Kulleved Conto	
Levert 2 1/2 Favne Stokkeved til Tørrehuset	9 Spd.2 ort 12 sk
Baron Wedels Conto	
Brandcontingent 2.halvaar 1866 og 1.halvaar 1867	1 Spd.4 ort 16 sk.
Fortjeneste	97 Spd.1 ort 10 sk.
Sum	166 Spd.2 ort 14 sk.

Cassa Conto:	
Modtaget for maling af 712 Tdr.6sk.	163 Spd.4 ort 18 sk.
salg af 2 Tdr,1 1/2 Sk, sopmæl a 16 sk.	2 Spd.1 ort 16 sk.
Tørringspenger af 7 Tdr. a 4 sk.	0 Spd.1 ort 4sk.
Sum	166 Spd.2 ort 14 sk.

Gaardene Skjærven og Kirkeby har gitt et overskudd på 245 Spd.3 ort 6 sk. som er overført til Fattigkassen

På kontoen er spesifisert innbetalte avgifter for de 2 gårdene.

For Skjærven og underliggende bruk er det innbetalt av følgende brukere:

Landbonde Peter C.Skjærven	70 Spd.0 ort 0 sk.
Landbonde Erik T.Skjærven	70 Spd.0 ort 0 sk.
Husmand Andreas Christiansen Brua	7 Spd.0 ort 0 sk.
" Ole Finsberg Braaten	3 Spd.0 ort 0 sk.
" Bernt Forsberg Braaten	3 Spd.0 ort 0 sk.
" Anders Bjørkmann Bakken	5 Spd.0 ort 0 sk.
" Peter Jahnsen Steensrud	4 Spd.2 ort 12 sk.
" Johannes Jahnsen Sørsætren	6 Spd.2 ort 12 sk.
" Carl Stockhaus Nordsætren	4 Spd.0 ort 0 sk.
" Jacob Bjørkmann Nordsætren	4 Spd.0 ort 0 sk.
" Ole Laakebjærget	3 Spd.0 ort 0 sk.

Skjærvenjordet,Kulvedlager-Miler v/

fuldmektig M.Arnestad

Stangjernshammeren 10 Spd.0 ort 0sk..

Husmand Henrich Domeyer Brua 0 Spd.1 ort 0 sk.

Sum 190 Spd.1ort 0.sk.

For gaarden Kirkeby og underliggende brug
er det innbetalt av følgende brugere:

Landbonde Haldor Pedersen	60 Spd.0 ort 0 sk.
Landbonde Ole Nielsen	75 Spd.0 ort 0 sk.
Husmand Andreas Forsberg Blaasaas	8 Spd.0 ort 0 sk.
" Knud Blom Svingen	3 Spd.2 ort 12sk.
" Ole Taraldsen Svingen	6 Spd.0 ort 0 sk.
" Peder Pedersen Svingen	8 Spd.0 ort 0 sk.
" Haagen Haagensen Svingen	3 Spd.2 ort 12 sk.
" Hans Haagensen Møllerstua	3 Spd.0 ort 0 sk.
Haldor Pedersen af Kasa	2 Spd.0 ort 0 sk.
Peder Pedersen af Kullebraathen	8 Spd.0 ort 0 sk.
" Ingevald Thoresen af Hellerud	6 Spd.0 ort 0sk.
Akers Skolekommisjon af Fastscole Jordveien ved Hønefoten	10 Spd.0 ort 0 sk. Tilsammen 193 Spd.

Saugens Conto 1866.

Debet:Utgifter:

Cassa Conto:

Betalt Saugmesterløn og Reparationer 38 Spd.4 ort 9 1/2 sk.

Kulleved Conto:

Lvert til skuur 17 Favne Stokkved a 4 Spd.	68 Spd.0 ort 0 sk.
Fortjeneste	9 Spd 2 ort 1/2 sk.
Tilsammen	116 Spd,1 ort 10 sk.

Credit:Inntekter

Cassa Conto:

Motaget for Saugskuur 10 Spd.4 ort 12 sk.

Material Conto:

Planker 24 3/12 Tylt	23 Spd.0 ort 18 sk.
Bord 170 4/12 Tylt	68 Spd 0 ort 16 sk.
Lægter 70 tylt	14 Spd.0 ort 12 sk.
Tilsammen	105 Spd.1 ort 22 sk.
Tilsammen	116 Spd.1 ort 10 sk.

Møllens konto viser for 1866 følgende tall:

Utgifter:

Cassa conto:

For Møllerens løn og reparasjoner 57-4-0

Kul og ved conto:

Lvert 2 1/2 favn stokkved
til tørkehus 9-2-12

Baron Wedel Jarlberg Conto:

Brandkontingent 2.halvår 1866 og
1.halvår 1867 1-4-16

Fortjeneste 97-1-10

166-2-14

Inntekter:

Mottaget for maling af 712 Tdr, korn a 6 Spd.

163-4-18

Salg av 2 Tdr. 1 1/2 skp. sopmæl a 16 sk.

2-1-16

Tørringspenger av 7 Tdr. a 4 sk.

1-4

166-2 14

Gevinst og Tabs Conto 1866.

Udgifter:

Stangjernsmidningens Conto:

For Ballancen

2079 Spd. 0 ort 16 sk.

Fattigkassen Conto

125 Spd. 0 ort 18 1/2 sk.

Tilsammen

2204 Spd. 1 ort 10 1/2 sk.

Indtegeter:

Møllebrugets Conto: Overskudd

97. Spd. 1 ort 10 sk.

Skjærven & Kirkeby, overskudd

245 Spd. 3 ort 6 sk.

Saugens Conto overskudd

9 Spd. 2 ort 1/2 sk.

Kapital Conto

1851 Spd. 4 ort 18 sk.

Tilsammen

2204 Spd. 1 ort 10 1/2 sk.

Jeg tar også med noen tall fra

Nordmarkens Gods Årsregnskab 1867-1877.

Maridals Stangjerns Hammers Conto.

1867.

Stokkveddrifts conto

Debet.

Kredit

for levert 1030 Favne a 4 Spd.

4120 Spd. 0 ort 0 sk.

Tegleværkets producters Conto for

levert 50 Stk. Mønesteen

4020 Tagsteen og

3950 Muursteen til Hammeren , samt

til Gaardene Kirkeby & Skjærven til

et beløb av

61 Spd. 3 ort 2 sk.

Capitalkonto for modstaaende beløb

4181 Spd. 3 ort 2 sk.

Tilsammen

4181 Spd. 3 ort 2 sk.

4181 Spd. 3 ort 2 sk.

Tags og Vindings Conto.

Debet.

Kredit.

Capitalconto

Godskrevet modstaaende Totale Beløb 19990 Spd 2 ort 4 1/2 sk.

Tømmerdrifts Conto:

Belastet for

4588 Spd. 3 ort 22 sk.

Stokkeveddrifts Conto:

Belastet for

5175 Spd. 3 ort 22 sk.

Masidals Hærsmers Udgifter i 1840. -

No.	Beskrivelse	Sp. p. D.	Sp. p. A.	Sp. p. A.
1.	1840. 1. febr. 19. <i>Campfort</i> Tjorsel af Hovedredskaber fra Flakeløben -		379	1. 17.
	50 Stk 15 Stk D. ved Fremmede id. 16. 4 - 1 - 4 - " John Hønger id. 16. D - 6 - " " Niels Hønger id. 16. 25 - 2 - D - " Peter Kirkby id. 16. 21 - 15 - 4 - " John Kirkby id. 16. 10 - 4 - D - " Chris Thjerve id. 16. 10 - " - D - " Peter Thjerve id. 16.	0. 4. 19. " 2. 17. 1. " 13. 3. 1. 10. 2. 4. 12. 1. 1. 18. 1. 1. 16.		10. 4. 17.
	130 Stk 2 Stk D. -			
			Sum	390. 1. 10.
2.	31. Hængerens Indtægter. Indtægten af 212 Stk D. 2 Stk Hængerens 4 1/2. Ditto 253 - 1. 4. Indtægter 4 1/2. Udgifter 6. 14. 2. Mad og 40. Kampen, Silmalt, 294 Søster Køl 2. Ditto Indtægter, F. Natter 10. Ditto indtægt, Køl, 1/2 Day 20. Ved Talsindberetning, Hængerens indtægter, Forarbejdelse af mig Hjertepok og Indtægt af mig Hængerens, over Hænger Hængerens, 31 Dage 30. Hans Hængerens, 28 D. 24. Ditto 6 D. 20. Ole Olsen 19 D. 24. Hans Torvaldsen 13 D. 24. Peter Hængerens D. 24. Hængerens 14 D. 24. Hængerens arbejde paa Hængerens til Hængerens Ole Hængerens 19 D. 24. 131 Dage	73. 2. 0. 70. 7. 2. 1. 4. 4. 4. 12. " 2. 2. " 1. 6. 7. 3. 10. 5. 3. 10. 1. 1. 10. 2. 2. 10. 2. 3. 10. 2. 1. 10. 2. 4. 10.		207. 2. 1.

Maridals Kammeres Udgiøvel i 1840.

1840.

Marts 31.

Osnfødt
 Anden Bogtrykker Lovestift Kammerens
 24 Sty Stykkestof i 20"
 Hans Larsen Væjst og sigt Bryggerstans
 7 Arbejdsdage i 40"
 Christen Thjorsem for Tjersk af Kender fildanger
 do do af Stykning for P. Maathelmann
 do do Kender til Lunder
 Peder Thjorsem do af i Drevhjul for Lunder
 Johan Kirkeby for do af tjere

Sp.	r.	p.	Sp.	r.	p.
			207	2.	1.
4.					
2.	1.	16x			
	3.				
	1.	16x			
	1.	16x			
	1.	8x			
	1.				

Nelovne

Ved Udvisning af Kender er anventh.
 Bent Olsen Kuller 19 Dage i 32"
 Niels Olsen Hønger: C. D. i D.
 Anne Brantsberg 13. D. i 38"
 Peder Brantsberg: C. D. i 24"
 Embret Brantsberg: C. D. i D.
 Niels Lidtman: C. D. i 28"

5.		8x			
2.		16x			
3.		4x			
1.	1.				
1.	1.				
1.	2.				

50 Dage.

Chr Thjorsem for Tjersk af Kender til Kammer

2.	2.	16x	16.	2.	22.
----	----	-----	-----	----	-----

Niel Lovestift Kammer af Høllingsved

47 Laster med Peder Thjorsem i 50"
 40 - - - - - Chr Thjorsem i D.
 30 - - - - - Niels Hønger i D.
 22 - - - - - Johan Kirkeby i D.
 19 - - - - - Peder Kirkeby i D.
 20 - - - - - John Hønger i D.

12.	2.	16x			
10.	3.	8x			
0.					
13.	4.	8x			
13.		8x			
7.	2.	8x			

240 Laster.

Hans Larsen Væjst med 3 Laster
 40 Arbejdsdage naar Langer i 40"

			16.		
--	--	--	-----	--	--

Laster

			313.	2.	23.
--	--	--	------	----	-----

Maridals Hammers Udgifter i 1840.

1840

Omfort

Sp. 7 p. 7 p. 7 p. 7 p. 7 p.

March 31

Nye Sauge

Ved Hændering, Sparbædning af
Fundamentet, Opstillelse af Pillarer,
Sæbuzning af Bindingsværket og
Optømning af Karrene et u. a.
Hans Larsen Væfjor 40 Dage i 40... 16. . . x
Peder Haattveden 12 Dage i 25... 2. 4. . . x
Niels Olsen Hønger 12 Dage i 30... 3. 1. . . x
Bent Olsen Høller 3 3/4 Dage i 50... 1. . . . x
Arne Bærtsberg 9 Dage i 24... 1. 4. . . x
Peter Bærtsberg 5 Dage i d... 1. . . . x
Enevret Brøder 5 Dage i d... 1. . . . x
And. Kirkelig 4 1/2 Dage i 20... 1. . . 6. 1/2
Jens Kauphøj 4 Dage i d... . 4. 16. 1/2
Anders Jørgensen 3 3/4 Dage i d... . 4. 9. 1/2
Hans Skogstad 4 Dage i d... . 4. 16. 1/2
Alle Sammen 5 Dage i 40... 1. 3. 0. x

116 Dage.

32. 1. 7

Ved Sætt af 12 Hammers af Stedningved

N. Røster, 12 - med Peder Skjerve 34... 22. 3. 0. x
51 - 4 - " Joh. Kirkelig i d... 14. 2. 1/2 x
60 - " - " Joh. Hønger i d... 17. . . . x
68 - 3 - " Chr. Skjerve i d... 19. 1. 1/2 x

75. 2. 10.

259 Roster i Hønder.

Nye Sauge

Hjort af Tømmer med Sædning
5 Sætter 3 1/2 med Peder Kirkelig i 160... 9. 1. 2. 1/2 x
6 - 3 - " Joh. Kirkelig i d... 9. 1. 2. 1/2 x

10. 3. 10.

12 Sætter 0 Dage

Lageris

438. . 10.

2.

3.

1848. Maridals Hammens Udgifter i 1848.

1848.

Sp. p. B. Sp. p. B.
430. 10.

Marts 31.

Ny Hovedbygning.

Ved Hænderbøjning og ansværelse.

Peder Flaadskraaten 6 Dage i 20.	1. 2.	x
Niels Olsen Hønger 6 Dage i 32.	1. 3.	x
Bernt Olsen Skultet 6 Dage i 32.	1. 3.	x
Hans Beentsberg 4 Dage i 24.	1. 4.	x
Peter Beentsberg 6 Dage i 20.	1. 1.	x
Emmet Brøndes 6 Dage i 20.	1. 1.	x
And. Jacobsen Kirkely 3 Dage i 25.	1. 3.	bet.
Lars Olsen Knudsen 6 Dage i 20.	1. 2.	bet.
Hans Skoffad 2 Dage i 20.	1. 2.	bet.
Lars Frederikssad 5 Dage i 20.	1. 20.	bet.

50 Dage.

Hjorsel af Steen ved Peder Kirkely	3. 3.	x
Do. do. ved John Kirkely	3. 2.	0
Dag Lending af Lønnen		
6 Sytten ved Peder Skjerve i 260.	9.	x
6 - - - Chr. Skjerve i 20.	9.	x
6 - 34 - Niels Hønger i 20.	9. 1.	21x
6 - 3 - John Hønger i 20.	9. 1.	21x

55. 1. 16.

24 Løst 0 Løst.

Hjorsel af Skovjensdal Christiania

99 Stk 19 Løst ved Peder Skjerve i 10.	0. 1.	16x
64 - 0 - Chr. Skjerve i 20.	5. 1.	20x
66 - 9 - Niels Hønger i 20.	5. 2.	17x
64 - 5 - 12 - John Hønger i 20.	5.	15x
76 - 3 - 7 - Peder Kirkely i 20.	6. 1.	10x
60 - 9 - 6 - John Kirkely i 20.	5.	5x

35. 3. 17.

420. 31. 153. 7.

Lageris.

529. 1. 3.

11

Maridals Hammers Udgifter i 1040.

1040

Post 31

	2 ^{te}	1 ^{te}	3 ^{te}	4 ^{te}	5 ^{te}
Comfort					
Rejse af Rejsem paa Stade fra Christiania			529	1	3
7 2/2 ^{te} Ls. + ved Peder Skjerve i d ^o		2	d.	x	
7 - - - - - Christ. Skjerve i d ^o		2	d.	x	
25 - 3 - - - - Niels Høngv. i d ^o		1	3	9	x
10 - - - - - Johan Høngv. i d ^o		3	d.	x	
17. 7 - 1/2 - - - Peder Kirkhøj i d ^o		1	19	x	
9 - 5 - - - - Johan Kirkhøj i d ^o		2	d.	x	
72 Mk. 15 3/4 1/2 c.					4. 4. 6.
<u>Ny Sæbe</u>					
Ved Landssing er anvendt					
Anders Jensen 7 Dage ... i 32 ^{te}	1	4	d.	x	
Ditto ... i 36 ^{te}	4	-	9	x	
Joh. Vaarhuus ... i 24 ^{te}	2	3	12	x	0. 3. 2.
<u>34 Dage</u>					
J. Næs Skolehold ... i 2 ^{te}	0	-	-	-	bet
Landkjøbt, ifølge Rejning fra Christend fem, Lys, Salt, Bændler og Brænde	13	1	14	bet	21. 1. 14.
Jacob Borgesen for Kost til 12 p. Høng			bet	2	-
Behalt for 1 Skjeds til Maridalen			bet	3	-
Landkjøbt 12 L. Sæbeværk ... i 22 ^{te}			bet	2	1
Behalt Ole Jensen for					
10,000 Styk Hammerkøil ... i 7 ^{te}			bet	14	-
			Sum = 5 R. 5. 4. 1.		

No.

17
3

Nordmarkens Helgiuter i 1840.

1840		Sp.	p. B.	Sp. d. p.	p. B.
Juni 30.	Transport 3434 ¹ / ₂ 17. 4409 3. 30. Anf. og Gj. for April med 895 3. - D. - D. - ch. - 59. 1. 9. 4309. 2.				
	Post.			20. 3. 10.	
	Sommerens Kvælfledning				
	fra Helgeren.				
	Med Aeling af Sommer og Kvælfledning				
	Chr. Thallvid. 13 ¹ / ₂ Dage = 32 ¹ / ₂ , 3 Nætter = 12 ¹ / ₂	3.	4.	12.	bet.
	Balthasar Thallvid. 10 ¹ / ₂ D. = 25 ¹ / ₂ , 3 D. = 7 ¹ / ₂	3.	.	12.	bet.
	Erik Gøstingen. 13 ¹ / ₂ D. = 32 ¹ / ₂ , 3 D. = 7 ¹ / ₂	3.	4.	12.	bet.
	Gulbrand Løvskaar. 9 ¹ / ₂ D. = 22 ¹ / ₂ , 2 D. = 5 ¹ / ₂	2.	2.	24.	
	D. and Drogen. 12. D. = 28, 3 D. = 7 ¹ / ₂	3.	.	12.	
	Peder Liggeren. 13 ¹ / ₂ D. = 32 ¹ / ₂ , 3 D. = 7 ¹ / ₂	3.	2.	6.	
	Lars Gøstingen. 17. D. = 42, 4 D. = 10	4.	1.	20.	
	Erik Krumpholtz. 16 D. = 38, 4 D. = 10	4.	.	16.	
	Joh. Brønden. 9. D. = 20, 4 D. = 10	2.	2.	12.	
	Hans Liggeren. 10 ¹ / ₂ D. = 26 ¹ / ₂ , 2 D. = 5 ¹ / ₂	3.	.	24.	3. 3. 4. D.
	12 ¹ / ₂ Dage + 2 Nætter.				
	D. Byggeri i Skjoldhøns - Steen -				
	Løvskaar ved.				
	Lars Gøstingen. 16 D. = 38, 3 D. = 7 ¹ / ₂	9.	4.	6.	
	D. p. af Rotings Dammen	.	2.	12.	
	D. blødt til Bjørnfæl	.	1.	12.	
	Peder Liggeren. p. af Rotings Dammen	1.	1.	.	
	Extra udj. fra Nordmarken	2.	1.	14.	
	Gutthorm Thorsen for Wiffling af				
	239 tavne Kvælfledning i H.	23.	4.	12.	
	Betalt Løst for Løvhøjsningen i Jule	1.	.	12.	
	Car. bindst. for Løst 9 ¹ / ₂ D. = 22 ¹ / ₂ , 2 D. = 5 ¹ / ₂	7.	3.	.	
	D. for Hingst og Hjørse af 44 ¹ / ₂ - Langhøns i D.	35.	3.	12.	
	D. 3 ¹ / ₂ Dage i Højsningen. . . . . = 32 ¹ / ₂	.	4.	16.	3. 3. 3. D.
	Løst.	.	.	130.	1. D.

Nordmarkens Adgifter i 1840.

125

1840 Juni 30.	Statspart			130	1 d.
	<u>Forflodningene:</u>				
	Ved Byggelse af Perlehusets Lave				
	Peder Hætteløkke 10 Dage i 36			5	2
	Ved Landdring af Brother og Sømander				
	Pavel Sandvigens 32 Dage 50	14	4	16	
	Jens Dring 32 D. 20	4	2	0	
	Jens og Skotte 20 D. 60	10			3 l. 2
	<u>Sommerfor skud:</u>				
	er betalt i denne Maaned med	23	3		
	og Afdrag paa Gjælden	299	4	20	3 l. 2 s. 20
	<u>Vinterfor skud:</u>				
	er betalt med			300	12
	Søskald Sømander		1	18	st.
	D. Hans Freløvsinger for Sømander		1	0	st. 3 l.
	Sum =			100	1 d.
Juli 31.	<u>Forflodningene:</u>				
	Ved Byggelse af Høvedningen				
	Sørensen til Bjergsøen af Sømander				
	og Skudde er anvendt				
	Pavel H. Sandvigens 69:30 18 1/2 i 24	30	1		st.
	Mathias Poulsen . . . . . 56:28 17 1/2 i 12	14	7		2 st.
	Hans P. Freløvsinger 00:36 15 1/2 i 12	25	2		10 st.
	Bjergsøens Skudde . . . . . 72:32 19 1/2 i 12	29			10 st.
	Peder Johs. Skudde . . . . . 76:32 17 i 12	21	4		20 st.
	Peder Freløvsinger 66:5 21 1/2 i 12	21			10 st.
	Lugebet Skudde . . . . . 40:32 10 i 12	13	4		st.
	Abraham Skudde . . . . . 74:32 15 1/2 i 12	21	1		10 st.
	Sum = 575 Dage 153 Netto	105	14	22	

Nordmarkens Udgifter i 1840.

1840.		Sp.	g.	l.	Sp.	g.	l.
	Strossport 575 Dage 153 Nætter	105	4	22			
July 31.	Torvald Thomsen	75	32	13 1/2	21	1	10
	Anders Gøttschou	71	28	19	24	4	
	Olle Clappien	145	32	43	42	4	20
	Peder Gjørdingens	59	10	1/2	16	3	22
	Lars Sjørven. Siet.	65	21		19	2	4
	Olle Møllern	30	0		0	4	
	Gulbrand Gulbrandsen	60	16		17	3	
	Lagret Larsen	59	17		17	2	4
	Lars Thorsen	29	4		0	16	
	Olle Pedersen	70	15 1/2		22	1	10
	Kornel Sahlens	25	7 1/2		7	2	2
	Knut Høigen	25	6 1/2		7	1	14
	Ersk Sundbøllens	3 1/2	16 1/2		10	2	22
	Lars Møller	59	13 1/2		17		10
	Olle Gjørdingens Siet.	53	14		15	2	16
	Lars Thorsen	26 1/2	6		7	3	0
	Olle Gjørdingens	69	17 1/2		10		2
	Carl Gjørdingens	57	14 1/2		10	3	2
	Johan Johansen	67	32	10 1/2	10	3	14
	Christoffer Sørensen	34	10		13	1	
	1745 Dage 45 Nætter				527	3	22
	Soul Sandvingens for Adfærd af						
	120 Saane Trulved		12		12		
	Siger Thorsen for d. af						
	305 Saane Trulved		10		30	2	2
	Olle Clappien for d. af						
	152 1/4 Saane Trulved		10		10		10
	Pasjer Tøllingsdammens				1		
	L. Oge Tøllingsdammens og Porsbøns Dammens				4		
	Anders Tøllingens Pasjer af Tøllingsdammens og Bindings						
	Larsen af Høllingens Pasjer og Brænding af						
	Dammens for Bjørnsen Dammens				4	3	
	Totals				509	4	10

Nordmarkens Redgiver i 1848.

1848.
Juli 31

Transport		Sp. 7. 93.	Spd. 7. 93.	Spd. 7. 93.
		509	4. 10.	
Ved Landbyggeri i Smalstrøm				
Anders Tjallingens 2 1/2 Dage	20"	5	4	4
Paul Trehjørningens 1 1/2	32"	3	4	0
Peder Trossvands 1 1/2	do	3	4	0
Peder Tjallingens 10	20"	3	3	10
Tor Tjallingens 1 1/2	do	3	3	2
Tor Borsas 10	do	4	1	.
Jens Blankvandbrædes 1 3/4	do	3	.	10
Andreas Bjørnsdalens 2	32"	.	2	10
Bent Trossvandsbrædes 9	28" 4 Natter 1 1/2 Dage	2	2	10
1 1/2 Dage, 4 Natter				
L. Clausen til Hjelmer Tjallingens 5 1/2	24"	13	4	10
Peder Trossvands Trossvands til Byggeri i Trossvands 9	3 1/2"	0	1	19
L. 14 Heste Kløve	24"	2	4	.
9 Brandflyde			3	.
Anders Trossvands				
L. 14 Heste Kløve	24"	1	3	.
Alle Clouffens Trossvands til Trossvands				
L. 14 Heste Kløve 10 Dage	3"	3	3	.
L. 14 Heste Kløve til Trossvands	24"	.	2	.
Borge Trossvands Trossvands til Trossvands		1	2	10
L. 14 Heste Kløve	do	.	2	.
Paul Trossvands Trossvands 1 1/2 Dage	3"	1	.	10
L. 14 Heste Kløve 10	60"	5	.	.
L. 14 Heste Kløve	24"	4	1	.
L. 14 Heste Kløve	8"	.	2	.
Carl Trossvands Trossvands				
L. 14 Heste Kløve	12"	9	.	19
Trossvands Trossvands 1 1/2 Dage		1	2	10
L. 14 Heste Kløve 1 1/2 Dage i Smalstrøm	36"	4	1	.
L. 14 Heste Kløve 3	32"	.	4	.
L. 14 Heste Kløve fra Trossvands til Clouffens		.	2	.
Trossvands			6	4
Trossvands			6	4

Nordmarkens Hædqvæter i 1848.

1848.

		Sp.	T.	B.	Spd.	T.	B.
	<u>Transport.</u>						
Jul 21.	Læredragning af Kølved ved Næstved				270.	4.	19.
	Chr. Hallerud 23 3/4 Lævere i 12	23.	1.	21.			
	Hans Liggeren 101 - - - - - i 12	10.		12.			
	Gulbr. Løvenstjerne 10 - - - - - i 12	1.	4.				
	<u>= 43 1/4 Lævere. -</u>				43.		19.
	Pelev Liggeren for Njæl til Sættelænder	1.	3.				
	Do. - - - - - Røring og Opførelse af Lænder		3.				
	Do. - - - - - Skylse til Hæstklæder		2.				
	= Do. Løvenstjerne 15 1/2 Lævere i 4	12.	1.	0.			
	Do. Løvenstjerne af 15 1/2 Lævere i 10	13.	1.	4.			
	Chr. Hallerud for Løsting af 15 Lævere i 4			2.			
	Do. - - - - - Bortføring af Lævere fra Næstved Børgen til Hæstklæder			2.			
	J. Gøstingens Løvenstjerne til Skjoldhjørns-blæder 15 Lævere i 3	9.					
	Do. til Brændeblæder - - - - - i 4	5.	3.				
	Do. Gøstingens Løvenstjerne - - - - - i 12	5.	3.				
					49.		12.
	<u>Løvenstjerne for Skud.</u>						
	er betalt i denne År med	9.	3.				
	og afdragene af Løvenstjerne	173.	15.		122.	3.	13.
	<u>Skud for Skud.</u>						
	er betalt i denne År med				503.		16.
					Sum	1577.	1. 29.

Nordmarksens Udgifter i 1840.

1840
Køjt 21

	Sp.	l.	Syd.	S.
<u>Køjtflodningerne</u>				
Lugtold Nielsen for afløst af				
7 1/4 Læmme forløb 1 1/2	7	3	3	4
Ligningslandings og Kantsop Sammen	2			x
Arbejdet 6 Dage med de nævnte Sammen	1	3		x
Luthjette 26 Potters Brandevins 1 1/2	4		6	bet.
Lugt for Sædgeringerne 1. September	1	2	2	bet.
Estimeringsbet.	1	4	16	4
Ved Afløsning af Læmmer i Charitets- værelse og Nedflodning af Læmmer fra Skjærpen og i denne Anledning				
Peder Slaattebraaten 4 Dage, 1 Net	1		20	x
Anders Harknerud 2 1/2 2	1	3	20	bet.
Børst Olsen Kuller 4 1	1		20	x
Carl Engelsen 2 1/2 3	1	3	20	bet.
Christen Skjerve 4 1	1		4	x
Peder Skjerve 3 1			4	x
Niels Høyer 2 1			4	x
Johannes Høyer 4 1	1		4	x
Peder Kirkby 2		2	0	x
Johannes Kirkby 4 1	1		4	x
<u>39 Dage. 13 Netter.</u>			29	3
Ved Afløsning af Læmmer og Ved i Skjærpen Lamb Flodning her				
Erik Gørlingsen 25 1/2 Dage, 3 Netter	9	3	20	bet.
Hans Liggeren 1 1/2	4		4	13
Mons Anderson for Veiarbejde og Re- degning			bet.	1
Anders Harknerud i Redning 1 Dage og 1/2 Net			bet.	1
<u>Kædetvedforbruget</u>				
estimeret i denne Anledning med			594	11
<u>Sum</u>			939	10

Nordmarksens Udgifter i 1840.

1840.		Sp.	1/2	Sp.	1/2
	Transport			639	10
Aug. 31.	Sommerskift 1840.				
	For den i dette Aar fra Nordmarksens Skove medtagne 3095 Lykke By Gaarstammer, der koste	4002	1	10	
	Kuopaa vedholdt Forplejed 1847 = 2623 ²				
	Hjdrag i januar Med. 1840 = 259 4				
	" Dette - Febr. . . . . = 104 3 10				
	" Dette - Marts - . . . = 444 1 12				
	" Dette - April - . . . = 173 2				
	" Dette - Maj - . . . = 109 1 12				
	" Dette - Juni - . . . = 23 3				
	Opjævler i . . . . . = 299 4 20				
	" Hjdrag - juli . . . = 9 3				
	Opjævler i . . . . . = 173 15	4300	4	5	
				Post	5 01 2 5
				Skatte	12 20 2 21

Sept. 30 Starflodningen.

Ved Soling af Sommer og Ved i Skovsøer, Starflodning, derfra i Maridalsvandet, samt Starflodning ved Brekke og Landrensning i Maridalsvandet og andre -

Erke Kassestang 57 3/4 Dage, 5 Nætter
 over Gøstingne 50 3/4 " " 5
 ved Rødder 43 1/4 " " 5
 Landrensningens 43 1/2 " " 5
 ved Kraglund 44 " " 5
 Løstis 239 1/4 Dage, 25 Nætter

13	4	21
12	1	17
10	2	23
10	3	6
10	3	20
50	1	15

Nordmarkeens Udgifter i 1840.

			Sp.	g.	B.	Sp.	g.	B.
10.	1840.	Transport 23 ³ / ₄ Dage, 23 Skaffer	50.	1.	15.			
Septbr 30.		Bank Laaskjærstræde nr 55	13.	2.	20.			
		Lever Bønnen	12.	3.	20.			
		Anders Tjellingens	26.	2.	0.			
		Jens Lønsfaterens	13.		5.			
		Andreas Bjørnsøstuen	1.	4.	0.			
		Chr. Kallersud	4.	4.	0.			
		Chr. Kallersud	4.	23.	bet.			
		J. Krogsrud	2.	1.	0.			
		P. Rehjorningens	1.	2.	7.			
		= 55 ⁵ / ₄ Dage, 11 Skaffer	135.	3.	2.			
		Erich Knopphaug 3 Kløver fra Kåmrebyhø.		4.	12.			
		2 Kløver fra Bjørnsøstue til Bjørnsøstue		2.		130.	4.	14.

Løsebyggeri:

Ved Byggeri i Stænddraget forudvar-
jan til Sandingen og Reparation
af Skarvands, Tidlings, Sverfjens
og Trækrogs dammene, samt Løstus
Tætten. et arendt.

5.		Løst Sandingen 32 Dage	16.					
21.		Hans Rehjorningens 10	4.	4.				
		Bjerg Hæstbloem 14	2.	2.	20.			
		Do 10	2.	3.	0.			
		Peder Kærnsfot 20	6.	2.	16.			
		David Stengebrek 27	7.	1.				
		Abraham Kærnsfot 29	7.	3.	16.			
		Soren Kærnsfot 31	0.	1.	0.			
		Anders Østbraaten 26	6.		0.			
		Chr. Elvstøem 16	3.	3.	16.			
		Do 9	2.	2.				
		Peder Gjærdingen 20	4.	3.	0.			
		Gulbrand Gulbranden 32	0.	2.	16.			
		Alle Pedersen 31	0.	1.	0.			
		Lars Skullet 26	6.	4.	16.			
		= 346 dage	96.	1.	20.	130.	4.	14.

Næst Seglvaerks Udgifter i 1849.

1849.

		Sp. r. p.	Sp. r. p.
Transport.		13. 3. 1.	67. 4. 22.
Septbr 30. Udgifter af Høffuer paa Bøjs			
Parsdorff 15 1/2 Sge. 36" +		4. 3. 6.	
Andreas Boldem 16 1/2 Sge. 32" +		4. 2. .	
Niels Elsen 16 Sge. id. +		4. 1. 0.	
40 Sge.			
Udgifter af Gens af Materiel til			
Brænding af Bøjs			
Kunck Brønder	+	4. .	
Niels Siddepar	+	3. 2. .	
Embret Vestby	+	1. 3. 12.	32. 4. 3.
		Sum =	100. 4. 1.

Octbr 31.

Seglvaerks			
Mr. Gulbrandson Traubj for at	indfætte og brænde 1 Ben Jagtelvne i Bøjs	10. . .	
Herman Andersen, Maling af Bøjs 7500 Sge. 24"	+	1. 2. 12.	
Do. . . . . Forming . . . . . 30"	+	1. 4. 9.	
Do. . . . . Hævning af Høffuer . . . . . 25"	+	1. 2. 20.	
Do. . . . . Constrilling . . . . . 10"	+	3. 3. .	
Do. . . . . Striberolage . . . . . 28"	+	1. . 20.	
Kunck Brønder, Indtrilling af Læs til 17000 Sge. 24"	+	3. 2. .	
Do. . . . . færdig og ob . . . . . 9500 Sge. 31"	+	7. . 6.	
Do. . . . . Constrilling af Blystuen 4000 . . . . . 10"	+	1. 10.	
Niels Siddepar, billed Læs til 0,300 Sge. 24"	+	1. 3. 7.	
Do. . . . . 150 Sge. 46"	+	7. . .	
Embret Vestby, malning . . . . . Sge. 72"	+	11. . .	
Do. . . . . 0,300 Sge. 36"	+	2. 2. 11.	
Andreas Andersen, valket Læs . . . . . Sge. id."	+	2. 2. 11.	
Do. . . . . 150 Sge. 72"	+	11. . .	
Hans Gunderson, Projekt . . . . . Sge. id."	+	11. . .	
Do. . . . . 0,300 Sge. 36"	+	2. 2. 11.	
		Sum =	36. 4. 22.

1049. - Købs Løgløstes Udgifter i 1849. -

			Apr.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Ok.	Nov.	Dec.
	Transport	=	36.	7.	22.						
31	Ombytt Vestby, formet Løse Aie, 0300 1/2 Sjælden	72" x	2.	4.	12.						
	150, 1000 1/2	88" x			12.						
	Ombytt af 1200	28" x			4.						
	1200 - Sjælden	14" x	1.	2.	16.						
	Kuud Brøders for at fornye Omsen	x	3.	4.							
	Ombytt 2 1/2 Løse Ved	6" x	1.	1.	10.						
	for fastjælligt Arbeide 10 Dage	24" x	2.								
	Johan Brøders 1 1/2 D. i D.	x			1.	12.					
	Jørgen Vestby 4 1/2 D. i D.	x			4.	12.					
	Christian Olsen 2 D. i D.	x			3.	0.					
	Anders Brøders 4 1/2 D. i D.	84" x			4.	12.					
	H. Højst af 3 Løse Ved	12" x			3.						

59. 0.

Ved Udførelse af Skumsarbeidet i Omsen
 og Opførelse af Pillarer til Støttemur i
 Vestby og Skovhøi i Bakken, Opbygning
 af Bindingsværk til Væghjør i Lidtpaa
 og fastjælligt Arbeide paa Skov og
 murede i denne Maaned.

Christian Olsen	26 Dage	40" x	8.	3.	0.
Jens Olsen	20 1/2 D.	i D. x	6.	4.	4.
Lars Torli	12 D.	i 36" x	3.	3.	
Andreas Volden	11 1/2 D.	i 32" x	3.		0.
Andreas Svendsen	20 D.	i 28" x	6.	2.	16.
Niels Lidtpaa	15 1/2 D.	i 24" x	3.		12.
Joh. Karubius	21 1/2 D.	i D. x	4.	1.	12.
Kuud Brøders	2 D.	i D. x		2.	
Johan Brøders	0 D.	i D. x	1.	3.	
Anders Hansen	9 D.	i 32" x	2.	2.	
Hans Berger	9 D.	i D. x	2.	2.	
Jørgen Vestby	13 1/4 D.	i 24" x	2.	3.	6.
= 176 1/4 Dage.			45.	2.	10.

45 2 10 59 0

1849

Udgifter og Indtægter i 1849 349

		Sp. p. B.	Sp. p. B.
	Transport	45. 2. 10.	52. 1. 0.
Sept 31	Udgifter af karakteristisk til Radsene		
	Niels Lidtgaard	+	5. 1. 12.
	Manud Brænders	+	3. 1. 12.
	Embret Vestby	+	1. 1. 12.
	Aben Olsen for at opføre 1 Bager oven og reparere Skovstuen i Lidtgaard	+	2. 2. 12.
	Judith f. Brænders Plads		
	50 Styk Glasrude		2. 1. 10.
	2 Pakker Spiger 3 ^o Kildeby Skultræs 30 ^o		1. 6.
			60. 3. 22.
			<u>Sum 112. 4. 6.</u>

Novbr 30

	Udgifter af Grundmønt til		
	Bygning i Radsen Læsehus og		
	Reparationer i Radsen ^{af Indtægts} _{af Indtægts} ^{Siddende} _{Siddende Brænders}		
	Christian Olsen 26 1/4 Dage i 40 ^o	+	0. 3. 10.
	Lars Olsen 22 1/4 Dage i 20 ^o	+	7. 2. 2.
	Erik Erikson 15 1/2 Dage i 28 ^o	+	3. 3. 2.
	Andreas Nundsen 22 1/2 Dage i 20 ^o	+	5. 1. 6.
	Lars Lørl 10 Dage i 36 ^o	+	3. 1. 12.
	Andreas Volden 9 Dage i 32 ^o	+	2. 2. 12.
	Joh. Vaarnhuus 20 Dage i 24 ^o	+	4. 1. 12.
	Johan Brænders 19 1/2 Dage i 20 ^o	+	3. 4. 12.
	Manud Brænders 11 Dage i 20 ^o	+	2. 1. 12.
	David M. Lindstokhus 5 1/2 Dage i 20 ^o	+	1. 1. 12.
	Niels Lidtgaard 12 Dage i 20 ^o	+	2. 2. 12.
	Embret Vestby 13 1/2 Dage i 20 ^o	+	2. 3. 12.
	Jørgen Vestby 22 1/2 Dage i 20 ^o	+	4. 2. 12.
	Hans Berget 15 Dage i 32 ^o	+	4. 1. 12.
	Anders Hansen 15 Dage i 20 ^o	+	4. 1. 12.
	Teodor Andersen 4 Dage i 36 ^o	+	1. 1. 12.
	Johan Andersen 4 Dage i 32 ^o	+	1. 1. 12.
	<u>= 277 1/2 Dage</u>		
			61. 2. 12.

Seglvaerkeets Udgifter i 1852.

1852.

Sept. 31.

Seglvaerkeet.

Konud Brenders 6 1/2 Dag og lagt Ved i 24.
 L' Hjorsel af Lønnen til Lidtpaa
 Niels Lidtpaa
 Ingebrøt Vestby

Sp. 1	Sp. 2	Sp. 3	Sp. 4
x	1.	1.	12.
x	.	2.	.
x	.	2.	.
x	.	2.	.
			<u>2. 2. 12.</u>

1853.

Jan. 31.

Seglvaerkeet.

Ved Løbsving af Ved paa Værket, Læsning
 af Hæen og Arbejde paa Visens 4 ande
 Niels Lidtpaa 1 Dag
 Ingebrøt Vestby 6 Dg
 Konud Brenders 13 Dg
 Johan Brenders 7 Dg
27 Dage.

x	1.	.	.
x	1.	1.	.
x	2.	3.	.
x	1.	2.	.
			<u>5. 2.</u>

Sept. 31.

Seglvaerkeet.

Indkjøbt til Værket 7 1/2 Sp. Sæker i 12.
 Betalt for Vintersvinsbåde paa Sandhøjens
 viden og Bjornsen
 Ved Vintersbåde og paa Værket 4 ande
 Niels Lidtpaa 4 Dage
 Konud Brenders 7 Dg
11 Dage.

bet	3.	12.	
do	2.	12.	
x	4.	.	
x	1.	2.	
			<u>7. 12.</u>

Nov. 31.

Seglvaerkeet.

Betalt for Hjorsel af Skivørstuen til Bøgeskub
 Bør Skjerveus Enke 3425 Stykker i 1 1/2
 Peder Skjerveus 1900
 Haldor Skjerveus 4100
 Johan Skjerveus 3900
 Lars Skjerveus 400
 Knud Sørensen 200
 Johan Sørensen 200
14132 Stykker

x	5.	12.	
x	2.	4.	6.
x	6.	10.	
x	5.	4.	6.
	3.	1.	
	1.	12.	
	1.	12.	
-	21.	1.	

Seglvarerets Udgifter i 1853.

1853.

Marts 31.

		Sp. og B.	Sp. og B.
14,132 3/4 Transport		21. 1.	
Lær Lyse	300	2. 6.	
Johannesmødt	1,000	1. 2. 12.	
Lær Hjelmsø	1,100	1. 3. 6.	
Lær Ebbem	1,000	1. 2. 12.	
Anders Hennings	1,000	1. 2. 12.	
G. A. Beckhøjgaard	900	1. 1. 18.	
Haugen Sørensen	1,000	2. 3. 12.	
Jens Gøstesen	2,600	3. 4. 12.	
Peter Nordby	2,000	3. . .	
Haugen Sørensen	800	1. 1. .	
Gullik Ege	1,900	2. 4. 6.	
Aristen Højs	2,000	3. . .	
Lars Ege	2,600	3. 4. 12.	
Chr. Dahlbæk	2,300	3. 2. 6.	
Thore Dahlbæk	600	. 4. 12.	
Anne Sørensen	1,700	2. . 12.	
Hans Brøns	2,000	3. . .	
Lær Højerist	2,100	3. . 18.	
Lars Skadelaand	200	. 1. 12.	
Peder Sørensen	1,600	2. 2. .	
Jens Højerist	800	1. 1. .	
Larsen Rasmussen	2,700	4. . 6.	
Johannes Nordby	2,000	3. . .	
Chr. Lyse	2,000	3. . .	
Anders Svaldbæk	600	. 4. 12.	
= 51,432 3/4 Aflyst		= 77. . 10.	
Albert Sørensen for Hjorsel af			
10,000 Bly for Sagstuen til Brøkke i 60. bet.		5. . .	
Hjorsel af			
20,000 Bly for Hjorsel af			
20,000 Bly for Hjorsel af			
			104. 2. 10.

Hvor tilkommer aflyst af 19. 12. 1853

1856 Sept. 28 Seglværket Ad. 56

		Op.	Arb.	Sp.
	Transport		15.3	
Jan. 28	Embret Westby for Tjorsel af Snepløiing	+	3.18	
	1 Arbejdsdag paa Veien	+	7.4	
	Niels Lidfors for Tjorsel af Snepløiing	+	3.18	
	Kruid Brændes	+	1.7.65	
	Ved Veiarbeide og paa Værket			
	Kruid Brændes, 2 Dage i 28 ^o	+	1.4.0	
	Joh. Waarhuus, 4 Dage i 28 ^o	+	4.16	
	Joh. Waarhuus, 2 Dage i 28 ^o	+	1.7.8	
	Joh. Waarhuus for Høst af			
	11 Saue 7/4 ^{ts} Ved. i 28 ^o	+	9.2.20	
	11 " 9/4 ^{ts} paa i 30 ^o	+	2.7.16	35.3.3

Sept. 29 Seglværket

	P. Raabekken for Veiarbeide paa			
	Somlyngsvien og Bjraasen	10	6	26
	Somlyng Snepløiing		2.18	
	Ved Veiarbeide og paa Værket			
	Joh. Waarhuus 2 Dage i 28 ^o	+	2.0	
	Joh. Waarhuus, 4 Dage i 28 ^o	+	4.16	
	Erik Bakken for Høst af			
	11 Saue 7/4 ^{ts} Ved. i 28 ^o	10	2.2.20	
	3 " 9/4 ^{ts} paa i 30 ^o	3	7.16	7.2.2

Nov. 21 Seglværket

	Peter Høiengen for Tjorsel til			
	Stavs Kruidfabriqve af			
	1000 Styk Kærstøen i 6 ^o	1000	12.0	
	50 " Løgstøen i 6 ^o	50	7.0	
	50 " Kærstøen i 6 ^o	50	7.0	
	Kr. Brændes 6 Arbejdsdage i 28 ^o	+	1.0	
	Enteris		13.2.14	

Købs Teglværkets Udgifter i 1861.

1861		Lp. 7 1/2.	Lp. 7 1/2.
Jan. 21.	<p>Teglværket.</p> <p>Haus Naarhuus for Høgst af 36 Saene Salgsved ... i 20de ... x 0. 2...</p> <p>Lombret Vestby for Høgst af 27 Saene Salgsved ... i 28de ... x 6. 1. 12.</p> <p>12 1/2 Væretsved ... i 1de ... x 2. 4. - 17. 2. 12.</p>		
Febr. 28.	<p>Teglværket.</p> <p>Kalkskens Løbe for udført Væretsvær- keide paastandhjemsvein min for 1860. Lp. 2. 3. 8.</p> <p>Vid Væretsværke er anveendte.</p> <p>Lombret Vestby 4 1/2 Væretsværke i 30de ... x 1. 1. -</p> <p>Haus Naarhuus 6 1/2 Saene Salgsved ... i 1de ... x 1. 3. 16.</p> <p>Lombret Vestby 10 Saene Salgsved ... i 1de ... x 4. 4. -</p> <p>12 1/2 Væretsværke i 1de ... x 1. 1. 16.</p> <p>= 34 Saene =</p> <p>Lombret Vestby for Høgst af 23 Saene Salgsved ... i 20de ... x 5. 1. 20.</p> <p>Haus Naarhuus for Høgst af 10 Saene Salgsved ... i 28de ... x 2. 1. 16.</p> <p>13 1/2 Væretsværke ... i 1de ... x 3. 1. 4.</p> <p>Lombret Vestby for Høgst af 6 Saene Salgsved ... i 20de ... x 1. 2. -</p> <p>Haus Naarhuus for Høgst af 5 Saene Salgsved og 2 Saene Væretsværke: 30 Lp. 1. 3. 10. 25. 3. 2.</p>		
	<p>Høstspeciens Hjørsel til Chri- stiana i Nohken y</p> <p>12/24 Lp. Høstspeciens med St. Brønders i 27de ... x 27. 1. 6.</p> <p>6043 - - - - - Lp. 6. Vestby ... i 1de ... x 12. 1. 10.</p> <p>6133 - - - - - Lp. N. S. Brønders ... i 1de ... x 12. 1. 10.</p> <p>6084 - - - - - Lp. N. S. Brønders ... i 1de ... x 12. 1. 20. 60. 3. 20.</p> <p>3030 Lp. Høstspeciens ... x 12. 1. 20.</p>		

Tegleværkets Producters Conto:		
Belastet for		126 Spd. 2 ort 17sk
Næss Gaards & Tegleværks conto:		
Belastet for		5 Spd. 2 ort 11 sk.
Nordmarkens Conto:		
Belastet for		10093Spd.4ort 4 1/2
Tilsammen	19990Spd.2 ort 4 1/2sk.	19990Spd.2ort 4 1/2

1868.

Maridals Stangierns Hammers Conto:

Stokkveddrivts Conto		
For levert 1303 Favne Stokkved a 5 Spd.	6615 Spd.0 ort 0 sk.	
Tegleværkets Producters Conto:		
for levert:		
100 Mønnesteen a 4	3 Spd.1 ort 16 sk.	
4500 Tagsteen a 10	45 Spd,0 ort 0 sk.	
900 Muursteen a 5	4 Spd.2 ort 12 sk.	52 Spd,4 ort 4 sk.

Capital Conto		
For modstaaende Beløb		6567 Spd.4 ort 4 sk.
Tilsammen	6567 Spd.4 ort 4 sk.	6567 Spd.4 ort 4 sk.

Tab & Vindens Conto.

Capital Conto:		
Debiteres modstaaende		
Hovedsum		14987Spd.3 ort 14 1/2sk.

Tømmerdrivts Conto:		
Anføres		2540 Spd.4ort 10sk
Stokkveddrivts Conto:		
Anføres		6329 Spd.0ort 22sk.
Tegleværkets Producters Conto		
Anføres		0 Spd.0 ort 0 sk.
Næss Gaard & Tegleværkets Conto:		
Anføres		20 Spd.0ort12 1/2sk
Nordmarkens Conto:		
Anføres		6097 Spd.2ort 18sk.
Tilsammen	14987 Spd.3ort 14 1/2 sk.	14987 Spd.3ort14 1/2sk

7 Regnskap for årene 1869-1874

Ser vi på resultatet for årene 1869-1874 viser de følgende tall:

1869 Overskudd	22501 Spd.3 ort 6 sk.
1870 Overskudd	18360 Spd.3 ort 8 1/2 sk.
1871 Overskudd	18409 Spd.2 ort 8 1/2 sk.
1872 Overskudd	9342 Spd.4 ort 2 1/2 sk.

1873 Overskudd		21808 Spd.1 ort 1 1/2 sk.
1874 Overskudd		18039 Spd.0 ort 10 1/2 sk.
1878 Overskudd		Kr.38.754.38
Dette året er det utbetalt for stuebygning på Tømte og kr.155.87 for vognskuret.		
1879 Overskudd		Kr.26.097.57
Dette året ble følgende plasser reparert:		
Brænders	Kr,981,58	
Kallerud	Kr,610.93	
Blaasaas	Kr,939.67	
Lørenskogen	Kr,859,62	
1880 Overskudd		Kr.30.064.24
Dette året er det utbetalt kr,2.256.75 vedr.stuebygningen i Bonna og kr,419.54 vedr. bryggerhuset.		
1881.Overskudd		Kr.33.298.77
Dette året er det notert at man har skåret tømmer på saga ved Hakloa.		
Dette året er det utbetalt kr,1,494,53 vedr.stuebygningen i Bonna.		
1882 Overskudd		Kr.98.944.22
1883 Overskudd		Kr.46.992.36
1884 Overskudd		Kr.39.231.54
Dette året er det utbetalt kr.94.60 for reparasjon av Mølledammen.		
1885 Overskudd		Kr.24.298.81
Dette året er det utbetalt kr,1.390.38 vedr.Udhus i Bonna og kr.648.89 til vedlikehold av plassene.		

7.1 Haklosagen

For tømmer og skur ved Haklosagen er det utbetalt kr,154,13.

1886 Overskudd		Kr.17.905.73
1887 Overskudd		Kr.33.020.30
1888 Overskudd		Kr.41.469.48
Næss Tegleværk hadde i		
1874 et overskudd på		101 Spd.3 ort 19 sk.
1875 et overskudd på		236 Spd.4 ort 15 sk.
1876 et underskudd på		165 Spd.2 ort 18 sk.
1877 et overskudd på		Kr.307.03
1878 et overskudd på		kr.564.24
1879 et overskudd på		Kr. 60.10
1880 et overskudd på		Kr. 71.80

Fra og med 1881 til og med 1886 er beholdningen levert til de forskjellige plasser hvor det er foretatt reparasjoner.

7.2 Næss Tegleværk

Det siste vi finner om Næss Tegleværk er i regnskapet for 1888 hvor det står:

Betalt Kr. 19,25 for nedrivning av Tegleværket.

7.3 Møllen

Møllen hadde i

1874 en inntekt på for maling.		182 Spd.4 ort 13 sk.
-----------------------------------	--	----------------------

1875:

Maridals, - Hammer Stille den

187

POTTO MOE
FR. CHRISTIANA

Transport 44- 43

Transport 44- 43

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Munchholst 48

Transport 44- 43

Transport 44- 43

Transport 44- 43

Transport 44- 43

Transport 44- 43

x 1/2 lb. Florida granite med. large	100-	x 1/2 lb. Granite	10-
x 1/2 lb. Soapstone	40-	x 1/2 lb. Soapstone	40-
x 1/2 lb. Marble large	4-	x 1/2 lb. Marble	4-
x 1/2 lb. Marble of best hand	4-	x 1/2 lb. Marble	4-
x 1/2 lb. Marble of 1/4"	4-	x 1/2 lb. Marble	4-
x 1/2 lb. Marble of 1/2"	4-	x 1/2 lb. Marble	4-
x 1/2 lb. Marble of 3/4"	6-	x 1/2 lb. Marble	6-
x 1/2 lb. Marble of 1"	8-	x 1/2 lb. Marble	8-
x 1/2 lb. Marble of 1 1/2"	10-	x 1/2 lb. Marble	10-
x 1/2 lb. Marble of 2"	12-	x 1/2 lb. Marble	12-
x 1/2 lb. Marble of 3"	15-	x 1/2 lb. Marble	15-
x 1/2 lb. Marble of 4"	20-	x 1/2 lb. Marble	20-
x 1/2 lb. Marble of 5"	25-	x 1/2 lb. Marble	25-
x 1/2 lb. Marble of 6"	30-	x 1/2 lb. Marble	30-
x 1/2 lb. Marble of 7"	35-	x 1/2 lb. Marble	35-
x 1/2 lb. Marble of 8"	40-	x 1/2 lb. Marble	40-
x 1/2 lb. Marble of 9"	45-	x 1/2 lb. Marble	45-
x 1/2 lb. Marble of 10"	50-	x 1/2 lb. Marble	50-
x 1/2 lb. Marble of 11"	55-	x 1/2 lb. Marble	55-
x 1/2 lb. Marble of 12"	60-	x 1/2 lb. Marble	60-
x 1/2 lb. Marble of 13"	65-	x 1/2 lb. Marble	65-
x 1/2 lb. Marble of 14"	70-	x 1/2 lb. Marble	70-
x 1/2 lb. Marble of 15"	75-	x 1/2 lb. Marble	75-
x 1/2 lb. Marble of 16"	80-	x 1/2 lb. Marble	80-
x 1/2 lb. Marble of 17"	85-	x 1/2 lb. Marble	85-
x 1/2 lb. Marble of 18"	90-	x 1/2 lb. Marble	90-
x 1/2 lb. Marble of 19"	95-	x 1/2 lb. Marble	95-
x 1/2 lb. Marble of 20"	100-	x 1/2 lb. Marble	100-
x 1/2 lb. Marble of 21"	105-	x 1/2 lb. Marble	105-
x 1/2 lb. Marble of 22"	110-	x 1/2 lb. Marble	110-
x 1/2 lb. Marble of 23"	115-	x 1/2 lb. Marble	115-
x 1/2 lb. Marble of 24"	120-	x 1/2 lb. Marble	120-
x 1/2 lb. Marble of 25"	125-	x 1/2 lb. Marble	125-
x 1/2 lb. Marble of 26"	130-	x 1/2 lb. Marble	130-
x 1/2 lb. Marble of 27"	135-	x 1/2 lb. Marble	135-
x 1/2 lb. Marble of 28"	140-	x 1/2 lb. Marble	140-
x 1/2 lb. Marble of 29"	145-	x 1/2 lb. Marble	145-
x 1/2 lb. Marble of 30"	150-	x 1/2 lb. Marble	150-
x 1/2 lb. Marble of 31"	155-	x 1/2 lb. Marble	155-
x 1/2 lb. Marble of 32"	160-	x 1/2 lb. Marble	160-
x 1/2 lb. Marble of 33"	165-	x 1/2 lb. Marble	165-
x 1/2 lb. Marble of 34"	170-	x 1/2 lb. Marble	170-
x 1/2 lb. Marble of 35"	175-	x 1/2 lb. Marble	175-
x 1/2 lb. Marble of 36"	180-	x 1/2 lb. Marble	180-
x 1/2 lb. Marble of 37"	185-	x 1/2 lb. Marble	185-
x 1/2 lb. Marble of 38"	190-	x 1/2 lb. Marble	190-
x 1/2 lb. Marble of 39"	195-	x 1/2 lb. Marble	195-
x 1/2 lb. Marble of 40"	200-	x 1/2 lb. Marble	200-
x 1/2 lb. Marble of 41"	205-	x 1/2 lb. Marble	205-
x 1/2 lb. Marble of 42"	210-	x 1/2 lb. Marble	210-
x 1/2 lb. Marble of 43"	215-	x 1/2 lb. Marble	215-
x 1/2 lb. Marble of 44"	220-	x 1/2 lb. Marble	220-
x 1/2 lb. Marble of 45"	225-	x 1/2 lb. Marble	225-
x 1/2 lb. Marble of 46"	230-	x 1/2 lb. Marble	230-
x 1/2 lb. Marble of 47"	235-	x 1/2 lb. Marble	235-
x 1/2 lb. Marble of 48"	240-	x 1/2 lb. Marble	240-
x 1/2 lb. Marble of 49"	245-	x 1/2 lb. Marble	245-
x 1/2 lb. Marble of 50"	250-	x 1/2 lb. Marble	250-

OTTO MOB
FR. CHRISTIANA

Langport Ged. 4-18
Langport Ged 11-58

- x / Sommer 2 - 24
- x / Hvidland - 20
- x / Povimmua Fos - 48
- x / Byk Waidler - 22
- x / L. - Fos - 32
- x / Bjorne - 18
- x / Pader - 18
- x / Olegoren - 18
- x / Povimmua Fos - 32
- x / Wagnard - 30
- x / P. - 16
- x / P. - 14
- x / P. - 14
- x / P. - 24
- x / P. - 25

Jan 6 73

Forrengelse Lageren delakt 1845-9
Ejendomsforretning 1845-92
Købte

17th of 1843

Fam. Eensdommin fondtes ingen
Gudsret med pnt. Jost og dærlige
Gardner
Johannes og Anne

J. Nielsen er gyrdet vaa den
Reproktion.

Med Troens Tro. er isom det følgende:
1. gyrdet af Jost til Dripte for Eens-
mellem og noget sandt arbedt. det
spædt end. Pnt. til Eensmen med Jilley
af Jost, er isom det Rind i Hjeltekisten,
da det er skildet fra Jilley, tappet
sammen de store Gyrdere af Jilley og
det Jilley med Jilley af noget nyt
Jilley. Gyrdere og Bandler, sandt samme
beholdt, spædt en Gyrdere, nye
Jilley og nye for Ledet Jilley, nye
spædt Jilley og Jilley, og
Jilley Jilley.
L. S. Sammel: Optaget Hinderet
nime og med Jilley Sammel, og Jilley
og Jilley, Hjellet og Jilley.
Dropten for Eens fondtes fra Jilley
Eens, hiellet er spædt med Jilley
af Jilley, Eens det Jilley og Jilley
færdet, da det ikke spædt til den Eens
nye Jilley og Jilley Jilley.

1. 3. Dykket Understemmen, den Dømt et Gylt. Dem fandtes paa Stolpeboden
den for bed i Jøien, istandset Gylt, alt dette er tilløst og indsat med
1 Gylt, bagend og første Hækket, Tilloy af nye Stiler og Skræver, omgjort
Kjælbunden, Trisken og en opstam- Sageret ved Hjulstappen, Hjulstammen er
de. Omsel for Jernmekken, ny Læg omgjort, da den som var for, ikke gjir
med Guldboloi, Svager, Bønder og de godt Arbeide, istandgjort Føderi-
Gylt, ny Stieret paa Døren Foppen og Dør, samt en Del af Guldet
og Guldboloi af Jern.

Gjendstøen: passat en Gylt, passat et Baroi, ny Hjulstamme, de
den nye Lækket, repareret Pippen og Pladerne, indset Sprøjt i Gulde
et under Gjendstøen og nydt Jern kut om Hønen.
Repareret Pippen paa Hønen, Pladen og udløkket, nydt Læs om Hønen
repareret Døren i Vaskhuset, set ind i Pladerne samme, istandset Vaskhus-
Gyltet og nydt Stige.
Førstet istandset Lækket.
Om Omsel, et Sager og Hjulstamme, repareret i det ene Vasker
en. Hønen fandtes paa en Hjulstamme, istandgjort

Møllens Conto for dette året viser følgende tall:

Indtægt maling 1/1-31/5-1875	188 Spd.1 ort 13 sk.
Moes Forpagtningsavgift 1/6-30/11-1875	150 Spd.0 ort 0 sk.
Sum	338 Spd.1 ort 13 sk

Udgifter:

Contant udgifter Assurance	27 spd.4 ort 17 sk.	
Møllerens lønn,opførelse av Udhus etc.	144spd.2 ort 4 sk	
Flødningsved Tørke	11 spd.0 ort 0 sk.	
Skatt og Brandcontingent 1875	8 spd.4 ort 3 sk.	
Bærums Jernoplag	3 spd.4 ort 0 sk.	
Overskudd	138 spd.1 ort 4 sk.	
Tilsammen	338 spd.1 ort 13 sk.	338 Spd.1 ort 13 sk.

1876:

Dette året har man mottatt avgift for 1/2 år	150 Spd.0 ort 0 sk.
Det er utbetalt Moe erstatning på	1045 Spd.0ort 0sk.
Underskuddet dette året var	942 Spd.0 ort 17 sk.

Otto Moe leverer tilbake til bestyrer på Brekke inventar ifølge Inventarie Liste for Maridals Hammers Mølle 27/6-76.Dette er modtaget 3/7-76 av Th.Stalsberg.

Fotostatkopi finner du her.

Jeg har også tatt med fotostatkopi av : I Møllen er gjordt saadan Reparation:

1877:

Hovedkontoret har betalt skoleskatt for 1877	Kr.4,42
Brandkontingent 1877	Kr.99.20
Assuranse til 12/6-1878	Kr.66.36 Tilsammen Kr.169.98
Rengjøring av Møllen	" 8,00
Underskudd 1877	Kr.177.98

Møllebruget 1878.

Dette året har man betalt assurance for 1879	Kr.66.36.
--	-----------

Møllebruget 1879.

Dette året har man betalt assurance for 1880	Kr.66.36
--	----------

Møllebruget 1880.

Utgifter:

1 Remskive og jern	Kr. 25.17
Rep.av rende og hjul	Kr.189.00
Betalt assurance for 1 år	Kr.259.75

Overskudd

Inntekter:

Solgt 37 Sækker	Kr. 42.80
Afgift for 3/4 år fra 15/5-1880 til 15/2-1881	Kr.1125.-
Sum	Kr.1167.80

Møllebruget 1881

Utgifter:

Omjustering af Vægt	Kr. 32.70
Indred.arb.Remmer etc.til Elevator	Kr. 93.50
Dagarb.ved en Elevator m.m.	Kr. 74.-
Bet.Assunanse for et år	Kr. 385.90
Overskudd	Kr. 688.90

Inntekter:

1/4 avgift 15/2-1881 kr.1.500.-		Kr. 375.-
3/4 avgift 15/5-1881-15/2-1882 kr.1.200.-		Kr. 900.-
Sum	Kr.1.275.-	Kr.1.275.-

Møllebruget 1882.

Utgifter:

Aflæsning Kontrakten	Kr. 2.-
Assuranse	Kr. 71.85
Overskudd	Kr.222.15

Inntekter:

Avgift 15/2 til 15/5-1882.		Kr.300.-
Sum	Kr.300.-	Kr.300.-

Når det gjelder erstatningen som ble utbetalt herr Moe i 1876 fremgår det ikke av regnskapene hvorfor han fikk denne.

Som vi kan lese av regnskapene var det egen dam for møllen og en egen dam for sagen og Stangjerns Hammeren.Det fremgår av gamle kart at møllen lå ut mot toppen av Hammerfossen og benyttet derfor en dammen som var her før Stangjerns Hammeren ble bygget.

Vi skal se på hvem som har betalt leie ved Skjærven med underbruk i 1873:

Søren Skjærven	70 Spd.0 ort 0 sk.
Erik Skjærven	70 Spd.0 ort 0 sk.
" " for ekstra Jorde	40 Spd.0 ort 0 sk.
Andreas Christiansen	7 Spd.0 ort 0 sk.
Erik Olsen	3 Spd.0 ort 0 sk.
Bernt Forsberg	3 Spd.0 ort 0 sk.
Hans Haagensen	5 Spd.0 ort 0 sk,
Peter Jahnsen	1 Spd. 2 ort 12 sk.
J.C.Eriksen,Inderst	2 Spd.0 ort 0 sk.
Carl Solberg	6 Spd.2 ort 12 sk.
Jacob Bjørkman	4 Spd.0 ort 0 sk.
Carl Stockhaus	4 Spd.0 ort 0 sk.
Ole Laakeberget	3 Spd.0 ort 0 sk.
Sigurd Andersen	8 Spd.0 ort 0 sk.
Tilsammen innbetalt for Skjærven	230 Spd.0 ort 0 sk.

For Kirkeby med underbruk er det innbetalt i leie:

Berthe Kirkeby	60 Spd.0 ort 0 sk.
Berthe Kirkeby av Kasa	2 Spd.0 ort 0 sk.

Ole Kirkeby	73 Spd.0 ort 0 sk.
Knud Blom	3 Spd.2 ort 12 sk.
Haagen Haagensen	8 Spd.0 ort 0 sk.
M.Andreassen	6 Spd.0 ort 0 sk.
Herman Petersen	3 Spd.0 ort 0 sk.
Ole Olsen	8 Spd.0 ort 0 sk.
M.Christoffersen	6 Spd.0 ort 0 sk.
Albert Hansen	3 Spd.2 ort 12 sk.
Akers Skolevesen	10 Spd.0 ort 0 sk.
Tilsammen innbetalt for Kirkeby	185 Spd.0 ort 0 sk.

Her skal jeg sette opp jernlistene for året 1846:

Januar 1846.

DEBET:	Stangjern	Smeltestykker	Rujern
Jan.1 Beholdning for året 1845	2skp.-17-6	19skp.-1-8	610 skp.-2-14
" 31 Maridals Hammer	164 " -	4-2 192 " -	15-10
" " Bærums Oplag			23 10-0
" " Fossum Værk			35-0-0
SUM	167skp.- 1-8	211skp.17-2	668 skp-12-14

Januar 1846.

CREDIT:

Jan.31.Bærums Oplag	92skp-18-8		
" " Maridals Hammer	16-0	195 skp.17-6	255 skp.-0-0
" " Ditto til Hytts		0 skp.10-4	
" " Beholdning til Februar	73 skp.-7-0	15 skp.9-8	413 skp.12-14
SUM	167 skp.-1-8	211 skp.17-2	668 skp.12-14

Som det fremgår av ovenstående oppstilling er det medgått 195 skp.17-6 Smeltestykker til fremstilling av 164 skp.4-2 Stangjern og det er brukt 80 Læster Kul..

Til fremstilling av 192 skp.15-10 Smeltestykker er det forbrukt 255 skp.Rujern og 143 Læster Kul.

Ser vi på produksjonen for året 1846 viser den følgende tall:

	Kul	Stangjern	Kul	Smeltestykker	Rujern
Januar Produksjon:	80 L	164skp.-4-2	143 L	192 skp.15-10	255 skp. 0-0
Februar	78 "	161 " 7-14	149"	199 " 3- 6	267 " 0-0
Mars	89 "	182 " 0- 2	157"	227 " 3- 6	272 " 10-0
April	84 1/4	168 " 9- 6	164 1/2	206" 11-2	268 " 0-0
Mai	74 1/4	150 " 12- 4	130 1/4	173 " 2-6	225 " 0-0
Juni	76 1/4	155" 14-0	156 3/4	210 " 10-12	271 " 10-Juli
80 L. 161 " 8-12	144 L.	193 " 6-14	235 " 0-0		
August	79 3/4 L.	160 " 12-14	143 3/4	192 " 12-0	239 " 0-0
September	97 3/4 "	195 " 0- 0	182 L.	244 " 7-2	294 " 0-0
Oktober	73 1/3 "	150 " 11-12	132 1/4	174 " 16-4	220 " 0-0
November	80 "	160 " 5- 6	139 L.	185 " 7-10	226 " 0-

Desember	61	" 129 "	1 - 4	134 1/4	168 "	10-14	202 "	0-
Produksjon og forbruk kul								
1846	953 L,	1939 skp.-7-12	1775 L.	2360 skp.7-6	2358 Skp.			
Beholdning 31/12 1846		2 skp.-18-13		64 skp,-0-4				

8 Sager i Maridalen og møller i Aker

Vi ser av regnskapene at det har vært to sager i Maridalen, en ved Dausjøelven og en ved Skjærsljøelven like ovenfor Mølla. Går vi vestsiden på elven oppover og kommer til fossen nedenfor Skjærsljødammen finner vi restene av fundamentene til Kamphoug sag. Denne sagen ble på 1700-tallet tatt ned og flyttet til Nygaaard, nedenfor der Christiania Spigerverk lå. Det eneste som er igjen ved Skjærsljøelven foruten restene av fundamentene er navnet på åsen på østsiden av elven som heter Sagåsen.

Går vi tilbake til juni 1686 ble alle møller og kverner taksert og skattlagt.

Det var da 24 møller ialt i Aker. Derav fikk 8 "med en ringe bækkekvern" en skatt av 12 Sk. årlig, nemlig Brende, Pinsli, Ringerige, Biertnes, Hu (Vestre Aker) og Stenerud.

8 fikk 1 ort, nemlig Venneren, Aamot, Holmen, Smestad, Frøen og Vagesten.

Frogner fikk 1 ort 12 sk.

Skøien (Østre Aker) som hadde et kvernhus med et par kverner, en mel-og en grynkvern og "maler til husbehov fikk 2 ort.

Rustad med et kvernhus med to par kverner, en mel-og en grynkvern,"for sig selv og faa omliggende skulle betale 3 ort.

Grorud, Kirkeby og Sandager hver 1 Rdl.

Sollerud 1 Rdl, 2 ort.

Når det gjelder sagine ved Skjærsljøelven var det i 1611-12 følgende som betalte skatt. Peder Skjervens sag med 3 mann skar 90 tylvter tømmer og den lå i fossen rett over for Hammerhuset.

Kamphoug Saug, finner vi ruinene av nedenfor Skjærsljødammen.

Hans Kirkeby skjærer 45 tylvter tømmer.

I Løvenskiolds arkiv vedr. Kirkebye Stangjerns Hammer står det man bygget ny sag ved Hammeren i 1848. Den gamle sagine må være den som tilhørte Hans Kirkeby i 1611-12.

Erik Sanden skjærer 60 tylvter tømmer. Dette må være Sander Sag som lå på vestsiden av Dausjøelven på Sander gårds grunn.

Christoffer Næss 50 tylvter tømmer, Dette må være Næss Sag som må ha ligget på Næss Gårds grunn på vestsiden av Dausjøelven.

I Lauvlund stod der også i flere år en sag for skur av tømmer fra Sørbråtskogen. Plankene og materialene fra sagbruket ble fløtet nedover Mobekken til Dausjøen, ilanddratt på Neskroksiden og kjørt derfra til byen.

En av de største skog og sagbrukseiere var landkommisarius, tidligere slottsskriver Johan Garmann, også en innvandret Haderslever.

Han hadde allerede i slutten av 1640 årene ervervet store skogseiendommer, dessuten Brække sag og Skjerven sag. De følgende år fortsatte han med skogskjøp så han tilslutt eide en vesentlig del av de skoger som hadde fløtningsrett til Maridalsvannet.

I pakke nr. 976 ligger en bok vedrørende Havklo Saug (Hakloa Sag). Boken omfatter årene 1852-1857.

I denne boken står det at man skar følgende trelast i 1852.

Planker	Lækter	Bord				
15 tylfter	1 stk.	88 tylfter	4 stk.	486 tylfter	9 stk.	
1853	43 "	8 stk,	0	0	216 "	0

Alt som ble produsert på saga ble brukt på de forskjellige plasser som lå i distriktet. Man må si de tok hensyn til transporten den gangen også.

9 Regnskap for Maridalshammeren 1854-1873

CONSEPT REGNSKAB FOR MARIDALSHAMMER 1868.

Denne bok inneholder følgende konti:

- 1 Ballance Conto for Beholdningene 1867
- 2 Stangjerns Conto
- 3 Smeltestykkers Conto
- 4 Rujerns Conto
- 5 Kulle Conto
- 6 Stangjernssmednings Conto
- 7 Cassa Conto
- 8 Bærums Oplags Conto
- 9 Baron Wedels Conto
- 10 Fossum Verks Conto
- 11 Møllebrugets Conto
- 12 Nordmarkens Conto
- 13 Skjerven & Kirkebye
- 14 Fattigkasse Conto

15 Saugens Conto
 16 Bygningers Conto
 17 Material Conto
 18 Gevinst & Tabs Conto
 19 Capital Conto
 20 Ballance Conto

Jeg tar her med utskrift av noen av kontiene som kan være av interesse.

	Debet	Kredit
Capital Conto For modstående beholdninger		17885 Spd.1 ort 11 1/2 sk.
Stangjerns Conto: Beholdning af 740 skp.-10-10 a 8 1/2		6294 Spd.2 ort 14 sk.
Smeltestykkers Conto: Beholdning af 79 skp.2-4 a 6,3		522 Spd.0 ort 17 sk.
Rujerns Conto: Beholdning af 1526 skp.-1-15 a 4 spd.		6104 Spd.1 ort 22 1/2
Kulle Conto: Beholdning af 488 Læster 9 Tønner a 9		878 Spd.3 ort 18 sk.
Kulleved Conto: Beholdning af 898 3/4 Favne a 4 Spd.		3595 Spd.0 ort 0 sk.
Material Conto: Beholdning af div.Materialer		297 Spd.4 ort 10sk.
Cassa Conto: Beholdning		191 Spd.3 ort 2 sk.
SUM	17885 Spd,1 ort 11 1/2 sk,	17885 Spd.1 ort 11 1/2 sk
Gevinst & Tabs Conto: Stangjernssmedningens Conto	7751-1 ort 13 1/2 sk.	
Skjerven & Kirkebye,overskudd		202 Spd.3 ort 23 1/2 sk
Saugens Conto,overskudd		20 Spd.4 ort 20 sk.
Fattigcasse Conto	1	33 Spd.2 ort 14 sk.
Capital Conto		7661 Spd.0 ort 8 sk.
Sum	7884 Spd.4 ort 3 1/2 sk.	7884 Spd.4 ort 3 1/2 sk,
Capital Conto:		

Bærums Oplag Skyldig Ballance	14691 Spd,3 ort 20 sk.	
Gevinst & Tabs Conto	7661 Spd.0 ort 8 sk.	
Ballance Conto for Beholdninger 31.desember 1868	13704 Spd,1 ort 13 1/2 sk.	
Møllebrugets Conto: For skyldig Ballance	1776 Spd.3 ort 23 sk.	
Ballance Conto: Beholdninger fra 1867		17885 Spd.1 ort 11 1/2 sk.
Bærums Værk: Tilgode Ballance		1557 Spd.2 ort 21 sk.
Baron Wedels Conto: Tilgode Ballance		3450 Spd.2 ort 7 sk.
Fossum Værk; Tilgode Ballance		8372 Spd.3 ort 21 sk.
Nordmarkens Conto: Tilgode Ballance		6567 Spd.4 ort 4 sk.
S U M	37833 Spd.4 ort 16 1/2 sk.	37833 Spd.4 ort 16 1/2 sk
BALLANCE 1868: Stangjern: 543 Skp.-8-3 a 7	3803 Spd,4 ort 8 sk.	
Smeltestykker: 60 Skp.-12-12 a 6	363 Spd.4 ort 3 sk	
Rujern: 906 Skp.1-4 a 3 Spd.	3718 Spd.0 ort 22 1/2 sk.	
Kulle: 600 Læster a 9	1081 Spd,1 ort 0 sk.	
Kulleved: 1114 Favne a 5	5570 Spd.0 ort 0 sk.	
Material Conto	218 Spd,1 ort 10 sk.	
Cassa Conto		51 Spd.0 ort 6 sk.

Capital Conto	13704 Spd.1 ort 13 1/2 sk.
S U M	13755 Spd.1 ort 19 1/2 sk, 13755 Spd 1 ort 19 1/2 sk.

Møllebrugets Conto:
 Stangjerns Conto;
 Til Byggeriet 3 Skp.-12-8 Stangjern a 8 1/2 30 Spd.4 ort 1 1/2 sk.

Kulleved Conto:
 Bekommet til Tørrehuset og
 byggerie 5 1/2 favn Stokkeved a 5 spd, 27 Spd.2 ort 12 sk.

Cassa Conto;
 For Dagarbeide,Kjørsel og indkjøb til
 Møllens Byggerie 741 Spd.1 ort 16 1/2 sk.
 Arbeid og Kjørsel paa Mølledammen 118 Spd.2 ort 18 sk.

Bærums Oplag:
 1 Par Møllesteene og Tagvinduer 140 Spd.1 ort 0 sk.

Bærums Værk:
 Div.Materialer fra Brekke Saug 204 Spd.0 ort 16 sk.
 " Støbegods efter Regning 348 Spd.3 ort 10 sk.
 Materialer 117 Spd.3 ort 23 sk.

Nordmarkens Conto:
 for div,Tagsteen 48 Spd.1 ort 16 sk.

For tørring av korn 0 Spd.2 ort 18 sk.

Capital Conto 1776 Spd.3 ort 23 sk.

S U M 1777 Spd. 1 ort 17 sk. 1777 Spd.1 ort 17 sk.

Regnskapet for Skjerven & Kirkebye vedleggs kopier .

Oversikt over årsresultater for enkelte år:

1857	Overskudd	44 Spd.1 ort 1 sk.
1858	Overskudd	269 Spd.3 ort 0 sk.
1862	Underskudd	4653 Spd.4 ort 10 sk.
1866	Underskudd	1851 Spd.4 ort 18 sk
1867	Underskudd	4716 Spd.0 ort 1/2 sk.
1869	Underskudd	6588 Spd.3 ort 1/2 sk.
1870	Underskudd	5081 Spd.2 ort 18 1/2 sk.
1871	Underskudd	2446 Spd.1 ort 21 1/2 sk.
1872	Underskudd	6897 Spd.4 ort 23 1/2 sk.
1873	Underskudd	1634 Spd.4 ort 23 1/2 sk

FRA REGNSKAPSBOKEN VEDR. MARIDALS HAMMER,
NORDMARKENS GODS OG NÆSS TEGLEVERK.

Jeg skal her ta med noen tall som kan kaste lys over hvilke utgifter man hadde:
1854.

31. Jan. 1854.

Stangjerns Smidning:

Smedløn af 120 Skp.-8-6 Stangjern a 41 1/2	41 Spd.4 ort 23 sk.
" af 187 " -11-14 Smeltestykker a 46 1/2	72 " 3 " 11 "
Udslag 44 " -11-8 Modeljern a 40	14 " 4 " 7 "
Chr, Svendsen, løn for denne Maaned	8 " 1 " 16 "
Peder Kampen tilmaalt 320 11/12 Læster Kul a 2	3 " 3 " 10 "
" " Ildvogtning 11 Nætter a 10	4 " 14 "

Ved.: Kleinsmidning, Raajernveining.

Modtagelse af Kul og Reparationer i

Hammeren er anvendt:

Haaagen Haagensen 28 1/2 dag a 32	7 " 3 " 0 sk
Hans " 29 1/2 dag " 32	7 " 1 " 16 "
Johan Houger 23 dag " 18	3 " 2 " 18 "
Peder Slaatebraaten 26 dag " 24	5 " 1 " 0 "
Peter Hellerud 26 dag " 28	6 " 0 " 8 "
Hammersmedene 81 1/4 dag " 24	16 " 1 " 6 "

Anders Lørensæteren ved, Tømring i Sør Sætra

24 dager a 32	6 " 2 " 0 "
Johan Kirkeby for Kjørsel fra Hakedal Værk	4 " 12 "
Chr, Skjervens Enke " " " "	3 " 0 "
" " " " Materialer	1 " 0 "
Peder Skjerven for 1 Skyds med Doctoren	1 " 12
Tilsammen	197Spd.0ort 9 sk.

Kul levert til Hammeren af Flødningsved:

71 Læster 1 Tønde ved Peder Skjerven a 34	20 Spd,0 ort 17 sk.
74 " 3 " " Chr,Skjervens Enke a 34	21 " 0 " 4 "
78 " 6 " " Haldor Kirkeby a 34	22 " 1 " 5 "
80 " 2 " " Arne Hellerud a 34	22 " 3 " 14 "
Tilsammen 304 Læster Kul	86Spd.0 ort 0sk
Hammersmedene for ny Rækhammer, bet.	8 Spd.0 ort 0sk
Totalsum	291 Spd 1 ort 1sk

Enkelte poster fra :

Marts 31.1854:

Stangjerns Kjørsel til Oplaget:

48 Skp.-2- 10 ved.Peder Skjerven a 10	3 Spd.3 ort 18 sk.
45 " -0-0 " " " " 15	5 " 3 " 3 "
53 " -19-10 " Chr,Skjervens Enke 10	4 " 2 " 12 "
50 " -0-0 " " " " 15	6 " 1 " 6 "
55 " -0-0 " Haldor Kirkeby 10	4 " 3 " 2 "

55 " - 0 - 0 " " "	15 6 " 4 " 9 "	
45 " - 0 - 0 " Johs.Kirkeby	10 3 " 4 " 2 "	
50 " - 0 - 0 " " "	15 6 " 1 " 6 "	Tils. 41 Spd.1 ort 11 sk.

Marts 31.1854.:

Hærdredskabskjørsel fra Hakedals Verk:

25 Skp.15 a 16 Kjørsel ved Peder Skjerven og Chr, Skjervens Enke 4 Spd.3 ort 20 sk.

Juni 30 Juni 1854.:

Landdragnig ved Skjervenlandet:

121 Favne ved Peter Skjervenstuen a 16	16 Spd.0 ort 16 sk.	
73 1/2 " " Lars " " 16	9 " 4 ort 0 "	
55 3/4 " " Andreas Sydbraaten " 16	7 " 2 ort 4 "	
54 " " Andr,O.Kirkeby " 16	7 " 1 ort 0 "	Tils. 40 Spd.2 ort 20

For juni samme år står det en post i regnskapet:

Indkjøbt til St, Hans Leiken 43 3/4 Pot Brændeivin a 16 5 Spd.4 ort 4 sk.

Desbr,31 . 1854.

Denne måned foregår det transport av stangjern:

Stangjernskjørsel til Oplaget:

1349 Skp.-16-4 Tils. 163 Spd.3 ort 5 sk.

Smeltestykkerskjørsel til Oplaget:

148 Skp.-19-12 Tils.14 Spd.2 ort 11 sk.

Rujernskjørsel fra Oplaget:

1264 Skp.-14-0 Tils.122 Spd.1 ort 11 sk.

10 Brennvín til St. Hansfeiring

Jeg nevner ovenfor at det er blitt innkjøpt brennevin ti St.Hans feiring. I den forbindelse kan jeg nevne at så sent som i 1912 fikk bomvokter Johan Olsen i Bomstua ved Greveveien skjenkebevilgning for vin og brennvín.

Yngste sønn til bomvokteren , som avløste Johan Olsen,Egil Bjørnholt fortalte meg i 1996 at han kunne huske da han var liten gutt at ølkjørereren kom og leverte hva vi idag kaller sterkt øl. Det er vel å anta at det har vært skjenkning av brennvín ved Bomstua også før 1912.

Vi må ikke glemme at det foregikk en betydelig transport av planker fra Hakadals Verk til Brekke Bruk på 1800 tallet. Som returlast hadde de med seg jernmalm i tønner som plankekjørerere som kjørte fra Brekke til Vækerø hadde med som returlast.

Denne transporten foregikk vesentlig på vinteren og kunne det vel smake godt med noe som varmet i kulda.

I gamlebygningen på Sander Gaard blir det fortalt at der hvilte plankekjørerere fra Hakadal på vei til og fra Brekke.

11 Greveveien

Mange av oss kjenner sikkert Cappelens turhåndbøker.

I 1995 kom boken som har tittelen :Ankerveien, Greveveien og Krokskogveien. Langs gamle ferdselsveier gjennom Osloområdet, skrevet av Trygve Christiansen.

Du sitter kanskje med spørsmålet: " Hva slags ferdsel som foregikk på Greveveien ?

Etter å ha forsket i Løvenskiolds privatarkiv på Riksarkivet har jeg kommet over mange interessante opplysninger.

Vi vet at Greveveien ble ferdig som kjørevei i 1825.

Den var i utgangspunktet en forlengelse av Ankerveien som stoppet ved Stangjerns Hammeren. Veien fra Stangjerns Hammeren gikk bort til Gamle Maridalsveien ved Svingen, er av eldre dato enn Stangjerns Hammeren. Dette vises på gamle kart. Så benyttet man Gamle Maridalsveien bort til Hønefoten. Her tok man veien til høyere forbi Kallerud, Nes Gård og bort til plassen Bakken. Her gikk det bro over elven og veien fortsatte videre til Sander gård, med gårdsveier til plassene under Sander.

Når Greveveien ble anlagt tok den av veien til venstre der Næss Tegleværk lå, så forbi plassen Brenders og i bro over Dausjøelven ved Plassen Bermtsberg Sagbakken og så opp mot Sanderberget (tidligere benevnt Smedberget) og videre mot Hakadal Verk.

Stangjerns Hammeren benyttet Greveveien når de skulle hente herdredskaper på Hakadals Verk. Det ble også hentet råjern noen ganger så langt jeg har kunnet registrere dette i regnskapene.

Fra regnskapene for Nordmarkens Gods fremgår det at det ble kjørt planker og bord om vinteren til Brekke Bruk.

I Løvenskiolds arkiv ligger det kjørebøker med påskriften: "Kjørsel av malm, plank og bord".

Det fremgår av disse at bønder fra Bærum og Sørkedalen kjørte malm i tønner fra Vækerø til Brekke Bruk og hadde med seg plank og bord tilbake til Vækerø.

Men hvor skulle malmen de kjørte til Brekke Bruk. Den tok plankekjørerene fra Hakadal Verk med seg tilbake ,for her hadde man som kjent masovn.

Det fremgår at det var mellom 20 og 30 bønder som deltok i denne transporten av malm, kull, jernprodukter, ved og trelast.

Som vi forstår måtte dette bety mye for bønderne i distriktene.

Etter dette kan vi forstå at bomvokteren hadde rett til å selge brennevin, for det ble mange som passerte i løpet av året. Vi må ikke glemme at dette var forbindelsesveien fra Hadeland og der var det også noen som hadde saker de skulle ordne i byen. Trafikken var som bekjent størst på vinteren, da man brukte sleder.

12 Nordmarksveien

Den gamle Nordmarksveien.

Hvor mange ganger har jeg ikke fått spørsmålet: "Hvor gikk den gamle Nordmarksveien?"

På det gamle kartet fra 1781 er det inntegnet både sommerveien og vinterveien til sydenden av Hakloa.

Den startet ved Skjervenbroen på vestsiden av Skjærsljøelven og passerte plassene oppover på sin vei til Skjærsljødammen. Her går den over dammen på østsiden av elva og følger samme trasé som den nåværende Nordmarksvei til dit veien går opp til Kamphaug. På kartet vises både sommer- og vinterveien. De går parallelt mot Kamphaug, vinterveien nærmest Skjærsljøen. De møtes like nord for Kamphaug og går sammen et stykke før de deler seg. Vinterveien går på høydedraget vest for Sølv Abboren mot Bjørnsjøen og fortsetter over sjøen mot Bonna og derfra videre mot Hakloa.

Sommerveien går mellom Sølv Abboren og Svart tjern mot Gåslungen gård. Her går sommerveien ned mot utløpet av elven fra Myrtjern. Så går den et stykke mot Liggern, men bøyer av nordover, passerer Helgernhøgda og kommer ned i sydenden av Helgern. Herfra følger den østsiden av åsen mot sydenden av Hakloa.

13 Næss Tegleverks regnskap

Fra Næss Tegleverks regnskap tar jeg med følgende fra

Marts 31. 1860:

Muursteenskjørsel til Gaustad Asyl:

1853 stk Muursteen	Ole O. Turter	2 spd. 3 ort 21 sk.
632 "	" N. Torgersen	4 ort 19 "
7104 "	" E. Berntsberg	10 " 3 ort 6 "
6383 "	" Knud Brænders	9 " 2 ort 20 "
2754 "	" N. Bakken	4 " 0 ort 13 "
2951 "	" E. Vestby	4 " 2 3 "
2162 "	" J. Sidtpaa	3 " 1 8 "
2054 "	" K. Lilloe	3 " 0 14 "
500 "	" Nils Sidtpaa, E. Vestby og Niels Bakken	3 18 sk. Tils. 38 Spd. 4 ort 2 sk.

I april 1860 er utgiftene på Næss Tegleværk følgende:

Kjørsel av alen Ved fra Tangen til Brekkelandet:

5 Favne	Niels Sidtpaa	1 Spd. 0 0 sk.
9 "	Embret Vestby	1 " 4 0 "
23 "	Knud Brænders	4 " 3 0 "
10 "	Niels Brænders	2 " 0 0 "
42 "	K. Lilloe	8 " 2 0 "

12 " Erik Berntsberg 2 " 2 0 "

Arbeide ved Leerkjørsel og Værket:

Niels Sidtpaa	7 dage a 32	1 "	4	8 "
Peder	" 1/2 " " "			16 "
Embret Vestby	17 " " "	4 "	2	16 "
Knud Brænders	8 " " "	2 "	0	16 "
Jens Bakken	1/2 " " "			16 "
Hans Vaarnhuus	19 1/2 "	4 "	4	16 "

51 1/2 dager,

Indkjørsel av Leere:

Niels Sidtpaa	5 "	1	21 "
Embret Vestby	4 "	2	17 "
Knud Brænders	8 "	2	12 "
Niels Bakken	4 "	1	6 "
Indkjøbt 3 stk.Spader	3 "	0	0 "Tils.59 Spd.2 19 0sk.

I pakke 976 ligger det en oversikt over produksjonen og salg av tegelstein ved Næss Tegleværk for årene 1848 til 1869.

Jeg tar her med følgende tall:

Januar 1848.

Debet	Mønepander	Tagsteen	Muursteen	Pengebeløp.
Beholdning fra 1847		17000	134100	690 Spd.3 0 sk.
Vinning				126 Spd.3 11 sk.
Sum		17000	134100	817 Spd.1 11 sk.

Januar desember 1848.

Kredit

Mars Lev,Bærums Jernverk			132000	510 Spd.0 0 sk.
April Kassa solgt	3000			36 Spd.0 6 sk.
Juli Ny Saug Hammeren	1500			15 Spd.0 0 sk
Juli Ny Lade i Vestby 1800				16 Spd.1 0 sk.
Juli Ny Lade i Brænders 1800				16 Spd.1 0 sk.
Juli Ny Lade i Bakken 1200				10 Spd. 4 0 sk.
Juli Ny Stolpebod paa Næss 950				8 Spd. 2.ort 10 sk.
Juli Hovedbygningen paa Næss 2690			4050	44 Spd. 2 7 sk.
Juli Bryggerhuus og Snedkerstue Hammeren			3500	17 Spd.2 12 sk.
Sept.Ny Bygning i Vestby 1400			2300	24 Spd.0 12 sk.
Sept.Ny bygning i Bakken 1430			2300	24 Spd.1 20 sk.
Sept.Bryggerhuus og Snedkerstue Hammeren			1000	9 Spd.0 0 sk.
Sept.Øvre Kirkeby			200	1 Spd.0 0 sk.
Sept,Hellerud Plads			50	1 6 sk.
Des.1848 Beholdning 1230			18200	83 spd.4 8 sk.
Sum 1848	17000		134100	817 Spd.1 11 sk.

Produksjon:

1849	520	33500	68200	635 Spd.1 19 sk.
Fortjeneste 1849				51 spd.1 7 sk
1850		40500	53500	642 Spd.1 5 sk.

Fortjeneste 1850			66 Spd.4	5 sk.
1851	19450	82200	486 Spd.2	13 sk.
Fortjeneste 1851			15 Spd.3	23 sk.
1869	19200	74000	324 Spd.0	0 sk.
Fortjeneste			16 Spd.0	12 Sk..

14 Kirkebye stangjernshammer

KIRKEBYE STANGJERNNS HAMMER

I

MARIDALEN

Det hele startet i 1793 og de første registrerte tall fra virksomheten finner vi fra 1796. Som stoffet i boken viser utviklet det hele seg til en ganske omfattende virksomhet. Den ga arbeid til mange av bøndene og husmennene i Maridalen og Nordmarka.

Stangjerns Hammeren produserte smeltestykker som ble videreforedlet til stangjern, I finsmien laget man også spiker og tømmerhaker og ellers ting man trengte i produksjonen.

Videre hadde man Møllebruget som malte korn til mel. Neste spørsmål er da hvem var det som kom hit for å få malt kornet sitt ?

I pakke nr.976 i arkiv nr.278 ligger det en liten bok som mølleren har ført. Den inneholder fortegnelse over hvem som har fått malt korn, hvor mye og hva vedkommende har betalt for malingen.

Her finner vi navn på brukerne av de forskjellige gårder og plasser i Maridalen. De som hadde gårder og plasser i nærheten av Ankerveien syd for Sognsvann reiste også til møllen ved Stangjerns Hammeren.

Min far fortalte meg at han snakket med forpakteren av Øversetra ved Frognersetra under siste krig, og han fortalte at han hadde vært med sin far og fått malt korn ved mølla i Maridalen.

Det som er mest interessant er at vi finner navn fra Nordmarka som

Iver Gaaslungen

Peder Liggeren

Erik Kamphoug

Andreas Bjørnsoedammen

Iver Bonna

Bendt Faarkjærn

John Øiungen

Dette forteller at selv på Nordmarksplassene ble det dyrket matkorn.

Som vi kan lese av dette fungerte møllen ved Stangjerns Hammeren som bygdemølle slik den hadde gjort før 1793.

På Næss Gårds grunn lå Næss Tegleværk som produserte takstein, mønepanner og murstein. Om vinteren ble det kappet opp og kløvet alen-ved. Denne veden ble kjørt over isen til Brække Brug. Næss Gaard var forpaktet bort med hester og utstyr. Husmennene som arbeidet

ved Tegleværket brukte hester fra Næss gård og kjørte ved over vannet til Brekke Brug om vinteren.

Skjerven og Kirkeby gårder med underbruk lå inn under Stangjerns Hammeren. Leien som brukerne betalte inn utgjorde inntekten til Fattigkassen. Det var bare Vestern som ikke lå inn under Stangjerns Hammeren. Jeg har ikke kunnet finne noe om det.

Det er jo et gammelt ord som sier at "Ikke noe varer evig" når det gjelder materielle ting. Slik var det også med Stangjerns Hammeren.

Den tekniske utvikling gikk stadig videre og kravene til jernkvaliteten økte i takt med utviklingen.

Jern fremstilt med trekull som smelteenergi ble for kostbar. Det kom også nye moderne smelteovner "Bessmermetoden" som ga bedre kvalitet.

Christiania Spigerverk startet opp i 1853 og ble en konkurrent.

Som vi kan se av årsresultatene under avsnittet "Concept Regnskab for Maridals Hammer 1866 så viser årene 1862 til 1873 underskudd.

Den 31.juli 1874 foreligger det Inventarium for samtlige bygninger på Hammeren, for da stoppet virksomheten. Fotostatkopier av disse listene er tatt inn i boken.

I den boken hvor ovennevnte lister ligger inneholder Møllens Inventarium av 15.mai 1880 med senere påførte notater.

Her fremgår også hvilke hus som sto på Hammeren på dette tidspunkt.

Den siste listen er fra 14.november 1887. Ute i margin på denne listen står: "Solgt med Møllen." Den siste dato for salg av inventar og utstyr er 29/4-1896.

Møllens Inventarium 15.mai 1880.

Levert til Forpagter Andresen efter Kontrakt.

1 sprøyte med 2 slange	)
1 ny Brandslange	) Flyttet til Brække
1 Vandkar	
6 Brandspand	" " "
1 Sækkeløfter	
1 Kakkelovn i Hjulhuset	
1 Okternal Vægt med 10 Lodde	
2 Par Slibesteene	de 4 siste poster solgt med Møllen

Udlaant til A.Andresen:

1 Stk.Rem

1 liden Oliekande

20 stk.Kamtre

1 Isjern

3 Sækketraller
2 Møllehakker
6 Bilejern
2 Lamper
3 Sækkeholdere
13 Skruenøgler
1 Heisekran for Kværn
1 Blæsmaskine
2 Skruejernsklaver

Ovennevnte poster solgt med Møllen

Indlagt i Sprøitehuset 15.mai 1880.

1 Halvtøndemaal
1 Skjeppe
1 Fjerdingskar
2 Oliekander
3 Haandskuffer
4 Isjern
1 Spet
2 Bilejernskaft
1 Par Kværnbriller
14 Oliekoppe
2 Melskuffer
1 Tjærepøs
1 Talgpøs
1 Oliegryde
2 Lamper
1 Oliekande
1 Skaftekost
1 Kværnkost
1 Haandkost
1 Sopmeisold
1 Par Sokke

Ovennevnte poster solgt med Møllen.

1 Høvelbænk

Flyttet til Brække

14 Høvler
2 Vinkler
6 Sager

De 3 siste poster solgt 27/3-1896.

1 Skrutvinge
1 Vaterpass med Lod
2 Skrujern
1 Hammer
1 Tommestokk
3 Meisler
2 File
1 Bryne
1 Huggjern med jernskaft

4 Stjern
2 Stiktenger

Ovennevnte poster solgt med Møllen

Hammeren Inventarium 15.mai 1880.

I Stangjernshammeren:

3 Kakkelovne	Sendt Jernoplaget 1883
2 Vægte med 11 Lod	" "
1 Blæsemaskine	
1 Slibesten	

I Jernboden:

2 Trillebaare	
1 Vandbøtte	
1 Jernhakke	
5 Grebe	
1 Bæresæle	Flyttet til Brække
1 Spadejern	

I Kulhuuset:

1 ny Stedstabbe	Flyttet til Brække
16 Kulbaare	
1 Kulharpe	" "
1 Brandstige	

I Materialboden:

1 Kakeovn	Sendt Jernoplaget
1 Pladeskjærer	
1 Rambuk	
3 Kasser til 1/2 Gryns Kværn	
1 Kasse med Skruer etc,til sammalskværn	
2 Friktionsskruer	
1 Heiskjætting	
1 Hjulkrok	

I Sprøytehuset.

Alt solgt Spigerverket

2 Kander
1 Lændsetang
1 Haandsprøite
2 Vandbøtter
1 Jernvinkel
4 Navere
1 Stoksag
1 Mærkeklave
1 Bliklygte
2 Vaskeskuffer

1 liden Gryde
1 Krumtap med remskive
2 Remruller
36 Slag til Trommelen

14.1 Smediens Inventarium 15. mai 1880

1 Læderbælg med tilbehør	Solgt til Spigerverket
1 Ambolt	Solgt 29/4-1896
- I Sprøitehuuset:	
1 Spidshage	Til Brække
10 Smedetænger	
1 Skrustikke	Til Brække
2 Sæthammer	
3 Skraameisler	
2 Formjern	
1 Formfil	
2 Øxemodelle	
1 Slægge	Til Brække
1 Spigerbor	
1 Borvinde	
Hammer og Hovtang	
1 Verkjern	
1 Skohammer med Bolt	
1 Trandunk	
1 Oliekande	
1 Støbestaalmeisel	
4 Meisler	
2 Passere	
1 liden Spidehage	
2 Holdhage	
4 Skrunøgler	
4 Stangjernsmeisler	

I Fuldmæktigboligen 15.mai 1880.

1 Merkeøxe	
6 Kakkelovne	
2 Kogeovne	
3 Rujernsplader	
1 Kakkelovnsskjærm	
1 Kakkelovnskjærm	
1 Blikspand	
1 Bryggepande	
1 Vægt med messinglodde	
5 Hængelaase	Til Brække
1 Kløvsadel	Fra Sidtpaa

14.2 Løst inventar

LØST INVENTAR VED MARIDALS MØLLE 14.NOVEMBER 1887.

2 Elevatorer med Skaale og Skruegange
1 Sækkeløfter
1 Kakkelovn i Hjulhuset
1 Oktemalvægt med Lodde
2 Halve Gryns Steene
3 Kornmaal
3 Oliekander
3 Haandskuffer
20 stk.Kamtre
Isjern og 1 Spet
3 Sæketraller
7 Møllehakker
6 Bilejern
2 Bilejernskafter
1 Par Kvæmbriller
13 Oliekoppe
2 melskuffer
1 Tjærepøs
1 Talgpøs
1 Oliegryde
2 Lamper
3 Koste
1 Sopmelsold
1 Par Sokker
3 Sækkeholdere
13 Skrunøgler
6 Trapper
1 Heisekran
3 Kasser til halve Gryns Kværnen
1 Kasse med skruer til Sammalkværnen
2 Frikstionsskiver
1 Hjulkrök
1 Krumtapp med Remskiver
2 Remruller
36 Slag til Trommelen
1 Pladeskjærer
1 Blæsemaskine

Byggearbeider i 1848 og utover.

15 Byggearbeider

Dette året startet flere byggearbeider på Hammeren.

I februar 1848 finner vi følgende poster i regnskapet:

Indkjøbt af forvalter Sandberg til vinduer og dører for ny Hovedbygning ved Hammeren:

5 tylter 2 1/2 ' Plank 10 Spd. 0 0 sk.
 10 " 2' " 14 " 0 0 "
 5 " 1 1/4' " 4 " 2 2 "

Peder Kirkeby for kjørsel af 3500 Muursteen fra Næss Tegleværk 2 " 1 16 sk.

Betalt for hugst af Tømmer:

Niels Olsen Houger	6 tylter 4 st. a 32 sk.	1 Spd. 3 11 sk.
Johannes Vaarnhuus	11 " " " 2 " 4 " 16 "	
Ingebret Brænders	9 " 9 st. " " 2 " 3 " 0 "	
Tilsammen	27 tylter 1 st.	

Ny Saug:

Betalt for hugst af Tømmer:

Nils Hansen Sidtpaa og Bernt Olsen Hullet for 10 tylter.

April 1848.

Betalt for ny Kværn og Saugdam 66 Spd. 0 1 sk.

Betalt Hakedals Værk for forarbeide av nytt Saughjul

14 dager a 28 sk. 3 Spd, 1 8 sk.

Når det gjelder Ny Hovedbygning på Hammeren så forteller det oss at fullmektigen på Stangjerns Hammeren hittil har bodd på Pladsen Hammeren, benevnt Møllerstuen. Dette fremgår også av arkivmaterialet at mølleren har bodd på plassen Slottet, som lå rett overfor Nordsetra til den nye hovedbygningen ble ferdig og fullmektigen flyttet ut. Det er vel da Pladsen Hammeren ble kaldt Møllerstuen slik det hadde vært før Stangjerns Hammeren kom. Ved utgangen av 1848 står det anmerket i inventarlisten 1 kakkelovn i Haagen møllers bolig Pladsen Slottet.

Møllerstuen har eksisert som mølle lenge før Stangjerns-Hammeren ble anlagt. Når det gjelder møllestenene som ble brukt så måtte jo disse skiftes når de ble utslitt. Da jeg vokste opp lå det en gammel møllesten ved den gamle vegen til Kirkeby i nærheten av kirkeruinene.

I forbindelse med inventarium av 16/7-1880 skriver G. Bjerke til forvalter Stalsberg på Brekke:

Assuransene i Norden vedkommende Maridalen udgjør for 1 år fra:

17, april 1880: Møllebygning	r. 4.640.-
Tørrehus	2.040.-
Hjulhus	2.080.-
Løse og fast inventar	12240.-
21.000.-	

12. juni 1880	Bestyrerbolig	5.600.-
	Ladebygning	2.800.-
	Udhusbygning	1.200.-
	Stolpehus	600.-
	Grisehus	144.-
10.344.-		

Møllebolig med udhus 3.000.-

Så langt jeg har kunnet finne ut var disse bygninger som fortsatt sto i 1880. Siden har flere blitt borte,

I dag er det bare bestyrerboligen som står igjen av de gamle bygninger.

Det er vanskelig å finne igjen rester av de gamle bygninger. Da man gikk igang med å bygge Nordmarksveien ble terrenget her forandret. Mellom den gamle veien og Møllerstuen var det en dal. Denne ble fylt igjen og vegen lagt oppå fyllingen. På høyere side nede i dalen ved bekken lå en bygning som inneholdt rjernlager og kull-lager. Av denne bygningen kan man idag bare finne stenene huset har stått på. På venste side nede ved elven lå Hærdhuset med Stangjerns-Hammeren. Her finnes bare rester av grunnmuren i bakkant inn mot vegen. Resten av husene har blitt borte når vegen ble anlagt.

Vi må bare erkjenne at det har gått over hundre år siden anlegget her oppe var i drift. Den siste delen som var i drift var mølla.

16 Tømmerfløting

Privilegiet på tømmerfløtning i Nordmarka.

Like etter at Stangjerns-Hammeren ble nedlagt i 1874 fikk Akerselvens Brukseierforening retten til å fløte tømmer og ved i alle vassdragene i Nordmarka.

Retten til fløtningen i Nordmarka skriver seg fra 1658. Da fikk daværende eier av Nordmarka, Johan Garman privilegium av den Danske kongen, Fredrik den 3dje den 22. desember 1658. Dette fikk godseieren bekreftet i erklæring fra Det Danske Rigsarkiv den 31. desember 1904. Johan Garman var eier av Nordmarkens Gods fra 1648 til 1673, Som det fremgår her er ikke fløtningen i Nordmarka av noen ny dato.

17 Ansatte ved Stangjernshammeren i 1918

Hvor mange arbeidet det ved Stangjerns-Hammeren i 1865.

Hvem var disse arbeiderene.

For å finne ut dette kan vi gå til folketellingslistene for året 1865 som er etter det jeg kan se meget nøyaktig ført av lærer Gundersen.

I boken Akers Historie skrevet av Dr. Edv. Bull i 1918 er det nevnt at det på Maridals Stangjernshammer arbeidet 22 mann og 1 oppsynsmann foruten 1 møller:

18 Hammersmeder:

Andreas Christensen gift 50 år

August Andreassen ugift 20 år

Erik Olsen gift 48 år

Hans Fredriksen gift 37 år

Bent Pedersen Forsberg gift 50 år
Anton Bentsen ugift 22 år
Ole Andersen Finsberg gift 43 år
Anders Andersen Bjørkman gift 39 år
Peter Jensen enkekann 47 år
Herman Petersen ugift 19 år
Johannes Jansen gift 40 år
Carl Gustavsens Stockhaus gift 46 år
Herman Carlsen Stockhaus ugift 21 år
Jacob Olsen Bjørkmann gift 37 år
Albert Sørensen gift 45 år
Knut Eriksen Blom gift 50 år
Ole Taraldsen gift 33 år
Andreas Olsen Fosberg gift 36 år

Tilsammen 18 hammersmeder

3 Kullbrendere:

Henrik Domeier gift 33 år
Torger Taraldsen ugift 39 år
Andreas Jacobsen ugift 50 år

1 Fullmektig

Martinius Arnestad ugift 37 år

1 Smed: Haagen Haagensen gift 55 år.

Dette blir tilsammen 22 arbeidere og 1 fullmektig.

Dessuten hadde man 1 møller :Hans Haagensen gift 45 år.

Jeg henviser til skoleprotokollen når jeg skriver om hvilke elever fra plassene som har gått på skolen. Disse protokollene, det ligger to skykker i Oslo Byarkiv, inneholder ikke bare opplysninger om hvilke elever som gikk i de forskjellige klasser.

Den ene inneholder først en fortegnelse over hvem som har tatt eksamen det enkelte år. Så finner vi en fortegnelse over elever som har gått på aftenskole. Deretter skolens inventarium og notater om inventarets forfatning.

Snur vi boka og begynner å blade i den oppdager vi kladden til folketellinger for 1891 og 1900. Dette er intressant for disse listene forteller hva som egentlig skjedde etter at Stangiernes Hammeren ,Christiania Uldspinneri og Skar Krudtværk ble lagt ned

Den fåreløpige listen for 1891 viser 435 personer mens listen for 1900 viser 184 personer. Selv om det skulle være noen som er uteglemt i disse listene så forteller den i all sin gru hvilken katastrofe dette måtte ha vært for de som mistet arbeidet .

Det hadde bodd folk på hver plass og mange hadde bodd i dårlige hus. Nå ble plasser stående tomme og forfallet satte inn. Tar vi for oss plassene rundt Hammeren kan vi regne opp

følgende plasser som er borte. Skjervestuen, Broen, Braathen, og Hellerud. Den siste plassen som ble revet var Broen.

18 Husmenn

HVEM BODDE PÅ DE FORSKJELLIGE

GÅRDER OG PLASSER
SOM TILHØRTE STANGJERNES HAMMEREN.

Her er også tatt med historier knyttet til gårdene og plassene.

18.1 Skjerven

Skjerven Matr.nr.60/75. Bestod av to bruk med felles tun

I 1863 besto Skjerven av;

200 mål meget god Leermuld paa Leergrund

150 mål mindre god Leermuld paa Leergrund

63 mål simpel jord i adspedte Pladser tildels meget Bakket

---

413 1/2 mål etter kart samlet og letbrukt

---

346 mål indhegnet havn hvorav 30 mål kan opdyrkes.

2500 mål Skov

Besetningen besto av:

7 Hester

22 Storfee

47 Faar

2 Svin

Beboere 1836:

NAVN -STILLING	ALDER	FØDT	FØDESTED
Christen Nielsen gårdbruker	32		
Elin Marie Christophersdt. kone	32 1/2		
Anne Christine Christendt,	2 1/2		
Kari Pedersdt. faster	72		
Arne Svensen,tjenestedreng	20		
Niels Olsen,tjenstedreng	15		
Kristine Halvorsdatter tjenstepige	21		
Anne Marie Olsdatter	45		
Peder Pedersen	18		
Bertha Marie Pedersdt.	22		
Oline Pedersdt.	20		
Anne Kristine Pedersdt.	13		
Ole Christiansen tjenstedreng	24		
Olav Ingebretsen	9		
Martin Ingebretsen	7		

Beboere 1840:

1.		
Christen Nielsen,leilending	36	
Elin Marie Christophersdt,kone	36	
Anne Christine Christensdt,	6	
Nicoline Marie Christensdt.	4	
Caroline Christensdt.	1	
Kari Pedersdt,faster	83	
Niels Olsen,tjenstedreng	18	
Berthe Christine Christiansdt.tjenstepige	23	
2.		

Peder Pedersen leilending	22	
Kristine Pedersdt.	17	
Øysten Svendsen,daglønnet	27	
Mina Halovsdt.tjenstepige	20	
Christen Svendsen tjenestedreng	28	
Olaus Engebretsen,skolepliktig	13	
Helle Pedersdt.	48	

Beboere 31,desember 1865:

1			
Erik Toresen,Husfader,leilending	46		Bærum
Anne Marie Nielsdt,hans kone	39		Bærum
Thorvald Eriksen,sønn	9	13-11-1857	Aker
Bernhard Eriksen,sønn	3	1-1-1863	Aker
Nils Eriksen,sønn	1	11-8-1865	Aker
Karoline Eriksdt.datter	6	1860	Aker
Ingeløv Olsdt,tjenstepige	18		Hallingdal
Birgite Halvorsdt,tjenstepige	17		Hallingdal
Olav Olsen,tjeste Karl	40		Nitedal
Lorents Lange,oppholdes av fattiggassen	40		
Ole Paulsen,oppholdes av fattiggasse	30		Hadeland
2.			
Hans Peter Carlsen Husfader,leilending	49		Aker
Sørine Andersdt. kone	45		Aker
Søren Petersen, sønn hjelper faderen	21		Aker
Hans Petersen, sønn hjelper faderen	18		
Jens Petersen, sønn hjelper faderen	15	1-5-1851	Aker
Håkon Petersen, sønn	12		Aker
Herman Petersen, sønn	7	19-7-1859	Aker
Carl Petersen, sønn	4		Aker
Agnete Petersdt,,datter hjelper moder	23		Aker
Anne Sørine Petersdt, datter	9	12-3-1857	Aker
Gunerius Andersen, arb. på Kulmilen	21		

Beboere 1891:

1		
Thorvald Eriksen, leilending	13-11-	1857
Karoline Eriksen, søster		1860
Nils Eriksen, gårdsgutt	11-8-	1865
Mathia .		1858
Karl Olsen Laskeberg		1869
2.		
Søren Hansen		1846
Andrine Hansdatter		1850
Karine Jensdatter		1861
Emma Jensdatter		1871
Sigvald Ant. Gulbrandsen		1880
Ragna Christiansdt.		1870
Hans Hermandsen		1872
Maren K. Nilsdatter		1827

Beboere 3. desember 1900.

1		
Thorvald Eriksen, leilending	13-11-	1857
Nils Eriksen, gårdsgutt	11-8-	1865
Anne Hansen, tjenestepige		1854 Lier
2.		
Søren Hansen, leilending		1845
Andrine Jensdt. husmor		1850
Sigvald Anton Gulbrandsen, pleiesønn		23-10- 1880
Trygve Cornelius Nilsen, pleiesønn	24-10-	1893
Aagot Oline Nilsen midlertidig opphold		1896
Marie Kristiansen, tjenestepige		1879 Lunner

Beboere 1. desember 1917:

1.		
Thorvald Eriksen, forpakter	13-10-1853	V. Aker
Hilda Eriksen, hustru	24-4-1865	Sørum
Eugen Eriksen, sønn	20-9-1908	Skjerven
Nils Eriksen, gårdsgutt	9-9-1865	Skjerven
Martine Nordby, budeie	5-2-1886	Gudbr, dalen
2.		
Søren Hansen Skjærven forpakter	26-10-1845	Skjærven
Aagot Nilsen tjenestepike	31-12-1889	Ø. Aker
Trygve Cor'Nilsen, pleiesønn, gårdsgutt	24-10-1893	V. Aker
Sigvald A. Gulbrandsen, pleiesønn, gårdsgutt gift	23-10-1880	V. Aker
Gunda Gulbrandsen, hustru	4-1-1884	Sørum
Gudmund Gulbrandsen, sønn	10-8-1905	Skjæven
Alf Gulbrandsen, sønn	11-8-1907	Skjærven
Olaf Gulbrandsen, sønn	8-12-1910 død 17-10-1996	
Einar Gulbrandsen, sønn	19-11 1912	Skjærven

Arne Gulbrandsen, sønn	4-10-1914	Skjærven
Ragnvald Gulbrandsen, sønn	26-8-1917	Skjærven
Agnes Gulbrandsen, datter		

I følge ligningsprotokollene har følgende som har bodd på Skjærven betalt skatt.

År.	Navn	Forsørger	Formue	Ant, inntekt.
1875	Landbonde E, Thoresen	3	0	250
1875	Landbonde S, Hansen	2	0	250
1900	Forpakter Thorv. Eriksen	1	7000	1500
1900	Arb. Nils Eriksen	1	3000	700
1900	Forpakter Søren Hansen	1	0	1300
1905	Leilend. Thorv, Eriksen	1	8000	1500
1905	Gårdsarb. Nils Eriksen	1	3000	800
1905	Tj. gutt Ingv. Andersen	1	0	400
1905	Pige Gunda Gulbrandsen	1	0	300
1905	Leilend. Søren Hansen	3	2000	1200
1905	Gårdsarb. Sigvald Gulbrandsen	1 0	500	
1905	Arb. Alek. Andersen	1	0	500
1907	Leilend. Thorvald Eriksen	1	8000	1500
1907	Gårdsarb. Nils Eriksen	1	5000	900
1907	Tj, pige Anna Pedersen	1	0	300
1907	Leilend. Søren Hansen	3	2000	1200
1907	Gårdsarb, Sigvald Gulbrandsen	2	0	500
1908	Leilend. THorvald Eriksen	1	8000	1500
1908	Gårdsarb, Nils Eriksen	1	5000	900
1908	Tj, pige Mensine Olsen	1	0	300
1908	Leilend, Søren Hansen	3	2000	1100
1908	Gårdsarb. Sigvald Gulbrandsen	3		400
1912	Forp. Thorvald Eriksen	2	8000	1500
1912	GårdsArb. Nils Eriksen	1	5000	900
1912	Budeie Elisabet Fosby	1	0	300
1912	FORP. Søren Hansen	3	2000	1100
1912	GÅRDSARB. Sigvald Gulbrandsen	4		600
1914	Forp. Thorvald Eriksen	3	17000	1800
1914	Gårdsarb. Nils Eriksen	1	12000	1200
1914	Budeie Elisabet Fosby	1		500
1914	Forp. Søren Hansen	3	3000	1200
1914	Gårdsarb. Sigvald Gulbrandsen	6		700

Gikk på skolen i år,	Navn	Alder	Begynt på skolen	Klasse
1914	Gårdsarb. Trygve Nilsen	1	0	500
Skoleelever iflg. skoleprotokollen fra Skjerven				
Skoleelever iflg. skoleprotokollen fra Skjerven:				
1863	Jens Petersen	1-5-1851	1860	Øverste
1863	Håkon Petersen	31-1-1854	1861	Mellemste
1865	Thorvald Eriksen	10-10-1857	1865	Nederste
1865	Anne Sørine Petersdt.	12-3-1857	1865	Nederste
1860	Hans Johan Hansen Petersen	11 år		Mellemste
1860	Gulbrand Eriksen	13 1/2 år		Mellemste
1866	Martin Evensen	13 år		Mellemste
1868	Karoline Eriksdt.	8 år		Første
1872	Bernhard Eriksen			
1872	Nils Eriksen	11-8-1865		
1872	Karen Eriksen	11 år		
1869	Martin O. Skjerven	24-12-58		
1883	Emma Jensdatter	29-5-1871		
1891	Sigvald Gulbrandsen	23-10-1880		

Skjerven er en av de eldste gårdene ikke bare i Maridalen, men også i Aker. Navnet er et "vin" navn som tyder på at gården er blitt ryddet og bygd for ikke bare hundreder, man kanskje tusener av år siden. Navnet Skjerven skal bety "en nøgen klippe" " et bjerg hvor intet kan vogse".

Skjerven gård og skog kjøpte Peder Anker i 1797 av Ole Andersen Sogn, for 6.600 Rd. I 1807 Kjøpte han Hauger for 7.500 Rd. og i 1839 utvidet han Nordmarkseiendommen med kjøp av Trehørningen og tillike Nes gård i n med tilliggende teglbrenneri..

18.2 Mile-hytten

Før man bygget milene på Skjervenlandet sto milene der hvor bekken gjennom jordet i Svingen renner ut i vannet. På toppen av jordet ovenfor sto det en låve da jeg vokste opp. Men det er også rester etter grunnmuren til en stue. Dette må ha vært Mile-hytta.

Sommeren 1996 startet man bygging av ny dam ved Oset. Maridalsvannet ble da tappet helt ned slik vannstanden var på den til Stangjerns Hammeren var i drift.

Mellom neset der båten til Vannverket ligger og Jordet på Skjerven ble kullveden tatt på land. I denne vika var det mye tørt land slik bildene viser.

Innerst i vika fant jeg fundamentet til kullmilene dekket av gammelt trekullstøv og trekull.

Bakerst på neset er det rester etter en mur. Dette må være restene etter hvilehytten til de som arbeidet ved kullmilen. Her finnes også restene etter veien som gikk fra Milene opp på Maridalsveien.

Milehytta må være plassen Kullebraathen som lå på østsiden av bekken rett overfor Svingen. Her sto låven frem til våre dager, men like ved finnes restene etter grunnmuren til bolighuset.

I 1865 står det i folketellingslistene at følgende personer bodde her:

1865	Lagerende kularbeider Torger Taraldsen ugift 39 år.	Aker
1865	Lagerende kularbeider Andreas Jacobsen ugift 50 år	Aker

18.3 Skjærvenstua.

Beboere 1836:

18.3.1	1836	Husmand Christopher Pedersen	46
18.3.2	1836	Berthe Jensdt, kone	33
	1836	Erik Gulbrandsen, sønn	12
	1836	Petter Christophersen, sønn	7
	1836	Marie Christophersdt. datter	5

Beboere 1840:

	1840	Husmand Christopher Pedersen	51
	1840	Berthe Jensdt, kone	38
	1840	Erik Gulbrandsen, skolepliktig	15
	1840	Petter Christophersen, skolepliktig	11
	1840	Carl Christophersen, sønn	3
	1840	Maria Christophersdt. datter	1
	1840	Haldor Pedersen, daglønnet	
	1840	Ole Engebretsen, daglønnet	

Beboere 31, desember 1865,:

1865	Petter Christophersen, husfader med jord	37	Aker
1865	Kari Gundersdt, hans kone	34	Gausdal
1865	Carl I. Pettersen, sønn	8	Aker
1865	Emil Pettersen, sønn	4	7-5-1862 Aker
1865	Christopher Pedersen, føderåd- mandens fader, enkemann	76	

I 1875 betalte Petter Christophersen skatt av en antatt inntekt på 200 Spd. og han forsørget 4 personer.

I følge skoleprotokollen gikk følgende på skolen:

1868	Gustav Pettersen	8-8-1858
1870	Emil Pettersen	9-5-1862
1874 og 1876	Peder Pettersen	

18.4 Skjervenbroen

Skjervenbroen (Bruastua eller bare Brua).

Første Bruastua den eldste:(oppsatt 1797)

Beboer 1818:

Anders Nielsen, hammersvend (mester fra 1821)

Beboere 1836;

1836	Anders Nielsen,leilending	53
1836	Anne Eriksdatter, kone	52
1836	Martha Abrahamsdatter enke	90

Beboere 1840:

1840	Peder Olsen,leilending	52
1840	Christine Arnesdt, kone	62
1840	Anders Pedersen sønn, skomager	23
1840	Ole Erlandsen, daglønnet	25

Beboere i 1860.

I 1860 bodde Carl Vasset her, opprindelig fra Tyskland, med kone og to barn. Samme år dør Carl Vasset etter at han hadde falt ned i en kullmile. I skoleprotokollen for Maridalen skole står det notert ved navnet Wilhelm Vasset 6 5/6 år, født i Hannover 2.november 1853,flyttet høsten 1860.De kom hit i 1854.

Det er sansynlig at den gamle plassen ble revet høsten 1860.

I regnskapene for årene 1851 og 1852 står det at man satte opp ny låve og fjøs i 1851 og at man i 1852 satte opp ny plassbygning.

Den nye plassen Broen ble bygget som nevnt ovenfor og i 1865 bor følgende personer her:
Beboere i 1865:

1865	Andreas Christensen hammersmed	Husfader, gift 53		Aker
1865	Anne Gundersdt, hans kone Modum	50		
1865	August Andreassen, sønn ugift	20		Aker
1865	Martin Andreassen, sønn arbeider med plassen	18	4-12-1848	Aker
1865	Nicolai Andreassen, sønn	13	11-10-1853	Aker
1865	Adolf Andreassen, sønn	7		Aker
1865	Lise Andreassen, datter	10	14-3-1856	Aker
1865	Henrik Domeier, husfader kulbrænder	33		Tyskland
1865	Karen Larsdt, hans kone	33		Hallingdal
1865	Vilhelm Domeier, sønn	6	24-1-1859	Bærum
1865	Carl J,Domeier, sønn	5		V, Aker
1865	Louise Domeier, datter	2		V. Aker

I flg. skoleprotokollen for Maridalen skole står det notert at familien reiste til Amerika i 1866,

1865	Erik Olsen, husfader hammersmed	48		Nittedal
1865	Karen Jacobsdatter, hans kone	51		Nittedal
1865	Henrik M,Andreassen, pleiebarn	6		Aker

1865	Hans Fredriksen, husfader hammersmed	37	Nittedal
1865	Berthe Pedersdt. hans kone	27	Odalen
1865	Herman D, Hansen, sønn	5	Aker
1865	Carl J, Hansen, sønn	4	Aker
1865	Alfred Hansen, sønn	1	Aker

Beboere 1891;

Andreas Christensen	1814
Anne Christensen	1815

Adolf Carlsen	12-9-1863
---------------	-----------

Carl Alfred Solberg	10-3-1863	
Helma Solberg		1864
Agnes J. K. Solberg	1888	
Helga Solberg	1890	

Beboere 3 desember 1900:

1900	Adolf Carlsen, husmand m/jord arbeider ved sagbrug	1863	
1900	Haakine Høg, tjenstepige	1856	
1900	Johan Olsen, husfader arbeider ved sagbrug	1865	Sverige
1900	Wilhelmine Solberg Olsen husmor	1868	
1900	Jenny Olsen, datter	1889	
1900	Trygve Wilhelm Olsen sønn	1892	
1900	Emma Ovidia Olsen, datter	1895	
1900	Arvid henry Olsen, sønn	1898	
1900	Carl Alfred Solberg, husfader arbeider ved sagbrug	1863	Kongsberg
1900	Helma Teodora Solberg, husmor	1865	Sverige
1900	Agnes Solberg, datter	1888	
1900	Helga Solberg, datter	1890	
1900	Eugen Solberg, sønn	1891	
1900	Oscar Solberg, sønn	1893	
1900	Ohsten Solberg, sønn	1896	
1900	Franz Solberg, sønn	1898	

I flg, ligningsprotokollene har følgende fra Broen betalt skatt:

1875	Andreas Christensen	150 spd.	2
1900	Adolf Carlsen	kr.800	1
1900	Johan Olsen	kr.700.-	4
1900	Carl Alfred Solberg	kr.700.-	5

1905	Carl Alfred Solberg	kr.800.-	7	
1905	Johan Olsen	kr.800.-	6	
1905	Adolf Carlsen	kr.2000.-	kr.900.-	1
1905	Haagine Høg, husholderske	kr.300.-	1	
1909	Adolf Carlsen	kr.2000.-	kr.1000.-	1
1909	Haagine Høg, hushold,	kr.300.-	1	
1909	Carl Alfred Solberg	kr.800.-	5	
1909	Johan Olsen	kr.800.-	5	
1912	Adolf Carlsen, bordstabler	kr.2000.-	kr.600.-	1
1912	Haagine Høg, hushold.	kr.300.-	1	
1912	Carl Alfred Solberg, bordstabler	kr.800.-	3	
1912	Eugen Solberg, arbeider	kr.500.-	1	
1912	Johan Olsen, bordstabler	kr.800.-	3	
1912	Vilhelm Olsen, arbeider	kr.500.-	1	
1915	Hans Rosenhilde	kr.900.-	8	

Følgende skoleelever fra Broen gikk på skolen iflg. protokollen:

Gikk på skolen i år	Navn	Alder Fødselsdato.	Begynt på skolen	Klasse
1860	August Andreassen	13 år		Mellemste
1863	Martin Andreassen	4-12-1848	1855	Øverste
1863	Nicolai Andreassen	11-10-1853	1860	Nederste
1860	Wilhelm Vasset	6 5/6 år	Flyttet høsten 1860	
1864	Lisa Andreasdt.	4-3-1857	1864	Nederste
1868	Anders Pedersen	27-7-1854		
1868	Herman Hansen	8 år		
1868	Adolf Andreassen	26-9-1859	1866	1.klasse
1870	Julius P.Brua	27-7-1860		
1876	Adolf Karlsen	12-9-1863		
1876	Aksel Olsen	23-9-1865		
1876	Stina Olsdt.			
1878	Oskar Petersen	15-7-1869		

I Bruastua var det kaffe å få kjøpt for folk som for etter landeveien. Brua var første hvileplass fra Oslo. Bomstua siste for Hakadøler og Hadelendinger før de tok på veien over skogen. Det var en ganske stor gjennomgangstrafikk i Maridalen i hine tider. Og når Hadelendingene kjørte hjem, halvfulle, var det ofte under brøl og beljing. I flokk og følge hujet de og skrek på hestene og herjet nærmest som ville dyr. Sommersdag kunne bøndene i Maridalen ikke ha såter eller høy stående ute inntil landeveien, for Hadelendingene stjal det til hestefor. Maridalen var vel dengang som nu, delvis utskjemt av storbyens nærhet. Disse usle sjappene og dansestuene i byen, var utklekningsanstalter for mye råskap. Her møtte bygdcungdommen ofte bermen fra byen og det skulle ikke mange ordene til før slagsmålene var i full gang.

Sommersdag var byfolk på kjøretur i Maridalen med trille og forspand, og det hendte ofte at turen ble forlenget til Bomstua, som hadde skjenkebevilgning for brennevin og som var kjent for å ha et slikt godt ,sterkt og kaldt øl.

Nedre Kirkeby.

1/2-1792:

Deles Nedre Kirkeby i flg. forpaktningkontrakt i to gårder. I halvpart overtas av Peder Anker. På sin halvpart skal han bygge opp Kirkebye dobbelte Stangjerns Hammer i Maridalen. Den andre halvpart deles så i to og blir til Nedre Kirkeby og Øvre Kirkeby.

1/2-1792.

Christen Halvorsen og sønnen Halvor Christensen får forpaktningkontrakt på Nedre Kirkeby. 1799.

Svend Christensen Kirkeby betaler 30 Rd. for halvpart av Kirkeby.

Simen Christensen Kirkeby betaler 30 Rd. for halvpart av Kirkeby.

1832-1840 bor følgende personer på Nedre Kirkeby:

1840 Peder Halvorsen	53 år
1840 Dorthe Borgersdt.	53 år
1840 Haldor Pedersen	25 år sønn
1832 Bernt Pedersen	14 1/2 år sønn
1840 Marie Pedersdt.	20 år datter
1832 Marthin Pedersen	10 1/2 år sønn
1840 Anne Dorthea Pedersdt.	16 år datter
1840 Johannes Pedersen	14 år sønn
1840 Gustav Pedersen	8 år sønn
1840 Halvor Pedersen	84 år føderådsmann
1840 Ingeborg Andersdt.	84 år kone

1848.

Peder Halvorsen Kirkebye får utbetalt for kjørsel av 3500 mursteen fra Næss Tegleværk til fullmektigboligen på Hammeren.

1848

Johannes Pedersen Kirkebye får utbetalt for kjørsel av herdredskaber fra Hakedalen.

1848

Anders Jacobsen Kirkebye utbetales for opptømring av karrene til Ny Saug på Hammeren. (Kirkebye Saug lå her tidligere.)

1852:

Haldor Pedersen Kirkebye ,utbetalt for kjørsel av mursteen til Bogstad fra Næss Tegleværk.

1863.

Matriklen forteller:

Eier er grev Herman Wedel Jarlsberg.

Gården består av:

100 mål Leer og sandmuld på forskjellige dele af gaarden 180 mål Mindre god jord også spredt. 89 mål Daarlig grusjord hvoraf noget bakket, i spredte pladser 667 mål indhegnet Hjemhavn, hvoraf en stor del er ufrugtbar Bjerggrund. 3000 mål Skov middels grund. Årlig

kan hugges 10 tylvfer tømmer og 147 favne ved verdi 182 Spd. 4 Vandfall tilhører også
 gaarden i Skjærsøelven ,verdt 1660 Spd.

Fiskeri a 7 1/2 Spd.= 150 Spd.

1863:	Udsæd	Aarlig avling
Hvede	1 1/8 tønne	8 3/4 tønner
Byg	6 3/4 tønne	53 tønner
Havre	22 7/8 tønner	122 1/4 tønner
Poteter	35 3/4 tønner	218 tønner
Hø	366 Skippund	
Besetning;	Heste	4
	St.kveg	22
	Faar	40
	Svin	1

1865:Beboere:

Haldor Pedersen	Husfader, Gaardbr. Leilending gift		54 år Aker
Berte Ingebretsd. t.	hans kone	gift	50 år Biri
Sørine Haldorsd. t.	hjelper moderen		ugift 19 år Aker
Peder Haldorsen	hjelper faderen	ugift	17 år Aker
Herman Haldorsen	Barn	ugift	13 år Aker
Johannes Haldorsen	Barn	ugift	7 år Aker
Dorte Borgersd. t.	Moderen, føderåd	Enke	71 år Nitedalen
Oline Johannesd. t.	Tjenestepige	ugift	21 år Hadeland
Andreas Arnesen	Dagarb. kularbeider	ugift	30 år Aker
Bernt Arnesen	Dagarb. kularbeider	ugift	23 år Aker

1882:

Peder Haldorsen og Herman Haldorsen har forpaktningkontrakten.

1891:Beboere:

Peder Haldorsen Kirkebye	født	1849
Kristine Nilsd. t.	født	1853
Henriette	født	1879
Bernhard Nicolay	født	1882
Karen A. Amundsen	født	1864
Kathrine Eliassen	født	1816
Halvor Olsen	født	1870

1900:Beboere:

Peder Haldorsen Kirkebye	født	1849
Kristine Nilsd. t.	født	1853
Henriette	født	1879
Bernhard Nicolay	født	1882
Nils Henrik	født	1893
Ida Pettersen	født	1894
Kristine Mikkelsen	født	1883
Bertran Jensen, gaardsgutt	født	1857

1917:Beboere:

Peder Haldorsen Kirkebye	født	15-7-1849
Kristine Nilsd. t.	født	4-10-1853
Henriette	født	29-12-1879
Bernhard Nicolay	født	22-9-1882

Nils Henrik født 19-10-1893

Ingeborg Hagen, fra Kaupanger i Sogn
kom til Maridalen 21/8-1916 født 31-3-1897

Ruth Helene Johansen, søsterdtr. pige kom
til Maridalen 1907 født 21-5-1904

Bertran Jensen, gårdsgutt født 14-10-1857

Litt historie om Kirkeby

For at dere skal få med litt historie om Kirkeby tar jeg med det som Birger Kirkeby sendte fru Ingeborg Kirkeby 26-11-1963 med Birger Kirkebys tillatelse:

KIRKEBY.

Hele Maridalen ble lagt øde i tiden etter svartedauen i 1350. Presten Peter Gudbrandsen i Aker overlot i 1395 prestegården i Maridalen til Ogmund på Grefsen. Han skulle få rydde så mye der "som prestebølet setter takst på, fritt i seks år, og siden (skulle han) gi i 1 øyre i penger (i avgift) om året". Slik står det i biskop Øysteins jordebok fra 1390-åra, men den delen av jordboka som handler om det jordegodset prestebølet i Aker eide, har dessverre gått tapt. Bare opplysningen ovenfor er bevart fra 1300-tallet, og "prestegaarden i Maridalen" må ha vært Kirkeby. Det er ingen grunn til å anta at det har vært noen annen gård.

Ogmund på Grefsen bygslet i 1395 prestegården i Maridalen på de betingelser at han skulle "bygge ny stuebygning på de samme (det vil helst si de gamle) laftesteinene, slik at forstua er 5 alen bred, (den skulle bygges) med innkove og ram over. (videre skulle han bygge) to låvegolv med låve mellom og et fjøs... og (siden skal han) holde husene i stand".

Ogmund må ha brukt Kirkeby fra Grefsen, slik vi vet at andre bønder nede i Aker brukte andre gårder i Maridalen. Eier av gården var fortsatt Aker Prestebol. Slik gikk det vanlig med prestegårder i nedlagte gammelnorske kirkesogn. Presten i det nærmeste soknet som ble opprettholdt, fikk inntektene av prestegården i det nedlagte soknet.

Kirkeby må ha blitt prestegård tidlig på 1100-tallet, kanskje før, for det kan ha stått et gudshus av tre før steinkirken ble bygd. Helst var det kongen som la Kirkeby ut til prestens underhold. Det ser nemlig ut til at det meste av Maridalen tidlig kom under rikskongen. Det kan ha dreid seg om jordegods som før hadde hørt til stormannsættene i Aker, gods som kongen konfiskerte etter rikssamlings- og kristningsstridene.

Ikke før på 1500-tallet ble det etter svartedauen på ny fast bosetting i Maridalen. I 1575 hadde Kirkeby en skyld på 15 lispund malt, og gården var i bruk da. Bare Sander hadde enda større skyld av gårdene i Maridalen, men den gården var før svartedauen delt i minst tre gårder, helst flere.

På 1500- og 1600 tallet var Kirkeby en samlet gård. I 1687 hette brukeren Bjørn, og han høstet det året 5 tønner blandingskorn, 25 tønner havre, omtrent 1 tønne rug og 1/2 tønne hvete. I allfall var det dette han gav tiende av. Bjørn var bruker ennå i 1700, men ut i det hundreåret ble gården delt i to bruk, "Oppegårn og Negårn" var daglignavnene, Nedre og Øvre Kirkeby i offentlige papirer.

28 juli 1794 ble retten satt på den del av Kirkeby "som Ole Olsen forhen, og nu hans Enke Valborg Mortensdatter har i Brug og Besiddelse... saavel som den andre Deel af Gaarden, der

har været beboet og brugt forhen af Christen Halvorsen, men nu af hans Enke Karin Christophersdatter...". Retten skulle besitte og taksere åbufallet etter krav fra "Beneficarius Slots-og Sogne-Præsten Hr, Sverdrup..."

På Ole Olsens del (Nedre Kirkeby) stod disse husene:

" A. Et Waanings Huus opført af Tømmer, bestående af en Stue, et Kammer og et Kiøcken. I Stuen er en Kamin, og i Kiøckenet en Skorsteen, saa findes og i Stuen 3 Fag i Blye indlagte Vinduer saavel i Kiøckenet, et, og i Kammeret et Fag mindre dito. Bygningen befindes udvendig forsynet med en Bordklædning, og huuset for det øvrige Tæcket med Bord. Bygningen er icke gammel, og den er overalt i aabods fri stand.

B. En nye af Tømmer opført 6 laftet Bygning, hvorudi er et Bryggerhuus og et uindred værelse ved siden, og ved Enden et Veedskiul, opført af Reisverk og indkled med Bord. I Bryggerhuuset befindes en Skorsteen, og et Fag Vinduer indlagt i Blye. Huuset som efter Enkens laugrettets sigende, er opført for en 6 aars tiid siden, er tækt med Baghon, og derpaa befindes ingen anden Mangel, end at værelset ved Bryggerhuuset, skal indredes med gulv, loft og et Vindue, ligesom og et loft i Bryggerhuuset, da derover icke findes andet end løze Bord. Men da Materialierne hertil, kan tages af gaardens Skov, saa kunde Laugrettet icke, ansette bekostningen for disse i standsettelse for meere end 6 rd., men Enken declarerede at hun selv vil bekoste i standsettelsen.

C. Et af Tømmer opført Feehuus, 12 alen langt og 9 alen bredt, tæcket med Baghon. I dette Feehuus findes 11 Baase rum, og en Sauve Binge. Huuset er af Elde saa forraadnet og skrøbelig, at det umulig kan staa længere... Taxerede huuset til Brendeveed for 4 rd.. Enken Walborg sagde, at hun allerede har ladet fremdrive tømmer hertil gaarden til nyt Fæehuus... vil koste at opsætte og indreede.. 20 rd..

D. En af tømmer opført Ladebygning, bestaaende af en lade og en love Tæcket med Baghon. Om endskiønt denne Bygning, er gammel, saa kan den dog fuldkommen endnu passere i mangeaar, da den ellers icke er forfalden eller forraadnet, saa at laugrettet derpaa icke kunde ansette nogen aabod.

E. En af Tømmer opført dito lade Bygning, er yngre end den forige og befinder aabods frie.

F. En i samme linie af Tømmer opført Hestestald, indredet med Spiltoug til 4 Heste og Tæcket med Baghon. Gulvet er af Kløver eller Telget Tømmer..." Nytt gulv ville koste 7 rd. Ikke flere hus.

Jordvegen var "skikkelig brugt som paa Bondergaarde i almindelighed. Skogen var felles for begge gårdene og kunne "producere fornødent Huustømmer."

Husa på Christen Halvorsens del (Øvre Kirkeby) var:

A. Et Vaanings Huus opført af Tømmer bestaaende af 2 Stuer samt en tilformet Boe og et Skinne paa Nordre Side deraf, alt sammen Tæcket med Tagsteen. I den ene Stue, er 3 og i den andre et, og i Boen et Fag smaa i Blye indlagte Vinduer. Foruden en Kamin eller Skorsteen i den ene Stue, befantes og en liden Enkelt Jærn Kackelovn, som Enken anmeldte at Være Hændes og Boens private Eiendom, efter di hændes Salige Mand for nogle Aar siden Kiøbte den, og opsadte den her, da ingen Kackelovn befantes her til forn.

B. Et under bygging staaende Bryggerhuus, og et dermed combineret Skinne, begge dele Tækket med Bord og Baghon. Bryggehuuset er inden icke indredet, men bliver det med første, da Materialierne liger færdige, og samme tillige med skredet, som bestaaer af Glt.Tømmer, men forbrædret og opblandet med nyt, er for det øvrige uden aaboe.

C. Et af Tømmer opført Fæehuus, 14 alen langt 9 alen bredt, indredet med 11 Baase Rum og Sauve Binge. Bygningen som er Tækket med Baghon er uden Mangel.

D. Et af tømmer opført giæde og Sviine Huus, og et lite rom til sauer, alt under et Baghontag, og er aaboede frie.

E. En af Tømmer opført Heste-Stald med 5 Spiltouger...Tækket med Baghon og aaboes før.

F. En af Tømmer opført ladebygning, bestaaende af 2 lader og en love og 3 Tilformede Skyker, alt sammen Tækket med Bord og Baghon. Om endskiønt denne Bygning er gammel, saa er den dog i forsvarlig stand, og kan endnu i mange aar, bruges, da ingen mangel derpaa fantes.

G. En gammel Badstue, opsat et stykke vesten for gaarden. Dette huus er også gammelt og især er taget som bestaar af Baghon, brøstfeldig og forfalden. Huuset selv kan derimod, endnu bruges, uden at laugrettet kan finde det cassabelt, naar det alleene bliver forsynt med et nyt Baghon Tag... koste... 3 rd..

H. De paa pladsen Qværnstuen staaende Bygninger, saasom : Et Vaaningshuus bestående af Stue og Kammer. Et Fæehuus til 3 Kiør og nogle stykker Sauver, en lade og love Bygning, alle disse findes opført af Tømmer og Tækket med Baghon, Fæe huuset er godt .de øvrige Bygninger ere forfaldne af ælde, og ikke af Vandbrug, dog passerer de for saavidt, at de endnu ere beboelige, og kan bruges, saa at.. ikke for nerværende tiid kunde ansettes nogen aaboed derpaa, med mindre det skulde hede, at Bygningerne burde casseres, og nye i stæden opføres... ansees unødvendig, saa længe de gamle til nogen leedes brug og beboelse kan passere.

Agger og Engelandet er vel brugt og kan icke ansætes til nogen aaboed."

Løvenskiolds arkiver viser at Peder Anker 1/2-1792 forpakter halvparten av Nedre Kirkebye da han skulle anlegge Kirkebye dobbelte Stangjerns Hammer i Maridalen.

I 1846 gikk Kirkebyeieendommen over til Nordmarkseier idet grevinne Karen Wedel Jarlsberg den 7 mars 1846 fikk Kongelig skjøte på Kirkeby, tinglyst 2/4-1846.Kjøpesummen var 10.805 spd., med påheftet servitut om ikke å røre kirkeruinene uten samtykke fra kirkedepartementet.

18.5 Øvre Kirkeby

ØVRE KIRKEBYE.

1/2-1792:

Ole Olsen får forpaktningkontrakt på Øvre Kirkeby.

1832:Beboere på gården:

Hans Borgersen

56 1/2 år

Anne Johnsdatter

55 1/2 år

John Hansen

13 1/2 år

Ingel Amundsen		tjener	25 år
Malline ..			22 1/2 år
Carl Ingelsen			1 1/2 år
Johanne Pedersdt. arb. for klær og mat			16 år
1840:Beboere på gården:			
Hans Borgersen			64 år
Ingel Amundsen			32 år
Malline ..			30 år
Carl Ingelsen			10 år
Bernt Ingelsen			7 år
Andrine Ingelsdt.			3 år
Johan Hansen			22 år
Marie Pettersdt.			22 år.
1865:Beboere:			
Hendrik Pay	Husfader, Gaardbr, Leilendinggift		41 år Drammen
R. Fredrikke	hans kone	gift	41 år Christiania
Kabrinus	deres barn	ugift	9 år Aker
Hendrik	deres barn	ugift	8 år Aker
Ragnvald F.	deres barn	ugift	4 år Aker
Anna Jørgine	deres barn	ugift	6 år Aker
Anne Kaisa Eriksdt.	Tjenstepige	ugift	24 år Sverige
Petrea Pedersdt.	Tjenstepige	ugift	18 år Hadeland
Peter Olsen	Legdslem	ugift	15 år Christiania
Lars Olsen	Tjenestekarl	ugift	56 år Nitedalen
Ingebret Andreassen	Tjenestekarl	ugift	22 år Aker
Christen Olsen	Tjenestekarl	gift	36 år Land
Fra 1866 er Ole Nilsen forpakter .			
1891.Beboere:			
Ole Nilsen		født	1824
Karen K.Theodorsdt.		født	1827
Carl		født	1860
Einar		født	1868
Aagot		født	1870
Emma Jensdt.		født	1870
1900.Beboere:			
Ole Nilsen		født	1824
Carl Olsen		født	1860
Einar Olsen		født	1868
Karen Olsen,tjener		født	1879
Caroline Magnusen,tjener		født	1879
1917.Beboere:			
Karl Olsen Kirkeby	Forpakter	ugift 25-12-1860	
Hakedalen til Aker 14/4-1866.			
Einar Olsen Kirkeby	Forpakter	ugift 2-5-1868	Maridalen
Inga Olsen Snare	Tj, pige	ugift 11-4-1890	Vinger
Anna Olsen Berg	Tj, pige	ugift 21-2-1896	Vinger

Forpakter Hendrik Pay var i 1853 med og startet Skar Kruttværk, som var et intressentskap, sammen med oberstløytnant Invald M. Smith, kasserer Jørgen Henrik Gjerdrum og kjøpmann O.Solfest Gjerdrum.

I boken Aker 1837-1937 bind 1 står det følgende på side 138:" Det var i Maridalen det først blev ansatt håndarbeidslærerinne. Helt uten barnesykdømmer løp det ikke av. Det begynte med at lærer Gundersen skrev til skolestyret og meddelte at tilsynsmannen Pay på Kirkeby, ønsket å fratrede og foreslo at i hans sted skulde Jens Vaggesten opnevnes. Skolestyret gikk med på det og så varte det ikke lenge før ordfører Grimelund meddelte skolestyret at tilsynsmannen og læreren i Maridalen hadde meddelt ham at interessen og sansen for håndgjerningsskolen i Maridalen i den grad var kjølnet, at de efter konferanse med flere av barnas foreldre fant det hensiktsmessig at skolestyret fra nyttår og inntil videre ophever den derværende håndgjerningsskole. Mot 1 stemme blev det besluttet å nedlegge skolen. Dette var i oktober 1863. Seks uker efter var der møte igjen, og da forelå der en indignert protest fra Maridølene. Skolestyret valgte Huseby og Lilloe til å undersøke hvordan det hang sammen. Fjorten dager efter var det møte igjen. Frk. Nerby blev atter innsatt i sin stilling og fikk 5 Spd. i lønnstillegg. Den neste forpakteren på Øvre Kirkeby var Ole Nilsen Kirkeby. Han var med på reisingen av bedehuset, senere Maridalen Kapell, og var medlem av styret.

18.6 Svingen

SVINGEN.

Beboere:

1840	Andreas Jensen	36 år
1840	Berthe Andersdt, kone	40 år
1840	Jens Andreassen, sønn	13 år
1840	Soffie Malie Andreasdt.	9 år
1840	Inger Andreasdt.	7 år
1840	Anne Marie Andreasdt.	2 1/2 år

Som vi ser her bodde det kun en familie i Svingen på dette tidspunkt. Det er vel sannsynlig at det etter dette tidspunkt er satt opp det huset som idag står i Svingen. I regnskapet for juni 1850 finner vi følgende post :

Bygging i Svingen:

Nedtagning og Oplægging av den 1/2 gamle Bygning er avvendt 198 Dage. Bygningen ble utvidet i begge ender slik at fire familier kunne bo her. Samme år ble det også oppført nytt fjøs. Det ble forøvrig revet og brendt opp på jordet vedsiden av i oktober 1996. Låven som var i Svingen ble flyttet hit fra Broen ,da plassen ble revet. Materialer fra våningshuset ble benyttet da Oslo Lysverker bygget en villa på andre siden av veien for Svingen, for de som arbeidet ved kraftstasjonen. Denne villaen gikk under navnet Øvre Boligen Nedre Boligen som lå nede ved Nordmarksveien er revet. Den ble satt opp og var klar til innflytting da Oslo Energi overtok kraftstasjonen av Kværner Brug i 1900.

I 1865 bor det følgende personer her:

1865	Knud Eriksen Blom, husfader, hammersmed, gift	50 år	Sverige
1865	Marie Jansdt, hans kone	47 år	Sverige
1865	Anne K.Knudsdt. deres barn		

	hjelper moderen	18 år	Sverige
1865	Marie Stine Knudsdt.	7 år	Aker
1865	Carl Knudsen Blom	9-4-1856	Sverige
2.			
1865	Ole Taraldsen, husfader hammersmed, gift	33 år	Aker
1865	Maren Christiansdt, hans kone	31 år	Fet
1865	Karen T. Olsdt.	5 år	Aker
1865	Sigurd Olsen	3 år	Aker
1865	N.N.udøpt	1 år	Aker
3.			
1865	Peder Pedersen, husfader snedker	gift 51 år	Hadeland
1865	AnnePedersdt. hans kone	50 år	Hadeland
1865	Karen Pedersdt. hjelper moderen, ugift	2-10-1850	Hadeland
1865	Berthe Pedersdt.	17-8-1857	Hadeland
1865	Anders Pedersen	27-7-1854	Hadeland
1865	Julius Pedersen	6 år	Hadeland
4.			
1865	Haagen Haagensen husfader smed, gift	55 år	Aker
1865	Randi Jacobsdt. hans kone	48 år	Hadeland
1865	B. Marie Haagensdt, hjelper moderen	23 år	
1865	Ole Haagensen, arbeider på plassen	17 år	
1865	Martin Haagensen	7-6-1855	
1865	Herman Haagensen	6 år	

Beboere 1891:

1.			
	Peter Kristoffersen	1828	
	Kari Gundersdt. Kristoffersen	1833	
	Oscar Petersen	1867	
	Axel Petersen	1877	
2.			
	Emanuel Høgh	1845	
	Haakine Høgh	1856	
	hun ble senere husholderske hos Adolf Carlsen i Brua		

Beboere 1900:

1.			
1900	Nils Kamphaug, skovbetjent	1864	Lunner
1900	Kari Kamphaug, hustru	1879	Gran
1900	Klara Betsi Kamphaug	1898	Gran
1900	Marie Halvorsen, pleiedt.	1892	Gran
2.			

1900	Peter Kristoffersen, husmand	1829	
1900	Kari Kristoffersen, husmor	1833	Gausdal
3.			
1900	Carl Oppegaard, veivogter	1855	Frogn
1900	Hulda Oppegaard, datter, steller huset	1883	Oppegaard
1900	Inga Oppegaard, datter, steller huset	1885	Oppegaard
1900	Ragna Oppegaard, datter	1887	Oppegaard
1900	Carl Oppegaard, sønn	1889	
1900	Marie Amundsen, husholderske	1836	Ski

1.

Beboere 1917:

1917	Jens Bakke, oppsynsmann ved Maridalsvannet	2-5-1875	Ø.Eiker
1917	Anna Kristine, husmor	29-12-1878	Vinger
1917	John Henry	30-11-1903	V, Aker
1917	Ivar Asbjørn	10-1-1906	V. AKer
1917	Rolf Erik	11-5-1908	V. AKER
1917	Kaare Øivind	22-11-1910	V, AKER

Familien Bakke kom først til Svendsstua ved Midtstuen i 1894 og flyttet til Svingen 22-4-1912.

2.

1917 Lina Gundersen, enke etter
lærer Gundersen 15-8-1848

Lina Gundersen hadde tidligere bodd i Turterbekken og flyttet til Svingen i 1914.

Gundersen var gammel da han kom i tanker om å gifte seg med Lina som var nærmest å kalle for en jentunge. Presten i V. Aker syntes aldersforskjellen var for stor. Da Gundersen kom for å forlange lysning, spurte presten om ikke han også syntes at hun var for ung for ham. "Ja", skal Gundersen ha svart; "Synes presten det, så får jeg heller vente noen år".

Iflg. ligningsprotokollene har følgende betalt skatt:

1875.	Haagen Haagensen	150 spd.	2
1875	Knud Blom	150 spd.	1
1875	Albert Hansen	150 spd.	2
1875	Peter Andreassen	150 spd.	1
1900	Veivogter Carl Oppegaard	kr.800.-	5
1900	Skovbetjent Nils Kamphaug	kr.900	2
1900	Husmand Petter Kristoffersen	kr.500.-	1
1900	Arbeider Aksel Petersen	kr,600.-	1
1900	Husmand Johan Kristoffersen	kr.700.-	4
1905	Skogbetj, Nils Kamphaug	kr.1200.-	3
1905	Veivogter Carl	kr.800.-	3
1907	Skogbetj, Nils Kamphaug	kr.1200.-	3

1907	Veivogter Carl	kr.800.-	2
1907	Arb. Marius Kristiansen	kr.600.-	3
1912	SkogbEtj, Nils Kamphaug	kr.1400.-	4
1912	Veivogter Carl Oppegaard	kr.1100.-	1
1912	Syerske Hilda	kr.300.-	1
1912	Arb, Marius Kristiansen	kr.800.-	7

Iflg. skoleprotokollene gikk følgende elever på skolen fra Svingen:

Gikk på skolen i år	Navn	Fødselsdato	Alder	Begynt på Klasse: skolen
1864	Martin Haagensen	7-10-1855	1862	Mellemste
1860	Ole Haagensen	10 år		Mellemste
1863	Karen Pedersdt,	2-10-1850	1860	Mellemste
1865	Berthe Pedersdatter	17-8-1857	1865	Nederste
1863	Carl Knudsen Blom	9-4-1856	1863	Nederste
1863	Anders Pedersen	27-7-1854	1862	Nederste
1868	Herman Haagensen	19-4-1860	1868	1.klasse
1869	Karen Torine Olsdt.	16-5-1861		
1878	Amanda Gustavsdt.	5-5-1863		

18.7 Blaasaas.

Hvem har bodd på Blaasaas gjennom tidene;

I folketellingslistene for tiden 1832 1841 er familier tilknyttet Maridalen Stangjerns-Hammer ført opp samlet under Hammeren

Noe fremgår av regnskapet for 1848. Da betaler Ole Svensen 8 Spd. i leie for plassen.

Han må være bror til stangjernssmed Berger Svensen 41 år i 1842 som flyttet til Maridalen fra Odals Verk iflg. kirkeboken i Ullern Sogn i Sør Odal sammen med sin kone Stine Gustavs datter 42 år og barna Christian 7 år og Gustav Peter 4 år. Sammen med dem flyttet også bror til mannen Ole Svensen 26 år som også var stangjernssmed.

I 1865 får vi for første gang vite hvem som bodde der :

1865	Andreas Olsen Finsberg, husfader hammersmed gift	36 år	Sverige
1865	Kaisa Andersdt. hans kone	36 år	Sverige
1865	Olava Andreasdt, Finsberg	24-4-56	Aker
1865	Anne Marie Andreasdt,	11-1-1856	Aker
1865	Karoline Andreasdt.	16-4-1858	Aker
1865	Elise Andreasdt.	1 år	Aker
1865	Carl Andreassen Finsberg	1/2 år	Aker
1865	Ole Halvorsen Finsberg, fader pensjonist enkemann	73 år	Sverige

I 1875 kjenner vi navnene på følgende beboere:

1875	Sigurd Andersen, tømmermand, gift	1843
1875	Karen Andersen	1839

1875	Harald Sigurdson, ugift	2-9-1867
1875	Karl Sigurdson	24-9-1869
1875	Hermannd Sigurdson	8-1-1872
1875	Hjalmar Sigurdson	1878
1875	Einar Sigurdson	9-9-1881

Beboere 1891:

1891	Sigurd Andersen	1843
1891	Maren Hansdr.	1839
1891	Harald Sigurdson	1867
1891	Carl Sigurdson	1869
1891	Hermannd Sigurdson	1872
1891	Hjalmar Sigurdson	1878
1891	Einar Sigurdson	1881

Beboere 1900:

1900	Sigurd Andersen, tømmermand	1843
1900	Karen Andersen, kone	1839
1900	Hjalmar Sigurdson, arbeider med vandopmaaling	1878

Beboere 1915-1917.

1915.Da bor jagtinspektør Marius Harslew og konen Kalla her. Han har fem sønner og en tjenestepike Petra Halvorsen.

Beboere 1917.

18-5-1917 hadde Harslew flyttet og og Paul Kristian Paulsen, født 14-12-1890 i Slesvig Holstein og kone Katrine Paulsen født 1-5-1893 i Danmark, flyttet inn på Blaasaas. De bodde der til i 1927 da de flyttet til hovedbygningen på Hammeren.Paulsen anfører på folketellingslisten: 1 fam. leilighet bestående av 5 værelser,1 pikeværelse og kjøkken. Antatt husleie kr.40.-pr.måned,ikke innlagt lys, tilsammen kr.480.-pr.år.

I 1927 ble det fradelte 2 rom til en leilighet og resten 3 rom og kjøkken samt 1 pikeværelse kun til sommerbruk utgjorde den andre leiligheten, Leien for sistnevnte leilighet ble satt til kr.530.-pr år .Du kan selv lese hva kontrakten gikk ut på.

I flg. ligningsprotokollene har følgende betalt skatt:

1875	Sigurd Andersen	150 spd.	3
1900	Tømmermand Sigurd Andersen	kr.700.-	1
1900	Murer Herman Sigurdson	kr.600.-	2
1900	Arb. Hjalmar Sigurdson	kr.600.-	1
1905	Tømmermand Sigurd Andersen	kr.500.-	1
1905	Ekstravagt Einar Sigurdson	kr.500.-	1
1907	Tømmermand Sigurd Andersen	kr.500.-	1
1907	Ekstravagt Einar Sigurdson	kr.900.-	1
1909	Tømmermand Sigurd Andersen	kr.500.-	1

I flg. skoleprotokollene gikk følgende på skolen fra Blaasaas:

1864	Olava Andreasdt, Finsberg	24-4-1856
1865	Anne Marie Andreasdt. Finsberg	16-4-1858
1876	Harald Sigurdsen	2-9-1867
1876	Karl Sigurdsen	24-9-1869
1878	Herman Sigurdsen	8-1-1872
1891	Einar Sigurdsen	9-9-1881

18.8 Western

Beboere 1836:

1836	Hans Olsen, husmand	49 år født 1787
1836	Karen Jacobsdt, kone	30 år født 1806
1836	Jacob Hansen	7 år født 1829
1836	Maren Sørine Hansdt,	11 år født 1826
1836	Karine Hansdt.	5 år født 1831
1836	Oline Hansdt.	2 år født 1834

Beboere 1841:

1841	Hans Olsen, husmand	54 år
1841	Karen ,	34 år
1841	Jacob Hansen	11 1/2 år
1841	Karine Hansdt.	10 år
1841	Inger Hansdt.	4 år
1841	Maren Hansdt,	1/4 år

Beboere 1865:

1865	Karen Jacobsdt, husmoder husmandsenke med jord	59 år født 1806
1865	Ole Hansen, hennes sønn gårdsarbeider	24 år født 1841
1865	Maren Hansdt	39 år født 1826
1865	Gift med Sigurd Andersen	24 år født 1841
1865	Karine Hansdt,	34 år født 1831
1865	Gift med Peter Andersen	21 år født 1844

Sigurd og Peter Andersen var tømmermenn. De arbeidet mest for Brekkebruket. Da Maridalens kapell i 1887 ble bygget var det Petter Haugermosen som hadde arbeidet, og som læregutt var sønnen Harald med. Hans sønn er Paul Pettersen far til Reidar Otto Ullevålsæter.

Beboere 1883:

Elling Olsen og hans kone som vi ikke kjenner navnet på.

Barna;

Hans Ellingsen

Ole M. Ellingsen 10-5-1873

Marie Ellingsdatter 18-11-1874

August Ellingsen

Olaf Lørenskogen nevner i et nummer av Nordmarksposten at hans morfar, Herman Haldorsen Kallerud hadde bodd på Western. Det må ha vært mellom 1884 og 1891. Hans

morfar var sansynligvis bror av Peter Haldorsen på Nedre Kirkeby. Skogbetjent Anund Røed på Hammeren fortalte meg at da han kom til Maridalen i 1893 sto ennå husene på Western, men plassen var ikke bebodd. Husene ble revet ikke lenge etter.

Iflg. skatteprotokollene har følgende betalt skatt fra Western:

1878 Ole Hansen, sønn av Karen Jacobsdt.

1882 Elling Olsen.

I følge skoleprotokollen gikk følgende elever på skolen:

1882	Ole M. Ellingsen	10-5-1873
1883	Hans Ellingsen	17-7-1871
1883	Maren Ellingsen	18-11-1874
1883	August Ellingsen	

Saugmesterboligen.

I 1849 var den nye saken ferdig og det ble da bygget saugmesterbolig. I denne bodde Saugmester Anders Henriksen.

Hammeren Bestyrerbolig for Stangjerns Hammeren.

Da Stangjerns-Hammeren ble anlagt i 1793 ble Qværnstuøen (Møllerstua) tatt til fullmektigbolig. Han ble boende her helt til den nye Hovedbygningen sto ferdig i februar 1850 da vi finner den siste utbetaling for 109 1/2 dags arbeid på Hovedbygningen.

Beboere 1836:

1836	Christoffer Svendsen, fullmektig	34 år
1836	Karine Gulbrandsdt, kone	25 år
1836	Carl Sigurd Christoffersen sønn	3 år
1836	Gustav Martin Christoffersen sønn	1 år
1836	Anne Gundersdt, tj. pige	18 år
1836	Ole Nielsen, daglønnet	28 år.

Beboere 1839:

1839	Christoffer Svendsen fuldmektig	37 år
1839	Karine Gulbrandsdt. kone	28 år
1839	Carl Sigurd Christoffersen	6 1/3 år
1839	Karen Christine Christoffersdt,	3 år
1839	Marthin Christoffersen	1 år
1842	Petter Herman Christoffersen	1 år
1839	Gulbrand Haagensen	
	tjener for kleder	17 år
1839	Anne Ingvaldsdt. tjenestepige	20 år.

Beboere i 1865:

1865	Hans Haagensen, husfader, møller	45 år	Aker
1865	Gunhild Rolfsdt, hans kone	44 år	Aker
1865	Harald Hansen, sønn	7 år	Aker
1865	Karen S.Olsdt. hj. moderen	18 år	
1865	Peter Carlsen Stockhaus tj. karl	18 år	Sverige

1882 Dette året betaler Christian Hansen skatt.

Beboere 1900:

1900 Jens Kristian Olsen husmand med jord 1830

1900 Olea B. Olsen, husmor 1829

1900 Albert Andreassen, arbeider og kone

1905 Dette året er Hulda Oppegaard oppført

som husholderske for familien Olsen. Hun har også betalt skatt. Det har også Jens Kristian Olsen gjort. I 1875 betalte møller Haagen Haagensen skatt av 150 Spd.

Beboere 1917:

1917 Jens Kristian Olsen, husmand med jord 1830

1917 Olea B. Olsen, husmor 1829

18.9 Møllerstua

Jens Møllerstua var kommet fra Skjerpet, nå en nedlagt plass mellom Lørenskogen og Fredrikstad. I gamle dager var det kalkbrenneri der. Jens Møllerstua var en ivrig jeger og fisker. Han var mye sammen med Jacob Muus på hans streiftog og på jakt innover i Nordmarka. Jacob Muus var en sikker skytter og det fortelles mange historier om hans ferdigheter og treffsikkerhet med rifla. Foruten hans lidenskap til jakt og fiske, var han også en slåskjempe, som det gikk frasagn om. Han gikk gjerne lange veier når han været et slagsmål med en eller flere. Det var den tids form for sportsprestasjoner. Jens Møllerstua levde til han ble 94 år gammel.

Beboere i den nye hovedbygningen 1865:

1865 Martinius Arnestad, fullmektig ugift 37 år Aamodt

1865 Berte Olsdt, tjenestepige, ugift 29 år Nittedal

1865 Andrine Iversdatter, tjenestepige 16 år Aker

1865 Martin Christoffersen, tjenestekarl 25 år Aker

Beboere 1891:

1891 Christian Næss ,skovbetjent 1856

1891 Klara Næss 1857

1891 Ragna Næss 1881

1891 Emma Næss 1884

1891 Nils O. Næss 1886

1891 I annen etasje bor Landhandler A. Andresen.

Beboere 1900.

1900 Anund Røed, skovbetjent 24-5-1868 Eker
(Flyttet til Hammeren 1/8-1893)

1900 Anna Marie Røed, husmor 8-6-1871 (gift 4/11-1897) Eker

1900 Rolf Kristen Røed 13-6-1899 Aker

I annen etasje bor:

1900 Klara Næss, husmor pensjonist 1857

1900 Nils Næss sønn 1880

Beboere 1917:

1917	Anund Røed, skogvogter	24-5-1868	Eker
1917	Anne Marie Røed, husmor	8-6-1871	Eker
1917	Olav Røed, skoleelev	14-3-1904	Aker
1917	Astrid Sofie Røed, skoleelev	22-11-1906	Aker

I annen etasje bor:

1917	Adolf Ødegaard, skogsarb. Overtok i 1912 leiligheten etter Hans Maarud som senere overtok Tryvannstua,	19-12-1882	Jevnaker
1917	Anna Alvilde, kone	28-3-1888	Aker
1917	Olaf Anton, sønn	7-5-1916	Aker

Følgende personer betalt skatt iflg. ligningsprotokollene:

1900	Skovbetj. Anund Røed	kr.1000.-	klasse 3
1900	Ing, Jean Michlet	kr.1800.-	klasse 2
1909	Skogbetj. Anund Røed	kr.1300.-	klasse4
1909	Syerske Emma Næss	kr.300.-	klasse 1

Skoleelever i flg. skoleprotokollen:

1881	Regine Andresen	10-4-1873
1882	Hans Andresen	29-6-1868

Disse barna var barn etter forvalter Andresen som bodde på Hamneren på denne tiden.

18.10 Slottet

SLOTTET.

Denne plassen ble benyttet som bolig for mølleren frem til ca 1849.

I regnskapene for 1799 står det at Hans Nielsen ,møller bor her.

Hvem bodde her i 1836:

1836	Haagen Haagensen, møller	56 år
1836	Kari Olsdt, kone	52 år
1836	Haagen Haagensen, dagarbeider	24 1/2 år
1836	Andreas Haagensen (sygelig)	18 1/2 år
1836	Niels Haagensen	16 år
1836	Hans Haagensen	14 år
1836	Gulbrand Haagensen	13 år
1836	Niels Nielsen, skomager	26 år
1836	Ole Simensen, stangjernssmed	46 år

Beboere 1840:

1840	Haagen Haagensen, møller	60 år
1840	Kari Olsdt, kone	56 år
1840	Haagen Haagensen, stangjernssmed	28 år
1840	Andreas Haagensen, sønn	22 år
1840	Hans Haagensen, sønn	18 år

Beboere 1865:

1865	Albert Sørensen, husfader stangjernssmed	45 år	Christiania
1865	Anne Marie Jacobsdt, hans kone	46 år	Nittedal
1865	Hans Jacob Albertsen, sønn	30-3-1852	Aker

1865 Anton Albertsen, sønn 13-7-1849 Aker

Skolebarn iflg. skoleprotokollen:

Gikk på skolen i året	Navn	Alder Fødselsdato	Begynte på skolen	Klasse
1860	Anton Albertsen	13-7-1849	1857	Øverste
1860	Hans Jacob Albertsen	30-3-1852	1859	Nederste
1863	Hans Jacob Albertsen	30-3-1852	1859	
	Mellemste			
1864	Hans Jacob Albertsen	30-3-1852	1859	Øvertste

Man kan ikke se av ligningsprotokollene at noen fra plassen har betalt skatt.

18.11 Braaten

Braaten, søndre og nordre ved Hammerbroen.

Den ene plassen har gått under navnet Braaten mens den andre har blitt kaldt Skomagerløkken. Dette fremgår av regnskapene. 1799 Søren Christensen Ullern bet. 4 Rd, for 1/2 Pladsen Skomagerløkken.

Beboere 1836:

1836	Peder Olsen Kampen, kulmater	40 år
1836	Maren Ellingsdt. kone	40 år
1836	Niels Nielsen, skomager	21 år
1836	Sørine Nielsdatter	30 år
1836	Andrine Christendt.	13 år
1836	Gunila Pedersdt.	34 år
1836	Marie Olsdt.	12 år
1836	Johan Olsen Haug, stangjernssmed	48 år
1836	Kristine Hansdt.kone	54 år

Beboere 1865:

1865	Bent Pedersen Forsberg, husfader hammersmed	50 år	Odalen
1865	Randi Andersdt, hans kone	50 år	Nittedal
1865	Anton Bentsen, sønn, hammersmed	22 år	Aker
1865	Gunerius Bentsen, sønn arb, på plassen	19 år	Aker
1865	Ludvig Bentsen	14-3-1853	Aker
1865	Karen Bentsdt. er krøbling	14 år.	Aker
1865	Lise Bentsdt.	8-5-1859	Aker
1865	Ole Andersen Finsberg, husfader, hammersmed	43 år	Sverige
1865	Kirsti Eriksdt. hans kone	45 år	Sverige
1865	Fredrik Olsen Finsberg, arb. på plassen	11-11-1849	Sverige
1865	Carl Olsen Finsberg	13-1-1852	Sverige
1865	Johan Olsen Finsberg	23-3-1858	Aker
1865	Karoline Olsdt, Finsberg	11-1-1855	Høland

Beboere 1900.

1900	Anton Bentsen, tømmer-vedhugst og sagbruk og trelast	1846	
1900	Karen Bentsen, hans søster (krøbling) fattigunderstøttelse	1851	
1900	Elen Marie Kristoffersen (midlertidig)	1839	
1900	Anne Marie Olsen, fattigunderstøttelse	1831	Eidsberg

Anton Berntsen og hans søster Karen var de siste som bodde på plassen. Anton var på sine gamle dager alt muligmann for forvalter Stalsberg på Brekke. Søsteren led av fallesyke.

Følgende fra plassen har betalt skatt iflg. ligningsprotokollene:

1875	Erik Olsen	antatt inntekt Spd. 120
skatteklasser 2		
1875	Ole Bentsen	antatt inntekt Spd,120
skatteklasser 2		
1875	Bernt Forsberg	antatt inntekt Spd.150
skatteklasser 2		
1875	Anton Forsberg	antatt inntekt Spd.120
skatteklasser 1		
1905	Arb. Anton Forsberg	antatt inntekt kr,400.-
skatteklasser 1		
1906	Arb. Anton Forsberg	

Følgende gikk på skolen fra Braaten iflg. skoleprotokollen:

Gikk på skolen i året	Navn	Alder skolen i året	Begynte på
1860	Fredrik Olsen Finsberg	11-11-1849	1857 nederste
1860	Carl Olsen Finsberg	13-1-1852	1858 nederste
1863	Karen Bentsdt,	12 år.	Mellemste
1863	Ludvig Bentsen	14-3-1853	1860 nederste
1863	Karoline Olsdt	11-1-1855	1863 nederste
1865	Lise Bentsdt.	8-5-1857	nederste
1860	Gunerius Bentsen	12 år	nederste
1868	Henrik A. Andreassen	20-3-1860	1 klasse

18.12 Bakken

Plassen Bakken, også benevnt Bergesbakken og Søndre Steensrud. Første folketellingsliste hvor vi finner plassen Bakken oppført for seg selv er for året 1832:

Da bor

1832	Ole Knudsen 23 år ,husfader
1832	Olava Christensdt.29 år kone
1832	Jens Christian Olsen 1 1/2 år sønn

1833

Beboere 1865:

1865	Anders Andersen Bjørkman, husfader stangjernsmed, gift	39 år	Sverige
1865	Kaisa Nilsdatter, hans kone	31 ÅR	Sverige
1865	Erik Andersen Bjørkman sønn	8 år	Sverige
1865	Alfred Andersen Bjørkman	6 år	Aker
1865	Aksel V. Andersen Bjørkman	1 år	Aker

Beboere 1900:

1900	Anders Pedersen, fattigunderstøttet	1817
1900	Olava Andersdatter fattigunderstøttet	1850

Før Anders kom til Bergesbakken, bodde han i Western. Sønnene til Anders var Sigurd Blaasaas og Petter. Petter kjøpte Haugermosen, som i 1864 ble utskilt fra hovedbølet g.nr.64 Hauger. Etter det Hans Ullevoldseter fortalte meg brandt stuebygningen ned og Anders omkom. Dette mente Hans skjedde i begynnelsen av 1900. Låven sto igjen og den ble først revet ned i 1939 av Hans Ullevoldseter som fikk den til ved. Sønnen Helmer fortalte meg at hans far tok vare på gulvplankene fra høygulvet for de var ikke slitt. Disse fikk han mange år senere da han skulle bygge seg hytte.

18.13 Steensrud.

I 1799 betaler kulbrænder Niels Svendsen 10 Rd. i leie for plassen.

Beboere i 1840:

1840	Erik Johansen leilending	34 år
1840	Andrine Johsdt. kone	32 år
1840	John Edvard Eriksen, sønn	6 1/3 år
1840	Andrine Eriksdt,	5 år
1840	Johan Abrahamsen skomager	20 år
1840	Christen Andersen, inderste dagarb.	34 år
1840	Mari Andersdt. kone	33 år
1840	Maren Andersdatter	1 år.

Beboere 1865:

1865	Peter Jahnsen, husfader, enkemann hammersmed	47 år	Bærum
1865	Herman Petersen, sønn. ugift hammersmed	19 år	Aker
1865	Edvart Petersen, arb. på plassen	17 år	Aker
1865	Sigurd Petersen	16-12-1857	Aker
1865	Katrine Petersdt.	4-6-1852	Aker
1865	Marie Petersdt.	10-3-1856	Aker
1865	Carl Otto Jansen, pleiebarn	4 år.	Aker
1865	Erik Knudsen Blom, hans svigersønn krudtarb. gift med	24 år	Sverige
1865	Nicoline Petersdt, hans kone	22 år	Aker
1865	Allette Mathilde Eriksdt,	1 år	Aker

Beboere 1891:

1891	Peter Jahnsen	1818
1891	Marie Petersdt.	10-3-1855

Beboere 1900.

1900	Jacob Bjørkman, fattigunderstøttet	Sverige
1900	Anne M,Bjørkman, fattigunderstøttet	Sverige
1900	Peter Bjørkman, pleiesønn tegner og maler	

Beboere 1917:

1917	Carl Sigurd Andersen, pensjonist enkemann innflyttet 1909	24-3-1842	Maridalen
1917	Harry Sigurdsen, skolepliktig	22-10-1904	Christiania
1917	Sigrid Marie Sigurdsen, skolepliktig	6-7-1907	Christiania
1917	Gunda Andersen, husholderske	11-1-1842	Christiania
1917	Arne Andersen, sønn	16-6-1917	Christiania

Skolebarn iflg. skoleprotokollen:

1860	Edvard Petersen	26-1-1850	Mellemste
1860	Anne Katrine Petersdt.	4-6-1852	mellemste
1860	Karen Marie Eriksdt,	10 år	mellemste
1868	Sigurd Petersen	16-12-1857	2 klasse
1868	Marie Petersdt.	10-3-1855	2 klasse

Iflg. ligningsprotokollene har følgende betalt skatt:

1875	Peter Jahnsen, antatt inntekt 200 Spd. klasse 1
1914	Arb. Hjalmar Gustavsén antatt inntekt kr.1100.-

Når det gjelder stuebygningen på Stensrud så ble den erstattet med en ny stue som var ferdig 30.september 1853,og den kostet med innredning og muring 27 Spd.

Navnet på den som bodde her i 1880 årene var Peter Jahnsen Stensrud. Om han fortelles at han var "Maridalens dyrlege". Han var spesialist i å ta etterbyrden fra kuer. Før han tok fatt på et slikt inngrep imponerte han med å vaske hendene og armene sine vel og etterpå smørte han dem over med nafta. For et slikt besøk var betalingen han tok, 80 øre. Foruten kudokter var han også spesialist på flere områder."Skjørbuk" kunne hesten få. Han kaldte det så, når tannkjøttet i hestekjeften hovnet opp rundt tennene. Fremgangsmåten han brukte var følgende ,Først å skjære opp tannkjøttet på flere steder, og siden gni sårene inn med salt og tjære. Mot klovsjuka brukte Peter grautomslag, som hester eller kuer måtte stå med i en sekkepose fastsurret til foten. Den gang var det ingen dyrlege å ringe til om det var noe som feilet i fjøs eller stall, så Peter var sikkert ofte god å ty til, og han hadde sikkert fått en del erfaring som medisinnmann og kunne derfor yte sine sambygdinger en verdifull hjelp..

Datteren Maria ble også litt av en dyrlege, kanskje mest i eget fjøs. Hun var gift med brukeren på Næss, Mostad.

18.14 Sørsetra

Plassen Sørsetra. også benevnte Skjerven sæter på gamle kart. Det var to hus her, den gamle og den nye stua,

Beboere i 1840:

1840	Ole Simensen stangjernssmed	40 år
1840	Maren Kristine Olsdt.	47 år
1840	Ole Olsen, sønn	13 år
1840	Simen Olsen, sønn	10 år
1840	Petronille Olsdt.	11 år
1840	Karine Olsdt. enke	46 år
1840	Andreas Christiansen, daglønnet	22 år
1840	Hans Petter Christiansen	12 år

1840	Klaus Jahnsen, stangjernssmed	36 år
1840	Eli Thomasdt, kone	34 år
1840	Anne Marie Hansdt.	14 år
1840	Bernt Klausen	11 år

Beboere 1865.:

1865	Johannes Jansen, husfader gift stangjernssmed	40 år	Bærum
1865	Marte Larsdt, hans kone	40 år	Hadeland
1865	Louise Johannesdt,	9 år	Aker
1865	Emma Johannesdt.	2 år	Aker
1865	Adolf Johannesen sønn	6 år	Aker
1865	Christian Arnesen, husfader, snedkerarb.	35 år	Aker
1865	Maren Arnesdt, hans søster sypige	39 år	Aker
1865	Maren Olsdt. pensjonist enke	77 år	Vestby
1865	Kari Sakariasdt. pensjonist, enke	57 år	Odalen
1865	Julius Pedersen, hennes sønn hjelper moderen	16 år	Aker

Beboere 1891:

1891	Carl Alfred Solberg	1828
1891	Cathrine Solberg	1826
1891	Thea Sofie	1864
1891	Johan Olsen	1865
1891	Vilhelmine	1868
1891	Jenny Johansdt.	1889

Beboere 1900.

1900	Carl Alfred Solberg, husmand fattigunderstøttelse	1828	Sverige
1900	Catrine Solberg, hans kone	1826	Sverige
1900	Thea Sofie, datter, husgjerning	1865 død 6/5-10	Maridalen
1900	Emma Kristine, datter	1868	Maridalen
1900	Anton Julius Andersen, veiarb,	28-3-1869 død 6-3-26.	Grue
1900	Fredrik Andersen, sønn	3-9-1901	

Carl Alfred Solberg bodde her i 1875 og betalte skatt. Anton Julius Andersen bodde her i 1900 og 1905 og har betalt skatt begge år. Han giftet seg med Thea Sofie og fikk sønnen Fredrik og senere sønnen Carl Øivind født 8/4-04.

Iflg. skoleprotokollen gikk følgende elever på skolen:

1863	Julius Pedersen	25-12-1849	1856	Mellemste
1865	Louise Johannesdt.	5-9-1857	1865	Nederste
1863	Johan Johannesen	11-5-1849	1856	Øverste
1876	Iver Jensen	10-4-1864		
1874	Thea Sofie Solberg	9 år		

I juli måned står det i regnskapet at man har oppført 1 Lade og 1 fjøs i Søndre Sæter.

18.15 Nordsetra

Sæteren Nordre (Nordsetra)

Beboere 1865:

1865	Carl Gustavsen Stockhaus gift husfader, stangjernsmed	46 år		Sverige
1865	Stine Petersdt, hans kone	54 år		Sverige
1865	Stine Petersdt, hennes datter, sypige	26 år	ugift	Sverige
1865	Herman Carlsen Stockhaus, deres sønn hammersmed, ugift	21 år		Sverige
1865	Anders Carlsen Stockhaus, sønn hjelper til i huset	23-4-1851		Sverige
1865	Vilhelm Carlsen Stockhaus, sønn	15-9-1857		Aker

Datteren Stina som var invalid hadde nesten ikke ben, så hun tok seg fram mellom husene på hendene ganske lettvindt. Det fortelles at hun hoppet opp på stoler og benker. Hun skulle være ualmindelig flink til å sy. Og når noen skulle ha sydd noe ekstra fint så gikk de til Stina sypike.

1865	Jacob Olsen Bjørkman, husfader, hammersmed	37 år		Sverige
1865	Anne Marie Olsdt, hans kone	40 år		Sverige
1865	Fredrik Jacobsen Bjørkman, sønn	19-5-1854		Sverige
1865	Peder Ludvig Jacobsen Bjørkman sønn	5 år		Sverige
1865	Christine Jacobsdt, Olsen Bjørkman	19-3-1856		Sverige
1865	Johanne Jacobsdt, Olsen Bjørkman	7 år		Aker
1865	Andrine Jacobsdt, Olsen Bjørkman	2 år		Aker
1865	Gustav Johannesen, logerende gårdsarb.	20 år		Sverige

Beboere 1891:

1891	Carl Gustavsen Stockhaus	1820		
1891	Anders Carlsen Stockhaus	1852		
1891	Stina Petersdt, konas datter	1840		
1891	Jacob Olsen Bjørkman	1829		
1891	Anne Marie Olsdt.	1826		
1891	Mathilde	1868		
1891	Lovise	1866		
1891	Peter	1880		

Beboere 1900.

1900	Albert Andreassen, husfader	1873		
1900	Mathilde Andreassen, husmor	1869		
1900	Aagot Pedersen, pleiedatter	1894		

Beboere 1917:

1917	Fritjof Gustavsen, leilending	4-2-1884		Aker
1917	Louise Gustavsen, husmor	19-12-1887		Aker
1917	Gudrun Gustavsen, datter	29-4-1908		Aker
1917	Alf Gustavsen, sønn	22-3-1912		Aker

1917	Solveig Gustavsen, datter	27-2-1916	Aker
1917	Marius Andersen, tømmerhugger	1-1-1886	Sørum

18.16 Bjørnholt

Fritjof Gustavsen var sønn av Gustav Bjørnholt på plassen Bjørnholt ved Bjørnsjøen. Vedr. beboere 1900, Aagot Pedersen, opprinnelig fra Nord Korsvold født 1894 finner vi igjenn som tjenestejente på Næs Nordre hos forpakter Johan Mostad. Hun ble senere gift med sønnen på Halset, Jørgen Sand.

Følgende personer betalte skatt iflg. ligningsprotokollene:

1875	Carl Stockhaus ,antatt inntekt 120 Spd. i klasse 1
1875	Jacob Bjørkman, antatt inntekt 250 Spd. i klasse 3
1900	Husmann Ole Andreassen antatt inntekt kr.600.- i klasse 2
1905	Husmann Albert Andreassen antatt inntekt kr.600 i klasse 2
1905	Murerarb. Kristian Holm antatt inntekt kr.700.- i klasse 1
1907	Husmann Albert Andreassen antatt inntekt kr.600.-i klasse 2
1912	Fritjov Gustavsen, antatt inntekt kr.800,- i klasse 2
1915	Fritjov Gustavsen, formue kr.2000.-og antatt inntekt kr,1200.-i klasse 4

Iflg skoleprotokollen gikk følgende elever på skolen:

1860	Herman Carlsen Stockhaus	14 1/2 år	Mellemste
1863	Anders Carlsen Stockhaus	23-4-1851	1859 Øverste
1865	Vilhelm Carlsen Stockhaus	16-9-1857	1865 Nederste
1865	Christine Bjørkman	19-3-1856	1864 Nederste
1864	Fredrik Bjørkman	19-5-1854	1862 Nederste
1874	Andrine Bjørkman		

I regnskapet for juli måned 1854 står det at man har oppført ny stuebygning i Nord Sæter.

18.17 Taraldsrud

Taraldsrud,også benevnt Skoven

Beboere 1840:

1840	Even Hansen, husmand	36 år
1840	Guline Larsdt, kone	32 år
1840	Anders Evensen	5 år
1840	Berthe Hellene Evensdt,	1/4 år.
1840	Hans Andersen, inderste	42 år
1840	Barbro Henrichsd, kone	49 år
1840	Gunder Simensen, sønn	17 år

Beboere 1841:

1841	Anders Christiansen, Husmand	24 år
1841	Rønaug Andersdt. kone	22 år
1841	Inger Marie Andersdt.	1/2 år

I skoleprotokollen står det at følgende elever fra plassen Taraldsrud har gått på skolen.

1860	C Emilie Taraldsrud	13 1/4 år
1868	Anne E Taraldsrud	24-4-1858

1872 Adolf Taraldsrud 11-7-1864
1872 Hans Taraldsrud

Kan ikke se av ligningsprotokollene at noen derfra har betalt skatt.

18.18 Hellerud

Plassen Hellerud.

Beboere:

I 1799 står det i regnskapet at Niels Hellerud bor her.

1840	Johan Erichen, husmand	36 år
1840	Kaisa Erichen, kone	46 år
1840	Maria Johndt.	13år
1840	Anders Johnsen	11 år

Beboere 1865: Familien flyttet hit i 1863.

1865	Jens Eriksen husfader husmand med jord	45 år	Nesodden
1865	Karen Brynhildsd, kone	47 år	Solør
1865	Anton Jensen, sønn gårdarb. ugift	18 år	Aker
1865	Edvard Jensen, sønn. gårdsarb, ugift	16 år	Aker
1865	Ludvig Jensen, sønn	0-10-1856	Aker
1865	Christian Jensen, sønn	5 år	Aker
1865	Iver Jensen, sønn	2 år	Aker
1865	Olava Jensdt.	12-3-1853	
1865	Karina Jensdt,	1-9-1857	Aker

I 1875 betaler Martin Christoffersen skatt av antatt inntekt på 120 Spd. i klasse 2.

I 1866 betaler Ingvald Thoresen 6 Spd, i leie for plassen, Det samme betaler Martin Christoffersen i 1873.

I flg. skoleprotokollen gikk følgende elever fra Hellerud på skolen:

1864	Ludvig Jensen	10-10-1855	1863
1864	Olava Jensdt,	12-8-1853	1863
1870	Karine	1-9-1857	
1874	Iver Jensen	10-4-1866	
1878	Marie Martinsdt . Hellerud		

18.19 Kallerud

Plassen Kallerud:

Beboere:

1832;		
Christen Amundsen	36 år	
Anne Halvorsdt.	32 år	
Anders Christensen	16 år	
Hans Christensen	10 år	
Berthe Maren	4 år	
Bottolf Christensen	2 år	

Beboere:

1865:

Peder Pedersen, husfader husmand med jord gift 40 år født i Aker Marte Larsdt.hans kone 47 år født på Hadeland
Amalie . 11 år født i Aker
Rudolf Pedersen 9 år født i Aker
Birgita Ambrosiusdtr. opphold af Fattigkassen 46 år født i Aker

1874:Ole Olsen med kone og barna. Han var milearbeider.

1874:Karoline født 19-12-1862

1874:Agnes født 10-2-1864

1874:Olaus født 13-1-1866

I 1882 og 1885 bor Anders Jacobsen her

Beboere 1891:

1891	Herman Haldorsen Kallerud	1853
1891	Janette Andersdt.	1859
1891	Helga Hermandsdt.	1882
1891	Gunvald Hermansen	1884
1891	Johannes Hermansen	1885
1891	Sigurd Hermansen	1887
1891	Peder Hermansen	1889
1891	Gudbjørg Ingvaldsdt.	1827

Beboere 1900:

1900	Hermann Haldorsen Kallerud	1852
1900	Janette Andersdt.	1859
1900	Johannes Hermansen	1885
1900	Sigurd Hermansen	1887
1900	Peder Hermansen	1889
1900	Harald Hermansen	1893
1900	Jenny Marie Hermansdt.	1895
1900	Herman Hermansen	1897

Herman Haldorsen var sønn på Nedre Kirkeby.

Johannes Hermansen ble gift med datteren til Ludvik Johansen på Liggeren, Ingeborg Ludviksd. og overtok forpaktingen i 1917.De bodde her til 1940 og hadde barna, Asbjørn, Gunnar, Knut og Ingebjørg, gode skiløpere alle sammen. Jenny Marie Hermansdt, ble gift med Anton Olsen fra Lørenskogen. Datteren til Anton, Milla ble gift med Harald Pettersen på Mosen (Haugermosen).De fikk flere barn. De som fikk mest tilknytning til Maridalen var Paul og Olaf. Paul ble gift med Emma fra Vestby i Neskroken. De overtok Ullevålsæter i 1927.Sønnen Reidar Otto og kona driver stedet i dag. Olaf ble buss sjåfør på Maridalsruta da den startet i 1921 og der ble han til han gikk av med pensjon.

Beboere 1917:

Herman Haldorsen, født på Nedre Kirkeby 23-6-1853,enkemann
Thora Hermansen, datter født på Kallerud 6-5-1903,ugift.

18.20 Skomagerstuen

Skomagerstuen, plass under Øvre Kirkeby.

Beboere 1832.

Anders Jensen

32 år Husmand, smed

Berthe Andersdt,

33 " kone

Sophie

5 "

Inger

2 1/2 år

Peter Johnsen

52 år

Marthe Jonsdt.

47 år

19 Kontrakter, Riksarkivet

Notater vedr.eiendommene i Maridalen.

I Løvenskiolds arkiv i Riksarkivet fant jeg følgende notat i pakkenr.334:

19.1 Skjerven:

- 1.Forpagtningskontrakt af 24/10-1795 paa Skjerven.
- 2.Besigtigelse afholdt 28/8-1807 over gaarden Skjerven.
- 3.Panteattest av 3/4-1813 for gaarden Skjerven.

19.2 Kirkeby.

- 4 Forpagtningskontrakt af 1/2-1792 paa 1/2 Kirkeby til Ole Olsen.
- 5 Ditto til Christen Halvorsen og Halvor Christensen.
- 6.Ditto av 1/2 1797 til Peder Anker paa Kirkeby.

19.3 Hauger.

- 7.Besigtigelse av 10/11-1807 over gaarden Hauger.

19.4 Sander.

- 8 Byxelkontrakt af 13/10-1717 til Lars Hammer paa Sander.
- 9.Panteattest af 3/4-1813 for gaarden Sander.

19.5 Vassdrags-og flødningssager

- 18.Vassdrags-og flødningssager.
- Fredrik den 3.djes privilegium av 22/12-1658 til Johan Garman paa flødning i Nordmarken.
- 19.Erklæring fra det danske Rigsarkiv av 31/12-1904 vedrørende dette flødningssagerprivilegium.
- 20.Kontrakt av 12/5-1798 mellem Nordmarkens eiere og Nils Eriksen Bach om opførelse af ny dam ved Bjørnsjøen med vedliggende notat af sammen dag fra Peder Anker og vedtagelse af samme dag fra Nils Eriksen Bach.

Disse opplysninger kaster nytt lys over flere saker.

Fra oktober 1812 til ut i 1815 bygges Houger Tegleværk opp på Kasa gårds grunn. Wedel Jarlsberg eide Hauger gård på dette tidspunkt. Det er funnet rester etter teglstein på et av jordene her forteller Gunnar Vaggsten. Dette ble fortalt ham av svigersønn til Jørgen Kasa, Tor Knudsen som var gift med Liv Kasa.

Totalsummen for oppbyggingen er anført til 35941 Rd.2 Ort 16 Sk.

I inventarlistene fra 1834 står Houger Tegleværk oppført med 6 Døre af jern til Ovne, 2 Leermølleblendere med Knive og 1 Tagsteensform af jern.

Dette tyder på at Houger tegleverk ble lagt ned og flyttet til Næss da Wedel Jarlsberg kjøpte gården på dette tidspunkt med både sag og tegleværk.

20 Tore Furuberg

Frantz Solberg forteller til Tore Furuberg.

Jeg har forsøkt å samle flest mulig opplysninger om de som har bodd på de forskjellige plassene som var tilknyttet Stangjerns Hammeren. I årsmeldingen til Maridalens Venner for 1985/86 har Tore Furuberg skrevet ned hva Frantz Solberg, født i Brua i 1898 fortalte til ham en oktoberdag i 1985.

Tore Furuberg skriver:

Maridalen er en vakker liten dal som for det meste har fått være uberørt i mange år. Men det er fortsatt de som hevder at Maridalen rundt århundreskiftet var mere idyllisk enn det den er idag, En av de som hevder dette er en gammel Maridøl som heter Frantz Solberg. Han ble født i Bruastua ved Hammeren i 1898. Han flyttet senere ned til Brekke, der han fikk seg både arbeid og bolig. En oktoberdag i 1985 fikk jeg gleden av å treffe Frantz Solberg for å høre han fortelle litt om Maridalen. det var en sprek og klartenkt kar i sitt år som fengslet meg med følgende historie:

På den tiden jeg vokste opp i Maridalen så var dalen mye mere åpen enn det den er i dag. Grantrærne vokste oppe i som omkranset dalen som besto av jorder, litt løvskog og små koselige stuer. Da som nå så var det mange folk som likte å ferdes i dalen. Forskjellen var at den foregikk transporten for det meste med hest og kjærre som fremkomstmiddel, noe som betinget at folk tok livet mer med ro. I dag bruker jo nesten alle bil eller de løper langs med veiene i Maridalen. Det synes jeg virker stressende.

Før i tiden hendte det ofte at det var kremmere som kom gående langs veiene. De hadde mye rart i koffertene og ryggsekkene sine. Det kunne være knapper, nåle, tråd, skolisser, børster og mye annet. Det hendte ofte at de fikk litt mat og en kaffekopp selv om de ikke fikk solgt noe. Det var mange som tok turen til Hammeren for å prøve fiskelykken. Både far og bestefar hadde robåter som lå fortøyd rett på nedsiden av brua ved Hammeren. Båtene leide vi bort til dem som ville ut på Maridalsvannet etter storfisken, og den kunne bli stor. En gang fikk far min en ørret som var en meter og tjue centimeter lang! Det var litt av en rugg.

Bruastua har nok i likhet med Skjervenstua vært en husmannsplass under Skjerven gård. Hvor gammel den var vet jeg ikke, men at den var gammel er helt sikkert. Foruten vår familie var det to familier til som bodde i Bruastua. Det var jo litt trangt, men krava den tiden er ikke de sammen som i dag, Bruastua ble revet rundt 1910-1915. De brukte de beste materialene når de

bygde Lysverkboligen som ligger rett ved siden av Svingen der oppe i Svingebakken ved Hammeren.

Langs med vestsiden av Skjærsljøelva, her nede ved ved Hammeren, har det vært ei lita grend. Først hadde vi Braaten som lå nærmest Hammeren, deretter fulgte Bakken, Steinsrud, Sørsetra, Nordsetra og Ringjordet. Ringjordet var en plass som skal ha ligget litt nordvest for Nordsetra, men jeg vet ikke noe mer om plassen.

Nordseter har nok både vært husmannsplass og arbeiderbolig. Det var to familier som bodde her, de drev gårdsbruk og tømmerhogst. Sørsetra var en gammel husmannsplass. Her bodde bestemor og bestefar, Stua var gråmalt og koselig. Det var synd at stua ble revet rundt 1905. I dag ligger det en stor stein ved siden av veien til minne om Sørsetra.

Steinsrud er opprinnelig en gammel husmannsplass, men den ble brukt som arbeiderbolig for Stangjerns Hammeren og ligger der i dag et stykke sør for Nordseter.

Både Bakken og Braaten var arbeiderboliger til Stangjerns Hammeren. Det finnes ingen spor etter disse stuen i dag. Det var litt av en idyll med disse plassene langs Skjærsljøelven. I tillegg til disse stuen har det ligget en plass innpå åsen mot Åkelungen som har hatt navnet Taraldsrud. Men det var før jeg ble født. Det ble fortalt en gang at grunnmuren til stedet ble omgjort til jakthytte og siden revet. Man kan finne spor etter stedet i dag med stedsnavn som Taraldsrudåsen, Taraldsrudtjern og Taraldsrudmyr.

Fossen som er ovenfor Møllerstuen, den gamle bestyrerboligen til Stangjerns Hammeren, kalte vi for Papirmøllefossen. I følge navnet skulle det tilsi at det har vært ei papirmølle der. Skjærsljøelvas utløp ved Hammeren har sett annerledes ut før i tiden. Da tok elva en sving til høyre før den kom til dagens Hammerbro. Den fortsatte bortover det litt myrlendte terrenget som er på begge sider av Ullevålseterveien, til den svingte til venstre ut mot Maridalsvannet. Den hadde sitt utløp i det lille dalsøkket som er ved Skjervenjordet nærmest Hammeren. Der som Hammerbroa er i dag, har det vært en stor fjellknaus. Det var nok litt av et brak da den forsvant, og dagens elveutløp ble til."

Jeg har tatt med dette da det forteller oss noe som vi ikke har opplevet.

Frantz Solberg nevner at Skjærsljøelven hadde sitt utløp i et lite dalsøkk ved Skjervenjordet mot Hammeren. Av de gamle kartene fremgår det at elven har gått der den går i dag, så spregningen av fjellknausen må ha vært utvidelse av elveløpet. Det er riktig som han nevner at det er en bekk i nevnte dalsøkk men det er ikke Skjærsljøelven.

21 Historier knyttet til plassene

Litt om det som vi idag kaller for Hammeren og noen historier knyttet til plassene rundt, samt litt om veiene til de forskjellige plassene.

En tur i terrenget Kristi Himmelfarts Dag 25-5-1995 med Thor Maarud og Olav Øverbye

De fleste forbiner navnet Hammeren med Stangjerns Hammeren. Andre mener navnet er mye eldre enn det. En historie sier at der hvor elven går idag og der broen ligger nå, sies det at det var en berghammer som ble sprengt bort da fløtingen startet i første halvdel av 1600 tallet. Det påstås at denne ble kalt Hammeren. Man kan jo da spørre seg hvorfor den gamle Skjærven bro ikke ble kalt Hammeren Bro. Første gang jeg traff på navnet Hammeren Bro er iforbindelse med fremføringen av Ankerveien til Stangjerns Hammeren. Her står det at broen over Skjærsljøelven er benevnt som Hammeren Bro.

21.1 Skjærven Bro

Den gamle Skjærven Bro lå ca 75 meter nedenfor den nåværende broen. Elven var også skille mellom gårdene Skjærven og Kirkebye.

Den broen som er her idag består av en gammel del og en ny del. Den eldste delen er bygget i gråstein med en fin bue som bærer brodekke som også er av gråstein. Den ble bygget av en gråsteinsmurer fra Røa (Røed) ikke langt fra Fossum og Bogstad. Den nye delen ble bygget like før krigen samtidig som man la veien lengre fra vannet bak der plassen Broen lå. Den nye broen ligger på jernbjelker.

Vi som vokste opp ved Hammeren hørte aldri noe annet navn på broen enn Brua. Det navnet går jo også tilbake til den siste plassen som lå her.

21.2 Bruastua

Den gamle plassen som lå her ble kalt Bruastua og revet rundt 1860. Naboplassen, som lå litt innenfor der Milene lå, på andre siden av veien het Skjærvenstuen. I følge det Alf Kristiansen fortalte meg sto denne stua i 1909 og da var den lav, grå og falleferdig. Her på vestsiden av Skjærsvjelven, hvor den gamle Skjærven bro lå hadde den gamle veien til Nordmarka sitt utgangspunkt. Vi finner den avmerket på det gamle kartet fra 1789 hvor vi kan følge den langs elven forbi alle de gamle plassene opp mot Skjærsvjelen. Den passerer også murrestene etter Kamphoug Saug like nedenfor dammen.

Går vi ut på broen ved Hammeren og ser oppover ser vi ned på et firkantet murhus 4 x 4 meter. Dette huset ble satt opp da kraftstasjonen ble bygget. Det ble brukt til å måle vannmengden i elven slik at Akerselvns Brugseierforening visste hvor mye vann kraftstasjonen brukte. Rett opp for dette huset på østsiden av elven ligger en idyllisk hytte i tømmer. Den er oppsatt av finsk kvistfri furu. Den ble satt opp like etter at kraftstasjonen ble overtatt av Oslo Energi. I alle år har denne hytta blitt kalt "Peisestua". Den ble brukt som feriested for de høyere funksjonærene ved Oslo Energi.

Like utenfor gjerdet ved hytta går den gamle Maridalsveien som svinger opp til høyere forbi plassen Svingen. Veien rett fram er den nye Nordmarksveien. I mange år har man diskutert hvor forbindelsesveien mellom Stangjerns Hammeren og Gamle Maridalsveien gikk. I en bok står det at den gikk på øversiden av Blaasaas og plassen Vestern. Det er bare det at da måtte man opp bakker og ned bakker. Jeg ringte opp Statens Kartverk på Ringerike ved Hønefoss og spurte om de hadde noen gamle kart over området fra den tiden Stangjernshammeren var i drift. Der traff jeg en hyggelig mann som fortalte at det hadde de og han lovet å sende meg kopier av disse. På det eldste kartet som er fra før Stangjerns Hammeren ble anlagt viser den en vei som gikk til Møllerstuen. Kart fra den tiden Stangjerns Hammeren var i drift viser at veien tok av fra Gamle Maridalsveien mellom den nåværende Nordmarksveien og Svingen. Så var spørsmålet finnes det rester i dag etter denne veien? Ole Svendsen som bor i Nordre Bomstua ved Nordmarksveien nevnte at han hadde vært inne på Oslo Energi's eiendom Øvre Boligen og funnet en solid gjennomgang for bekken som kommer fra Vestern. Jeg gikk lenge å tenkte på dette. Så kom jeg til å huske på noen notater jeg har liggende over ting min far fortalte meg i yngre år.

Han fortalte følgende:

Veien til Blaasaas der den går idag er fra den tiden plassen ble påbygget og nytt uthus med låve vedskjul og fjøs ble satt opp. Samtidig ble det bygget et spesielt hus som skulle huse

godseierens jakthunder. Disse hadde jaktinspektør Paul Kristian Paulsen som bodde på plassen ansvaret for. Dette huset ble flyttet i 1927 og står i dag på Hammeren som var boligen til skogfullmektigen. Rett ut for porten inn til Svingen ligger en liten fjellskjæring som tydelig viser at her har det vært sprengt bort stein. Her, fortalte far, gikk veien til Blaasaas og Vestern. Den fulgte veien til Stangjerns Hammeren bort til bekken og så fulgte den bekken opp til Blaasaas og videre opp til Vestern. Sporene etter veien kan man følge fra øvre kanten på det gamle jordet og opp til Vestern. Etter at den nye veien til Blaasaas ble bygget ble den gamle veien fjernet og lagt til jordet som var her.

Men tilbake til der veien tok av før bekken, fortsatte den videre? Jeg husker som gutt at den fortsatte bort til hva vi kalte et flaberg langs gjerdet til jordet som tilhørte Blaasaas. Her borte pleide de som bodde i Øvre Boligen å brenne rusk og rask om våren. De hadde kjøkkenhager og et uthus på flaten her borte.

Søndag 26/11-95 tok jeg meg en tur hit opp til "flaberget", gikk over det og mot høyere, men ikke noe spor etter veien. Så snudde jeg for å gå tilbake og da fikk jeg se hva jeg lette etter. Ned over bakken mot kraftstasjonen var det murt opp med gråstein og her lå det som engang hadde vært veien til Stangjerns Hammeren. Den ender idag på skråningen mot kraftstasjonen og den nye Nordmarksveien. Terrenget herfra og opp mot der gamle Møllerstua lå ble helt forandret da man begynte å bygge kraftstasjonen ca. 1888.

Går vi ned på Nordmarksveien passerer vi "Murhuset" som vi kalte det, som er bygget over rørene som kommer fra Skjærsjøen og ender inne i kraftstasjon og kommer opp til der den gamle Møllerstuen lå. Den ble revet i 1948 og Hjørdis og Halvor Olsen flyttet midlertidig inn i "Badet" til det nye huset var ferdig.

Ole Svendsen som bor i Bomstua Nord var med og satte opp Bomstua Syd som erstattet den gamle Møllerstua. Da man rev den gamle Møllerstua fant man en spesiell profilert panel som man syntes var så fin at Løvenskiold Vækerø satte den i produksjon under navnet "Møllerstuepanel". Noe av den gamle panelen ble brukt da man satte opp det nye huset. Ole Svendsen fortalte også at da man gravde på nedsiden av Møllerstua i forbindelse med nytt lukket kloakksystem traff man nede i skråningen på gammelt trekullstøv. Dette skriver seg fra transporten av trekull til Herdren og smia, for kullageret lå nede i bunnen av bakken nedenfor Møllerstua.

Ole Svendsen fortalte en historie han var blitt fortalt av Hjalmar Bjørnholt som var bomvokter ved Greveveien ved Sandermosen:

Det var grev Wedel Jarlsberg som kom kjørende i vogn med kusk og ba Jacob Olsen åpne bommen så de kunne reise videre. "Nei" svarte Jacob, det kan jeg ikke gjøre for jeg kan ikke se noe som forteller hvem du er". Da tok Jarlsberg frem et papir som bekreftet hvem han var. Jacob åpnet bommen og fikk en sølvdaler av greven for at han var nøye med hvem som slapp igjennom bommen.

Ole Svendsen har samlet en hel del gamle redskaper som er blitt brukt i skogen og på jordet på forskjellige Nordmarksplasser, Han har f. eks. et hjemmesmidd plogjern fra Liggern og et potetgrev fra Møllerstua. Han har brukt mye av sin tid i de senere år på å sette seg inn i Maridalens lokalhistorie.

Det er nå planer om å få et bygdetun i drengestuen på Øvre Kirkeby slik at ting og bilder fra Maridalen kan bli tatt vare på.

Hans bror Kåre bor på plassen Blaasaas som ligger inn til venstre fra toppen på Svingebakken.

Jeg vokste opp på denne plassen. Hver sommer var det mange som gikk over gårdsplassen på vei til og fra skogen. Det falt seg ofte slik at du kom i snakk med disse menneskene og de hadde som regel noe å fortelle. Slik ble min interesse for lokalhistorien om Hammeren vakt. En søndag på slutten av 1930 årene kom det eldre gråhåret mann ut fra skogen. Han stoppet og begynte å prate. Han lurte på om var intressert i å høre litt om gamledager, dengang han var gutt. Det var jeg jo, og mannen fortalte:

Han hadde vært med sin bestefar i skogen og hadde kommet ned samme veien som han nå hadde kommet. Han fortalte at da lå det en grå toroms tømmerstue her og uthuset var gammelt og falleferdig. Det bodde to karer her, far og sønn. Faren hadde vært ansatt ved Stangjerns Hammeren i yngre dager. Den gamle mannen på Blaasaas fortalte følgende:

Den dagen brukeren av plassen dør vil det sitte en stor grå fugl gjerdet som ikke lar seg skremme bort.

Jeg glemte historien i mange år. Etter at jeg ble voksen og begynte meg for historie, dukket den frem fra glemselen.

Tidlig i mars 1963 kjørte jeg Gamleveien opp Svingebakken og kom rett ned for Blaasaas. Her på gjerdet sitter det en stor grå fugl. Jeg hadde aldri sett noen slik fugl før så jeg stoppet bilen og rullet ned ruten og klappet i hendene. Fulgen rørte seg ikke. Da kom jeg til å tenke på hva den gamle mannen meg før krigen.

Jeg skulle videre til Skar gård et ærend og da jeg kom ned til Nedre Boligen hvor mor bodde ringer telefonen. Det er fruene på Blaasaas, Berthe som ringer og hun sier: "Jeg må ringe deg og fortelle at Torbjørn døde klokken 18.30".

Det stemte med klokkeslettet da jeg så fuglen på gjerdet. Man kan jo stille seg spørsmålet om det likevel kan være noe i de gamle sagnene.

Men tilbake til Møllerstua. Jeg satt og pratet med Ole Svendsen og han fortalte at godseier Harald Løvenskiold hadde forlangt at plassen rundt bommen skulle gjøres større. Da han selv kom opp senere og fikk se hva som var gjort utbrøt han: "Godt at ikke den gamle rennen til Stangjerns Hammeren ble fylt igjen. Da jeg var her oppe måtte jeg ta bilde av det store løvtreet som står der, Det sto ved det nord vestre hjørnet av den gamle Møllerstua. Etterpå var jeg oppe og tok bilde av huset hvor fullmektigen ved Hammeren flyttet inn i 1852 og som fungerte som fullmektigbolig frem til 1874. Fra 1/6-1893 ble huset benyttet som skogvokterbolig og det fungerte den som til den siste skogvokteren, Børresen gikk av med pensjon.

Lent opp til et av trærne på tunet står en av de siste møllestenene som ble brukt ved Hammeren Mølle. Den andre stenen ligger ved Bomstue Syd. Førstnevnte møllesten er senere blitt kjørt bort av den som sist leide huset.

Jeg vil også nevne at huset som ligger ovenfor hovedbygningen på Hammeren opprinnelig stod på Blaasaas. Da daværende jaktinspektør Paul Paulsen ble skogvokter og flyttet fra Blaasaas i 1927 ble også huset som ble brukt til godseierens jakthunder flyttet hit.

Men jeg er her oppe vil jeg også ta med noen ord om en tidligere tømmerkoje som ligger ved enden på det tidligere jordet til Møllerstuen på høyere side av Nordmarksveien. Jeg besøkte denne en høstkveld før krigen. Det lar seg vanskelig beskrive hvordan forholdene var inne, men jeg skal prøve. Rommet var ca 20-25 kvadratmeter med et vindu i enden og et på den ene siden. Resten av veggplassen var opptatt av køyer, to i høyden med plass seks mann. Midt på gulvet sto oven. I det ene hjørnet var hyller til mat og knagger til klær. Rundt ovnen var det snorer som var dekket av våte klær.

Da jeg kom og åpnet døra slo den fuktige varme luften i mot meg. Der inne drev karene på og kokte poteter og stekte flesk. Jeg vet ikke om du kan forestille deg å stå ved ovnen og lage mat med drypp fra våte klær. Tenk deg hvilke dufter og hvilken luft du pustet inn. Vann hentet de nede ved rørgata hvor det var en spring. Man må jo være glad at denne tiden er tilbakelagt og " bare er minner.

Fra den gamle tømmerkoia går vi ned på Nordmarksveien og et stykke nedover mot Møllerstua og tar oss en tur ut på elvebredden. Vi befinner oss på toppen av Stensrudfossen hvor det på den siden som vender inn mot Nordmarksveien er bygget en steinmur i huggen stein. Den stenger for vannet som før rant i fossen, som i dag er tørr ,og som ligger innerst mot Nordmarksveien.

Som liten gutt, før krigen, 8-10 år gammel var jeg mye på Stensrud hos familien Ullevoldseter. En dag hadde jeg vært nede i elven på oppdagelsestur. Der var det mange kulper hvor det sto fisk i og oppbyggede murer. Blandt annet er det rester etter en mur nederst i den gamle fossen som ikke så ut til å ha forbindelse med de murene som var satt opp i forbindelse med utbedringen av elveløpet i forbindelse med fløtingen av tømmer. Jeg husker jeg nevnte dette for Hans Ullevoldseter og han kunne fortelle at her hadde det vært en papirfabrikk i gamle dager. Fossen bærer da også navnet Papirfossen.

Noen hundre meter lenger ned i elven treffer vi på to støpte brukar, et på hver side av elven. Dette er det som er igjen etter en trebro som ble satt opp i 1922 av H. M. K. Garde .Dette sto på en jernplate som var festet til rekkverket på broen.

Kommer vi ca.150 meter nedenfor der broen finner vi en del solide jernbolter ute i elven. Det er restene etter den siste mølle og verksdammen. På samme siden som vi står ,og dammen gikk ut fra land finner vi murrestene etter sagbruket. Like nedenfor der saga lå var mølla. Den lå på landet mellom fossene. På en tegning av Stangjerns Hammeren kan vi skimte møllen på høyere side av fossen til venstre på tegningen. Vi må ikke glemme at møllen var i drift lenge før noen hadde tenkt å bygge Stangjerns Hammer her. Det som før dannet den lille fossen, der vannrenna til Stangjerns Hammeren lå er i dag stengt øverst med en solid steinmur.

Vi går videre ned der vannrenna gikk og ender nederst i fossen. Vi hadde med oss årsskriftet til Maridalens Venner hvor det er gjengitt en tegning av maleren Edward Munch hvor han har tegnet Hammerhuset ,fossen med brua hvor Ankerveien kom og plassen Braaten på vestsiden av fossen nedenfor brua. I skråningen ned fra den nåværende Nordmarksveien og der Stangjerns Hammeren skulle ha ligget etter Munch`s tegning fant vi rester etter en solid grunnmur. På den andre siden av veien nede ved bekken som kommer ned Kudalen finner vi restene etter murfundamentene til kull-og råjernslageret .

Det som er så synd er at terrenget rundt Stangjerns Hammeren ble endret så totalt da Kraftstasjonen ble bygget. Denne byggingen må ha startet rundt 1885.Det finnes et fotografi av de som satte opp muren som går langs kraftstasjonen ut mot elven og da er ikke muren ferdig og man har ikke begynt å mure opp kraftstasjonen. Dette bilde er datert 1890. Følger vi Nordmarksveien videre nedover ender vi der plassen Brua lå.

Man kommer ikke utenom Peder Christen Asbjørnsen når man er på disse trakter. I sin fortelling "En natt på Nordmarka" skriver han om Elias fisker. Han forteller at en kveld som Elias Fisker kom hjem fra byen var han så full at han ble liggende i veikanten hvor stien opp til hytta hans gikk. Hytta skulle ifølge Asbjørnsen ha ligget på høyden bak plassen Brua. Vi tok en tur opp på høyden og etter en del leting frem og tilbake fant vi det som vi mener må være rester etter fundamentene til hytta.

Hva foregikk inne i bygningene på Stangjerns Hammeren ?

Jeg har bladd gjennom en rekke dokumenter og regnskapsbøker som hver for seg forteller historien som Stangjerns Hammeren. Den første regnskapsboken som ligger i Løvenskiolds arkiv i Riksarkivet starter 1/7-1796 og her kalles anlegget Stangjerns Hammeren under oppbygging og den siste datoen vi finner i arkivet er notert på en inventarliste, her står det solgt 26/3-1896. Det eneste som regnskapsbøkene forteller er hva man hadde av inntekter og utgifter. Hvem som betalte inn penger og hvem som mottok penger.

Når det gjelder det som forgikk inne i bygningene av arbeid med produksjonen og hvordan den foregikk forteller ikke bøkene noen ting om.

22 Boka *Jern*, av Georg Brochmann

Jeg har lest gjennom mange bøker om jernproduksjonen gjennom tidene men det var vanskelig å finne noe om produksjonen rundt en stangjerns Hammer. Tilslutt fant Deichmanske Bibliotek frem boken til Georg Brochmann, "JERN" utgitt i Oslo i 1939.

Her fant jeg en beskrivelse som etter min mening passer best til Kirkebye Stangjerns Hammer i Maridalen.

Jeg gjengir her delvis hva han skriver:

"Hovedveien føres på bro over verkselva rett nedenfor dammen og på den andre siden ligger den torvtekte stangjern-og spikersmia med sine røykopptak over essene. Her finner vi også kornmølle, tørkehus for korn, sagbruk, snekkerverksted, finsmie, s for kull og råjern samt boligen til fullmektigen ved Stangjerns Hammeren.

Så hører vi slag med en jernstang fra herdren ved stangjernshammeren. Det er tegnet om at nå skal det tappes jern. Men før man har kommet så langt har det foregått mye arbeid. Herdren er fyrt opp, kull blir trillet opp og tømst ned og rujern blir heist opp med vinnen (heisekranen). Varmen måtte passes og i regnskapet finner vi utgifter til "Ildevogter om nettene".

"Vi løper ned brua og smetter inn i hytta rett under. Det er et stort rom med svarte vegger og skrått tak ned fra herdrens grå tilrøkte murmasse. Vår venn sjefssmeden er i full gang med forberedelsene til den store handling.

I en sky av støv og aske feier han jerngata (utløpsrenna) ren og gnir den inn med våt leire. Ved slagghullet gløder det ennå i slaggen som nylig er blitt tappet. På gulvet foran støpeformene sitter de tre svendene på en lang trebenk og venter på tegn fra mesteren. Det jernet som skal tappes har den sammensetning som egner seg best for stangjernsemner, De støpes i blokker, formene er groper i gulvet forbundet med grunne kanaler.

Annerledes når det er støpejern som skal tappes, Da er det på gulvets sorte sand gjort klar former til ovnsplater. De kunstferdige ornamentene er skåret ut på treplater, modeller, som simpelt hen tykkes ned i sanden. Digge har snekkerverkstedet laget. Det overskytende jern støpes til blokker.

Nå er det klart til tapping. Mesteren kaster kosten fra seg, griper et stålspekk som står parat mot muren. Med stor kraft jager han det inn i åpningen, som bare er lukket med en hardbrent leireklump. PANG-PANG-PANG.

Der brast den. ut velter den glødende jernstrømmen og det svarte rommet blir straks strålende opplyst, slik at vi kan se bjelkene oppunder taket, hver kvist i plankeveggene, kranen med sin kjetting, vekten med loddene, sandhaugene, stablene med jernblokker, alt dette vi ikke la merke til, ligger plutselig badet i stråleglans fra jernet som kommer veltende fram som en lysflod.

Svendene spretter opp fra benken. Den høyeste av dem griper jerngata med en lang kost og svinger tuten ut over støpeformen. Som en hvitglødende bekk flyter jernet ut i rammene i formenes felter ut over gulvet, mens den andre svenden med en skrape skummer av det mørke som dannet seg på overflaten så blå og grønne gnister fyker.

Nå er det ikke mer jern i jerngata og den blir svingt inn på plass. Hullet blir tettet med en leirklump igjen, men formene lyser fremdeles på det beksvarte gulvet og fyller hele det store rommet med sitt lys.

Vi går over brua nedenfor dammen og nedover mot Hammer-hytta og for hvert skritt høres nå tydelig drønnene av stangjernshammeren, etter hvert også pustingene av belgen som blåser til essen der inne. Også hammerhytta er et eneste stort rom og over ligger sperretaket med røkfang over essen. Det er fra den og de glødende emnene at mesteparten av lyset kommer også her. Veggen ut mot vassrenna og drivhjulet er av stein i mur ellers er hytta av laftet tømmer.

I den store essen ved stangjernshammeren ligger et emne og fersker seg. Emnet må passes godt, ellers skambrenner det seg og blir ubrukelig og smedmesteren vokter på det - som en smed-.

Fra tid til annen tar han fatt med den store tanga som henger i en kjetting ned fra kranarmen. skyver emnet inn eller utover og snur på det.

Men så nikker han til sine hjelpere. Nå skal uthammeringen begynne. En av karene stiller seg parat med den stanga som fører til påslippingslemmen der ute i renna for drivhjulet og de to andre banker tanga innpå og til slutt en ring om tangskaftene slik at taket er trygt og solid. Belgen som pustet til essen stoppes og det hvitglødende emnet svinges ut. Påslipperen trekker øvet og forsiktig i stanga og den svære treakslingen snur så smått på seg, knasten løfter den veldige hammerklossen opp, men slipper den ikke, den blir hengende der på det svære åtte alen lange treskaftet. Hurtig svinger smeden og hans hjelpere emnet inn på ambolten og i samme øyeblikk det ligger der trekker påslipperen litt mer i stanga. Akslingen går rundt, og knasten slippes. Med et dumpt drønn tordner hammeren ned mot emnet så gnistene fyker. Opp igjen med neste knast, bums ned igjen

Smeden og hans hjelpere lar emnet få noen slag av storhammeren, så skyver de det lenger inn på ambolten. Vi kan se virkningen av hvert slag, det korte tykke emnet bankes litt smalere og lengere for hver gang. Når hele lengden er gjennomhammeret, snur de emnet hurtig rundt mens hammerhodet ennå er i lufta, slik at neste slag treffer på den andre siden. Hver gang vekta av det 320 kg. tunge hammerhodet slår ned på stangemnet er det ikke bare det som gir etter, hele ambolten søkker tydelig ned, men fjærer opp igjen. Ambolten hviler på flere "dyner" av trestokker som flere steder er halvt avsaget så de gir etter og mellom dem er det lagt lag på lag av sand og kullstøv nedover i en dyp grop under gulvet. Denne konstruksjon er

resultatet av dyrekjøpt erfaring. Ambolter som lå på for fast underlag ville snart springe i stykker og hva som var farligere, hammerskaftet med hammerskaftet kunne brette.

Hammerhytta er ikke noe rekreasjonsted, det skal være vist, men likevel er det her kanskje mer av arbeidsglede enn andre steder på verket, når først jernsotten er overvunnet og kreftene strekker til. Vi har mange vitnesbyrd om at ved jernverkene holdt gleden til huse både i hovedbygningen og mellom verksarbeiderene, og - det skal vi ikke glemme, jernverket lå i vakre omgivelser, natur omga det på alle kanter.

Da jernverkene døde ut samtidig med at vi fikk en virkelig jernindustri, var følgen den at jernarbeiderene i stor utstrekning gikk over fra jernverk til verksted. Dette var det som skjedde med de fleste som arbeidet ved Stangjernshammeren i Maridalen. De fikk seg arbeid ved Christiania Spigerværk i Nydalen og ved støperier i byen.

Uten denne skolen for en del av jernindustriens arbeidere ville denne for mange så vonde overgangstiden blitt verre, Det er også en sak vi skal huske når vi skal gjøre opp regnskapet for de gamle jernverks betydning for vårt folks liv og sosiale utvikling.

Stangjerns Smidning.

23 Hammer på 340 kilo

Av bøkene kan vi lese at det var tre stangjerns hammere som kom til hjulhuset ved Kirkebye Stangjerns Hammer da den startet. Den største veide ca 340 kilo, den andre var mindre og den minste kalt kniphammer hvor man hammeret ut stangjern i forskjellige profiler. I tillegg hadde man 6 spigerhammere i finsmia til produksjon av det man tenkte til reparasjon av tømmerforbygninger i elvene og til reparasjon av dammene i Nordmarka.

Jeg har bladd i mange bøker og forsøkt å finne en beskrivelse av hva som foregikk inne i hjulhuset på en Stangjerns Hammer, men det jeg fant har du nettopp lest. Det passer liksom ikke på vår Stangjerns Hammer i Maridalen.

Tidligere direktør ved Store Norske Spitsbergen Kullkompani. Gunnar Christiansen anbefalte meg å ta en tur til Nes Jernverk ved Tvedestrand. For å få et inntrykk av hvordan det så ut inne i hjulhuset på en stangjerns hammer reiste jeg 24.juni 1997 innom Nes Jernverk ved Tvedestrand. Jeg hadde på forhånd fått tillatelse av museumsbestyrer Ulf Hamran til å ta bilder av det var inne i hjulhuset og andre bygninger. Det som slo meg da jeg kom hit og vaktmesteren begynte og fortelle om hvilke bygninger som lå her så var det som han leste opp hvilke bygninger som i sin tid var ved Kirkebye Stangjerns Hammer.

Jeg skal kort fortelle hva som befant seg inne i hjulhuset.

Hjulhuset ligger på høyere bredd av elven, når man ser oppover, slik Stangjerns Hammeren i Maridalen lå. På venstre side av hjulhuset, ut mot elven var vannrennen med et vannhjul for hver hammer. Ovenfor hjulhuset litt opp i elven hadde det vært en stor dam slik at man hadde nok vann i rennen til at alle tre vannhjulene kunne gå samtidig. Innenfor går akslingen fra hvert av vannhjulene inn i hjulhuset. På hver aksling er det tapper som i tur og orden løfter hammerskaftet med hammeren slik at den faller fritt ned på smistykket som ligger på ambolten. Ambolten står på bakken, men under bakken står den på korte halvt avsagde tømmerstokker lagt i sand. Hadde man ikke hatt denne puten under ambolten ville

hammerskaftet knekt. På Nes Jernverk står det en stangjernshammer i støpegods på et støpt fundament som man aldri fikk brukt, for hammerskaftet knakk ved første forsøk.

Den store hammeren står innerst i hjulhuset, så kommer den mellemsste og ytterst ved døren står den minste hammeren, kniphammeren, hvor profiljernet ble smidd ut. Man la stengene opp i former som hammeren slo ned på. Men som de fleste vet på jern som skal bankes på være glødende. For at smedene skulle kunne se at jernet var ordentlig glødd er det få vinduer i hjulhuset. På venstre side av hjulhuset sto essene hvor jernet ble varmet opp før smiingen startet. Det var en esse til hver hammer.

Jeg var også innom lageret av stangjern og tok bilder av hva som ble produsert her av stangjern. Det fremgår av bildene at utvalget var stort og man blir imponert over hvor fint jernet er formet når man ser hvilket utstyr de hadde til disposisjon.

På Nes Jernverk hadde også sin kleinsmie hvor de produserte det de trengte til driften og det kunne være mange forskjellige ting. Slik var det også ved Kirkeby Stangjerns Hammer.

Jeg vil også ta med litt om hva de brukte slagget fra masovnene til ved Nes Jernverk. I starten brukte de noe til , men det meste ble kjørt bort i nærheten. Så fant man på å støpe blokker av slag og da var den straks mer anvendelig. På Nes Jernverk har de et toetasjes hus som er satt opp av slaggblokker. Dette var muligens starten på vår tids Leca-blokker. Når det gjaldt slaggen i fra herdren ved Stangjernshammeren i Maridalen så har jeg ikke funnet den andre steder en mellom Ankerveien og elven nær fossen og mellom veien og vannet ned til Milene ved Skjervenlandet.

På en bok står det trykt med
GULLBOKSTAVER
HOVEDBOG.

24 Fra 1871 til nedleggelsen i juli 1874

Vi er kommet til slutten på historien om Kirkeby Stangjerns Hammer i Maridalen. Denne boken omfatter tidsrommet 1871 til nedleggelsen i juli 1874.

Jeg tar med en fortegnelse over de som hadde konto i boken.

Det gir oss et bilde på hvordan det endte til slutt samtidig som vi får en oversikt over hvem som var tilknyttet Stangjerns Hammeren det siste året den var i drift.

Side 1 Knud Blom		Stangjernssmed
	Avgift for plassen 3 Spd.-2-12	
Side 2 Ole Forsberg		Stangjernssmed
Side 9 Hans Pettersen Næss (en Vingersokning)		
Side 10 Andreas Christiansen		Stangjernssmed
	Avgift for plassen i 1871 7 Spd.	
Side 15 Hans Albertsen		Tilmaaling av kull Veining av jern
Side 19 Anton Berntsen		Smøddreng
Side 24 Hermann Pettersen		Stangjernssmed
	Avgift for plassen 3 Spd.	
Side 28 Petter Jahnsen og drengen Edvart		Stangjernssmed
	Avgift for plassen 4 Spd.2-12	
Side 33 Bernt Forsberg		Stangjernssmed
	Avgift for plassen 3 Spd.	Arb. også som møller
Side 38 Jacob Bjørkmann		

	Avgift for plassen 4 Spd.	Stangjernssmed
Side 43 Carl Solberg		
	Avgift for plassen 6 Spd.2-12	Dagarb, Hammeren og møller
Side 48 Sigurd Andersen		
	Avgift for plassen 1 Spd.	Stangjernssmed
Side 52 August Andreassen		
	Avgift plassen 8 Spd.	
Side 58 Anne Pedersdatter.	Anders arbeidet ved møllen og sagen. I 1873 og 1874 fikk hun understøttelse av fattigkassen.	
Side 63 Erik Olsen 1871,1873 og 1874,		Stangjernssmed i i 1872 dagarbeider. rujern og dagarbeider. Kullmåler Kulldreng dagarb..
	Avgift for plassen 3 Spd.	
Side 68 Haagen Haagensen	Avgift for plassen 8 Spd	
Side 73 Albert Sørensen		
Side 78 Gumerius Berntsen		
Side 83 Hans Haagensen	Formaling av korn	
	Avgift for plassen 5 Spd	Saugskur. Stangjernssmed og dreng
Side 88 Carl Stockhaus og Anders		
	Avgift for plassen 4 Spd.	Fattigunderstøttelse 5 Spd.pr.mnd. Dagarb. Kulldreng Stangjernssmed Stangjernssmed Stangjernssmed Stangjernssmed Dagarb. Stangjernssmed
Side 93 Ole Tharaldsens Enke		
Side 98 Gustav Hansen		
Side 101 Ludvig Berntsen		
Side 105 Fredrik Bjørkman		
Side 110 Johan Petter Blom		
Side 115 Nicolaus Aal Berg		
Side 120 Ludvig Pettersen		
Side 124 Alfred Stake		
Side 135 Martin Andreassen		
	Avgift for plassen 6 Spd.	Hugst og mearb. Hugst Milebrending hugst Hugst
Side 139 Ole Laakebjerget		
Side 143 Petter Christoffersen		
Side 146 Christian Hansen Kirkebye		
Side 149 Martin Christoffersen		
	Avgift for plassen 6 Spd.	Milebrenning
Side 152 Jens Christian Eriksen		
	Husleie for 1873 2 Spd.	Milearbeid
Side 158 Ole Olsen Kallerud		
	Avgift for plassen 8 Spd.	Formaling korn oktober 1873-februar 1873 Des.1872-nov.1873 hugst. Kjøring
Side 158 Johan Sinner Adamsen		
Side 160 Christoffer Skjervestuen		
Side 248 Enken Bertha Kirkebye		
	Avgift for plassen 60 Spd.	Kjøring
Side 254 Søren Petersen Skjerven		
Side 260 Erik T,Skjerven		
Side 266 Ole Nielsen Kirkebye		
	Ingvald Hellerud, avgift for plassen for 1871 6 Spd. Avgift av Johan Kirkebye 75 Spd.	

Inventarium for Hallen 31 Juli 1874.

I Hvitkittet og Gyldenst.

3 af Hakkelsorm og 1 Pladingsorm, 2 Oliekander af Blik
1 Hvidebank, 1 Oestkøiel med tænder, 5 Sæper, 1 Sæpe
og 1 Vandkælle.

I Hallen. 1 Måsemaskin, 3 Trillebøer, et Malbæredemmer,
et Skjæppemaal, et 1/4 Skjæppemaal, 2 Parafintænder,
2 Karer, 1 Skilpejern, 1 Kæbe, 4 Lige Hornsæder, 1 Oest-
malrap med 2 1/2 lb. Fedt, 1-8de Fedt, 1-4de Fedt, 1-2de Fedt,
1-1de Fedt, 1-1/2de Fedt, 2-1/4de Fedt, 1-1/8de Fedt, 1 Sked
af Tea, 1 Feidkøl, 1 Prjnter, 10 Lj. færdiglyste Svov-
nøgle, 1 Skilpe, 2 Høyrørskløver, 1 Hvidstræk og

I Kammeret

3 af Hakkelsorm i Gyldenst. 1 Kasse med Lærke-
Hærvindem. 2 Trillebøer, 1 Hvidstok i Fibris
3 Væpner med (Rygveskæp) 9 Lj. 10 lb. Fedt, 1-5 lb. Fedt,
2-4 lb. Fedt, 2-2 lb. Fedt, 2-1 lb. Fedt, 1-8de Fedt, 1-4^{de}
Fedt, 1-2de Fedt, og 1-1 lb. Fedt.

Arbeidsredskab og Borden

6 Lj. Hørdæper, 1 Lj. Sæpe, 1 Lærkestang, 5 Smelte-
kugler, 1 stor Rygmålsag, 4 mindre Sæger,
4 Sægespæder, 2 Smeltekøler, 1 Træk af 4 Fæder,
åsen, 4 Lj. Hvidestrøper, 6 Smeltekøler, 1 Krapen,
4 Lj. Fæderkøjer, 2 store Fæderkøjer, 4 Hvidehammer,
11 Krogtang og 5 store stærr.

I Sprøitkittet

1 Hvidepræis, 1 Røyslag, 2 Vandkæller, 1 Gyldenst,
2 Gyldenst, 2 Hvidestrøper, 1 Kæbe, 1 Hvidstok,
1 Hvidebank, 1 Skilpe og 1 Sæpe.

Maridal-Hammers Inventarium 2. 21. Juni 1822

Kirkelys Gaard nede

3 g amts Hattelorn, 3 Røjersplader og 1 Skalyorn

Kirkelys Gaard øvre

2 nje, 4 g Hattelorn, 8 Røjersplader og 1 Skalyorn

Hjermus Gaard

Lain Petersen 4 g Hattelorn 5 Røjersplader og
2 Skalyorn

Perik Hjermus 4 g Hattelorn 4 Røjersplader og
4 Skalyorn

Pladsen Laakebyvej

1 nje Hattelorn

Pladsen Hjermustuen

1 nje Hattelorn og 2 Røjersplader

I Pladsbalgen Bron-

3 nje, 1 g Hattelorn og 14 Røjersplader

I Pladsbalgen Svingsen

4 nje Hattelorn og 11 Røjersplader

Pladsen Høllund

1 nje Hattelorn og 1 Røjersplade

Pladsen Høllund

1 nje Hattelorn og 4 Røjersplader

Pladsen Haasaa

1 nje Hattelorn og 5 Røjersplader

Ulvsson Kragarn

2 ngr. Hattelorn og 8 Rjúrnuplóður

Pláðsin söndu Stenarinn

1 ngr. Hattelorn og 5 Rjúrnuplóður

Pláðsin Stenarinn

1 ngr. Hattelorn og 5 Rjúrnuplóður

Pláðsin söndu Lettan

1 ngr. Hattelorn og 2 Rjúrnuplóður

Pláðsin norðu Lettan

2 ngr. Hattelorn og 6 Rjúrnuplóður

Leturinn ánn gamla

2 ngr. Hattelorn og 3 Rjúrnuplóður

Pláðsin Kladdur

1 ngr. Hattelorn og 4 Rjúrnuplóður

Pláðsin Hálvörstun

1 ngr. Hattelorn og 1 gr. Orr, samt 6 Rjúrnuplóður

1 Hildurttun

3 gr. Hattelorn og 1 Rjúrnuplóður

1 Fildmafi = Bolinn

1 - 4 Gr. Vaf mid húsinglod, 1 gr. Horn þe Fildmafi,
1 Hammurður, 1 Fylgkúti, 1 Skinnbor, 1 Skinnpútt,
1 ngr. 5 gr. Hattelorn, 3 Rjúrnuplóður, 1 Hattelorn =
stygarn, 1 Parspinkkapan, Þryggjafundur.

1 Gr. Haalþróður

4 Þlygkúti og 1 Haurþingbor, samt midur
1 Fygurinn

I Klemmstuden

1 Lærerkatg med Horn, 1 Amball af 1 Spidskøj;
10 Smaltinger, 1 Skruetælle, 2 Faldhammerer,
3 Sty. Skraamvæder, 2 Færger, 1 Færmpie, 2 Fær-
morder, 1 Hæppe, 2 Hammerer, 1 Færdar, 1 Spjæ-
kær, 1 Bærrind, 1 Skruemål, 1 Hammer med Stor-
tang, 1 Hæppejern, 1 Høhammer med Bøtt, 1 Hæm-
dunk, 1 Oliekande, 1 Jernspade, 2 Høvedstakmøller,
6 Møller, 28 færdige Haldere, 5 Skagelkær,
2 Færver, 1 gammelt godt Skruemål og 1 lille
Spidskøj. —

I Jumboden

Kulmiderikals: 2 Vandkar, 4 Bætter (2 store isjær-
4 Hæller (5 isjær), 6 Jernkærter, 5 Greber, 2 Nar-
sæler, 2 Spærjern og 4 Fjækkær. —

I Kulløst

20 Kulløst (5 isjær), 1 Kulløst, samt
1 nej Hættakke og 1 nej Hættakke i Hættakke

Den Postkøbe i Hættakke er lavet til et Hættak
og 2 Hættak — Lavet til et Hættak

1 Hættakke lavet til Hættakke —

Når man sammenligner boken fra 1796-98 og denne siste boken slår det en at i den første boken er det ingen som skylder Stangjerns Hammeren penger, mens de fleste skylder penger i den siste.

Ser man på regnskapet for Nordmarkens Gods for 1875 fremgår det at flere utestående krav er avskrevet som tap.

Tenk hva som ligger bak disse beløpene. Hvilke tanker hadde disse menneskene om fremtiden.

Jeg antar det var mange tunge stunder, Det var en god ting at de som bodde på plassene fikk fortsette å bo der.

25 Fra ligningsprotokollene

Hvor mye tjente folk på denne tiden. Hva folk har tjent i året har alltid opptatt folk. Jeg skal derfor ta for meg tallene fra ligningsprotokollene for årene

	1874 Spd.	1878 Kr.	1885 Kr.	1890 Kr.	1892 Kr.	1895 Kr.
Leilending Erik Thorsen, Skjerven	250		1000			
Leilending Søren Hansen	250	1000	1400	1400	1200	1200
Husm. tømmerh. Petter Christoffersen Skjervenstuen	200	600				
Enkefru Maren Thorsen Skjerven		1400		1500		
Gårdsgutt Thorvald Thorsen, Skjerven	350					
Bruger Thorvald Thorsen, Skjerven		1200		1500		
Husm. tømmerhugger Martin Christoffersen Hellerud	120	600				
Stangjernsmed Carl Solberg, Sørsetra	150	600	500			
Stangjernsmed Peter Jansen, Steinsrud	200	480	400			
Smeddreng Anton Forsberg, Braaten	120					
Møller Hans Haagensen, Møllerstuen	150					
Dagarb. tømmerm. Sigurd Andersen, Blaasaas	150	600	700	700	700	

1874 viser at årslønnen for de som var tilknyttet Stangjerns Hammeren var mellom 120 - 150 Spd., det var kun to som tjente 200 Spd. 1878 viser at årslønnen lå på kr.600 for arbeidere, mens en gårdsgutt tjente kr.480.-. I 1885 ligger årslønnen på kr.250 - 300 for arbeidere. De som har bruk med noe jord til tjener kr.350-400. I 1890 tjener bordstabler Adolf Carlsen, Broen kr.500. I 1895 tjener han kr.700 og de to andre som bor i Broen tjener også kr.700. Tar vi for oss 1895 forteller tallene at brukerne av Skjerven tjente henholdsvis kr.1500 og kr.1200, mens brukeren av Øvre Kirkeby tjente kr.1200 og brukeren av Nedre Kirkeby tjente kr.1200. I plassen Braaten tjente arbeider Anton Berntsen kr.500. Brukeren av Svingen, Petter Kristoffersen tjente kr.600, mens sømsmed Oskar Pettersen i Svingen tjente kr.700. Brukeren av plassen Blaasaas, Sigurd Andersen, som var tømmermann tjente kr.700, mens sønnen Harald Sigurdsen tjente kr.600.

26 Alf Christiansen

Historier fra Nordmarka fortalt av
Alf Christiansen
født 1898.

De gamle Nordmarkingene var kjent for sine gode historier og de kunne kunsten å fortelle de. Det var som du selv var tilstede når det skjedde, så livaktig fortalte de. Jeg skal her gjengi noen historier som Alf Christiansen fortalte meg vinteren 1996, i sitt 98 ende år.

Alf Christiansen hadde sine aner fra Sørkedalen og Nordmarka. I Fyllingen bodde Alfs onkel Herman var sønn av Andreas Jensen fra Trehørningen og kone Pertonne Hermann overtok etter sin mor, som da var enke, plassen i 1877. Han var gift med Lina Storskogen som kom fra Bjørnholt og de drev plassen helt frem til i 1923.

I sommerferiene var Alf på Fyllingen. Hermann og Lina fikk ikke selv noen etterkommere, så de satte pris på å få besøk av en ung gutt. Jeg begynner med historien om Alfs første tur til Fyllingen. Da var han 10 år gammel.

Alf forteller:

Jeg var ti år den sommeren. Skolen var slutt og det var sommerferie. Bestefar skulle følge meg til Fyllingen for jeg skulle få være der i sommerferien. Vi bodde i Nydalen den gangen og måtte gå hele vegen. Vi startet tidlig om morgenen fra Nydalen og kom omsider til Møllerstua hvor bommen sto oppe og vi fortsatte videre opp til ginda over Nordmarksveien der hvor jordet i Møllerstua sluttet. Her tok vi oss en skikkelig hvil. Bestefar fortalte om plassene vi så på andre siden av elva. Men vi måtte videre og omsider kom vi til nordenden av Skjær sjøen der bakkene opp til Bjørnholt begynner. Da sier gammern: "Ja, ja nå er vi halvveis til Fyllingen. Da ble jeg lang i ansiktet, sa Alf, for jeg var virkelig sliten. Det er ikke så langt igjen til Bjørnsjødammen, sier bestefar, og der får vi gå innom Johan og Karen. Der får vi sikkert låne båten så vi slipper å gå rundt vannet. Da vi kom frem til Johan og Karen fikk vi hjembakt brød med brunost på. Det skal jeg Etter at vi hadde hvilt oss og bestefar hadde pratet med Johan og Karen gikk vi ned til båten. Bestefar rodde over Bjørnsjøen og vi gikk i land ved Kalvetangen, der elva fra Fyllingen renner inn i sjøen. Så var det å ta bena fatt og gå opp til Fyllingen. Her oppe kom Hermann roenes over, for han hadde sett oss. Så kom jeg da omsider til tante og onkel for å være der i sommerferien. Herman og Lina hadde ingen barn og de oppfostret flere barn i håp om at en ville overta plassen. Men det var det ingen som ville. Alf fortalte at han også fikk dette spørsmålet. Han var den siste ungen som var her oppe over lengere tid.

På hestesanking.

En annen sommer Alf var i Fyllingen, han var enda bare guttungen, kom Kristian Blankvannsbråten innom. Han skulle se etter hester og spurte meg sier Alf, om jeg ville være med. Jeg var villig, men fortalte at jeg var ikke noe kjent i terrenget, Vi gikk nordvestover mot Langlia. Etter et par timer var vi oppe på en høyde hvor det var fin utsikt og nydelige omgivelser. Da sier Kristian: "Nå får vi ha oss en bit mat". Han setter seg sammen med meg og åpner sekken. Han tar opp et brød og en smørkopp. Skjærer av en del skive og smører smør på skivene. Så tar han opp et fenalår og skjærer tynne fine skiver av dette. Det skal jeg si deg smakte godt, for dette var ikke daglig kost for en bygutt som meg. Vi hadde en fin tur, men noen hester fant vi ikke.

Det var forskjellige typer som bodde oppe på Nordmarka på den tiden. En hete Edvard Gåslungen. Alf fortalte følgende historie om ham. En sommerdag kom Edvard Gåslungen og en ung gutt på besøk til Fyllingen. De var på leting etter hesten, for slåttonna nærmet seg. Alf snakket med gutten og han fortalte at han var så sulten.

De dro avgårde og var borte i flere timer. Da de kom tilbake spurte Lina om de ikke ville ha litt mat før de gikk hjem. Alf hadde fortalt Lina om at gutten var sulten allerede før de gikk ut. Nei, det skulle de ikke sa Edvard, de skulle spise når de kom hjem til Gåslungen. Lina sa til Edvard at gutten som var med sikkert var sulten, men det hjalp ikke. De skulle først spise når de kom hjem for de var ikke sultne.

26.2 Høstjakta.

I høstjakta et år var Alf i Fyllingen. En dag var han i Bonna hvor han hadde hjulpet til med å grave poteter. Om ettermiddagen kom Godseieren med følge for å hente elgkjøtt. Bonna var dengang hovedbasen under elgjakta. Det hang mye kjøtt på låven. Så fant godseieren på at han ville smake på kjøttet. Han ga Lina, kona til Kasper Bonna, i oppdrag å lage til middag med kokt elgkjøtt. Det fineste kjøttet ble tatt for det skulle ikke være noen dårlig middag Godseieren skulle få. Da middagen var ferdig ble også Alf bedt inn på middag, for kjøtt var det nok av.

Alf forteller videre at først fikk han et stort stykke av Kasper, det var han som serverte. Kjøttet smakte godt og det store stykket ble fort borte. Da Kasper fikk se at jeg ikke hadde mer kjøtt på tallerken, tar han gaffelen ned i gryta og legger et digert stykke på tallerken i det han sier med høy røst: "Æt kjøtt gutt. Vi som kjente Kasper Bonna vil si ;"Det var typisk Kasper" Min mor var med far i Bonna for første gang og ble servert mat. Mor satt forsiktig og pirktet i maten og spisingen gikk sakte. Da slår Kasper neven i bordet og sier med grov røst;" Æt gutt".

26.3 Godseieren på besøk

Godseier Harald Løvenskiold
på besøk i Fyllingen ca.1913.

Alf var i konfirmasjonsalderen og var på besøk i Fyllingen. Lina fortalte at Godseieren med følge skulle komme på besøk en dag. Så en formiddag kom Løvenskiold med frue, to gutter og Kasper Bonna på besøk. Godseieren var på sin villa i Hakloa og hadde bl. a. en tjenestegutt med som kjørte hester. Denne dagen hadde godseieren funnet ut at ettersom været var så fint måtte det være bedre å bruke robåten over vannet å gå resten av veien. Gårdsgutten skulle ro, men det gikk bare i ring. Da hadde Godseieren sagt: Jeg får visst ro selv." Da følget kom opp på tunet fortalte Alf satte vi oss samlet i skyggen og koste oss i det fine været og praten gikk .Etter en stund reiser godseieren seg og gått bort til Lina og rekker fram hånden og viser henne håndflaten og spør: "Hva skal jeg gjøre med dette ?" Lina svarer: Du får smøre på noe fet krem. Har du ikke det får du bruke fløte" På vegen tilbake til plassen sin passerer Godseieren Kasper Bonna og viser ham håndflaten og spør ham hva han skal gjøre. Han får følgende kontante svar " Du får ro meir"

Den neste godseieren på inspeksjon.

27 Ingeniør Langballe

Dette var noen historier fra eldre tid. Men jeg kan jo fortelle en fra min egen tid, men da med godseier Carl Otto Løvenskiold (bestefar til den nåværende godseier med samme navn) i hovedrollen.

Det var under siste krig vi hadde fått nytt vognskjul og stall på plassen. En sommerdag kom godseieren og ingeniør Langballe på besøk. De gikk rundt og inspiserte de forskjellige husene. Jeg fulgte med, guttunge som jeg var. Vi kom inn i bryggerhuset og karene så seg om. Lysledningene lå på sneller her og de satt tett på veggen. Da sier godseieren til ingeniør Langballe: " Det er brukt mange sneller her. Han får følgende svar fra ingeniøren: " Det skal ikke du bekymre deg om for det er faren din som har betalt dem".

Jeg skylder å gjøre oppmerksom på at etter befaringen var det lunsj hvor det ble servert mat det var mangel på under krigen og det satte herrene stor pris på. Det var hyggelig å få besøk av slike koselige karer. Det er vel det som gjør at de blir husket.

Når vi er kommet til veis ende i historien om Kirkebye Stangjærns Hammer i Maridalen må jeg minnes da jeg kom hjem fra skolen og da overførte man avdukningen av bautaen over godseier Harald Løvenskiold i jordet på Bonna mens vi hørte tordenen rulle i det fjerne. Til slutt vil jeg rette en stor takk til godseier Carl Otta Løvenskiold for at jeg fikk adgang til familiens private arkiv på Riksarkivet.

Samtidig en takk til alle som har gitt meg opplysninger og lånt ut bilder. En spesiell takk til Alf Christiansen født 1898. Han var 98 år da han fortalte meg historiene i sitt hjem på Grefsen.

28 Andre minner fra Maridalen

Så var historien om Den dobbelte Stangjærns Hammer i Maridalen kalt Kirkebye Stangjærns Hammer skrevet.

Historien om resten av Maridalen.

Men som min gamle venn fra skoledagene gårdbruker Ivar Brodin på Skar Gård sa da han fikk høre dette sa: "Maridalen er da mer en Stangjærns Hammeren, du må skrive om resten av Maridalen". Jeg måtte love at det skulle jeg gjøre.

Når du kommer Maridalsveien oppover fra byen og har passert Brekke er du plutselig på landet. Først passerer du Engelsrud og Taasenbekken, Stubberud, Skovly og Sadelmakerstua. Opp bakken og rundt svingen er du ved Lokeberget.

Her bør du stoppe opp og se på utsikten slik at du får et oversiktsbilde av dalen. Du ser en dal som har en historie som går mange tusen år tilbake. Det bilde du ser har forandret seg gjennom tiden jeg har valgt å skive om, fra 1793 til 1917.

Frantz Solberg nevner i sin historie som han fortalte til Tore Furuberg at da han vokste opp var dalen mer åpen enn den er idag.

Det er mange plasser og jorder som er plantet igjenn. Rundt de åpne jordene vokser løvskogen opp tett og frodig. Dette har sin årsak i at dyrene er borte og jordbruket er lagt om til andre driftsformer. Før i tiden ble det slått med ljå rundt jordene for at alt av for skulle tas vare på. Det gjaldt å ha nok for til besetningen gjennom vinteren.

Spørr du en person om hva han vet om Maridalen får du som regel svaret: "Er det ikke der kirkeruinene ligger." Folk vet ikke at det så sent som i 1891 bodde 435 personer i Maridalen. Tidligere da Stangjærnsammeren var i drift var det enda flere mellom 700 og 800..

Rundt om i Maridalen finner du nedgrodde tufter etter gamle husmannsplasser, ruiner etter tegleverk, ruiner og murer etter sagbruk og mølle, ruiner etter kruttmøller, murrester etter ullspinneri og hoteller. Fossen ovenfor (der bomstuene ved Nordmarksveien ligger) heter Papirfossen. Her har vel ligget en papirmølle i fjern fortid. I skogene finner du også rester etter koier, setrer og husmannsplasser.

Vi må heller ikke glemme de gamle ferdselsveien som bandt bygda sammen og veiene ut av bygda, Maridalsveien, Ankerveien, Greveveien og den gamle Nordmarksveien, en sommervei og en vintervei.

Nå er jeg igang med den delen av boken. Så kommer det stadig tilbakevendende spørsmål hvor finner du opplysninger om Maridalen. Jeg er i den særstilling at jeg har adgang til Løvenskiolds private arkiv nr.278 på Riksarkivet. I tillegg har jeg hentet opplysninger fra Oslo Byarkiv og mine gamle venner fra den tiden jeg selv bodde i Maridalen.

Jeg skal derfor prøve å gi dere så mange informasjoner jeg kan om det jeg har fått kjennskap til.

29 Økonomien for folk i Maridalen 1793-1917

HVORDAN VAR ØKONOMIEN I TIDEN 1793 TIL 1917.

I Oslo Byarkiv står det noen tynne bøker som inneholder matrikelen for Aker Herred for årene 1863 og 1903. Når vi ser under rubrikken "Eierens eller Brugerens navn" så finner vi for 1903 Sagfører J.I.Bruun oppført som eier. Dette skyldes at den tidligere eier har gått konkurs og gården kjøpt opp av sagfører J.I.Bruun. Så vil mange spørre seg hvordan det kunne gå til at gårdbrukerene kunne gå konkurs.

Jeg skal forsøke på peke på en del grunner til dette. Under avsnittet "Jordbruk" Aker 1837-1937 skriver professor S.Hasund i bind 5:

"Når man skal beskrive jordbruket i Aker Herred og den utvikling det har gjennomgått i hundreåret 1837-1937, går tanken uvilkårlig enda noget lengre tilbake i tiden, idet man kommer til å minnes de landskjente foregangsmenn som levde og virket i Aker i tiden omkring 1800 - menn som Otto Holmboe paa Vinderen, Halvor Haagensen paa Blindern, Peder Anker og hans gartner Joh. Gauer paa Bogstad, John Collet paa Ullevold og Fredrik Glad paa Grefsen.

Det skulde synes rimelig å vente at jordbruket i Aker i de følgende årtier vilde utvikle sig efter de forbilleder disse menn hadde skapt og så ivrig arbeidet for, og at Akers jordbruk derfor i 1830 årene skulde udmerke sig fremfor jordbruket i fogderiets andre herreder.

Det er - som vi snart skal se- paaviselig at jordbruket i Aker hadde gjennomgått en utvikling i årene før 1837 ; men det kan neppe paavises at det i denne tid udmerket sig synderlig fremfor nabokommunene. I 1790-årene skrev Wilse i sine reiseerindringer om landshusholdningen i Aker : "Den, Bønderne bruge, er ikke forskjellig fra andre Egne, ja man begynder allerede en halve Miil fra Byen at drive Qvæget til Sætters." Omtrent 50 år senere uttalte landbruksskolebestyrer N. Willesen temmelig nøiaktig det samme om Akers jordbruk. Vi kan derfor ikke vente å finne noget for Aker eiendommelig jordbruk før ca.1850.

Akersbøndene drev ikke radsåing eller vekselbruk med turnipsdyrkning, og de la ikke vinn på å skaffe sig utenlandske feraser og fore besetningene inne hele året. Som bønder flest bygde de mer på tradisjoner og egen erfaring enn på importerte nyheter, og de hadde så meget større grunn til å fare varsomt frem i denne tid, da både landbruket og andre næringer måtte kjempe med større økonomiske vanskeligheter." Leser vi videre under avsnittet "Jordbruk" står det at fremmede feraser i noen grad hadde fått innpass i bygden fra de eldre foregangsbruk. Det er også opplyst at seterdriften i Aker opphørte i løpet av 1820 -og 30 årene. Seterbruket hadde vel neppe hatt noen stor eller alminnelig betydning i Aker på lange tider, men dets opphør tyder nok på at feholdet og foringen nå var under omdannelse fra den gamle primitive ordningen til en noe bedre foring, mindre oppdrett og mere innkjøp av melkekuer av driftene. Et noe større salg av melk til byen gir den rimelige forklaring på denne utviklingen.

I 1840-årene oppviser potetdyrkingen en betydelig fremgang, men midt i 1840-årene oppsto det to alvorlige vanskeligheter. I 1845 ble retten til å brenne brennevin betydelig innskrenket og samtidig herjet tørråten. Dette gjorde at potetdyrkingen ble satt tilbake noen år. På landbrukets, som på flere andre områder var 1850-årene en rik oppgangstid. Landbruket fikk en rekke gode avlinger, og statsfinansene var i god orden at det kunne iverksettes en rekke anlegg for offentlig regning. Under de gode tidene i 1850-årene innførtes det adskillige store forbedringer gårdenes redskapsutstyr. I 1853 kom de første dampmaskiner i bruk på de større gårdene. Fjøsstellene hadde fra gammel tid vært et kvinnearbeid. I 1850-årene kom det en forandring. På de større gårdene ble det ansatt mannlige røktere ,senere kalt sveisere. Det skyldes vel at Norges Vel i 1851 ansatte sveitseren Andreas Kundert som vandrelærer i fjøsstell. Når det gjelder perioden 1860-85 så viser de statistiske oppgaver for 1865 nedgang i tallet på hester og storfe. Det skyldes nok de dårlige årsavlinger. I denne perioden spilte også melkesalget til byen en betydelig rolle.

Perioden 1885-1917.

Den sterke utvikling av samferdselsmidlene og den internasjonale handel i 1870-og 80 årene medførte betydelig prisfall på korn og en del andre viktige landbruksvarer som tålte lang transport, som egg, kjøtt, fleisk, frukt m.m. I 1880-årene kom prisfall til fullt utslag. Som eksempel kan nevnes at mens bøndene i Aker omkring 1870 fikk 20 øre pr. kg. viftebygg var Christianiamarkedets pris for den samme vare i 1890 knapt 10 1/2 øre og 6 raders bygg betaltes med 9 øre eller derunder.

Det som var værst for bøndene var krisen i trelastmarkedet. Rundt 1890 falt trelastprisene drastisk. Det var mange bønder på Østlandet som måtte gå fra gård og grunn da de hadde lånt penger og kjøpt skog for uthugst. Jeg har sett en kontrakt fra tiden etter krakket hvor prisen pr. mål var satt til 50 øre. Samtidig så jeg avregning for en slaktet gris hvor prisen pr. kilo var 25 øre. De dårlige prisene i landbruket holdt seg frem til siste krig. Jeg husker en mann i Maridalen som kjøpte poteter fraktfritt med jernbanen til Sandermosen stasjon og prisen var 5 øre. Det ble ikke mye netto til bonden.

Etterslektene har ofte hatt lett for og kritisere bøndene som måtte på fra gårdene sine men jeg mener vi kjenner forlite til omstendighetene og forholdene på den tiden. Du kan jo prøve å sette deg i bondens sted, hva ville du gjort når det ikke var flere muligheter.

Når vi er inne på de økonomiske forhold skal ta med en del fra kopiboken til forstmester Kildal på Brekke, som hadde ansvaret for Nordmarkens Gods, fra årene 1915-1917. Boken omfatter brev som Kildal har oversendt godseieren.

Vi har f. eks. et brev til Statsminister Løvenskiold, Vækerø av 23/5-16. Dette brev omhandler skogvogterens lønninger. I dette brev nevner han at han ble ansatt i 1905 og da hadde skogvogterene følgende lønn:

	1905	Bør ha i 1916
Nøkleby på Sander	Kr.1.200	Kr.1.500
Røed på Hammeren	Kr.1.080	Kr.1.500
Kamphaug i Svingen	Kr.1.080	Kr.1.500

Han anfører at skogvogterene har en dyr husholdning og større slitasje både på klær og skotøy fordi de må ut i skogen ofte på lengere turer.

8.juni -16 skriver han til Løvenskiold, hvor han oversender brev fra lærer Wergeland, poståpner i Maridalen, hvor han ber om at lønnen blir hevet fra kr.386.-pr.år til kr.500.-pr.år. Hvis han ikke får forhøyelsen slutter han 1.jan.-17. Kildal ber Løvenskiold yte kr.114.-pr år slik at Wergeland kan fortsette.

30.juni-16 Skriver han brev til Bompasser Johan Thoresen, Bomstua, Greveveien. Kildal skriver at han trenger en yngre mann som kan arbeide en del i skogen. Thoresen blir sagt opp til fratredelse 14 oktober f. k. Kildal skriver videre : "Nærværende skriv oversendes herr skogvogter Nøkleby, til overbringelse og oplæsning for rette vedkommende.

31.okt.-16. Til Forstkandidat H. Løvenskiold:

Før driftsåret 1916/17 skal det bli fremdrevet følgende partier stokkved:

Bergendals revir:

	Til Nordmarksvassdrag	492 favner
	Til Svartvand	165 favner
Kamphaugs revir;	Til Nordmarksvassdrag	357 favner
Røed revir	Til Nordmarksvassdrag	237 favner
Nøklebys revir	Til Nordmarksvassdrag	114 favner
	Til Sandermosen	127 favner
	Til Movand	81 favner

Hakadals Verks skoger:

	Nordmarksvassdrag	95 favner
	Hakadal st.	208 favner
	Værpet	90 favner
Hiltons revir	Hakadal st.	85 favner
	Værpet	170 favner
	Stryken	65 favner
Lyses revir	Stryken	25 favner
	Svartvand og Jæringsvassdraget	276 favner

Tilsammen (Herav fløtet 441 favner) 2587 favner

Hest og mand	kr.5.00	kr.6.00	
2 hester og mand			kr.7.00 kr.9.00
Arbeidere med plass men uten drift): Vaarnhus, Nordby og Bomstuen			kr.3.00 kr.4.00

14-6-17 ønsker Kildal 125 huggere til stokkved kr.20.- pr, favn 2x2x3.15 M. Mel til brødbaking indkjøpt. Halv reisegodtgjørelse til Christiania tilståes etter 14 dagers arbeid. Henvendelse forstmester Kildal, Brække gård.

11/7-17 underretter Kildal godseieren at det er fløytet 4856,5 tylfter tømmer.

30 Annen virksomhet i Maridalen

Hva slags virksomheter har det vært drevet i Maridalen.

Jeg må tenke på da jeg var speiderleder så kom en av speidergutta til meg og fortalte at han skulle skrive særøppgave på skolen. Han spurte meg om jeg hadde noe forslag til hva han skulle skive om.

Jeg sa han skulle skrive om industrien langs Skjærsjøelven i gamle dager. Han ser forbauset på meg og utbryter: "Det har da vel ikke vært noe industri der ?"

Jeg svarte : " Søndag morgen drar vi til Hammeren. Ta med deg skisseblokk, kart og fotoapparat." Hva vi fant ruiner etter her kan du lese under historien om Kirkeby Stangjerns Hammer i Maridalen. På grunnlag av det vi fant av ruiner og det jeg fortalte skrev speidergutten sin særøppgave. Da han fikk den tilbake etter vurdering av læreren fikk han følgende spørsmål: "Jeg har aldri visst at det var så mange virksomheter langs Skjærsjøelven i gamle dager, men hvor har du fått tak i alle opplysningene fra ?" Han fortalte hvem han hadde fått de fra og hvordan vi hadde vært ute langs elven og sett på restene etter industrien i gamle dager.

I Maridalen har vi Skarselven som renner ut i Maridalsvannet ved plassen Bakken. Den var det også knyttet industri til.

30.1 Næss Tegleværk

Innerst i Næsbukta der Greveveien tar av opp mot Brenders lå Næss Tegleværk mellom veien og vannet. Det produserte takstein, mønepanner og murstein.

Det ble også fløtet både tømmer og stokkved i det østre vassdraget. Tømmer som ble skjært ved Sander og Næss Saug, men det meste ble fløtet over Maridalsvannet til Brække Saug og Kjeisaas Saug. Stokkveden ble fløtet over vannet og tatt iland på Skjerven-landet hvor milene til Stangjerns Hammeren lå. En del av stokkveden ble tatt i land ved Næsstangen.

Denne stokkveden ble kappet opp og kløvet til favnved. Dette var vinterarbeid for de som arbeidet ved tegleværket når det var i drift. Veden ble kjørt over vannet om vinteren til Brække hvor vedhandlere fra byen hentet den for videresalg.

Som det fremgår av regnskapene til Næss Tegleværk ble produksjonen av takstein, mønepanner og mursteinen kjørt på slede om vinteren til kundene.

30.2 Houger Tegleværk

I Løvenskiolds regnskaper fra 1812-1815 står det at man bygget opp Houger Tegleværk. I inventarlistene fra 1843 står det følgende ved Houger Tegleværk:

2 stk.Leermølleblandere med Kniver

6 Døre af Jern til Ovn

1 Tagsteensform af Jern.

Det man spørr seg om er hvor lå Houger Tegleværk.

Avdøde Thor Knudsen på Kasa fortalte til Gunnar Vaggesten at han hadde funnet teglesteinsrester på jordet ned mot Lautabekken som han antok måtte stammen fra tegelsteinsproduksjon på dette stedet. Som kjent er Kasa, på kartet fra 1789 benevnt Brennehaugen, skilt ut fra gården Houger. Man kan vel anta at navnet Brennehaugen peker hen på at det har blitt brendt tegl på denne plassen. Man kan vel anta at når godseieren eide både Houger Tegleværk og Næss Tegleværk at han la ned Houger Tegleværk og la all produksjon av teglestein til Næss og flyttet utstyret dit. Tar vi turen langs Dausjøelven på vestsiden kommer vi opp til broen hvor Greveveien går over. Like nedenfor broen ligger på østsiden ligger restene etter Sander Saug som ligger på Sander gårds grunn. Plassen som ligger her heter da også Sagstuen.

Fra 1834 foreligger det inventarliste fra Næss Saugbrug og Cirkelsaugen.

I regnskapet for Stangjerns Hammeren fremgår det at det ble bygget "Ny Saug" i 1848. Da Peder Anker bygget Stangjerns Hammeren lå allerede både møllen og sagen til Kirkeby gård her. Man må vel gå ut fra at man her brukte en del av utstyret fra Næss Saug. Det fremgår også av regnskapet at man kjøpte nytt sirkelsagblad fra Hakedals Værk. Går vi nedover langs vestsiden på Skarselven kommer vi frem til den gamle Maridalsveien. Vi ser Sørbråten gård på andre siden av elven. Her har vi brofeste til broen som gikk over elven her. Da vi var der lå det en osp som beveren hadde gnaget over. Når veien kom frem til Sørbråten tok den rett til venstre og fulgte den samme trasseen som vegen har i dag. På jordet mellom der veien går opp til Sørbråten idag og Sandermosveien lå Rødløkken gård. Det eneste vi kan se etter den i dag er tuntreet. Materialene i låven ble kjøpt av faren til Gunnar Vaggesten og brukt da låven på Granum ble bygget ca 1915.

30.3 Lokomobil

På jordet til Rødløkken lå det før krigen en sag som ble drevet av en lokomobil. Gunnar Vaggesten fortaler at han husker de kom trekkende med denne. Den hadde tidligere stått nede ved stranden av Maridalsvannet ved Sander gård. Dette var i midten av 20-årene. Han sier at de hadde vanskeligheter da de trakk den ut på jordet fra Sandermosveien for jordet var ikke helt tørt, så hjulene sank ned i på den ene siden.

30.4 Vaggesten

Vi er nå inne på Vaggesten gårds gamle grunn. Gården var krongods frem til 1825. Frem til 1825 var det solgt 6 mindre bruk fra Vaggesten slik at Nedre Vaggesten fikk bruksnr.8. Den gamle gården Vaggesten var en stor gård med ca 10000 mål skog. Jeg kommer nærmere inn på delingen av gården under avsnittet gårder og plasser. Tar vi utgangspunkt i oset ved Dausjøen der Skarselven renner ut og følger østsiden av elven opp til Øyungen og videre

langs østsiden til Øyungskalven. Herfra gikk grensen over til Damputtene og fulgte så Kverndalen ned til Movannsbekken og denne ut til Dausjøen.

30.5 Sander sag

Tilbake til Sander sag så har vi to bøker i Løvenskiolds arkiv som bærer tittelen:

Hoved Bog for Nordmarken med tilliggende Bruge fra 1804-1813.

Her finner vi navnene på noen av de som arbeidet her:

Hans Hansen, Sanderstuen, saugmester Sander Saug

Biset paa Sander Gaard

Aasten Jensen, Smedberget under Sander

Haagen Olsen, Sander

Anders Olsen, Sander

Ole Johannesen, Baghunbærer

Tosten Gulbrandsen Natskiærer ved Sander Saug

Ole Halstensen Slaattebraaten under Sander

Ole Botolfsen Waggesteen, levert tømmer

Tosten Gregersstuen under Sander, (Gresstuen)

Anders Enersen, Waggesteensbraaten (Nordbraaten)

Jacob Olsen Kirkebye, Leilending Kirkebye

Svend Christoffersen Skovopseer Sander

Mathias Braaten, arb. ved Dausjøen

Enok Braaten, arb. ved Dausjøen

Torger Sørensen Nyegaard under Kamphoug, leilending

Christoffer Hansen Waggesteen, Gaardbruger paa Waggesteen.

Fortsetter vi veien videre oppover forbi Rødløkken er vi fortsatt på Waggesteen gårds grunn.

Jeg tar for ordens skyld med hvilke eiendommer som er skilt ut fra gamle Waggesteen.

Waggesteen Øvre

Waggesteen Nedre

Plasser:

Damstokk ved gamle Øyungsdammen

Brenna, oppe i lia fra Øyungen

Nordbraaten

Hullet

Dalen

Sakrisbraaten

Bødkerstuen

Torget 1 Lå med 100 meters avstand

Torget 2 like ved villaen til Agnes Houg

Gata

Sydbraaten (Sørbråten)

Waggesteen Brostue

Hagastuen

Lurhullet

Snippen

Tomlingshaugen

Rødløkken (Rauløkka)

30.6 Chrisriania Uldspinneri

Så kommer vi til broen over Skarselven. På nedsiden av broen på østsiden av elven lå "Maridalen Uldspinniri" senere ble navnet endret til "Chrisriania Uldspinneri". Dette ble bygget opp av Christian Munthe. Her arbeidet 20 personer frem til det ble lagt ned 1905-1910.

Vi går over broen og fortsetter veien opp mot Halset. Like før Halset tar veien til Nordbråten av til høyere langs elven. Like før vi kommer til broen over elven ser vi noen ruiner i gråstein. De ligger rett overfor der den idylliske Bødkerstua lå. Dette er ruinene etter Skar sag. Denne saga ble bygget i 1830 etter at en tyfon hadde blåst ned all skogen i lia fra Skar gård og helt opp til Øyungen. Dette var en virkelig katastrofe, for hva skulle man gjøre med alt tømmeret. For om mulig å redde noe bygget man derfor saga.

30.7 Skard Krudtværks kruttmøller

Fortsetter vi over broen og tar av fra veien og følger elven oppover finner vi restene etter det som var Skard Krudtværks kruttmøller. Leif Pettersen, Olav Øverby og jeg var en tur her oppe våren 1997 for å fotografere. Vi fant den gamle kruttmølla og trodde det var alt. Senere i begynnelsen av september var Leif Pettersen og jeg på Skar. Jeg skulle ta noen bilder som jeg skulle sende til Tor Wang på Raufoss Amunisjonsfabrikker. Jeg traff komandørkaptein Einar Sætre som var meget forekommende og spurte hva han kunne hjelpe meg med. Jeg fortalte mitt ærende og fikk med løytnant Jens Chr. Mikkelsen som følge ut for å ta bilder. Før vi gikk sa komandørkaptein Sætren at vi måtte gå opp på østsiden av elven og følge traktorveien opp til kruttmøllene.

Etter at fotograferingen var over tok vi bena fatt og gav oss i vei. Vi fortsatte forbi der vi hadde vært sist. Det første vi fikk se var brønnen hvor generatoren hadde stått. Så fortsatte vi videre oppover. Her fikk vi oss en overraskelse. Leif Pettersen sa det slik: "Dette er jo som i eventyret, slottet dukker opp av skogen." Foran oss ligger et hus i gråstein .I Sth.Med.No.10 av 1898 nr.27.Bygning for tvende Par Grusoniske Valsler,19 m. lang og 7.2 m bred, af Graastensmur i Cement, tækket med Zink, indeholdende tvende 6 m. brede og 6 .m. dybe Arbeidslokaler med mellemliggende 3 m. bredt og 6 m. dybt Rum, fyldt med sten, og tvende under Arbeidslokalerne liggende Kjælderrum, hvori Drivhjulene for Valserne er anbragte,- med en Tilbygning for Axler, Snorskiver og Remskiveudvexlinger,16,3 m. lang og 3 m. bred, grundmuret, af Stænderværk med Bordpanel, tækket med Zink; andrager til kr.9.070.00. Som du sikkert forstår ble vi litt overrasket da vi fikk se ovennevnte bygg. Jeg skal senere i boken behandle Skard Krudtværks historie mer detaljert.

30.8 Referat fra en tur i Neskroken

Referat fra en tur i Neskroken
fredag 25.april 1997.

Vi møttes på toppen mellom Maridalen kapell og Nes gård fredag 25.april kl.11.00.

Det var Reidar Bakken, født på plassen Bakken, Leif Pettersen, født på Kampen i Oslo, men flyttet til Svingen på Hammeren høsten 1937 og Thor Maarud født og oppvokst på plassen Blaasaas. Plassene Svingen og Blaasaas er begge gamle plasser under Kirkeby hvor det bodde stangierns-smeder. Bakken var husmannsplass under Sander.

Plassen vi møttes på er i dag et møtested for pensjonister som kommer fra Kjelsås, Grefsen, Korsvoll og Sagene. Felles for alle er at de enten er født her oppe eller har hatt annen

tilknytning til Maridalen. Hit opp kommer de trofast hele året. Mange har med seg mat til fuglene som blir plassert på fuglebrett i nett og kokosnøtter eller bare festet mellom to grener. En av pensjonistene som er spesialist på følger satt inne i bilen sin et par timer for å telle antall arter og han kom til mellom 20 og 30 arter.

Frem til etter siste krig lå det en idyllisk brun tømmerhytte inne på gressletten og til høyere for den ,litt ned mot bekken lå Solbakken hvor Trygve Lilloe bodde til han døde. Trygve Lilloe var bror av Einar Lilloe som var eier da gården ble eksproperiert av Oslo Kommune. Han ble da forpakter og det er så vidt jeg vet en klausul som sier at slekten har rett til forpaktningen av gården.

Etter et kort opphold her fortsatte vi videre mot broen over Dausjøelven. Like før broen parkerte vi bilene på venste side av veien. Her går den gamle veien oppover langs elven. Omtrent 100-150 meter oppover veien er det et gammelt jorde på høyere side. Like inntil veien er det tydelige rester etter grunnmuren etter Bakken II og litt lenger opp rester etter grunnmuren av uthuset.

Reidar Bakken fortalte at skogbestyrer Nøkleby som hadde bodd på Sander flyttet hit da Kommunen overtok Sander. Senere flyttet skogbestyrer Lautitz Bergendahl hit med kone og to barn. Da Bergendahl flyttet ble plassen revet.

Da vi hadde gått en ca 100 meter lenger opp på veien peker Reidar Bakken opp på en haug på venstre side av veien. Han sier vi må gå dit opp. Her oppe forteller Reidar Bakken, lå Ludvikstua. Denne stua står avmerket på et kart fra 1783. Han fortalte videre at han hadde vært sammen med sin far før krigen og kjørt bort stenene etter grunnmuren, Reidar pekte ut haugen med stein som lå i kanten av jordet.

Vi fortsatte videre opp veien ca. 400 meter og her kommer Greveveien inn fra venstre. Den begynte som kjent ved Brenders og gikk over jordet mot Dausjøelven. Forpakteren på Brenders ,Arne pløyde opp veien etter krigen så idag finner du den her bare på de gamle kartene. Så går vi ned en bakke og her går broen over elven. Reidar Bakken fortalte at så lenge det var kuer på plassene i Neskroken hadde de hver sin gutu opp til Greveveien. Hver morgen og kveld passerte kuene her på vei til og fra beite på østsiden av elven. Boen her gikk under navnet "Kubrua". På østsiden av brua ble kuene drevet videre på Greveveien gjennom eiendommen Sagstua og sluppet gjennom grinden. Her ble de da hentet om kvelden og tatt samme veien hjem.

På andre siden av brua ,på høyere hånd ser vi restene etter gamle Sander sag. Rett opp for der sagen lå er det en fjellvegg som er 8-10 meter høy. Vi gikk opp bakken på østsiden av elven og gikk opp på høyden. Her oppe lå den gamle plassen Bermtsberg på den store flaten som er her oppe. Den siden av flaten som vender ut mot elven er tilplantet med en syrinhekk. Innenfor her hadde våningshuset stått. På slutten av forrige århundre vokste det opp mange unger her, så man kan forstå at de plantet syrin så ungene ikke skulle falle ned fjellveggen og ned i elven.

Vel nede på veien fortsatte vi mot der hvor den gamle grinden hadde stått. På venstre side går terrenget nesten rett opp. Det var to hoppbakker her før i tiden. Den gamle store Sagstubakken med stillasje og en mindre med naturlig fart.

Leif Pettersen hadde hørt av Reidar Krogh som vokste opp på Sittpå at det skulle være en ile her inne ved fjellveggen i nærheten av grinda. Vi spurte Reidar Bakken om han hadde hørt om ila, Han fortalte "Jo den ila skal jeg finne, for dit gikk jeg mange turer for mor og bestemor. Jeg husker spesielt en gang bestemor skulle ha møte i misjonsforeningen og jeg ble sendt hit opp for å hente et lite spann med fløte som sto i en liten jernkurv som hang på en stang som sto midt i ila. Kurven var på størrelse med de gamle ølkurvene. Reidar fortalte videre at over ila var det bygget et hus ca.2 x 2 meter med tak og en liten dør.

Vi kom frem til stedet og Reidar pekte ut stedet og hans beskrivelse stemte med hva han hadde fortalt. Mens vi sto der spurte Reidar seg mot høyere og hva får han se ? Han utbryter med tårer i øynene:" Der står restene etter kørja jeg fortalte om." Så ruslet vi videre og kom til der den gamle grinda der kuene ble sluppet igjennom på beite .Her går det en sti opp til venstre som går opp til Greveveien i nærheten av Sanderberget. Reidar fortalte at de brukte denne stien når de skulle til Sandermosen stasjon. Vi fortsatte opp bakken til der Greveveien møter veien som kommer fra Sander. Her følger vi den gamle veien et stykke, der den går rett frem til Sander går den nye veien litt til høyere ned bakken ,som går under navnet "Merrasprenga" og her nede er vi igjen inne på den gamle veien. Når vi kommer bort til der veien svinger bort til dagens bro over Dausjøelven peker Reidar Bakken på den gamle veien som fortsetter rett frem til der elven renner ut i Maridalsvannet. Vi tok en tur dit ned og fant det gamle brofeste. I gamle dager gikk broen over her til andre siden ,slik at når du kom fra svingen der Greveveien gikk opp til Brenders, så gikk veien rett frem. Idag gjør veien en sving nedenfor Bakken. Den gamle veien som gikk til Bakken ser du restene av på venstre side av veien til Sander der Greveveien tar av. Vi ble stående på broen en stund og så opp mot Solemskogen og vi bemerket at det var mange bratte bakker å gå oppover før du var der. Reidar Bakken fortalte at han hadde gått opp til kjøpmannen på Solemskogen med melkespann mange ganger. Den gang var man ikke redd for å gjøre en innsats hvis man kunne skaffe litt kontanter.

Jeg skulle prøve å finne opplysninger om Skard Krudtværk. På Riksarkivet ligger Artilleriets arkiver fra midten av 1800 tallet og et stykke ut i 1900 tallet. Her fant jeg kopibøkene av brever Kruttverket hadde sendt og mottatt. Et av disse brevene var fra Felttøimesteren i Christiania til Artillerikaptein Wang datert 12.mai 1899.Her står det: "Hr.Kapteinen anmodes herved om som tidligere Bestyrer af Skars Krudtværk at foranstalte indsendt til Hovedarsenalet det ved Krudtværket beroende Archiv, ledsaget med en specificeret Fortegnelse.

Krudtværkets Archiv agtes nemlig oversendt til Rødfos til Afbenyttelse ved den der steds oprettendes Krudtfabrik.

30.9 Skard Krudtværk

I felttøimesterens fravær
S. J. Graff.

Ja så visste jeg hvor jeg skulle få opplysninger om Skard Krudtværk.

Mandag 18.august 1997 var jeg på Raufoss Ammunisjonsfabrikk etter først å ha meldt min ankomst og at det var noen som visste hvor arkivet var.

På Raufoss traff jeg Aase Grøndalen og Tor Wang som har ansvaret for fabrikkens gamle arkiver og som også har tatt vare på gamle ting som har hatt tilknytning til produksjonen gjennom årene.

De hadde funnet frem papirer og bøker de mente jeg hadde interesse av. Jeg ble imponert over det de hadde funnet frem til meg. Her kunne jeg kontrollere mine tidligere notater samtidig som jeg fikk en hel del nye opplysninger. Jeg vil også nevne hvor fint og ordentlig arkivet er ordnet og lageret på. De hadde også en samling av gjenstander som hadde forbindelse med kruttproduksjonen gjennom tidene og som de mente skulle stilles ut når et eventuelt museum blir opprettet.

Torsdag 21. august 1997 var Leif Pettersen og jeg på besøk hos Gunnar Vaggesten på Bjørnstad, utskilt fra Nedre Vaggesten. Vi gjennomgikk notatene om de forskjellige plassene som i 1865 var skilt ut fra Vaggesten. Det var meget nyttig, for det var mange feil som ble rettet opp. Gunnar Vaggesten kunne gi forklaringen på hvor navnet Vaggesten kom fra. Han fortalte følgende: "Hans far hadde fortalt ham at på tunet på Vaggesten lå det en rund stein som var ca. 2 meter i diameter. Den lå oppe på et flaberg ute på tunet. Faren hadde fortalt at hvis de var flere gutter som sto på toppen av steinen klarte de å få den til å bevege seg. Da Uldspinneriet ble bygget ble steinen delt i flere deler og brukt i en mur der nede. Samtidig fortalte Gunnar at man i 1840-årene hadde sett en bjørn i åkeren en høst. På Sørbråten bodde Mathis, som var bjørnejeger. Han gikk opp mot Mellomkollen og på myra ved Bjønnputten la han ut åte og la seg til å vente på bjørnen. Veningen ble kronet med hell, og bjørnen ble skutt. Gunnar mener dette er den siste bjørnen som ble skutt i Maridalen. Videre fortalte Gunnar om Nils på Torvet (plass under Vaggesten) at han 2. juledag et år tok en tur opp til Tømte. Vel oppe kleivene ligger det en myr på høyere hånd og der fikk han se konturene av et dyr i disen som lå over myra, men han kunne ikke se hva slags dyr det var med en gang. Myra var islagt og ut på myra gikk det en hest og spiste av det tørre gresset som stakk opp av isen. Som Gunnar sa: "Du kan jo tenke deg hvordan hesten så ut. Hesten tilhørte husmannen i Brenna, en plass som lå oppe i lia fra Øyungen, på stien opp til Tømte.

I fortegnelsen over innretninger ved Skar Krudtværk står det også at det går to broer over Skarselven. En gang som Gunnar hadde stått og sett på fløyten på broen hvor veien til Nordbråten går over elven hadde han opplevet noe rart. Han hadde stått og sett oppover elven mot broen fra Krudtværket. Plutselig, sier Gunnar, kommer det en tømmerstokk rett opp gjennom brodekke. Så begynte flere stokker å hekte seg fast, og så greide i boen å holde på tømmeret. Broen og tømmeret kom nedover elven mot broen der Gunnar sto. Han løp av broen som han antok også kom til å bli tatt av det som kom nedover elven. Men, fortalte Gunnar, rett ovenfor broen der jeg sto gjør elven en sving og det er en solid gråsteinsmur. Mot denne muren braste broen og tømmeret inn og ble slått delvis i stykker så skadene på broen der han hadde stått ble ikke så alvorlige. Som Gunnar sa: "Jeg tror du skal ha litt flaks for å få se noe slikt.

Skar Kruttverk.

Kruttfabrikken på Skar var opprinnelig et privat anlegg som siden 1854 hadde vært drevet av et intressentskap bestående av oberstløytnant Ingwald M. Smith, kasserer Jørgen H. Gjerdrum, kjøpmann O. Sølvfest Gjerdrum og gårdbruker Henrik Pay på Øvre Kirkeby. Staten forpaktet først anlegget og satte driften igang 24. april 1862, men kjøpte i 1863 anlegget for 8000 Spd. Navnet ble samtidig forandret til Skars Krudtværk. Anleggskapitalen var 12000 Spd. Med på kjøpet fulgte bygningene, 20 mål grunn og vannfall. Senere ble Skars areal hele 217 mål,

fordelt på 89 mål innmark og 128 mål utmark ved kjøp av deler av gården Skar og Halsset i 1874.

Når en skal skrive om Skars Krudtværk og sitter med pakker av brev og verkets kopibøker på Riksarkivet og etter å ha vært på Raufoss så er jo dette i utgangspunktet tørt stoff. Men når du begynner å leste gir det deg en beskrivelse av hvordan livet var på Skar på den tiden.

Kruttverket hadde siden 1863 en regelmessig driftstid i de første årene på 8 måneder og senere 6-7 måneder.

Den første bestyrer var stabskaptein Chr. S. Krebs Frølich, som ble meddelt fast ansettelse ved kongelig resolusjon av 19. desember 1863, i det bestyrerens årlige lønn samtidig ble fastsatt til 800 Spd. Foruten bestyreren var der i de første driftsår en formann og 11 arbeidere. Senere har en assistent og en fyrverker stadig vært knyttet til anlegget. Antall arbeidere har vekslet noe, fra 10 i 1862 til 15 i 1880, tilbake til 11 i 1885 og så 24 i 1890, deretter til 20 i 1885 og deretter til 11 i 1898 som var siste driftsåret.

Sersjant H. Nielsen ble ansatt som fyrverker fra 29. januar 1864. I april 1866 får kaptein Frølich ordre om tjeneste ved 1. artilleribataljons ekserserskole som forstander.

Premierløytnant Gløersen som året før hadde blitt Frølichs assistent, ble fungerende bestyrer under Frølichs fravær. Løytnant Gløersen kommer igjen til Skar i 1869 som midlertidig bestyrer, mens kaptein Frølich har permisjon. Fra januar 1871 blir Gløersen fast assistent på Skar Kruttverk og fra 16/4-1872 blir premierløytnant Hans August Gløersen utnevnt til Skars nye sjef. Det var kaptein Christian Samuel Krebs Frølich som kom til å stå for utbyggingen av Skar Kruttverk til militært formål. Han forlot Skar i 1872 da han ble sjef for 6. batteri.

Avlønning for Gløersen var 3200 kr. årlig hvis bestyreren var kaptein, og 2600 kr. hvis han var løytnant. Gløersen får også et personlig tillegg på 640 kr. som fra 1887 blir forhøyet til 800 kr. Det er i Gløersens tid at nye måter i fabrikasjon av krutt kommer i bruk og at virksomheten på Skar utvides til også andre militære gjøremål.

Den 1/1-1889 blir Skars siste direktør utnevnt. Det var Wilhelm Hansen Færden, født i Christiania 2. desember 1852, sønn av kaptein Anders Olsen Færden og Sofie Marthine Hansen. Gjennomgikk Nissen skole, Krigsskolen og Den militære Høyskole. Studerte realfag ved Universitetet 1880-1883.

Sekondløytnant 1872, premierløytnant 1876, kaptein og direktør for Statens Krudtverk på Skar i Maridalen 1889-1898. Oberstløytnant i 1900, oberst og chef for feltartilleriregiment nr. 1 1911-1917. Chef for feltartilleriets faste skyteskole 1913-1917. Statens representant i Metallsentralen 1918-1920. Konsulent ved Nitedals Krudtverk 1917-1927. Stortingssuppleant 1895-1897. Medlem av herredsstyret 1895-1914, derav i formannskapet 1895-1901. Ordfører 1897-1901. Medlem av skolestyret 1893-1901. Medlem av bygningslovkomiteen av 1898. Forlikrådet 1900-1903. Var etter sin fratreden som ordfører medlem av overligningskommisjonen. Færden døde i Kristiania 14. oktober 1923.

Når en går gjennom kopibøkene ser en det er regnskap som skal godkjennes, penger som skal anvises. Det er råvarer som skal kjøres frem til verket, det er leveringer av ferdige produkter til forskjellige militære avdelinger og til marinen. Vi møter problemene med forsendelser av kruttet, ansvaret for mennesker og omgivelsene. Det er laboratorieprøver og prøvesprengning av kruttet - reglement og instruksjoner skal følges. Andre militære gjøremål kommer også inn i bildet, produksjon av utstyr for artilleriet og andre avdelinger. Det er militære beordringer for

kruttverkets offiserer. Gjennom ordrer og befalinger møter vi også artilleriets høyeste sjefer. Det er også alle dem som gjennom tidene har hatt sitt daglige arbeide på Skar - i kruttmøllene, i stampe eller verksted. Andre igjen arbeider bare i kortere tid for å tjene sikkert noen hardt tengte skillinger.

I arkivet ligger en oppgave for årene 1862, 1863 og 1864 som viser produksjon og driftstid: 1862 ble det produsert 680 centner krutt. I drift fra 24/4-3/12 = 167 dager.

1863 "" 703 centner krutt I drift fra 5/5-11/12= 181 dager

1864 "" 730 centner krutt. I drift fra 7/5-2/11= 154 dager

(1 centner = 50 kg.)

Jeg tar også med produksjonstallene for året 1897:

a. Geværkrudt for 10,15 mm gevær	15950 Kg.
b. Kanonkrudt for 28 cm. haubits	5763 Kg
c. Krudt for løse karduser	69400 Kg.
d. Krudt for løse geværpatroner	6500 Kg.
e. Kanonkrudt for 30 cm.	8950 Kg.

I 1897 ble kaptein Anders Gulbrandsen Lunder, som hadde vært direktør Færdens assistent utnevnt til direktør for daværende Rødfos Patronfabrik, senere Raufoss Ammunisjonsfabrikk, og kom til å bygge denne ut til Oplands største industribedrift.

Kaptein Eistein Gabriel Wang overtok som bestyrer på Skar etter at Færden og Lunder sluttet. Under hans ledelse blir de siste kvanta med krutt produsert og anlegget deretter nedlagt og utstyret overført til Raufoss.

Grunnen til at Skar Kruttværk ble nedlagt var at man skulle slutte å fabrikere svartkrutt og gå over til å produsere røksvakt krutt. Basis for alt røksvakt krutt er en eller annen form av nitret cellulose. En annen grunn til flyttingen var den strategiske beliggenhet.

For at du skal få et bilde av hvilke bygninger som tilhørte Skar Krudtværk har jeg tatt med fotokopi av Sth.Med.No.10 fra 1898 c Skar Krudtværk.

Da Skar Krudtværk opphørte ble bygninger og område administrasjonsmessig overført fra artilleriet ved generalfelttøymesteren til Akershus Kommandantskap. Vedlikeholdet skulle utføres av Ingeniørvåpenet. Det store spørsmålet da Kruttverket ble nedlagt var hva man skulle bruke eiendommen og bygningene til. Det var først forhandlinger med kommunen, men det var så mange servitutter og heftelser på eiendommen at kommuner avslo og kjøpe. Det kan nevnes at på kruttmagasinet oppe i åsen, oppsatt i 1876, er det byggeforbud i en sirkel med radius 567 meter. Skar ble så utleid til Lindern pleiehjem for kr.900.-årlig leie med oppsigelsestid på 6 måneder. Men etter noen år fikk forsvaret i gjenn bruk for Skar og siden har det vært virksomhet her oppe. Men atter blinker den røde lampen for Skar. Etter hva jeg har hørt skal forsvarets virksomhet her oppe opphøre 31-12-1997. Det snakkes igjenn om pleiehjem ? Når splittflagget fires på Skar 31-12-1997 må man uvilkarlig tenke på hva virksomheten her oppe har betydd for bygda fra 1852 og frem til idag.

30.10 Ullspinneriet

Ullspinneriet ble anlagt på østsiden av Skarselven nedenfor Vaggsten bro i 1883. I 1890 hadde spinneriet 15 arbeidere med 4000 dagsverk.

I 1891 skiftes navnet til Christiania Uldspinneri A/S. I 1895 hadde spinneriet 19 arbeidere med

5400 dagsverk.

Spinneriet ble drevet med vannkraft. Dammen lå på oversiden av broen. I kanten av jordet på samme side som spinneriet lå det et hus som spinneriet eide. Her bodde ansatte og her var det også butikk.

Så overlater jeg ordet til et av bestyrer David Ferdinand Hougs barnebarn fru Ågot Løvdal Andersen som skriver følgende:

Ullspinneriet i Maridalen.

Min morfar ,David Ferdinand Houg, var bestyrer på Ullspinneriet.(Han var født i Hurdal)..Jeg vet ikke når han begynte i denne stillingen, men han hadde den inntil spinneriet ble lagt ned ca. 1905.

Grunnen til nedleggelsen var at vannet i vassdraget skulle bli drikkevann for Christiania.

Maskinene i spinneriet ble flyttet til Giving (nå Gjeving) i Dypvåg kommune, et lite sted på fastlandet rett inn for Lyngør, og bestefar ble bestyrer der. Noen av de ansatte fra Maridalen flyttet også med.

Det ble laget flotte, deilige ullstoffer på spinneriet i Maridalen. Jeg husker at mor snakket om at bestefar hadde en veldig flink "vevemester". Stoffene ble levert til forretninger i byen, bl. Annet til Dobloug. Hjemme hadde vi en kjørecape, også noen andre plagg, liggende i en svær kasse på loftet. Kassen var foret med et grått ullstoff hele veien og hadde hengslet lokk. Den var kommet fra spinneriet. Capen var sydd av et dobbeltvevet stoff derfra. Langhåret, blågrått på retten,- blått ,lys grått og en nydelig vinrød farge i ruter på vrangen.(Den ble omskapt til kåpe til meg under siste krig.

David Ferdinand Hougs familie.
Min mormor het Aagot født Næss.
De hadde seks barn:

Hjørdis f.1889 i Skedsmo,(Strømmen),Min mor
Erling f.1892 far til Agnes Houg som fremdeles bor i Maridalen.
Alvhild
Egil
Hermod
Anne-Katrine.

De eldste barna gikk på skolen i Maridalen.

De siste årene de bodde i Maridalen gikk min mor på middelskolen i Christiania. Da måtte hun bo hos mormor og morfar i byen. Mandag morgen og lørdag ettermiddag fulgte hun med hesteskyssen fra spinneriet når de leverte stoffer i byen. Det var eneste mulighet til å lomme frem og tilbake.

Da familien Houg flyttet til Gjeving, bodde de først på Bergøya, i sundet ut for spinneriet. Dengang var det ikke bru over til fastlandet. Min mor var da 16 år gammel og følte seg nærmest forvist og ulykkelig. Året etter fikk de heldigvis hus inne på fastlandet, og mor kom etterhvert til å trives riktig godt. Hun ble kjent med andre ungdommer, og i 1908 giftet hun seg med sønnen til læreren på stedet, Lars løvdal. Han var selv nyutdannet lærer. (Han ble altså min far.)

Mors bror Erling som var tre år yngre enn henne, fant seg fort til rette på Gjeving. Han elsket å være i båt, og det gikk ikke lang tid før han fikk jobben med å hente posten i Lyngør. Den kom med båt dit. Han ble jo selv skipskaptein.

Familien Houg flyttet etter noen år (6-8 år) til Lårdal i Telemark hvor bestefar ble bestyrer på spinneriet. Jeg har forstått det slik at alle spinneriene hørte inn under "Forenede Ullvarefabrikker".

Etter at David Houg hadde sluttet å arbeide, bodde mine besteforeldre noen år på Solhaug i Maridalen, hvor Agnes Houg bor i dag. Hennes far, Erling Houg hadde fått bygget huset, men hadde selv ikke bruk for det før senere, da han seilte ute som kaptein.

30.11 Maridalen skole

Litt om skolen i Maridalen.

Lærer Svendsen begynte som vikar for den ansatte læreren i 1813 eller 1814. Svendsen kom fra plassen Engelsrud under Brekke. Stillingen som lærer i Maridalen ble ikke lyst ledig før i 1818 og da ble Svendsen ansatt. Han var en dugelig lærer som ble lagt merke til og allerede i 1820 ble han ansatt ved almueskolen i Christiania og i 1828 ble han klokker ved Vår Frelsers Kirke, hvor han var til sin død i 1865.

Henrich Lilloe var omgangsskolelærer i Maridalen og på Nordmarken fra 21 de Marts 1821 til 1825. Senere finner vi han som bonde på Øgården i 1833,

Den neste læreren vi finner er Iver Olsen som kom til Maridalen i 1830 fra Biri hvor han ble født i 1804. Straks begynte han å streve med å få skoleordningen bedre i kretsen sin. Han ville ha faste lokaler og legge om rodene slik at barna skulle få flere skoledager.

Iver Olsen giftet seg med den rike kjøpmann Biermanns datter og fikk med henne mange penger. Han kjøpte Sandakerbakken og Sandaker mølle, senere også Østre Grefsen. På Grefsen finner vi Iver Olsens vei oppkalt etter ham, hvor jeg sitter og skriver historien om Maridalen. Iver Olsen tok avskjed som lærer i 1837. Etter Iver Olsen kom Aksel Hansen og han gikk av med pensjon 20-10-1859. Han var i Maridalen til 1845 og ble etterfulgt av Petersen.

Skolehuset i Maridalen var ferdig i 1857, litt før de andre skolene i Aker. På denne tid var Gundersen lærer her. Inntil 1846 hørte Nordmarka til kretsen. I skoleprotokollen står barna fra Kamphaug, Liggern, Gåslungen, Tømte, Øyungen og en enkelt også fra Sandungen. Nordmarka hadde sine 3 uker skole i feriene, men fra de bostedene som ikke mer enn 5 - 6 km. vei, lot man barna gå til Maridalen for at de skulle få skole som andre. Lærer Gundersen har anmerket at skolen for 1860 blev holdt i "Havkloen" fra 21. august til 5. september, hvor

nogle faa børn mødte til skole". Det var på denne tid 114 elever i Maridalen og 26 fra Nordmarka.

Lærer Gundersen forlot Maridalen i 1866. De følgende 15 år var det mange fast anatte lærere i Maridalen foruten noen midlertidige. Under ledigheten var det ikke alltid man fikk vikarer og så ble det ingen skole. I 1876 var læreren syk og skolen stanset opp til 2 måneder av gangen. Det var ikke noen god tid for skolen og forsømmelsene var stadig store, de holdt sig mellom 20 og 30 %. I 1881 ble T. H. Evje ansatt og ble der til 1902. Straks sank fraværet til omkring det halve. Lærer og kirkesanger Tallak Evje var bondegutt fra Sogndal, født på gården Evje i 1833. Han tok avskjed i 1902 og døde 4 år senere.

Sogneprest S. O. Fodnes i Grefsen skrev i mars 1939 følgende om Evje:

Evje var en meget god og human lærer og en stor barnevenn og kristen lærerpersonlighet, som hadde barns og foreldres ubetingede tillit og hengivenhet og utførte i mange år et særlig velsignelsesrikt arbeid for Maridalen. Hans kjæreste lesning var kirkehistorie, bibelfortolkning og oppbyggelig litteratur. Han deltok med liv og sjel i det kristelige foreningsarbeidet og i oppbyggelige møter som en varmhjertet forkynner med personlig overbevisning og rik erfaring. De syke hadde i ham en forståelsesfull venn og god sjelesørger. Det tør være et vakkert uttrykk for det han og hans trofaste hustru Dina født Elle arbeidet for i hjem, skole og kirke, at ved en av sønnenes bryllup forrettet en sønn som prest, en som organist, selv var han kirkesanger." Lærer Evje ble avløst av lærer Ludvig Indrebø. Sønnen Ragnvald Indrebø ble senere biskop. Etter Indrebø kom lærer Gerhard Wergeland som ble her til i 1917. I 1918 kom lærer Kristian Halsnes som var her til han gikk av med pensjon i 1953. Han var en mann som vil bli husket for sine mange jern i ilden.

Der som Maridalens skole nå står stod der ei stue. Kona som bodde der fisket med garn i puttene i Haugermosmyra. Det påstås at hun fikk ørret der. Muligens fisk som i gangstiden om høsten gikk opp fra Maridalsvannet.

30.12 Maridalen kapell

Maridalen Kapell.

I Aker Kommune 1837-1937 bind 3 står det følgende om Maridalen Kapell:

"Maridalen har siden midten av forrige århundre gjort flere forgjeves forsøk på å få reist en egen kirke eller kapell i Maridalen. Et andragende av 1851 om kirke kom ikke til behandling i herredsstyret da formannskapet fant at andragendet manglet tilstrekkelige opplysninger, ikke bare om selve kirkeprosjektet, men også om ordningen av geistlig betjening. I 1876 fremkom et nytt andragende, denne gang mere forberedt, om bevilgning til en murstenskirke med 344 sitteplasser, som var beregnet å koste 7000 Spd. (28000 kr.). Herav var tegnet 1540 Spd. (6160 kr.) i private bidrag. Foruten fra Nordmarken og Maridalen var kirkesøknningen forutsatt å ville skje fra Grefsen, Kjelsås og Brekke. Men herredsstyret fant at disse siste strøk vilde ha bekvemmere vei til Vestre Aker Kirke og at beboerne av Nordmarken vilde ha kortere vei til Sørkedalen kapell, og andragendet blev derfor ikke innvilget. Ti år senere i 1886, gjentok beboerne i Maridalen sitt andragende.

Baron Wedel Jarlsberg hadde da gitt tilsagn om at kontant bidrag av 4000 kroner og grunn til kirke og kirkegård, og der var dessuten på annet hold tegnet private bidrag på tilsammen 1000 kroner. Tegning til kapellet blev på formannskapets foranledning utarbeidet i flere alternativer av kommuneingeniør N. Bay og arkitekt G. Bull, men heller ikke denne gang førte andragende til noget resultat, vesentlig fordi den befolkning som vilde sogne til kapellet var

for fåtallig, tillike fordi der samtidig fra Maridalen blev stillet andre og mere tungtveiende krav, særlig til veiomlegninger.

Bedehuset

Det var imidlertid ved Sigrid Anne Skars testamentariske bestemmelser av 1879 stillet et beløp av 2400 kroner til rådighet til oppførelse av et bedehus i Maridalen, og en del interesserte gårdbrukere trådte på initiativ av gårdbruker H. Lilloe sammen 17 april 1887 for å velge en "byggningskomite for oppførelse av et bedehus for de midler som Sigrid Anne Skar i sin tid skjenket til et sådant."

Den valgte byggekomite, gårdbruker H. Lilloe, (Skar gård), O.N.Omberg (Øvre Vaggesten) og Chr.Lilloe (Ødegården), gikk straks igang med de forberedende arbeider og fremla allerede tre uker senere (8.mars 1887) på et møte på Skar, hvor komiteen sammen med testamentets eksekutør, ekspedisjonschef P. Brinch-Reichenwald, drøftet sakens videre fremme, et foreløbig utkast til et bedehus. Byggekomiteen opplyste her at den også hadde innhentet overslag lydende på 2950 kroner, for hvilket beløp bedehuset etter komiteens mening vilde bli i enhver henseende tilfredsstillende, og at den hadde fått tilbud om avståelse av tomt til bedehuset enten på gården Ødegården eller Haugermosen. Senere fremkom også tilbud om tomt på Skar. Byggekomiteen erklærte på dette møte at den forpliktet seg til å bygge bedehuset ferdig etter den opgitte plan, idet den måtte vilde skaffe tilveie de fornødne midler, hvis legatmidlene skulle vise seg utilstrekkelige.

Komiteen vedtok videre at testamenteksekutorene, ekspedisjonschef Birch-Reichenwald og bruksbestyrer Edv. Hansen, Bakke Mølle, skulde ha rett til å føre tilsyn med bygningens forsvarlige opførelse og at de "hvis byggekomiteen tross det anførte ikke fullførte husen, skulle være berettiget til å fullføre det etter planen for byggekomiteens regning og mot refusjon av denne." Samme dag holdtes et større møte på Maridalen Skole, hvor gårdbruker Harald Lilloe, Skar, Ole Kirkeby, (Øvre Kirkeby) og O. N. Omberg, (Øvre Vaggesten) blev valgt til styret for bedehuset. Dette styre vedtok sammen med testamenteksekutoren og byggekomiteens medlem gårdbruker Chr. Lilloe at bedehuset skulle oppføres og kalles "Sigrid Anne Skars Minde". Samtidig vedtok de grunnregler for bedehuset. På et møte av de etter grunnreglene § 1 stemmeberettigede blev det derefter besluttet at bedehuset skulde oppføres på den av gårdbruker Chr. Lilloe skjenkede tomt av Ødegården på ca.2 mål.

Men i et bedehus kunde imidlertid ikke alle kirkelige handlinger foregå og der innkom derfor av bedehusets styre i 1899 andragende om at bedehuset måtte bli bygget om således at det blev tjenlig som kapell og derefter innvidd til gudstjenestlig bruk.

Ved et bidrag av 4000 kroner fra Akers Sparebank blev der tilbygget kor med sakristi og opført tårn med klokke og herredsstyret bevilget (14.november 1899) 1400 kroner til alter, døpefont og annet kirkelig utstyr og besluttet samtidig å overta de med driften av kapellet forbundne utgifter og bemyndiget formannskapet til å avslutte kontrakt med bedehusets styre om leie av bedehuset til gudstjenestlig bruk. Ved kongelig resolusjon av 11.april 1900 blev bedehuset tillatt innvidd som kapell for inntil videre å benyttes til avholdelse av gudstjeneste og øvrige kirkelige på betingelse av:

1. At bedehuset forinnen innvielsen forsynes med den nødvendige kirkelige innredning.
2. At den del av bygningen som tjener til kor holdes betryggende avsperrret, når kapellet benyttes som bedehus eller forsamlingshus.
3. At denne benyttelse ikke hinder avholdelse av gudstjeneste og andre kirkelige forretninger.

Bedehuset blev innvidd som kapell av biskop Bang 1.mai 1900.

Kapellet har spilt en viktig rolle i bygda gjennom tidene.Hvem husker ikke basarene, juletrefestene og søndagsskolen .Kapellet var og er et samlende midtpunkt i bygda både i sorg og glede.

For meg står begravelsen til bygdens meget avholdte doktor Sigrød Husebye Brodin den 30.desember 1985 som noe jeg ikke kommer til å glemme. Så mange mennesker har det vel aldri vært samlet i kapellet. Det var alle som bodde der da og alle som hadde flyttet fra Maridalen som ville ta farvel med et stort menneske med hjerte for alle. Nordmarkinger ga henne navnet "Nordmarkas Engel". Gårdbruker Ivar Bakke på Skjerven uttrykte det slik:" Dette er vel første og siste gang i historien alle fra Maridalen er samlet ".

30.13 Posten i Maridalen.

Når man driver på med historieskriving dukker også spørsmålet opp ,hvordan kom posten opp til Maridalen. I folketellingslistene for Maridalen for 1832 står det under Kasa gård følgende: Løbeno.620 Martine Abrahamsdt. Alder 51 år. Enke .Næringsvei: Maridalens private Post eller brevdrager.

Gården Kasa var på den tid husmannsplass under Houger gaard som var eid av Grev Herman Wedel Jarlsberg som da var postbonde i Maridalen med ansvar for at folk fikk sin post. Senere da skolen ble bygget i 1875 ble det læreren som ble ansvarlig for postutdelingen.

Postmuseet opplyser at følgende har vært poståpnere/styrere i Maridalen:

Kirkesanger og lærer Ludvig Indrebø 1.4.1908.

Dagny Hoel kst.1.11.1909.

Lærer Gerhard Wergeland 1.11.1910.

Betzy Thronsen midlt.1.11.1917.

Frk. Caroline Brynhildsen 15.1.1918.(Født 1847)

Lærer Kristian Halsnes 1.9.1918 - 20-6-1953.

Maridalen skole i Aker herred, Akershus Amt under Kristiania postktr. ble opprettet 1.5.1904 (i ruten Kjelsås - Sand).Ble lagt ned 1.4.1908 ved opprettelse av poståpneri med navn Maridalen. Maridalen 0809 Oslo ble lagt ned 1.1.1997.

30.14Øvrige gårder og plasser i Maridalen.

Hittil har du lest om gårder og plasser som var tilknyttet Kirkeby Stangjerns Hammer, men det er jo mange flere. Under historien om Stangjerns Hammeren har jeg skrevet om Næss Tegleværk. Under dette avsnittet skal jeg også ta med plassene i Nes-kroken hvor arbeiderene på tegleværket bodde.

30.15 Ødegaarden

L.nr.77 Matr.nr.62 Ødegaarden (tidl. benevnt Tømte).I dag blir navnet Øgården brukt.

1832.Beboere:

Niels Christensen	44 år
Siri Olsdt.	47 år
Ole Christian Nielsen	12 år
Malline Nielsen	8 1/2 år
Andreas Nielsen	6 1/2 år

Anne Christine Nielsen	2 1/2 år
Kirsti Johsdt.	75 år
Anne Knudsdt,	30 år
Anne Carine	7 år
Christopher	5 1/2 år
Tharal Torgersen	gårdsgutt 45 år
Gulbrand	7 år
Hans Jacob	3 år.
1840.Beboere:	
Henrik Olsen Lilloe	født 14/5 1801 død 14/1-1870
Gunhild Marie Johannesdatter Sogn	født 7/12-1816 død 24/12-1848
Johann Oliver	født 10/12-1836 død 19/2-1901
Johanne Danielsen	Tj, for klæder 17 år
Christian Pedersen	11 år
Karen Eriksen	Tj, pige 23 år
Berthe Marie Johannesdt.	15 år

Den eneste omgangsskolelærer man finner fra de gamle Akerslekten er Henrik Lilloe i N.Vestbygden fra begynnelsen av 1820 årene til 1835. Han var født på Lille Oue (Lilloe) 1801, men slekten har bodd i Aker minst 300 år. Før slekten kjøpte Lille Oue, hadde den Kalbakken i Østre Aker. Herfra fortelles at da Carl XII drog mot Christiania, gikk hans soldater innom gårdene og forsynte seg med mat. Så også på Kalbakken. De forlangte nøkkelen til stabburet, men kona sa: "Nøkkelen får du ikke, men jeg skal låse opp for deg. I det sammenhøvet låste opp, smatt hun selv inn og smelte døren igjen. Tre, fire bajonetter fulgte henne hakk i hæl og ble sittende fast i døren. Merkene etter disse kunne man se så lenge stabburet sto. Dette var Lilloeslektens stammor. Henrik hadde mange søsken, den eldste het Ola-Petter og han lever på folkemunne i Grefsentraktene den dag i dag. Han var bygdeorginal, gikk klædd i skinn sommer som vinter og moret seg godt når han ble tatt for å være en fattig stakkar. Det var han ikke. Han forsto seg godt på forretninger og ble en rik mann. Henrik kjøpte først Haugerud gård som lå i kretsens hans. Men i 1833 byttet han den om med Ødegården (Øgården) i Maridalen. Slekten har fulgte Aker-skolene. Først var sønnen Harald Lilloe på Skar med i skolestyret, så fru Lilloe på Øgården og deretter hennes sønn. Det må også nevnes at Henrik Lilloe hadde et bibliotek med flere bøker. Mange av disse er tatt vare på av etterslekten.

Jeg vil nevne at den hovedbygningen som står på Øgården i dag ble satt opp her i 1926. De fleste av oss har vært i Holmenkollen. Mellom Besserudtjernet og Holmenkollen Kapell ligger Peisestua. Før lå den ved Besserudtjernet. I tillegg til peisestua var det en bygning som var stall. Stallen hadde 6 rom med plass til 20 hester. Ovenpå var det 2 rom til kuskene. Stallen ble revet i 1926, og materialer fra den ble brukt til nytt våningshus på Øgården.

1863:Fra artikkelen:

Eier: Henrik Lilloe

Jordvei:

100 mål middels god Leermuld på Leergrund

50 mål middels god Leermuld på Granitgrund

25 mål Bakker og myr som oversvømmes

---

175 mål

I tillegg kommer:

80 mål Havn som kan dyrkes op let, samt skov tilsammen 120 mål a 1 1/2 Spd.=180 Spd.

Fiskeri a 5 Spd,= 100 Spd.

Avling - besetning:

Udsæd		Avling	Besetning
Hvede	1/2 Tønne	3 Tønner	3 Hester
Rug	1/2 Tønne	3-Tønner	8-10 Storfe
Byg	1 1/2 Tønne	8-10 Tønner	2 Ungfe
Havre	8-9 Tønner	30-40 Tønner	6 Faar
Potet	6-7 Tønner	30-40 Tønner	2 Svin
Hø		90 Skp.	

1865:Beboere:

Henrik Lilloe	Husfader, gårdbruger, selveier, enkeman	66 år Aker
Axel Lilloe	Hans sønn lider av ulegelig sykdom, ugift	20 år Aker
Christian Lilloe	Hans sønn hjelper til med gårdsbruget, ugift	18 år Aker
Carl Johan Andreasen	Legdelem	12 år Aker
Johannes Larsen	Tjenestekarl	32 år Nitedalen
Berthe Marie Johannesd.	Tjenestepige	40 år Land
Anne M. Torstensdt.	Tjenestepige	31 år Nitedalen
Karine Johnsd.,	Tjenestepige	21 år Aker

1891:Beboere:

Christian Lilloe	Gårdbruger	født	1848
Jacobine	Kone	født	1850
Einar	sønn	født	1878
Birger	sønn	født	1881
Trygve	sønn	født	1884
Axel	sønn	født	1890
Fredrikke	datter	født	1890
Sørine Jensdt	Tj. pige	født	1876
Berthe Vinger		født	1826
Jørgen Andersen		født	1810
Bertrand Jensen		født	1852

I 1908 kjøper Kristiania Kommune gården og eieren blir forpakter.

1917:Beboere:

Einar Lilloe	Forpakter	enkemann	13-7-1879 V. Aker
Anna Eriksen	Husholderske	ugift	4-10-1889 Grue
Andrea Martinsen	Budeie	ugift	2-6-1875 Bærum
Einar Johansen	gårdsgutt	ugift	10-3-1902 V. Aker

Solbakken, plass under Ødegården:

1865:Beboere:

Erik Gulbrandsen	husfader, husmand med jord	gift	34 år Hadeland
Dorthe Larsdt.	hans kone	gift	30 år Aker
Anne Marie Eriksdt.	deres barn	ugift	8 år Aker
Laura Eriksdt.	deres barn	ugift	4 år Aker

1917:Beboere:

Jacobine Lilloe	Husmor , kom til Kristiania 1872	enke	16-12-1850 Frogn
Birger Lilloe	sønn	ugift	30-12-1881 Maridalen
Trygve Lilloe	chauffør	ugift	28-8-1884 Maridalen

30.16 Taraldrud

Taraldrud eller "Tørthøl" som lå i delet mellom Øgården og Kasa nord i Øgårdshagen. En veivokter i Maridalen, Olaf Hagen, som var fra Lørenskogen fortalte at mannen som het Tarald syntes " Tørthøl" var for simpelt navn på plassen, som han bodde på. Han fikk derfor tak i en kagge brennevin og ville døpe plassen om til Taraldrud. Imidlertid ble gjestene fulle som rimelig var. Og da skulle Tarald ha sagt:" Ja nu er kaggen tom og tappen tørr, så nu kan plassen hete " Tørthøl" som før".

Tarald Tørthøl flyttet senere til Taraldrud,g.nr.50,bnr.2,en skogsplass opp og øst for Store Åklungen. Plassen ble utskilt av Vestre Sogn 5/10-1880.Plassen var på 175 mål innmark.

Det som er skrevet ovenfor om Ødegaarden er hva jeg har hørt fortalt og fra Aker Kommunes historie 1837-1937.

På grunnlag av arkiver og notater fra Henrik Lilloes tid på Ødegaarden og frem til 9/1-1968 har datter av Christian Andreas Lilloe d. y. født 10/2-1916 og død 12/10-1968 og kone Bjørg Marie Sandberg født 9/2-1916 Ragnhild Lilloe født 15-4-1947 gift med bonde Sveinung Nestegaard,Hol i Hallingdal skrevet historien om:

30.17 Tømte/Øgården

Lilloeslekten på Tømte/Øgården.

"Med min tippoldefar Henrich Olsen Lilloe født 14/6-1801 død 14/1-1870,begravet 21/1 på Gamle Aker kirkegård, kom Lilloeslekten til Maridalen. Henrich var sønn av Ole Olsen Lilloe og Inger Marie Bruun på gården Lilloe. Han ble født på Lilloe, men slekten hadde bodd i Aker i minst 300 År. Før de kjøpte Lilloe i 1788 ,hadde de Kalbakken gård i Østre Aker. Henrich var den syvende i en søskenflokk på tretten. Flere av hans søsken hadde gode gårder i Aker.De satt med Grefsen. Sandaker og halve Storo. Fra begynnelsen av 1820 årene og utover til midten av 1830 årene var Henrich omgangsskolelærer i Vestre Aker.Noe senere satt han i både herredsstyre og skolestyret.Blant papirene etter ham er oppsigelsen han sendte da han søkte avskjed fra posten som omgangsskolelærer:

Velærværdige Hr.Pastor Jacobsen.

Undertegnede der siden 26 de Martz 1821 haver været Omgangsskolelærer først i Maridalens og siden i nordre Agerbygdens Distrikt, ønsker nu at erholde afskeed fra denne min Post,hvorfor jeg beder at denne min ærbødigste Erklæring af mine Dyrebare foresatte som Opsigelse maate blive betragtet.

Lilloe den 27de Januar 1833
Ærbødigst H.Lilloe

Det ser ut til at Henrik var omgangsskolelærer i Maridalen fra 1821 til 1825. Hans omgangslister for Nordre Akerbygdene Distrikt er bevart hos Ragnhild Lilloe Nestegaard, 3576 Hol og dekker tidsrommet fra og med 1825 og frem til oppsigelsen i 1833.

I 1828 kjøpte Henrik gården Haugerud og har selv skrevet følgende om dette kjøpet:

Aar 1828 den 14 november kjøpte jeg gaarden Haugerud paa Christiania efter min uforglemmelige ven Halvor Torgersen Riis for den summen 1250 norske Spesidaler, Det anmerkes det var femte aution der blev holdt over gaarden o. s. v.

Henrik ble ikke lenge på Haugerud. I 1833 omtrent samtidig som han sa opp posten som omgangsskolelærer, kjøpte han gården Tømte i Maridalen. Det sies at dette var ev byttehandel som ble foretatt fordi Maridalen hadde bedre jaktmuligheter. Som sine forfedre i mange generasjoner, var også Henrich en ivrig og meget dyktig jæger.

Han fikk skjøte på Tømte 3 juli 1833, men overtagelsen hadde skjedd tidligere. I papirene etter ham kan vi se at han stod som eier av gården i februar 1833, da han inngikk en handel med Niels Christensen Bakke.

Jeg undertegnede Niels Christensen Bakke med min kones og medarvingers villie tilstaaer herved at have solgt ligesom jeg herved sælger og afhender mine paa gaarden Tømte i Maridalen staaende huuser, nemlig en stue med kjøkken, en kjuke, en liden Stald og et forhuuse, til eieren af gaarden Tømte for den summen 65 Spdlr skriver femogtredstidstyve norske spesidaler saa at nevnte huuse fra nu er og skal blive hans sande eiendom, til disposition i enhver henseende hvorfor tillige bemerkes at jeg bliver hans hjemmelsmand efter loven. I mangel af stemplet papier kan dette tillegges: Dette til beskyddelse under min hjemmel og tvende vitterlighedsvidner.

Tømte den 4de februar 1833.
(Dette må vedrøre Solbakken)

Av regnskapene fra 1830 årene, kan vi se at Henrich hadde inntekter fra salg av melk, høy, korn, halm og poteter. Han tok også imot slaktedyr og livdyr til havning. I 1836 solgte han blant annet til Peder Kirkebye:

2 Skippund Voldhøe a 3 Spdlr
2 Skippund Themotehøe a 3 Spdlr og 3 ort.

Den 10/11-1835 giftet Henrich seg med Gundhild Marie Johannesdatter Sogn, født 7/12-1816, død 24/12-1848, begravet 3/1-1849 på Gamle Aker kirkegård. Hun var datter av Sophie Hansdatter Asper og Johannes Jensen Sogn på Nordre Taasen gård. Henrich og Gunhild fikk 5 barn:

1, Johann Oliver Lilloe født 10/12-1836, død 19/2-1901. Han var baker i Christiania og giftet seg med Blanca Julie Jonette Holm, født 21/5-1847. Hun var søster til Jacobine Fredrikke som senere giftet seg med Christian Andreas Lilloe.

2. Marie Elisabeth Sophie Lilloe, død 14/7-1859, begravet på gamle Aker Kirkegaard 21/7. Vi vet ikke sikkert når hun ble født. I slektsboken står det at hun døde 20 år gammel. Der som det er korrekt, ble hun født i 1839.

3. Harald Gustav Fridtjof Lilloe, født 13/11-1841 ,død 12/9-1906.Han var garver og giftet seg 21/8-1868 med Marie Olsen Skar, født 9/8-1843,død 12/3-1883.Gjennom konen ble Harald eier av gården Skar i Maridalen,

4. Axel Julius Lilloe, født 15/6 1845,døpt i Gamle Aker kirke 20/7,waccineret af Axel Hansen 11/10 s. å. død 18/10-1869,begravet ved siden av sin mor og søster på gamle Aker kirkegård. (I folketellingslisten for 1865 står det anført at han lider ulegelig sykdom).

5. Christian Andreas Lilloe født 1848.

Skjebnen var hard mot Henrich etter at han kom til Tømte. Etter 13 års ekteskap ble han enkemann. Hans kone døde julaften 1848 og han satt igjen med 5 barn på henholdsvis 5 mndr.,3 år,7 år, 9 år, og 12 år.Da konen ble syk måtte han skaffe seg hjelp, og i en av sine bøker har han skrevet:

Berthe Marie Winger kom til meg som husholderske den 18 de September 1848.

Berthes far hadde tapt gård og grunn og hun måtte finne seg arbeid. Da hun kom til Henrich på Tømte hadde hun kun en eneste eiendel med seg. Det var et nydelig utskåret løvekrus i masurbjork. Dette kruset ,datert 1769,har siden fulgt familien og er fremdeles i vårt eie. Berthe styrte på Tømte med fast og myndig hånd. Det er fortalt om henne at når hun syntes arbeidsfolkene satt for lenge ved middagsbordet, sa hun:" Ja, ja karer, sitter dere lengre nå kan dere like godt få eftasverd med det samme".

Fra regnskapsbøkene etter Henrich tar jeg med et spredt utvalg av utbetalingene til Berthe:

Spdlr.OrtSkilling	
Til spindekonen i Tomasrud	1 2
En dag hun gikk til byen for at kjøbe tøy	2
Til sommerhatt	1
Til et Bismerpund Faarekjøtt	3 16
En dag hun gik til Iglekønen	1
Til et Tørklæde i Taraldsrud	1 14
Til Berthe Hauger	1 1
Til Sysager	1
Til Marie Moeløkken	1
Til Lotterimannen	2 5
Til Magnusen for et Forklædetøi	1
Til sin broders begravelse	5
Tilbrede for 8 Alen Verken	1
Til Goslungen for Ost	2 2
Til ars Brændingen for Støvle	1 8
Til Thore Kræmmer	1 3
Til Øiepiggen i Myrer	1
Til Præsang til Næss	3
Til Kopping	4
Til Lars Snedker for kisten	2
Til Dorthea for Strømpebinding (striking)	16

Til Uldgarn		16
Til Nummedølen	1	1
Til sin Fader	1	
Til Carl Brua	1	
Til vasketøi til Hans	3	
Til Anne Sypige	1	
Til 6 Alen Snorer	6	
Til sin Moder til husleie	3	
Til sin søster Ingeborg til husleie	2	
Til Byen for småguttene	2	12

Mange var i arbeid hos Henrik på Tømte gjennom årene. Her kan nevnes blant andre "Martin Trædskemand", "Eriich Snedker", "Anders Jensen Smed", "arbeidsmand Martin i Melbye", "huusmand Anders Jensen" samt en rekke "tjenestepiger" og "tjenestedrenge". Tjenestedrengen Mads kan vi i regnskapsbøkene følge fra 1833 og frem til Henriks død i 1870.

	Spdlr.	Ort	Skilling
Mai 1833 Huusmanden Anders Jensen			
Kontant		2 4	12
Arbeidt 1 3/4 dag a 20 skilling	1	11	
Teljet 12 3/4 tylvt Baghuun a 20 skilling	34		
do 4	" kantet	1	8
Hugget 2 1/2 hundre Stør	2		
Kasted ud en del Gjødse	1		
2 kastedage a 10 skilling		20	
Konen 2 kastedage a 8 skilling		16	
Spundet 1 Mark Liin		10	
Skyldig		3	15
		Sum	2 4 12
Manden 16 3/4 dag a 10 skilling	1	123	
Konen 16 dager a 8 skilling	10	8	
		Sum	2 2 7
Skyldig		3	15
1 fjerdinskar Bygmel		12	
Kontant		2	
1 Tønde poteter	1		
Til gode		1	4
		Sum	2 2 7

1833 Mads Engebretsen tjenestedreng mod aarlig løn 8 Spdlr og fulde klæder

	Spdlr.	Ort	Skilling
1/2 Rul tobak			3
til hæljern			5
til byen for melkekonen	2		
til knapper			9
til opfostringsbidrag og lensmand	7		
til organistpenger for 1838		4	

Tjenestepige Randine Andreasdatter mod aarlig løn 8 Spdlr og 2 par Støvle - kom i tjeneste i 1837			
	Spdlr.	Ort	Skilling
til en Kam		12	
til en sort kjole	2		
til sokkebaand		12	
til Mads for at have malet en Kiste	1 14		
til Sæbe af Ole Putten	3		
til Dansken paa Hammeren	12		
for et Forklæde af Gunhild	1 12		
kontant til sko	2	12	
til fattigskatt for 3 1/2 aar	13		

Tjenestedreng Peder Nielsen mod aarlig løn 7 Spdlr og kleder - kom i tjeneste vaaren 1852.			
	Spdlr.	Ort	Skilling
til et Skind	1	16	
til Buksesæle	1		
til 2 den Markedsdag	2 12		
til Huusmanden for 4 1/2 Dag	2 6		
til et par støvle halvsaalet	1		
til Offer for 1852 og 1853			
til en kjøbt kiste	2 20		
til Gudbrand Smed	2 12		
til Buxer	1 2	12	

Tjenestepige Petra Pedersdatter kom i min tjeneste vaaren 1867, mod aarlig løn 12 Spdlr og 2 par Støvle Spdlr. rt Skilling			
	Spdlr.	Ort	Skilling
For spinning i Kallerud		1	
til Carl Skomager for nye Støvle	1 2		
til kager af Jomfru Abigalsen		2 2	
til Komedien i Sæteren			12
til Carl Turterbekken		1	
til dansen i Snippen			16
til brød til sine søskend		1	
til Bal i Nydalen		3 18	
til Hans Turterstuen	2		
til øyesager			1

Johannes Larsen fra Nitedalen kom paa ny i arbeid efter endt exersis den 10 de October 1859			
	Spdlr.	Ort	Skilling
til 2 Fl. Aquawit og 1/2 Rul Tobak	2	10	
Til skyttelaget paa Mosen	3		
Til Blixruuds afskjed	1		
Til 3 Alen uldvæv		3 18	
Til 1 Fl. Brændevin		20	
Til Autionen i Kallerud	1		
Til Fattig og Skoleskat		1 7	
Til dansen i Blaasaas	1		

Henrich mistet to av sine barn i ung alder. Axel Julius og Marie Elisabeth Sophie døde henholdsvis 24 og 20 år gamle. Om Axel Julius sin begravelse har Henrich skrevet følgende:

Aar 1869 den 18 de October kl.4 eftermiddag døde Axel og blev begravet fra Kapellet paa vor Frelzers Gravlund Tirsdagen den 26 s. M. paa Gamle Aker Kirkegaard. Til at dække utgiftene ved hans begravelsen blev uttaget af hans sparebankbog den summen 30 Spdlr. Hvilke bleve forbrugte saaledes:

Spdlr.Ort Skilling		
Til Grav, ringning, skolen, liigvoge samt leien af Kapeldet	8	17
For Liigkisten	8	
Predsterne	5	
Til Liigpynt	3	
Til en tarvelig Bevertning til folkene paa Øgaarden Begravelsesdagen	3	23
Til Doktor og Aphotek samt Avertissement	2	18

For å kunne gi et mer nyansert bilde av min tippoldefar Henrik, vil jeg ta med noe min farfar Einar Lilloe har skrevet ned om ham:

Bestefar hadde stor lyst til å lese og lærte seg selv kunnskaper så han blev skolemester på omgang, han var 8 dage på skillet Østre, Vestre Aker, Maridalen og Nordmarken. Han underviste også privat på gården Lilloe, dette har jeg fra Janna Skar som gikk fra Skar til Lilloe og tog undervisning.

Bestefar var dessuten en helt ut friluftsmann, en ivrig jeger og fisker, en utholdende og på de tider fremragende skiløper. Han hadde en lang og en kort ski klett med renskinn og viubånd.

Han var fiolinist og medlem av strykekvartett sammen med senere biskop Grimelund, og var på alle store selskap i Aker og spilte til dans. Dansen var for det meste Figaro og Feier foruten Pois og Reinlender.

Hans violin er fra 1717, en ekte Klingengental. Jeg har klunka lidt på den i dag.

I 1828 begynte bestefar og se seg om etter egen gård og 13 november 1828 fikk han garantibevis av sin far Ole Lilloe hvis han blev høistbydende på gården Haugerud ved Sognsvandet. Han kjøpte Haugerud og overtog den 1829, solgte den igjen 1833 og kjøpte så Tømte i Maridalen (nu Øgaarden) og fikk kongelig skjøte 3 juli 1833. Han giftet seg i 1835 med Gunhild Marie Johannesdatter Sogn, tvillingsøster til Jens Taasen. Hun døde 1848. I 1849, 11. januar har han fått tilladelse til å sitte i uskiftet bo. Han forble ugift til sin død. Den gang bestefar kom til Maridalen var det nok rene Eldorado med vilt. Bjørn, Ulv og Rev. Første vinteren 1833 tog han 29 rev i saks. Vinteren 1834 var en stor snøvinter og ulven blev nærgående. Da tog han 7 ulver rett ned for haven her. Han var en ivrig Harejeger sammen med sin bror Ola Petter på Grefsen, og det var nok mange Harepuser som måtte vandre med de kara hjem, og da var nok den blå lerka brukt. Den blå lerka er fremdeles i bruk og blir holdt høyt i ære.

Bestefar har anlagt og plantet haven her, han var gartner og høstet masse skryt. For dette sitt arbeide har han fått medalje hvorpå står :Carl Johan 14 ,Søndande skørdar mødornas løn.

Henrich var mangfoldig i sitt virke. Som gartner anla han hage på Tømte. De vakre, mektige trærne som omkranset hagen i min barndom ,ble ganske sikkert plantet av ham. Hagemedaljen og hans oppskrift på podevoks, er for oss i dag håndfaste minner fra dette hans virkefelt.

Maade hvorpaa man tillaver Podevox:

2 Skaalpund	Guul Harpix
1 "	Bievox
1/2 "	Faaretalg
1/2 "	Terpentin af den tykke

Dette kommer tilsammen i en Gryde og giver blot tid til at smelte, dog haves ikke Terpentina i førend man har taget Gryden af Ilden, og da er det fortrinligt om man vil have i Gryden 1/4 Pot med Bomolie. Derpaa staar alt i koldt vand, og øieblikkelig hældes i Bomolie.

Etter læreren og musikeren Henrich sitter vi igjen med hans bøker, noter, fiolin og salmodikon. Boksamlingen består av 60 bøker, hvorav flere på tysk. Mange av dem har pedagogisk innhold og noen er håndskrevne. Jeg nevner her et utvalg av bøkene:Cramer: Psalmer mit Abhandlung, Melancton: Hovedartikkel i den Christne Relegion, Aritmetica Aurea og Aritmetica Tyronia (begge håndskrevne),Ove Guldberg: Verdens Historie, Winding Brorson: Epitome Geographiæ Antiquæ, Systema Methaphysicum, Reimanni : Atheismi et Atheorvm,Thurach: Moralske Tanker over døden,Reuchs: Den aandelige Aarvaagenhed i sin sande beskaffenhed og høie Fornødenhed Campe: Revisions- værk det hele Skole og Oppdragelsesvæsen, Niels Treschow: Kundskab om Mennesket eller Anthropologie til brug for de lærde skoler, Hofmanns samlinger av Foundationer, O. Malling: Store og gode Handlinge af Danske ,Norske og Holstenere, Læsebog for børn og den tilhørende Ungdom, E. Viborg: Veiledning til Svinets Behandling som husdyr.

De 5 håndskrevne notebøkene inneholder notelære, salmer og musikk til dans. Dansene er Pols Reilender, Hopsa Vals,Feier,Minevitto, March, Monach, Co og Enghs. Det er nok mange i det gamle Aker som har svingt seg i dansen etter denne musikken.

Henriks største interesse var jakt, fiske og frituftsliv. Som minner fra denne siden av ham ,har vi børsa, samt mange ulike oppskrifter på revesalve.

Ole Hammerstads Rescept paa Revesalve:

1.	Kamfær for	12 Ort
2,	Violrød for	12 Ort
3.	Finiogrækum for	12 Ort
4.	Valdrian for	12 Ort
5.	Alefranke ubestemt hvor meget	
6.	1 Rødløg stor som en maadelig Walnød	

Til disse dele tages omtrent en thekop af usaltet Smør eller Gaaseister, som kommer i Panden eller Potten, smeltes og gjøres varmt over en sagte Glødeild. Nu tages af No.3 omtrent en

thesked fuld, af No 2 tages 2 theskeer fulde, af No 4 tages 3 theskeer fulde, haves i Potten og kommer der til at koge, men sagte. Naar den har kogt lidt, saa tages omtrent 3 theskeer fulde af den afskrælede Bark No 5 og lige saa meget af rødløgen No 6, haves i Potten og koges omtrent et knapt Quarter, men sagte. Lidt før Potten tages af Ilden, kommer saa meget Kamfær i Potten som en stor Hvidert og røres vel om. Hele kogningen røres en Gang imellom og koges under laag. Naar Potten er tagen af Ilden, saa holdes noget af til Brug for Saxe som dekkes med Blære og tilbindes. Tag nu efter saa stort stykke Kamfær og har i Potten i den tilbageblevne Salve. Gjør fiirkantede stykker af fiin Kage, ikke over en Tomme i fiirkant, legges disse i Potten saa mange som der er salve til, koge disse Biter saalænge som der er noget Fedt igjen i Potten. Disse Biter gjemmes i et rent Papier til anden Brug som løse Biter. Til de Bite som skal sættes i Saxen tages lidt Salve paa en Knivsod og smøres paa Biten og holder den over Gloilden. Tag saa Kamfer som en liden Gryn og stik ind i Biten og sæt den i Saxen. Videre har han mundtlig sagt mig: At han til Beteend undertiden kommer en Draabe Anisolie i Panden, saa og lidt Honning, dog finder han den første Maade overhodet at være den bedste.

Jakt og fiske ga inntekter ved siden av gårdsdriften. Det ble ført regnskap for trostefangst skovfangst, snarefangst, fuglefangst og fiske for ulike år og sønnene gården var ikke så gamle før de figurerte med egne, små regnskap i bøkene.

At de hadde den samme interessen som faren kommer tydelig frem i et brev den 11 år gamle Christian Andreas skrev til sin bror Harald 4 Desember 1859:

Kjære Broder !

Jeg er i dag i et slet hommør. Mas var hos snarene og kom hjem med den besked at Mekkelsen havde stjålet en aarhane fra aas. Jeg vil da haabe at han inden jul skal faa betale spildet ti fader har to Saxe ude. Axel haver lagt syg i over otte dage og er endnu ikke bra igjen. Jeg er saa meget forkjøled men gaar dog ope ti jeg maa staa faar Bus og Bas enten jeg er frisk eller syg. Naa er det is over hele vandet. Jeg trode du havde kommet jem i dag skjønt skjøteisen er det forbi med. Her er falt en del sne i dag og ellers i morgen reiser Mas til Kjelsaas og skal sikkert blive der i otte dager.

Hver hilset fra oss alle
din Broder Christian Lilloe.

Her er noen av Christian Andreas sine regnskap for fuglefangst og fiske:

Trostefangst Aaret 1869:

November

216 Styk Trost a 2 skilling pr.styk	3 Spdlr.3 Ort	0 skilling
5 Styk Sidensvanser		6 skilling
Sum	3 Spdlr.3 Ort	6 Skilling

Skovfangsten for Aaret 1868

Styk.	Spdlr.Ort	Spdlr. Skilling	Røvet 1868 Ort	Skilling	Styk
1 tiur		3	1 tiur		4
1 røi		2 12	2 røier		1 1

10 Aarfugle	3	1	12	3 Rugder	2	2
7 Rugder	4	10	3 Jerper	2	10	
1 Jerpe	18		4 Aarfugle	1		
7 Troster	14		2 Ryper	1	12	
SUM	5 Spdlr.	2 Ort	18 Skilling	SUM	4 Spdlr.	2 Ort 0
Skilling						

Fiskefangst Aaret 1869:

Mai			Tylvt	Spdlr.	Ort	Skilling
20	Solgt	9 3/4	Røie a 7 Skilling			220
20	Solgt	7	Røie a 4 1/2 Skilling			112
22	Solgt	13	Abor a 2 1/2 Skilling			19
24	Solgt	9	a 2 Skilling			18
26	Solgt	Murt, Abor og Røie		2	1	16

Alle Henrichs forfedre så langt tilbake vi kjenner dem, var ivrige og dyktige Jegere. Denne interessen har gått i arv også til hans etterkommere. Både min oldefar, min bestefar og min far har ført tradisjonen videre.

I Henrichs tid ble gårdsnavnet Tømte brukt konsekvent i alle papirer og dokumenter.

Min oldefar, Christian Andreas Lilloe, født 22/7-1848, død 14/7-1913, overtok gården etter sin far ved kjøpekontrakt 13/7-1870 og kjøpte 16/12 s.å. . I hans tid ble både Tømte, Ødegaarden og Øgaarden brukt som gårdsnavn. Christian Andreas hadde ansvaret for mye av gårdsdriften de siste årene faren levde, og har i denne perioden ført ulike regnskap. Jeg finner det interessant å ta med noe av dette:

Kornavlingen for aaret 1866:

Hveden	6 Tønder	2 Skp.
Rug	5 Tønder	7 Skp.
Bygget	34 Tønder	6 Skp.
Havre	33 Tønder	3 Skp.

Havre solgt Aaret 1867:

Nov. 12 Tønder	3 Skepper	27 Spdlr.	3 ort	8 Skilling
Dec. 6 Tønder	4 Skepper	14 Spdlr.	3 ort	16 Skilling

Mælke Intæchter Aaret 1870:

Jan	Mælk	13 Spdlr.	2 ort	23 Skilling
Jan	1 Hud solgt til Onsager	2 Spdlr.	3 ort	11 Skilling
Jan	1 Hest solgt		16 Spdlr.	0 0
SUM		32 Spdlr.	1 ort	10 Skilling

Poteter udsat Aaret 1869:

Mai	Udsat den lille Ageren ved rognen	2 Skp.	
Mai	Udsat Agereen ved Grina	1 Tønd.	7 Skp.
Juni	Udsat Ageren ved Lae	1 Tønd.	4 Skp.

Juni Udsat i Bjørkelund

1 Tønd.

Sum 4 Tønd. 5 Skp.

Potethøstingen Aaret 1869:

Den lille Ageren ved Rognen	1 Tønd.	2 Skp.
Ageren ved Lae	4 Tønd.	7 1/2 Skp.
Ageren ved Grina	5 Tønd.	1 Skp.
Sum	11 Tønd.	2 1/2 Skp.

Vinter kjørselen Aaret 1869:	Spdlr.	Ort	Skilling
Kjørt 210 Favner Ved til Hr. H. Pay			
a 2 Ort pr. Favner og 10 Favner a 2 1/2 Ort	89 0	0	
Kjørt Muursten 7 Ort pr.1000 steen	10 3	3	
Kjørt 1 Dag 2 Hester til Sneplogkjøring	1 1	0	
Kjørt 9 Dage 2 Hester Leire til Næss Værk	9	0	0
Sum	109	4	3

1869 Fuldmæktig Petersen paa Næss -Credit	Spdlr.	Ort	Skilling
2 Tønder Ruug		9	1 0
Laanet af Petersen		10	0 0
Udlagt for en Ko		28	0 0
Udlagt for 1 Tønde Sild	3	0	0 0
1 Tønde Erter			4 3 12
2 Favner Veed til Berthe	3	1	0 0

Christian Andreas giftet seg i 1877 med Jacobine Fredrikke Holm, født 16/12 1850, død 9/6-1935, begravet på Vestre Aker Kirkegård. Hun var fra Bakker i Frogn. I 1872 fikk hun borgerskapsbrev som handelsberettiget i Christiania. De fikk 5 barn:

1. Einar Lilloe født 1879.

2. Birger Lilloe, født 30/12 1881, død 6/11-1936. Drosjeeier. Ugift. Birger var aktiv kombinertløper i sin ungdom. Medlem av Nydalens Skiklubb. Han tok ca 100 skipremier, herav flere i Holmenkollen. Vant Morells vandrepokal for beste kombinertløper i Nydalens Skiklubb 1902, 1903 og 1904.

3. Trygve (Tryggen) Lilloe, født 28/8-1884, død 13/11-1944. Ansatt Christiania Spigerværk. Bodde på Solbakken, plass under Øgaarden. I dag blir stedet benevnt "Tryggenhaugen" og her møtes folk fra Maridalen som er flyttet ut og andre med tilknytning til Maridalen. Det sies at dette er eneste "pensjonistforeningen" i Norge som har møte hver dag hele året.

Tryggen bodde her til sin død,

4 Axel

5 Gunhild Elisabeth Lilloe. De to siste var tvillinger. I slektsboken står det at begge døde ganske små.

Min farfar Einar Lilloe har skrevet ned følgende om sine foreldre:

Far var en ung gårdbruker som brøt mye ny jord og la ut til dyrket mark. Han hadde god hjelp i mor, som jeg så var med i alt gårdsarbeide både gå med sålaup og temme hesteføld. I 1908 solgte far gården til Oslo Kommune. Kommunen måtte ha gården for drikkevandets skyld. Men han fortsatte som forpakter til sin død 13.juli 1913. Jacobine Fredrikke flyttet til Solbakken og bodde der sammen med sønnene Birger og Trygve.

Jacobine Fredeikke var en bemerkelsesverdig og myndig kvinne med en markant personlighet. Så vidt jeg vet var hun den første kvinne i Aker skolestyre. En sang som ble skrevet til hennes 80 års dag forteller om en arbeidssom og geskjeftig gårdbrukerkone:

1. 80 åringen vi nu vil hedre
med blomster og tale og sang
hun er kjæk, hun er flink, hun er bedre
end kvinder flest i vårt land.

2. Det var meget at gjøre paa gaarden
men hun sparte ikke paa flid
for at holde alle ting i orden
alt maa jo gjøres til i rette tid.

3. Hun trallet og sang alle dage
baade inde og ude saa snar
og aldrig vi hørte en klage
at for meget hun syntes det var.

4. Først melket hun 22 kuer
saa kjørte hun melken til by'n
der er ikke saa mange fruer
som kan arbeide slik som et lyn.

5. Saa kjørte hun slaattemaskinen
rakeriven den klarte hun flot
maden var ferdig paa timen
næret
og alle ting sakte saa godt.

6. I skolestyret har hun også været
i mange af aarene som gik,
og glemte ei interessen som hun
for høire og høires politik.

7. Kjære tante, vi er her for at takke
for smilet du alltid oss gav
naar vi kom en liden stund for at snakke,
og alltid blev vi saa godt humør deraf.

8. Gud velsigne dig alle dine dage,
Gud velsigne dine tanker og ord,
Gud velsigne dig naar du skal drage
fra alle du har kjær her paa jord.

I mai 1908 inngikk Chr. Lilloe avtale med Akerselvens Brugseierforening om en opdæmning av Maridalsvannet til 8 Fod og 2 Tommer i norsk Maal 2,562 Meter saaledes som afmerket paa nuværende Maalerstang (Vandmærke) ved Oset, hvis 0 Punkt ligger i Høide med Brugsløbet (det nuværende dybeste løb) i Maridalsdammen. Opdæmning og udtapning som nevnt skal kunne ske til alle Aarstider. Som Erstatning for al Skade og Ulæmpe af et hvert Slags, som hidtil er Forvoldt og for Fremtiden vil Forvoldes G.no. 63 Bno 1 betaler Akerselven Brugseierforening og Christiania Kommune kr. 5.000.-.

Da Østre og Vestre Aker fikk nye kirker ble Akerbøndene oppfordret til å feste gravsteder her. Christian Andreas var den første i slekten som ble gravlagt på Vestre Aker Kirkegård. Senere har dette vært familiens gravsted.

Min farfar Einar Lilloe, født 13/7-1879, død 22/10-1956, overtok forpaktningen av Øgården etter sin far. Ved siden av sin gjerning som gårdbruker hadde han en rekke andre interesser.

I sin ungdom var han aktiv innen skiidrett og var medlem av Nydalens Skiklub. Hopp og kombinert var hans grener. Han tok ca 60 skipremier, hvorav flere i Holmenkollen. Han var autorisert hoppdommer også internasjonalt. Han var leder for den norske hopptroppen til OL i Garmisch Partenkirchen i 1936.

Han var med og stiftet Maridalen Idrettslag, hvor han også var styremedlem.

Den 8/11-1913 giftet han seg med Ragnhild Helene Overn, født 25/10-1889, død 28/10-1917. Hun var datter av Sven Overn og Maren Borrebekken i Gjetmyrsveien. Sven Overn var en ivrig jeger og oppdretter av harehunder. Hans hund "Findop" var stamfar til Hygenhundene her i landet. Familien Overn bodde på Hauger i Maridalen om sommeren og det var vel her Ragnhild og Einar traff hverandre. De fikk sønnen Christian Andreas d.y. født 10/2-1916, død 12/10 - 1968, jurist. Gift 9/5-1946 med Bjørg Marie Sandberg, født 9/2 1916. To døtre:
1. Ragnhild Lilloe (Undertegnede) født 15/4-1947. Førskolelærer. Gift med bonde Sveinung Nestegard, Hol i Hallingdal. Melkeproduksjon, seterdrift. To døtre:

Kjersti Lilloe Nestegard, født 24/3-1971. Lærer. Bosatt i Hol.
Guro Lilloe Nestegard, født 12/2-1980. Skoleelev. Bosatt i Hol

2. Anne Vibeke Lilloe, født 3-3-1951. Ugift. Ansatt i utenriksstjenesten. For tiden bosatt i Oslo.

Einar og Ragnhild flyttet inn i drengestua på Øgården. En ung pike fra Kaupanger kom i arbeid hos dem og passet lille Christian Andreas. Det var Ingeborg Hagen som senere ble gift med Bernhard Kirkeby. Da Ragnhild døde tok hennes gamle barnepike, Anne Simensen over passet av Christian. Til han var 7 år bodde han hos mormor og morfar i byen. Så flyttet de tilbake til Øgården hvor Anne ble til hun døde i 1936.

Einar giftet seg andre gang i 1923 med Mimi Fredrikke Benedikte Brodin, født 23/1-1889, død 5/1-1956. Hun vil bli husket for den fine hagen hun hadde på gården.

Mitt opphold på Øgården fra 1956 til 1958 ble kort, men kom likevel til å bety mye for meg. Bevisstheten om slekt og tilhørighet slo rot i denne tiden. Mange opplevelser festet seg i barnesinnet og er i dag minner som jeg tar godt vare på inni meg. Maridalen vil derfor alltid ha en helt spesiell plass i mitt hjerte.

Med vemod flyttet vi fra gården den 9/1-1958. Med dette var Lilloeslektens tid i Maridalen forbi.

85 a Øvre Næss

1832: Eier Captein Busch.

1832: Beboere:

Anders Ingebrigtsen	Leilending	55 år
Ingeborg Christophersdt.		44 år
Engebrickt		10 år
Andreas		7 år
Elen Carine		3 1/2 år
Ole Olsen	dreng	16 år

I 1839 kjøper Grev Wedel Jarlsberg gården med tilliggende tegleværk for 4.500 Spd.

På samme måte som på Skjerven, Sander og Kirkeby var det også på Nes to bruk- øvre og nedre. Da eiendommen kom inn under Nordmarkas eier kom baronens bestyrer for skogen og eiendommene i Maridalen og Hakadal til å bli boende på Nes. Nes gård ble således et samlingssted og senter i en stor og allsidig administrasjon, som senere ble delt mellom to forvaltere, den ene bosatt i Hakadal, og forstmesteren for Nordmarka på Brekke. Sørkedalsgodset hadde sin egen forstmester boende i Sørkedalen.

På Nes har det fra lang tid tilbake i tiden og helt opp til våre dager foregått underlige ting. Folk og fe har vært som forgjort til sine tider, og folk i bygda mener at på Nes spøker det. Spøkeriet har vist seg på mange måter og i forskjellige fasonger. Det mest almindelige har vært med banking i veggene natters tider, men også ved tassing og tusling i trapper og tomme rom i mørke netter helst om høsten.

1863:Eier Grev Wedel Jarlsberg.

Jordbruksareal:

200 mål Leermuld på Leergrund

47 mål Leermuld på Leergrund

295 mål Indhægnet Havn

Fiskeri a 5 Spd., = 100 Spd.

Vandfald

100 Spd.

Avling husdyr:

Husdyr

Hvede

Udsæd

Avling

Byg

storf

Havre

Poteter

Hø

1 Tønne

6 Tønner

4 Hester

5 Tønner

40 Tønner

14

15 Tønner

60 Tønner

8 faar

20 Tønner

120 Tønner

210 Skp.

1865:Beboere:

Østen Pedersen

Berte Pedersdt.

Marie Iversdt.

Andrine Nilsdt.

Johannes Pedersen

Nils Sørensen

Nils Nilsen

husfader, fuldmæktigugift 64 år Christiania

Tj. pige fraskilt 53 år Hadeland

Tj. pige ugift 28 år Hadeland

Tj. pige ugift 18 år Nitedalen

Tj. karl Enkem. 28 år Hadeland

Tj. karl Enkem. 65 år Nitedalen

Gaardsarb. ugift 48 år Sverige

1891:Beboere:

Vilhelm Amundsen

Anne Marie

Anette

Harald Olsen

Olava Olsen

Osvald J. Olsen

Konstanse Johannesdt.

Karen

Thora

Sigurd

forpakter

født 1842

kone

født 1853

datter

født 1877

født 1864

født 1862

født 1889

fcødt 1873

født 1832

født 1875

født 1877

1904-1915, da finner vi Johan Mostad som forpakter sammen med konen Marie.

1917: Beboere:

Anton Løken	forpakter, gartner	27-4-1866
Elise Løken	hustru	27-11-1871
Erling Løken	sønn	7-9-1902
Henry Løken	sønn	23-9-1903
Astrid Løken	datter	7-2-1905
Otilie Løken	datter	26-11-1907
Kaare Løken	sønn	6-12-1909
Engelbart Løken	sønn	17-7-1912
Emilie Wegger	husholderske	2-3-1846
Daniel Wegger	gårdsgutt	9-2-1874
Otto Olafsen	åndsvak	
Berit Pedersen	Tj. pike	ugift 16-3-1897 V. Slidre
Arve Werner Aronsen	gårdsgutt, svensk	ugift 26-6-1892
Louise Nordeng	butikkdame	25-4-1884
Julius Hammerhagen	gårdsgutt	7-8-1899

L.nr.86 Næss Nedre:

1832 Beboere:

Ole Christensen Næss		73 år
Malline Pedersdt.	kone	69 år
Christen Olsen Næss		42 år
Karen Svendsdt.	kone	32 1/2 år
Carl Christensen	sønn	3/4 år
Maren Johsdt.		15 år
Ole Skar	som eier 1600 Spd. i Skar gård. Får skjære tømmer hos Ole Næss på Næss Saug. 58 år	

Født etter 1832:

Ole Laurits		6 år
Christian		4 år
Sander Nicolai		1 år
Johanne Hansdt.	Tj. pike	18 år.

1863: Eier Ole Christensen

Jordbruksareal: 115 mål samlet og ensartet leermuld på leergrund, letbrugt. Havn 10 Spd.

Avling-besetning:

	Udsæd	Avling	Besetning.
Hvede	1/4 tønne	2 tønner	2 hester
Byg	1 1/4 tønne	16 tønner	8 storfe
Havre	6 tønner	40 tønner	2 ungfæ
Poteter	5 tønner	30 tønner	10 faar
Hø		90 Skp.	

1865: Beboere:

Ole Christensen	husfader, gaardbr. selveier	gift	31 år Aker
Karen Hansdt.	kone	gift	33 år
Christiania			
Christian Olsen	deres barn		ugift 18 år
Aker			
Morten	deres barn		ugift 8 år
Aker			

Olaf Aker	deres barn		ugift 5 år
Harald Aker	deres barn		ugift 1 år
Stine Olsdt. Sverige	Tj. pige	ugift	42 år
Hans Andersen	Tj. karl	ugift	17 år Aker
Jørgen Jørgensen	Tj. karl	ugift	50 år Aker
Marie Olsdt. Ringerige	Har føderåd i Nordbraaten	enke	72 år
Julie Guneriusdt.	pleiebarn	ugift	3 år Aker
Karen Svendsdt.	har føderåd af Næss Nedre	enke	67 år Aker
Sanne Christensen	hennes sønn, krudtarbeider	ugift	28 år Aker

1888:Ole Christensen er fortsatt eier av gården

1891:Beboere:

Hans Jac. Hansen Næss	født	1863
Karoline Henriksdt.	født	1851
Christian Olsen	født	1874
Johan Olsen	født	1876
Anna Olsen	født	1879
Harald Hansen	født	1886
Osvald Hansen	født	1888

1908: Harald Hansen er nå gårdsbestyrer på Næss Nedre

1917:Beboere:

Carl Oppegaard	veivogter gift	9-1-1859 Frogn pr. Drøbak
Maren Agnete Hansen	sindsyg siden 1891,på Blakstad	3-4-1861

1917:Beboere:

Olaf Cornelius Hagen	veiarbeidergift,	28-2-1879 V. Aker
Ragna Mathilde Hagen husmor	gift,	11-12-1887 Oppegaard
William	sønn	29-11-1911 V. Aker
Nancy	datter	17-12-1913 V. Aker
Kolbjørn	sønn	4-2-1917 V. Aker

30.18 Nes

Nes g.nr.70 b.nr.1.

Gården ble en del av Nordmarken gods fra 1839 og ble kjøpt av Kristiania Kommune i 1923.Nes er en av de større gårdene i Maridalen. Den nevnes allerede i middelaldren. Gården hadde følgende husmannsplasser: Bakken 1,Ludvigstuen (avmerket på kart fra 1783),Kornløggen (senere benevnt Bakken II, Brenders, Vestby, Sittpaa, Nordby Vårnhus og Næss, Berntstuen 1878.Murstuen hørte også til Nes gård.Den lå vest for gården i veisvingen mot delet mellom Øgården og Nes. Stua var oppsatt av murstein fra Nes Tegleværk. Den bruktes i

mange år til husvær for gårdsguttene på Nes.

Jacob Olsen Sande

Gustav Jacobsen

30.19 Bakken

Bakken I:

Beboere:		1832	1840
Fredrik Pedersen	bruger	44 1/2 år	52 år
Gulbjør Mathisdt.	kone	44 år	52 år
Peder Fredriksen	sønn	14 år	22 år
Andreas Fredriksen	sønn	10 år	død
Mathine Fredriksdt.	datter	1 1/2 år	9 år
Inger Marie	datter	1 1/2 år	9 år.

Beboere 1865:

Erik Sakariasen ,husfader, tegleverksarb.	Gift	28 år Nitedalen
Marie Knudsdatter, hans kone	gift	33 år Aker
Sigvart Eriksen, deres barn	ugift	1 år Aker

Dette året er det anført i folketellingslisten: Pladsen brukes av Nils Nordbraatens fam. som har saaet i år.

Beboere 1882:

Martin Johansen Bakken	født	1834
Anna Nilsdatter		1832
Johan Adolf Martinsen		16-9-1861
Thorvald Martinsen		død 1920
Emma		1868
Nicoline		1873

Beboere 1907: Dette året dør Martin Bakken og sønnen Thorvald flytter hjem til Bakken. Han var da gift med Ragna Kristiansen fra Blankvannsbraaten. De hadde bodd i Kongsberggaten på Sagene. Før Thorvald flyttet hadde han vært krudtarb.

De hadde sønnene:

Kristian	født 1900
Karelius, ansatt ved posten	født 1902
Torleif	født 1905 han dør i 1920

Samme år som faren dør. Kristian overtar Bakken og i 1924 gifter han seg med Jenny Sundby datter av Torstein og Karia Sundby. Torstein hadde arbeidet ved Christiania Uldspinneri. Da Thorvald døde i 1920 kom bror til Jenny Sundby ,Albert til Bakken som tjenestegutt. Han hadde vært gårdsgutt på Øvre Nes hos forpakter Johan Mostad. Da Mostad døde fikk Albert og tjenestejenten Aagot, som hadde vokst opp hos sine slektninger på Nordseter, senere gift med Jørgen Sand på Halset, hver kr.2000 i testamentarisk gave.

Bakken II.

Beboere 1900:

Mathias Gundersen, jernbanearbeider		født 1872 Ringeby
Emma Antonie	kone	født 1868
Magnus Gundersen	sønn	25-4-1900

Beboere 1917:

Nøkleby, Conrad, skovvogter, tidl. bodd på Sander enkemann		24-10-1850 Hakadal
Han kom til Maridalen 9-12-1872 og da til Sander.		
Vestby, Olga Marie, tj. pike		18-8-1894 Aker

Amund Dalsrud, oppmålingsass.
Odal

15-11-1894 Østby,N.

Brænders.

Beboere :		1832	1840
Knud Ingebretsen, husman, skomager		34 1/2 år	42 år
Olea Jørgensdatter, kone		31 1/2 år	34 år
Marthe Knudsd.		8 1/2 år	
Ingebret Knudsen		4 år	11 år
Johan Knudsen		1 1/2 år	9 år
Maren Borgine		4 år	
Anders Andersen, dreng		20 år	
Karin Oline		1 år	
Gundhild Olsd.	,fattiglem	82 år	
Christen Christensen, inderst			
Gundhild Olsd.		57 år	
Maria Christensen		9 år	
Anders Syversen		67 år	75 år
Marthe Simensd.		69 år	
Anne Maren		9 år	
Lars Halvorsen, inderst		28 år	
Maria Gulbrandsd.		28 år	
Randine Larsd.		4 år	
Beboere 1865.:			
Knud Ingebretsen	husfader, husmand med jord	gift	69 år Ringerige
Oline Jørgensd.	hans kone	gift	65 år Hadeland
Andrine Knudsd.	hjelper moderen	ugift	25 år Aker
Olaus Knudsen	hjelper faderen	ugift	21 år Aker
Carl Nilsen	Tj. karl	ugift	22 år Nitedal
Johan Knudsen	husfader, husmand med jord	gift	36 år Aker
Anna Marie Eriksd.	hans kone	gift	32 år Aker
Christen Johansen	deres barn	ugift	6 år Aker
Olava Johansd.	deres barn	ugift	4 år Aker
Carl Johansen	deres barn	ugift	3 år Aker
Peter Adolf Johansen	deres barn	ugift	1 år Aker
Andrine Andersd.	Tj. pige	ugift	19 år Aker
Berte Pedersd.	Tj. pige	ugift	17 år Aker
Beboere 1891:			
Johan Knudsen Brænders		gift	født 1830
Anna Marie Eriksd., hans kone		gift	født 1836
Carl Johansen		ugift	født 1863
Peter Adolf Johansen, krudtarb.		ugift	født 1865
Oscar R.Johansen, bordstabler		ugift	født 1867
Inga E.Johansen		ugift	født 1870
Anna M. Johansen		ugift	født 1876

Beboere 1917:

Kristian Emil Brænders,skogsarb. flyttet til Brænders 21-12-1910

Anne Marie	husmor	gift	født 2/8-1860 Maridalen
Martha Assora	budeie	gift	født 22/1-1867 Jevnaker
Syver Konrad	kjørekarl	ugift	født 13/1-1899 Jevnaker
Arne Karsten	sønn	ugift	født 10/1-1902 Jevnaker
Inger Gunvor	datter	ugift	født 20/4-1908 Jevnaker
Anne Marie Knudsen	enke	ugift	født 3/2-1913 Maridalen
		enke	født 28/7-1836 Hakedalen

Vestby.

1799. I regnskapet til Peder Anker er nevnt Anders Nielsen Westby af Maridalen.

Beboere 1832:

Anders Nielsen	husmand	61 år
Kari Tollefsdt,	hans kone	47 år
Jørgen Andersen	sønn	15 år
Ole Christiansen		
Kari Trulsd.	indlogert fra Næss Brug	90 år
Ragnhild Trulsdatter		18 år

1841:

Anders Andersen	inderste	30 år
Marthe Hansdt.	hans kone	25 år.

Beboere 1865:

Embret Andersen	husfader, husmand med jord	gift	44 år Aker
A. Christine Gulbrandsdtr.	hans kone	gift	43 år Aker
Andreas Embretsen	deres barn	ugift	15 år Aker
Ingeborg Christoffersen, moderen	enke 78 år Aker		
Gulbrand Eriksen	tj. karl	ugift	21 år Nitedalen

Beboere 1891:

Otto Iversen	født	1863
Anna Jacobsdt.	født	1870
Ragna Ottosdtr.	født	1887
Jørgen Ottossen	født	1889

Beboere 1900:

Johan Hansen	jordbruker, forpakter	født 30-11-1864 Hakedal
	kom til Aker 1891 og til Vestby 1897.	
Hanna Hansen	kone	født 22-9-1869 Hakedal
Anna Hansen	barn	født 1884 Hakedal
Dagny Hansen	barn	født 1889 Hakedal
Harald Hansen	barn	født 1891 Aker
Olga Hansen	barn	født 1893 Aker
Halvard Hansen	barn	født 1895 Aker
Hjalmar Hansen	barn	født 14-8-1897 Maridalen
Alfred Hansen	barn	født 14-7-1899 Maridalen
Emma Hansen	barn	født 24-12-1901 Maridalen
Magnus Hansen	barn	

Beboere 1917:		
Johan Vestby	skogsarb.	født 30-22-1864
Hanna Vestby	kone	født 22-9-1869
Hjalmar Vestby	skogsarb.	født 14-8-1897
Alfred Vestby	skogsarb.	født 14-7-1899
Emma Vestby	datter	født 24-12-1901
Sverre Vestby	sønn	født 18-11-1903
Astrid Vestby	datter	født 3-6-1906
Else	datter	født 1-12-1910

Sidtpaa.

Beboere 1840:	
Ole Gulbrandsen	31 år
Thale Andersdt.	32 år
Maren Olsdt.	5 år
Olaus Olsen	3 år
Anne Olsdt.	1 år
Andreas Christensen, dreng	18 år

Skattelisten for 1848 nevner Niels Hansen

Beboere 1865:			
Niels Hansen	husfader, husmand med jord	gift	45 år Aker
Elene Ingebretsdtr.	hans kone	gift	43 år Aker
Hans Nielsen	deres barn	ugift	15 år Aker
Elise Nielsdtr.	deres barn	ugift	12 år Aker
Klara Nielsdtr.	deres barn	ugift	9 år Aker
Sofie Nielsdtr.	deres barn	ugift	6 år Aker
Peder Andersen	Tj. karl	ugift	28 år Aker
Julianne Andreasdtr.	Tj. pige	ugift	17 år Aker

Skattelisten for 1882 nevner Niels Hansen og i 1887 nevnes Olaf Olsen.

Beboere 1891:		
Olaf Olsen	forpakter	født 18-9-1860
Sofie Nilsdtr.	kone	født 18-12-1859
Elevine Olafsdtr.		født 1883
Ole Nicolai		født 1884
Nanna Olafsdtr.		født 1887
Karen Olafsdtr.		født 1890
Thorvald Martinsen		født 1871
Karen Thoresdtr.		født 1866
Niels Hansen	pensjonist	født 1821

1900 og 1904 nevner skattelistene Olaf Olsen Næss

Beboere 1917:		
Harald Hansen Sidpaa, gådbr.	gift til Sidpaa 1904	27-4-1873 Fredrikstad
Emma Hansen	husmor	29-5-1871 V. Aker
Hans Hansen	gårdsarb.	27-11-1895 V. Aker

Einar Hansen	gårdsarb.	11-4-1900 V. Aker
Ragnvald Hansen	sønn	12-11-1904 V. Aker
Magnhild Hansen	datter	29-3-1907 V. Aker

30.20 Vaarnhus

Vaarnhus (Vardthuus)

Beboere:

1832 : Mathis Pedersen, husmand	66 år
1832: Anne Olsdtr.Pedersen,kone	64 år
1833 Ole Pedersen, Inderst	49 år.
1848 Johannes Vaarnhus	
1849 Oppførelse av grunnmur til stuebygning	
1856 Skattelistene nevner Iver Vaarnhus	
1861 Skattelisten nevner Hans Vaarnhus	

1865:Beboere:

Iver Johannesen	husfader, husmand med jord	gift	30 år
Karen Jacobsdtr.	hans kone	gift	29 år Nitedalen
Johan Iversen	deres barn	ugift	7 år Aker
Hans Jacob Iversen	deres barn	ugift	5 år Aker
Carl M. Iversen	deres barn	ugift	3 år Aker
Johannes Halvorsen	lægd paa Kirkeby	enkemann	74 år Hadeland
Maren Martinsdtr.	tj. pige	ugift	19 år Aker
Martin Pedersen	lægd på Øvre Næss, krøbling	ugift	19 år Aker
1878 Skattelistene viser Martin Johannesen			
1882 Skattelistene viser Martin Christoffersen			

1891:Beboere:

Martin Kristoffersen	født	1842
Olava Andersdtr.	født	1850
Agnes K. Martinsdtr.	født	1873
Anne S. Martinsdtr.	født	1877
Sofie A. Martinsdtr.	født	1881
Magna O. Martinsdtr.	født	1883
Oscar Carl Martinsen	født	1887
Peder M. Martinsen	født	1890

1900 :Beboere:

Martin Kristoffersen,	jordbruker, husmand	født	1842
Olava Andersdtr.	kone	født	1850
Oscar Carl	sønn	født	1887
Peder	sønn	født	1890
Aagot	datter	født	1892
Henry Hermannsen, midl. tidig tilstede, forsørges av husmand			

1917:Beboere:

Martin Kristoffersen	leilending	gift	21-4-1841 Maridalen
----------------------	------------	------	---------------------

Olava Kristoffersen	husmor	gift	18-3-1850 Maridalen
Aagot Kristoffersen	datter	ugift	16-4-1892 Maridalen

30.21 Nordby

Nordby under Næss.

Beboere 1832:

Lars Pedersen		64 år
Kari		61 år
Ole Larsen		24 år
Kirsten Olsdr.		3 1/2 år
Hans Jøcumsen	inderst	35 år
Karen Johanne		32 år
Johanne		9 år

1853 Skatteliste nevner Peter Nordby.

1865: Beboere:

Gulbrand Andersen,	husfader, husmand med jord	gift	30 år Hadeland
Petrine Eriksdatter	hans kone	gift	28 år Aker
Andreas Gulbrandsen	deres barn	ugift	5 år Aker
Edvard Gulbrandsen	deres barn	ugift	4 år Aker
Søren Gulbrandsen	deres barn	ugift	2 år Aker

1891 :Beboere:

Gulbrand Andersen	født	1835
Petrine Eriksdr.	født	1838
Nicoline	født	1869
Otto	født	1878

Skatteliste for 1904 og 1915 nevner Kristen Kristiansen ,husmand og konen Birgit.

1917:Beboere:

Kristen Kristiansen,	leilending, flyttet til Nordby 14-4-1903	18-1-1876 Aas
Birgit	husmor, til Aker 14-10-94.	17-5-1869
Hallingdal		
Kristine	datter	11-10-1904 Maridalen
Gudrun	datter	16-6-1907 Maridalen
Ole	sønn	25-4-1909 Maridalen
Hans	sønn	17-1-1913 Maridalen

30.22 Hauger

Hauger 78 a og c.

1807 Peder Anker kjøper Hauger for,7.500 Rd.

Fullmektigen på Stangjerns Hammeren, Svend Christophersen Hammer flyttet inn her med familie og bodder her til 1832.

Beboere 1832:

Christopher Svensen		30 1/2 år
Carine		21 år
Andreas Christensen	dreng	18 år

Aasta Østensdr.	budeie	32 år
Hans Larsen	lægd	11 år
Ole Halvorsen		45 år
Karen Nielsdr.		61 år
Bollette Christophersdr.		12 år
Kristine Olsdr.		15 år
Haagen Johansen		12 år

1838 Eier Grev Wedel Jarlsberg

1840 Beboere: Niels Nielsen	leilending	43 år
Christine Pedersdr.	kone	32 år
Carine Nielsdr.	barn	12 år
Peder Nielsen	barn	7 år
Niels Nielsen	barn	5 år
Marthine Nielsdr.	barn	2 år
Ole Olsen	dreng	21 år
Karen Halvorsen	pige	18 år
Sørine Nielsdr.	faster	36 år
Christian Olsen	leilending	39 år
Kari Olsdr.		51 år
Niels Hansen		18 år
Inga Maria		16 år
Andrine Hansdr.		14 år
Live Maria Knudsdr. Inderst		60 år.

1848. Skattelistene nevner: Niels Olsen Houger, John Houger og Bernt Olsen Houger.

1856: Peder Houger for kjørsel av 10000 mursteen, 50 tagsteen og 50 Mønesteen.

1863: Jordbrukstelingen viser:

Eier kjøpmann H. P. Rasmussen.

Areal:

478 mål Hjemmehavn og Skov hvorav 29 mål har vært under plog.

200 mål Leermuld paa Leergrund

122 mål Leermuld, mindre god og myr som under tiden er utsatt for frost.

Besetning: 4 hester
10 Storfe
1 ungfø
2 svin

1865; Beboere:

Niels A. Hesbol	husfader, gaardbr. forpagter	gift	40 år Vinger
Mathilde Gulbrandsen	hans kone	gift	26 år Vinger
Sigurd K. Hesbol	deres barn	ugift	2 år Aker
Hans Oluf Hesbol	deres barn	ugift	1 år Aker
Silla Gulbrandsen	tjenestepige	ugift	19 år Vinger
Peder Andersen	tj. karl	ugift	27 år Hadeland

1891: Beboere:

Hans Johansen Houger født 1849

Pertine	født	1841
Martinius Johansen	født	1863
Birgit Olsen	født	1871
Christine Johannesdtr.	født	1867
Peder Heiden	født	1826
Gudbrand Olsen	født	1815
Gustav	født	1876
Otto Lundby	født	1870

1900:Beboere:

Hans Johansen	født	1849
Petrine	født	1841
Glemedius Trondsen	født	1852
Elise	født	1857.
Halvor G.Slotta	ingeniør	født 1864
Kristine	født	1862
Einar Aas Slotta	født	1898
Udøbt pigebarn	født	1900
Dina Gustavsens	født	1880.

1917 Beboere :

Hans Johansen	gårdbr.	ugift	27-6-1848 Baastad
Johanne Ekenes	tj. pike	ugift	2-7-1848 Hoff i Jarlsberg
Olaf Morten Halvorsen,tj. gutt		enkemann	5-5-1853 Eidsvold
Borghild Kristiansen	tj. pike	ugift	24-12-1900 Maridalen
Karoline Larsen	tj, pike	enke	17-6-1860
Anders Andersen	tj. gutt		19-12-1868 Nes
Romerike			
Ole Haakonsen	bortsatt		1828 Østre
Toten			

1922:Ved kommunevalget er følgende oppført:

Sverre Skolseg	17-1-1897
Stefanus Skolseg	1-3-1861 rentenist
Anne Skolseg	7-1-1870

Hauger nevnes første gang som ødegård i 1574.Gården lå delvis under Gamle Aker kirk. Hoveddelen ble selveier i 1740 da Jon Paulsen kjøpte gården. Den har senere vært i privat eie. Gården har hatt tre husmannsplasser, Kasa (tidl. Brennhaugen før 1750),Mosen og Skredderstua. De to sistnevnte ble benevnt Haugermosen og Haugerberget.

30.23 Berget

Løpenr.78 d. Berget av Hauger (Skredderstua) 1 rom og kjøkken.

1863:Skolelærer Gundersen står som eier. Eiendommen består av 3 mål hvorav 1 mål er dyrket.13 mål myr er også dyrket mens 40 mål er mose.

1888: Jens Hansen står oppført som eier.

1891:Beboere:

Jens Hansen	født 1851
Maren Pedersdtr.	født 1850
Marie Jensdtr,	født 1873
Peter Jensen	født 1878
Amanda Jensdtr.	født 1880
Johan Jensen	født 1881
Olaf Jensen	født 1883
Jenny S. Jensdtr.	født 1885
Otto Jensen	født 1885
Mathilde D. Jensdtr,	født 1886
Jens Jensen	født 1888
Jens Jensen	født 1890

1900 Beboere:

Jens Hansen	født 1851
Maren	født 1850
Otto	født 1886
Mathilde	født 1889
Jens	født 1890.

1915 Jens Hansen står oppført som eier. Har fattighjelp.

30.24 Dusgaard

Dusgaard under Hauger.

1900 Beboere:

Karoline Brynhildsen		27-12-1847
Carl Brætorius		1887
Anna Olsen	tjener	1879
Hilda Elisabeth	tjener	1882
Kristian Iversen	tjener	1850
Nicolas Jensen	tjener	1878
Kristian Kristiansen	tjener	1884
Jacob Ulmo	assistent	1870

1915:Skatteliste viser: Marius Olsen, sykepleier.

Frøken Georgine Brynhildsen

Frøken Karoline Brynhildsen

Marie Knutsen Tj. pike

1917:Huset består av : 4 værelser,1 kjøkken og 1 bad.

7 værelser og 1 kjøkken

1917:Beboere:

Helene Georgine Brynhildsen		23-3-1844
Karoline Brynhildsen		27-12-1847
Aslaug Josefine	Tj. pike	28-5-1900
Carl Edvin Stovan	Tj. gutt	23-5-1890

Haft Pensjonat og nu kun Telefon og Telegraf for Staten.

30.25 Haugermosen

Haugermosen 78 c under Hauger.

1863: Eier Karen Jacobsdatter Vestern

Dyrket areal: 13 mål dyrket myr

40 mål Mose

1865:Beboere:

Hans Arnesen	husfader, husmand med jord	gift	34 år Hadeland
Elisabeth Pedersdtr.	hans kone	gift	30 år Hadeland
Christine Hansdtr,	deres barn	ugift	12 år Hadeland
Stine Amalie Hansdtr.	deres barn	ugift	4 år Aker
Karen Jørgine	deres barn	ugift	2 år Aker

1882:Skattelistedene viser Peter Andersen.

1891:Beboere:

Peter Andersen	født	1845
Carine Hansdtr. Vestern	født	1831
Harald Petersen	født	1867
Alfred Petersen	født	1876

1900 Beboere:

Harald Petersen	gårdbr. kjørekar	5-2-1867
Milla	kone	8-5-1862
Aagot	datter	4-4-1894
Conrad	sønn	4-4-1897
Paul	sønn	3-11-1899
Peter Andersen	tømmermann	22-1-1845
Carine	kone	1831
Alfred Petersen		1876

1917:Beboere:

Harald Petersen	disp. Tellus	5-2-1867 V.
Aker		
Helga Petersen	husmor (gift 14/10-1911)	8-5-1892 Hølen
Conrad	sjømann i Amerika	4-4-1897 V.
Aker		
Paul	bakerlærling hos Soelberg Hegdeh.vn.	24 3-11-1899
Olaf	var i voksen alder buss sjåfør i Maridalen	23-10-1903
Einar		22-10-1906

30.26 Fredheim

Fredheim av Hauger.

1863 står I. Berg oppført som eier. Dette må være Hauger Hotell.

1882 og 1885 viser skattelistedene Karen Eriksen og enke Inga Marie Hansen.

I matrikkelen for 1903 står sagfører J.I.Bruun oppført som eier. Huset brandt ned engang i 1929 årene.

30.27 Kasa

Kasa under Hauger

1832:Beboere:

Peder Anders Lobus		52 år
Bertha		56 år
Andreas Pedersen		17 år
Berthe Carina		12 år
Martine Abrahamsdtr.	Enke	51 år Maridalens Post eller
Brevdrager		
Andreas Olsen	hjemmeværende soldat	25 år
Eleen Marie Olsdatter		16 år nylig konfirmeret

1840:Beboere:

Andreas Christensen	Husmand	23 år
Rønoug Andersdtr.	kone	21 år
Erich Olsen	Inderst	47 år
Abigel Olsdtr,	kone	42 år
Jens Erichsen	sønn	17 år
Ludvig Erichsen	sønn	10 år
Martine Abrahamsdtr.	enke	66 år
Eleen Marie	datter	22 år

1863 :Matrikkelen viser:

Eier: Fuldmægtig Pedersen

Areal:

91 mål hovedsagelig leermuld på leergrund og en del sand og myrjord, letbrugt

128 mål hjemskov og havn med god grund,

	Utsæd	Avling
Byg	1 tønne	10-12 tønner
Havre	5 tønner	20 tønner
Potet	4 tønner	40 tønner
Hø		50 læs a 1 1/2 sp.
Besetning:	1 hest	
	4 storfe	
	1 ungfe	
	4 svin	

1888 :Matrikkelen viser :Eier Hans Vilhelmsens Enke.

1891:Beboere:

Håkon Hansen Kasa	24-2-1862
Karen Hansen Kasa	12-5-1856
Marie Hansen Kasa	
Hans Hansen Kasa	

1917:Beboere:

1.etg.3 rom.1 pikev. og kjøkken

Gustav Jacobsen	eier, gårdbruker	25-10-1857 V. Aker
Hilda Jacobsen	kone, flyttet til Kasa 1875	16-1-1864 Hadeland
Jørgen Jacobsen Kasa gårdsgutt	ugift	30-3-1888 V. Aker
Anton Jacobsen Kasa gårdsgutt	ugift	23-11-1896 V. Aker
Alfred Jacobsen Kasa barn		23-11-1909 V. Aker
Alette Kristiansen (Haugen)	tj. pike	12-4-1880 V. Aker
2.etg.1 rom og kjøkken:		
Håkon Hansen Kasa	arb.	24-2-1862 V. Aker
Karen Hansen Kasa		12-5-1856 Hadeland

Jeg gjør oppmerksom på at Gustav Jacobsen er sønn av bomvogter Jacob Olsen ved Greveveien

30.28 Turter

Turter l.nr.79 a. og b skov.Gnr.65 bnr.1 og 2.

Beboere 1832:

Ole Even Amundsen Turter	gårdmannn	58 år
Berthe Olsdr.	kone	64 år
Ole Peter Olsen	sønn	25 år
Even Hansen	tj. dreng	20 år
Ingeborg Larsdr.	tj. pige	29 år
Michal Gulbrandsen		10 år
Hans Jensen	tj. dreng	22 år
Dorthea Andersdr.	tj. pige	21 år

1863: Matr. viser:

Eier Ole Olsens Enke.

Areal: 126 mål sand og muldjord

60 mål myrjord

Skov nederst i marken med god grund, mindre god øverst i marken, hvori aarlig kan hugges 90 favne ved.

Besetning:

3 hester
14 storfe
6 faar
2 svin

	Udsæd	Avling
Hvede	1/2 tønne	5-6 tønner
Rug	1/4 tønne	3-4 tønner
Byg	2 tønner	27-30 tønner
Blandingskorn	1 tønne	7-8 tønner
Havre	6 tønner	40-42 tønner
Erter	1/4 tønne	2 tønner
Poteter	10 tønner	80-100 tønner
Hø		89-90 Læs

1865 : Beboere:

Ole Olsen	selveier	gift	50 år Biri
Sørine Olsdtr.	kone	gift	41 år Christiania
Anne Olsen	datter, hj. moderen	ugift	17 år Aker
Halvor Olsen	sønn	ugift	14 år Aker
Ingeborg Olsen	datter	ugift	11 år Aker
Karen Olsen	datter	ugift	9 år Aker
Iver Olsen Turter	sønn	ugift	3 år Aker
Marie E.Olafsdtr.	tj. pige	ugift	26 år Sverige
Ole Andersen	tj. karl	ugift	20 år Hadeland
Johan Olsen	dagarb. gaardsarb.	ugift	24 år Edsberg

Andre leiligheten:

Ingvald Larsen	husfader, gaardsarb.	gift	41 år Hadeland
Berthe Olsdtr.	hans kone	gift	39 år Hadeland
Oline Ingvaldsdtr.	datter ,hj. moderen	ugift	19 år Hadeland
Mare Ingvaldsdtr.	datter	ugift	11 år Hadeland
Lars Ingvaldsen	sønn, gaardsarb.	ugift	16 år Hadeland
Ole Ingvaldsen	sønn	ugift	2 år Hadeland

1888:Turter gaard 79 a og skov 79 b.Matr. sier at G. Rustad eier begge deler.

1891:Beboere:

Lauritz Ellefsen		født	1832
Gunvor Johannesdtr.		født	1832
Ove Teodor Lauritzsen		født	1866
G. Julie Lauritzsen		født	1869
Hans M. Lauritzsen		født	1873
Jens S. Lauritzsen		født	1873
Andre leiligheten:			
Hans K. Kristiansen		født	1865
Kristi Syversdtr.		født	1863
Carl Olaf Hansen		født	1890

1900 : Beboere:

Lauritz Ellefsen	bruger	født	1832
Gunvor Ellefsen	kone	født	1832
Hans Ellefsen	sønn, arb.	født	1873
Teodor Ellefsen	sønn		
Andre leilighet:			
Teodor Sølvberg		født	1866
Julie Sølvberg		født	1861

1917:Eier Kristiania Kommune:

Beboere:

2 rom og kjøkken:

Ole Tømte	12-2-1889	Fra Fortjernsbråten til Tømte
Aagot Tømte (Hans søster)	14-8-1894	" " "
Ingrid Martinsen	27-8-1900	Fra Sanderberget

1 rom og kjøkken:

Eugen Tømte	2-11-1892	bror til Ole Tømte
-------------	-----------	--------------------

Anna Tømte
Einar Tømte

sønn

7-6-1898 Fra Nordmarka
28-6-1917 V. Aker

Turter g.nr.65 b.nr.1.

Fru Solveig Iversen Strand, utflyttet Maridøl i Moss, forteller i tidsskriftet Maridalen 1982-83 Jubileumskrift:

"Gårdbruker Ole Olsen Turter var født 23-3-1816 i Biri, kom til Christiania og kjøpte seg gården Turter i Maridalen. Giftet seg med Sørine Schouw, født 19-2-1825. Hun var datter av Ole Johnsen Schouw, gårdbruker på Alfaseth gård i Østre Aker. Gårdbruker Olsen Turter var en særdeles flink gårdbruker. Det hørte til gården 5-6 husmannsplasser, fortalte min mormor, og hun var født på Turter gård i 1848 og var eldst av en barneflokk på 10 eller 11.

Husmannsplassene var :Sulua, Bekkestua, Petersborg, Steinstua. Steinstua var en stue av gråstein som lå oppe i Steinstuløkka, nordre del av Turterbekken. Min morfar drev steinbrudd der med 1-2 mann. Den eldste fikk grunn og stein til å bygge seg et eget lite hus der. Det gikk meget rødt granitt derfra til byen. Tomtene etter bedriften og huset sto i mange år, men huset ble revet og steinen i det nyttet til andre bygg. Iverstua ble bygget til husmann Iver Halvorsen av Olsen Turter som visste å sette pris på omfram flinke folk og det var min bestefar. Iver Halvorsen var av dem som hver vår reiste inn til Maridalen i onnene. Han hadde med seg kone og barn og var fra Brandbu. Han var husmann der hos Mats på Bleiken gård fra 1830, hvorfra jeg igjen har fått muntlig lovord om hans dyktighet av avdøde gårdbruker Lars Bleiken senior. Min morfar Olsen Turter hadde bruk for mange dyktige folk, da han drev gårdsbrukene Nordberg og Kjelsås ved siden av sin egen gård Turter. Hadde også stor skogsdrift. Der felte han over seg en stor gran 5-8-1867 og døde. Enken satt igjen med 6-7 barn, den yngste var ikke født ennå. Bestemor drev gården Turter i 6 år før hun solgte den og bygde om husmannsplassen Turterbekken. Eldste sønnen ble styrmann og reiste senere til Amerika sammen med sin kone som kom fra Kirkeby gård. En yngre sønn ble kjøpmann og fikk sin kone fra Nes gård. Selv er jeg født i Oslo i 1891. Min mor var født på Turter gård i 1848 og det artige var at hun ble gift med eldste sønn av husmann Iver Halvorsen. Min mor fortalte meg en drøm hun hadde hatt en natt i 1910: Hele Turteråsen, gårder og jorder var tettbygd av hus, det var Kristiania som skulle utvides."

Videre nevner fru Iversen Strand at i Turterbekken bodde tante og onkel Iver Olsen Turter. (Kjøpmann I. O. Turter i Bergensgata på Sagene). Hennes mors søster leide "Hølet" som lå innenfor Nordbråten. Hun nevnte også at de gikk over til Sakris der de lekte med Birger, Eugen og Oskar Johannessen. Turter gård nevnes allerede i middelalderen. Gården var krongods til 1844. Den ble da solgt til Knud Weggensen. Den var i privat eie til 1911 da kommunen kjøpte den. Gården ble revet i 1971

30.29 Turterbekken

Turterbekken:Gnr.65 bnr.4 utskilt 2/12-1904.

1840 Beboere:
Knud Weggensen
Kirsten Olsdr.
Even Knudsen

forpakter	58 år
kone	50 år
sønn	16 år

1865 :Beboere:
Ole Tomassen

husfader, stenhugger	gift	36 år	Vinger
----------------------	------	-------	--------

Marthe Olsdtr	kone	gift	33 år Aker
Nils Olsen	deres barn		3 år Aker
Matea Olsdtr.	deres barn		6 år Aker
Asak Olsen	deres barn		1 år Aker
Maren Olsdtr.	enke, fattigkassen		63 år
Vinger			
Andreas Tomassen	hennes sønn stenhugger		22 år Aker

1891:Beboere:

Ludvig Olsen	født	1856
Johanne Christiansdtr.	født	1861
Lydia Ludvigsdtr.	født	1884
Carl Ludvigsen	født	1886
Martha Ludvigsdtr.	født	1889
Marie Ludvigsdatter	født	1881
Udøpt barn	født	1890

1900-1904 Beboere:

Fridtjof Trondsen	født	1869
Ingeborg Trondsen	født	1866
Betsy Trondsen	født	1896
Berthe Olsen	født	1824

Ved skyldelingsforretning avholdt 15/11-1904 selger Petter Halvorsen eiendommen på 8-10 mål til pensjonert lærer Carelius Gundersen. Da huset ble revet fryttet enka lina til Svingen ca.1914.

30.30 Sagbakken

Sagbakken under Turter gnr.65 bnr.6,7 og 8.

1865 Beboere:

Carl Olsen	husfader, skovarb.	gift	39 år Aker
Marie Gundersdtr.	hans kone	gift	43 år Modum
Carl P. Olsen	deres barn	ugift	12 år Aker
Ludvig Olsen	deres barn	ugift	10 år Aker
Nils Carlsen	deres barn	ugift	5 år Aker

1891 Beboere:

Carl G. Olsen	gift	født 1828
Marie Gundersdtr.	gift	født 1823

1904 viser skattelistedene: Carl Johan Magnussen arbeider

Mathilde Magnussen, kone

Anders Olsen, skomager

1915 viser skattelistedene Carl Johan Magnussen, arbeider

Mathilde Magnussen, hustru

Jenny Gustavsen, sypike

1917 Beboere 2 rom og kjøkken:

Carl Johan Magnussen, grovarb.12-6-1862 Begge fra Elsbaar len, Ed, Sverige og Mathilde Magnussen, hustru 1-9-1861 kom til Aker 19-3-1898

Alf Thorvald, sønn 13-9-1902 Maridalen

Navnet kommer av at Turter gård hadde gårdssagen sin i fossen i delebekken mellom Kirkeby og Turter. Man kan ennu se gråstensmuren til vannhjulet som drev sagen, når det var flom i bekken. Petersborg under Turter: gnr.65 bnr.3 utskilt 15/12-1873.

Av et tinglysningsdokument av 2/3-1874 sees at Sørine Olsen den 5/1-1874 skjøter til Nils Olsen, men at hun forbeholder seg forskjellige rettigheter. I 1888 er Ole Nilsen oppført som eier i matrikelen og i 1903 kjøpmann I. O. Turter. Han fikk skjøte på eiendommen den 10/10-1902 fra enkefru Mina Hansen for kr.5.000.-

1877 og 1882 :Skattelistene viser at følgende har betalt skatt:

- Sergant Ole Nilsen Kirkeby og Gustav Paulsen.

1885:Herman Haldorsen.

1903:Matr.viser at kjøpmann Iver Olsen Turter er eier.

30.31 Nordstuen

Nordstuen under Turter:

1838 :Beboere:

Ole Knudsen	forpakter	30 år
Oline Christiansdtr.		33 år
Jens Olsen		9 år
Dorthea Olsdtr.		7 år
Ole Olsen		5 år
Carl Gunerius		3 år
Karin Kristine		1 år

1865:Beboere:

Ole Knudsen	husmand med jord	enkemann	57 år Aker
Johan Olsen	deres sønn	ugift	10 år Aker
Martin Olsen	deres sønn	ugift	20 år Aker
Johanne Olsdtr.Tj.	pike	ugift	31 år Hadeland

30.32 Katnosberget

Katnosberget under Turter: gnr.65 bnr.5 utskilt 18/3-1910

1865 Beboere:

Ole Olsen	husmand med jord skovarb.	gift	31 år Aker
Martha Eriksdtr.	kone	gift	40 år Aker
Karen L. J. Olsdtr.	datter	ugift	2 år Aker

1891 Beboere:

Ole Olsen	husmand med jord, skovarb.	gift	1835 Aker
Martha Eriksdtr.	kone	gift	1826 Aker
Thorvald Thoresen			1857
Karen L. J. Olsdtr.	datter		1863 Aker
Olaf M. Thorvaldsen			1886
Marie Thorvaldsen			1888

1900 Beboere:

Ole Olsen	Jordeier	1835
Martha Eriksdtr.	kone	1826

1904-1917 Beboere:

Torsten Sundby	flyttet til Aker 1889	2-1-1865 Eidskogen
Kaja Sundby		flyttet til Katnosberget 1904 14-2-1866
Skedsmo		
Albert Sundby		25-12-1890 Aker
Jenny Sundby		2-2-1893 Aker
Karl Sundby		11-2-1903 Aker

Iverstuen

Iverstuen under Turter: gnr.65 bnr.10 utskildt 12/1-1912.

1891 Beboere:

Thorsten Sundby	1865 Eidskog
Kaja Sundby	1866 Skedsmo
Albert Sundby	1890 Aker

1917 Beboere:

Olaf Jensen	fra Haugerberget (Skredderstua)	31-8-1883 Maridalen
Jensen	til Aker 11/10-1897	2-10-1881 Eidskogen
Olaf Jensen	elektr. lærling	18-9-1902 Kristiania
Torbjørn		19-5-1907 Maridalen
Arne		20-8-1909 Maridalen
Gunnar		20-4-1912 Maridalen
Ragna		15-11-1914 Maridalen
Harald		1-4-1917 Maridalen

30.33 Skar

SKAR 80 a.

1832 Beboere:

Anders Olsen Schar	gårdmann	født 17-4-1802 død 26-3-1879
Sørine Christophersen	kone	født 21-9-1805 død 1870
Ole Magnus	sønn	1/4 år
Fredrikke Christensen	barnepige	11 1/2 år
Ole Olsen Schar	bonde	75 år
Pernille Pedersdtr.	kone	72 år
Gulbrand Eriksen		32 år
30.33.1 Inga Olsdtr.		29 år
Ellen Marie	datter	3 år
1840 tillegg		
Carl Sigurd		6 år
Sigrid Anne		5 år
Torvald		3 år
Louise Svendsdtr.		26 år
Randine	tj, pike	24 år
Bernt Olsen		13 år
Ole Andersen		64 år

1863 Matrikkelen viser:
Eier Anders Olsen Schar

Areal:

250 mål Leermuld på leergrund samt godt beliggende

32 mål daarlig sandjord i Pladsene

Svov hvori kan hugges aarlig 10 tylfter Tømmer a 5 spd.= 50 spd.

177 Favne Ved a 92 . = 136 spd.

Vandfald = 30 spd.

Fiskeri = 50 spd.

Besetning: 4 hester

14 storfe

2 a 3 ungfø

12 Faar

2 svin

	Udsæd	Avling
Hvede	1/2 tønne	5 tønner
Rug	1/4 tønne	3 tønner
Bygg	3 tønner	42 tønner
Havre	10 tønner	70 tønner
Erter	1/4 tønne	1 1/4 tønne
Hø		210 skp.

1865 Beboere:

Anders Olsen Skar	selveier	gift	64 år Aker
Sørine Svendsdr.	kone	gift	61 år Aker
Torvald Andersen	sønn	ugift	30 år Aker
Lorents Andersen	sønn	ugift	16 år Aker
Sigrid Anne Andersdr.,		ugift	30 år Aker
Marie Andersdr.,		ugift	22 år Aker
Janna Andersdr.		ugift	17 år Aker
Louise Svendsdr.konens søster		ugift	53 år Aker
Ingeborg Hansdr.	tj. pike	ugift	21 år
Edvard Larsen	tj. karl	ugift	21 år
Edvard Andreassen	lægdelem		16 år

1882 Skatteliste viser : Garver Lilloe, eier

: Jens Nilsen

:Johan Andresen, tjener

1891 Beboere:

Harald Lilloe	sønn av Henrik Lilloe på Ødegården	født 1842
Helga		født 1874
Ola Peter		født 1875
Gustav S.		født 1875
Thora E.		født 1878
Anna L		født 1874
Ragnar M.		født 1882
Arnt		født 1871
Karoline Olsen		født 1862
Gunhild Christoffersen		?
Knut Olsen		født 1862
1900 Beboere:		
Nils Brodin	forpakter	født 1851
Hulda Brodin født Haug kone		født 1856

Oscar, født på Myrer, Kjelsås	født 1887
Mimi	født 1889
Ivar	født 1890
Elisabeth (Lissi)	født 1892
Fredrikke	født 1895
Klara Pedersen	født 1882

Nils Brodin flyttet fra Myrerhaugen, nabo til Myrer gård, i 1896 til Halset, som hans svigerfar eide. I følge Bjarne Røhne Gundersen, etterkommer etter tidligere eier av Myrer gård, besto Myrerhaugen av et en etasjes våningshus og uthus med låve og stall med plass til 3 hester. Nils Brodin drev vognmannsforretning.

1917 Beboere:

5 rom og kjøkken:

Nils Olsen Brodin sogn	gårdbruker	25-3-1856	Malmøhus len, Thorløsa Til Norge og Aker 2-11-82
Hulda Haug Brodin	kone	15-2-1858	Kristiania. Til Aker 1886
Oskar		1856	Myrerhaugen Kjelsås
Mimmi Fredrikke	husmorskoleelev	27-1-1889	Aker
Ivar	agronom	7-11-1890	Aker
Anna Elisabeth (Lissi)		13-11-1892	Aker
Fredrikke Marie		30-5-1895	Aker
Anders Mathisen	gårdsgutt	14-11-1894	Ødemark
2.etg.3 rom og kjøkken:			
Hans Kristian Fladberg	tømmermann	2-4-1864	Rakkestad, til Aker 17/10-13
Petrine	kone	13-6-1866	Eidsberg
Ragnar Jon Hansen Fladberg		28-4-1904	Skedsmo
Sverre Ausjen Hansen Fladberg		14-5-1907	Nitedal

Til gården Skar hørte også sag som lå like nedenfor Nordbråten bru, på Halset gårds grunn og grunnen ble benevnt sagløkken. I 1830 gikk det en tyfon over Maridalen som slo ned all skogen som tilhørte Skar gård like opp til Øyungen på vestsiden av Skarselven. For å redde noe av tømmeret ble sagen satt opp. Ruinene av sagen står der ennå.

Den gamle hovedbygningen på Skar fra 1700-tallet står ennå. Den ble for noen år siden restaurert av den nåværende eier Ivar Brodin. Den neste hovedbygning ble satt opp i 1833. Det gamle stabburet står også fortsatt på gården. Einar Lilloe fortalte en gang til Bjørg Marie Sandberg, hans sønns kone, at grunnmuren på gamlebygningen på Skar var murt av stein fra kirkeruinene. Den nåværende eier fortalte at når hans bestefar kjøpte gården i 1909 sto ennå den gamle låven og fjøset. Begge hus var bygget i tømmer og tekket med taksten fra Næss Tegleverk i Maridalen. En del av disse taksteiene har eieren tatt vare på.

Gårdens historie går tilbake til middelalderen. I 1577 nevnes den som klostergoods under Hovedøya. Gården ble privat fra 1648. Gårdens areal har også blitt mindre de siste 150 år. Da Staten i 1863 overtok det private kruttverket som lå på Nordbråten gårds grunn kjøpte Staten ytterlig 89 mål innmark og 108 mål utmark av Skar gård. Det siste som ble kjøpt var tomt til kruttmagasin oppe i åsen mot vest i 1876.

Skar skog ble kjøpt av Aker Kommune 1936.

Lilloeslekten på Skar.

Skrevet av Ragnhild Lilloe Nestegard.

Marie Olsen Skar, datter av Anders Olsen Skar fra Næss gård i Maridalen, født 8/8-1844, død 12/5-1883. Hun giftet seg 21/8-1868 med Harald Gustav Fridtjof Lilloe, født 13/11-1841, død 12/9-1906. Han var sønn av Henrich Lilloe på Tømte (Øgaarden). Marie og Harald hadde gården Skar i Maridalen.

Sammen fikk de 7 barn:

1. Arnt Henrich Lilloe født 11/11-1871. Murer

2. Helga Lilloe, født 12/1-1874.

3. Olaf Petter Lilloe, født 10/10-1876.

4. Gustav Lilloe, født 10/10-1876 (Tvillinger)

5. Thora Lilloe, født 27/2-1878.

6. Anna Lilloe, født 15/4-1879.

7. Ragnar Lilloe, født 9/3-1882.

Det ser ut til at Harald og Marie hadde enda et barn som døde kort tid etter fødselen. Det står ikke oppført i slektsboken. Henrich Lilloe har imidlertid i en av sine bøker skrevet ned noen data vedrørende familien på Skar. Her står det: "Gunhild Marie Elisabeth Lilloe, født 16 de Juni 1869 og døbt den 1 te August s. aar, død 4 de November s.aa. Det står også at "Jomfru Janna Skar er født den 25 October 1848.

Harald Lilloe var garver i Christiania. Han gjorde det godt og arbeidet opp det som senere ble Hallens Handskefabrikk. Familien bodde i en stor murvilla like ved garveriet. Marie trivdes imidlertid ikke i byen. Hun var syk og lengtet hjem til Skar. De solgte garveriet til Hallen og flyttet til Skar. Harald var mest opptatt av jakt og var ingen Gårdbruker. Det gikk dårlig med driften og til slutt måtte de gå fra Gården. Den ble kjøpt av sakfører Bruun, som første året hugget tømmer i Skars skoger for hele kjøpesummen. Min farfar hevdet derfor at Harald ikke hadde måttet gå fra gården dersom han selv hadde utnyttet denne mulighet

Alle Haralds barn, så nær som Thora, emigrerte til Amerika. Av et gammelt brev kan det se ut som Thora en stund bodde på Øgården hos sin onkel, Christian Andreas.

På en gammel fødselsdagskalender har Helga Lilloe Harloff notert følgende:

Begyndte i bogtrykkerlære hos bogtrykker Oscar Andersen i Møllergaden 43, den 3 de Januar 1897. 3 aars læretid med svendebrev 31/12-1899. Jeg arbeidet 6 år i dette trykkeriet. Reiste derfra til Trondhjem og begynte at arbeide i trykkeri der den 28/3-1903. Var 6 år i dette

trykkeriet. Reiste til Amerika 7 de Mai 1909. Kommet tilbake fra Amerika 23 April 1910. Reiste til Bergen og begyndte at arbeide i Morgenavisen 24 mai 1910. Var der i 3 år.

Gift med Ingeniør Hans Conrad Ni Claus Harloff 8 mars 1913. Hans født 1855, død 22/8-1926. Hansheim (huset i Bergen) solgt 1/10-1924. (Det var vel da de flyttet til Øyungen.) De fikk ikke lang tid sammen. Helga Harloff ble boende på Helgheim til i begynnelsen av 1950 årene.

30.34 Kramla

Kramla under Skar.

1832 Beboere:

Anders Larsen	36 år
Randi Knudsdr.	33 år
Anders Andersen	5 år
Erik Knudsen	14 år
Kari Andersdr.	14 år
Kari Andersdr.	74 år

1840 Beboere:

Randine Knudsdr.	40 år	
Andreas Laurits Andersen	12 år	
Carl Jørgen	3/4 år	
Andrine Andersdr.	12 år	
Andreas Svendsen	32 år	
Anders Olsen	32 år	
Margrethe Pedersdr.	26 år	
Olava Andersdr.	5 år	
Peder Andersen	1 1/2 år	
Hans P. Christensen	inderst	29 år
Berthe Eriksdr.	28 år	
Juliane	1 år	

1865 Beboere:

Anders Eriksen	Husmand med jord	enkemand	54 år	Hadeland
Martine Andersdr.	styrer huset	ugift	15 år	Aker
Andrine Andersdr.		ugift	13 år	Aker
Fredrikke		ugift	11 år	Aker
Hendrikke		ugift	5 år	Aker
Ole Amundsen Borgen	tømmermann	gift	48 år	Odalen
Karoline Olsdr.	hans kone	gift	48 år	Christiania
Anne Olsdr.	sypige	ugift	20 år	Christiania
Antonette	sypige	ugift	18 år	Christiania
Julie		ugift	14 år	Ullensager
Oline		ugift	8 år	Aker
Johan Olsen	tømmermann	ugift	16 år	Aker
Anton Olsen		ugift	4 år	Aker

30.35 Steenbraaten

Steenbraaten under Skar.

1865 Beboere:			
Lars Johnsen	husmand med jordgift		44 år
Gunild Olsdtr.	hans kone	gift	47 år
Marie Larsdtr.		ugift	12 år Aker
Julianne Larsdtr.		ugift	10 år Aker
Lovise Larsdtr.		ugift	6 år Aker
Anne Gunine Larsdtr.		ugift	1 år Aker
Ole Larsen		ugift	8 år Aker
Johan Larsen		ugift	3 år Aker

1917 Stenbraaten, Maridalsvn.Eier Aker Fattigvesen 1 rom og kjøkken,
beboere:

Johan August Andersen, enkemann, kom til Aker 10-9-94 og til Stenbraaten 7-11-07.
arbeider født 18-2-1848 Siglora Sverige

30.36 Halset av Skar.

1840 Beboere:	
Halvor Halset	50 år Fattig
Anne Erichsdtr.	40 år
Karen Jonette	12 år
Marthe Maria	9 år
Berthe Marie	7 år
Elen	2 år

1882 og 1888 står A.Haug oppført som eier.

1891 beboere:

Fredrik Smith Steffensen	født 1858
Josefine	født 1864
Peder Daniel	født 1889
Cathrine Olsen	født 1868
Bernhard Erlandsen	født 1864
Johan K. Høgberg	født 1865

1900 Bestyrer D. Haug Chr. Uldspinderi

1903 Eier Slakter E. Hansen

1908 Ole Sand og sønnen Jørgen kommer fra Øvre Waggesten

1917 Halset 66 3 og 10 Eier Ole Sand. 3 rom og kjøkken. Til butikk 1 rom og kjøkken.

Beboere:

Ole Sand	landhandler (til Aker 1895)	gift	1-3-1863 Eidskogen
Amalie Sand	hustru	gift	2-7-1868 Skedsmo
Jørgen Sand	gårdsgutt	ugift	13-4-1888 Skedsmo

30.37 Skarpsno

Skarpsno av Skar (Halset)

1840 Beboere:

Christen Christensen		54 år fattig
Maren Christensdtr.	datter	17 år

Kristine Andersdtr.	inderst		50 år
Maria Gulbrandsdtr.	datter		17 år
Anne Kristine Gulbrandsdtr.	datter		15 år
1882 Andreas Mikkelsen			
1891 Beboere:			
Christoffer Olsen		født	1821
Anne Christine Olsdtr.		født	1822
1900 Beboere:			
Anne Christine Olsdtr.	enke	født	1822
Kristian Kristiansen		født	1832
Gunder Gundersen		født	1865
Hedda		født	1865
Gevarda		født	1894
Magnhild		født	1894
Agnes		født	1899
Statens Krudtfabrikk			

80 b.c.e og g av Skar.

1865:

Hans P. Nilsen   sergant   41 år Christiania
Maren Christine Nilsen ,   hustru   34 år Christiania

1882,85 og 87: Kaptein Gløersen, Fyrværker Nilsen, Olaus Olsen og Ole Larsen.

1891 Beboere:

Wilhelm Hansen Færden		født	1832
Ragna Ditlevsen		født	1854
Carl		født	1882
Olea		født	1884
Caroline Graff		født	1866
Inger M. Johansdtr.		født	1875
Hans Nielsen		født	1825
Maren Chr. Robsham		født	1832
Anna G. Nielsen		født	1863
Glemedius Trondsen		født	1852
Elise Tronsen		født	1857
Fritz M. Christiansen		født	1878
Johan G. Petersen		født	1845
Bertha Kaisa		født	1840
Clara Johansdtr.		født	1878

1904 Skatteliste viser: Direktør W. H. Færden, kaptein A. Lurder, stykjunker H. Nilsen, gårdskarl Hans Hansen, krudtarb, Peder Hansen, krudtarb. Glemedius Trondsen.

1917 Beboere: Tidl. direktørboligen 6 rom og kjøkken.

Aksel Hagen	Stabsfanjunker	gift	14-5-1864 Hakedal
Karen	hustru	gift	18-10-1869 Lier
Sigrid	hushjelp hjemme	ugift	24-4-1895 Kristiania
Jacob	landbrukselev	ugift	9-6-1900 Kristiania
Lydia	skolebarn		16-10-1904 Kristiania
Alfred	skolebarn		26-20-1906 Kristiania
Karen	skolebarn		8-11-1907 Kristiania

Harald skolebarn 10-7-1910 Maridalen
Otto Løvstad gaardsarbeider ugift 29-6-1858 Hakedal
Hagen flyttet til Skar 15/5-09.

30.38 Vestli

Vestli, Maridalsveien eier Aker Fattigvesen. 1 rom og kjøkken.

1917 beboer:

Karen Margrethe Johansen født 28-12-1878 i Kristiania, flyttet til Aker i 1879. Kom til Vestli fra "Krokenstua på Vaggesten 8/2-1917. Samme året brandt Haugerberget og bonden på Vaggesten ga stua til Jens Pettersen. Gunnar Vaggesten mener at Karen kom fra Torget.

88 a-a Damstokk Øyungen under Waggesteen.

1840 Beboere:

Lars Christophersen	husmand uten jord, fattig	62 år
Mari Larsdtr.		54 år
Hans Hansen	sønn	17 år
Lars Larsen	sønn	11 år
Marthe Maria Larsdtr.	datter	5 år.

1865 Beboere:

Jon Toresen	husmand m/jord og skovarb, gift	50 år	Aker
Karen Gulbrandsdtr.	kone	gift 54 år	Nitedalen
Randine Jensdtr.	datter	ugift 14-6-1849	
Carl Johansen	pleiebarn	ugift 7 år	
Hans Andersen	skovarb.	enkemann 61 år.	

1882. Skatteliste viser at tjener Torkild Torkildsen bor her.

Stuen på Damstokk ble senere flyttet ned til Broen ved Uldspinderiet og ble da benevnt Susenstua. Første halvdel av 1900 ble stua revet og flyttet av snekker Kåre Jacobsen til Sørbraataskogen.

30.39 Vestbraaten

Vestbraaten (Sachris) under Nordbraaten og Waggesteen.

1832 Beboere:

Anders Sachrissen	42 år
Sophia Pedersdatter	35 år
Jens Andersen	15 år
Anne Andersdtr.	9 år
Elen Margrethe Andersdtr.	4 1/4 år.

1865 Beboere:

Hans Hansen	husmand med jord, skovarb. gift	36 år	Aker
Karen Larsdtr.	kone	gift 36 år	Aker
Louise Toresdtr.		ugift 12 år	Aker
Kirsti Larsdtr.	Enke, moderen understøttes af Fattigkassen	77 år	Hadeland

1882: Skatteliste viser Nils Olsen

1891 Beboere:

Mathias Johansen Sakrits	født 1864
Oline F. Andreasdr.	født 1863
Birger Mathiassen Sakrits	født 1889
Udøbt Barn	født 1890
Josefine B. Johansdr.	født 1873

1900 og 1904 viser skattelistedene Mathias Johansen, krudtarbeider.

1917 Sakrisbraaten, eier Akerselvans Brugseierforening 1 rom og kjøkken.

Beboere:

Peder Thomas Pedersen	kjørekarl	ugift	30-6-1893
Ingrid Louise Andersen	husholderske	ugift	16-2-1900

30.40 Waggesten Øvre

83 a,a Waggesten Øvre.

Beboere		1832	1840
Christopher Christophersen Vaggesteen		45 1/2 år	54 år
Siri Halvorsdr.		42 år	49 år
Anne Christine		12 1/2 år	
Karen Sørine		10 1/2 år	
Elisabeth		4 1/2	11 år
Inger		3/4 år	7 år
Siri Christiansdr.	livørekone	77 år	
Duve Olsen		20 år	
Gullik Gulliksen		12 1/2 år	
Maren Randine		4 år	
Hermana Juliane		2 år	
Nils Torgersen		15 år	
Anne Trondsdr.	tj. pike	18 år	

1863 Matr. viser: Eier Jens Gundersen

Areal:

100 mål dyrket jord, spredt

80 mål naturlig eng, herav oversvømmes 15 mål i fløtningstiden.

1500 mål Skov, god grund, men bratt ,hvori aarlig kan hugges 4 tylfter a 5 spd. = 20 spd.

61 favne ved a 75 sk.=40 spd.

	Udsæd	Avling
Hvede	1/4 tønne	2 1/2 tønne
Byg	1 3/8 tønne	14 tønner
Havre	6 tønner	30 tønner
Poteter	7 tønner	30 tønner
Hø		90 skp.

Besetning:

Hest	2
Storfe	7
Ungfe	2
Unghest	1
Faar	6

1865 Beboere:

Jens Gundersen	selveier	gift 66 år Gausdal
Karen Svendsdr.	kone	gift 58 år Nes
Marie Jensdr.	datter	ugift 27 år Aker

Olava Jensdtr.	datter	ugift	17 år Aker
Karoline Jensdtr.	datter	ugift	15 år Aker
Sigvart Jensen	sønn	ugift	22 år Aker
Carl Jensen	sønn	ugift	20 år Aker
Gunerius Jensen	sønn	enkemann	36 år Aker
Karen Guneriusdtr.	hans barn		6 år Aker
1891 Beboere:			
Oluf A. Omberg		født	1840
Odine M. Olsen		født	1856
Martha Omberg		født	1878
Oluf Omberg		født	1880
Ragna Omberg		født	1883
Einar Omberg		født	1885
Marie Omberg		født	1887
Nils Omberg		født	1890
Sofie Andersdtr.		født	1863
Martha Aasmundsdtr.		født	1814
Ole Olsen		født	1867

Øvre Vaggesten 2 rompikeværelse og kjøkken.

1917 Beboere:

Olav Olsen Randers Næss	forpakter		18-6-1860
Sofie	Næss	hustru	18-12-1859
Ole Nicolas Næss	sønn, gaardsarb.		22-7-1895
Einar Bjarne Næss	sønn, gaardsarb.		1-8-1897
Ragnvald Næss	sønn, gaardsarb.		7-2-1900
Elevine Næss	datter, tj. pike		18-9-1901

Sørli-Skredderstuen-Halvorsrud.

1840 Beboere:

Christian Halvorsen	forpakter-skredder		40 år
Inger Maria			34 år
Berthe Maria			14 år

1865 Beboere:

Anders Eriksen	skovarb.	gift	34 år Hadeland
Nikoline Jacobsdtr.	hans kone	gift	21 år Aker
Josefine Andersdtr.	datter	ugift	5 år Aker
Edvart Andersen	sønn	ugift	3 år Aker

Bødkerstuen.

1865 beboere:

Christian Johansen	bødker	gift	40 år Ringsaker
Marie Johansen	kone	gift	41 år Christiania
Hagbart Johansen	sønn	ugift	14 år Christiania
Carl G. Johansen	sønn	ugift	3 år Aker
Hulda Johansen	datter	ugift	9 år Christiania

1887 nevner skatteliste Gulbrand Johansen

1891 Beboere:

Olav Christiansen		født	1848
Anne K. Olsdtr.		født	1842

Christian Christiansen	født 1876
Ole Christiansen	født 1878
Hans Christiansen	født 1880
Anna Christiansen	født 1885

1900 skattelistene nevner arbeider Johan Andersen og arbeider Arnt Olsen og i 1904 nevnes krudtarbeider Knut Olsen.

30.41 Nordbraaten.

1808 Anders Enersen nevnes som eier.

1833 beboere:

Ole Andersen		30 år
Karen Marie		25 år
Andrine Marie		4 1/2 år
Christian Olavus		3 år
Anders Enersen	føderåd	60 år
Marie Olsadtr.	føderåd	62 år
Marie Nielsdtr.	tj. pige	19 1/2 år
Johan Torgersen		14 år

1848 beboere:

Andreas Narvesen		43 år
Marthe Gulbrandsdtr.		33 år
Martin Andreassen		15 år
Maren Andreassen		13 år
Sophia Andreassen		6 år
Karine Andreassen		4 år
Thina Andreassen		2 år
Anders Enersen	føderåd	68 år

1863 matr. viser: Eier Nils Olsen

Areal: 60 mål daarlig sandjord paa grusbund

40 mål skrotslått

1500 mål skov, hvori aarlig kan hugges 3 tylfter tømmer a 5 spd.= 15 spd.

38 favner ved a 38 sk. = 25 spd

Besetning: 1 hest
4 storfe
faar

1865 Beboere:

Nils Olsen	selveier	gift	43 år	Nitedalen
Maren Gulbrandsdtr.	kone	gift	36 år	Nitedalen
Christine Nilsdtr.	datter	ugift	13 år	Aker
Anne Marie Nilsdtr.	datter	ugift	3 år	Aker
Gulbrand Nilsen	sønn	ugift	5 år	Aker
Matea Hansdtr.	tj. pike	ugift	18 år	Nannestad
Gustav Borgersen	tj. karl	ugift	18 år	Aker
Christian Nilsen	tj. karl	ugift	17 år	Aker
Torstein Eriksen	fattiglem	gift	71 år	Hakedalen
Anne Ellingsdtr.	hans kone	gift	60 år	Land

1888 viser matrikkelen at R. Keyser eier gården.

1891 Beboere:

Ole Jansen	født 1836
Maren Christensdtr.	født 1834
Carl J. Olsen	født 1879
Johanne Olsdtr.	født 1870
August L. J. Østh	født 1841

1917 Eier Akerselvns Brugseierforening.

Beboere;

Gulbrand Hansen	jordbruger	gift	1-1-1880	Hadeland
Josefine Hansen	hustru	gift	28-9-1886	Aker
Henry Hansen	sønn	ugift	16-6-1904	Kristiania
Einar Hansen	sønn	ugift	11-1-1907	Aker
Anna Hansen	datter	ugift	7-11-1911	Aker

30.42 Østbraaten

Østbraaten (Lå mellom Nordbråten og Zackrisbraaten)

1865 Beboere:

Martin Johannessen	husmand med jord, krudtarb.	ugift	29 år	Aker
Johanne Johannesdtr.	tj. pige	ugift	21 år	Aker
Johannes Gulbrandsen,	opholdes af fattiggassen	gift	66 år	Aker
Marte Trulsdtr.	kone	gift	59 år	Aker

30.43 Hullet

83 c Hullet under Nordbraaten.

1848 nevnes Bernt Olsen.

1865 Beboere:

Ole Olsen	krudtarbeider	gift	47 år	Aker
Maren Kr. Larsdtr.	kone	gift	42 år	Aker
Karoline Olsdtr.	datter	ugift	14 år	Aker
Marie Olsdtr.	datter	ugift	4 år	Aker
Nils Olsen	sønn	ugift	10 år	Aker
Martin Olsen	sønn	ugift	6 år	Aker
Anton L. Olsen	sønn	ugift	3 år	Aker
Torger Torgersen	krudtarbeider	gift	42 år	Aker
Karen Christoffersdtr.	kone	gift	29 år	Aker
Helene Torgersdtr.	datter	ugift	8 år	Aker
Mathilde Torgersdtr.	datter	ugift	3 år	Aker
Martin Torgersen	sønn	ugift	5 år	Aker

1891 Beboere:

Ole Olsen		gift	født 1819
Maren Kr. Larsdatter	kone	gift	født 1824
Ole M. OLsen	sønn	ugift	født 1871

1900 Skatelistene viser arbeider Olaf Karlsen.

Man må undre seg over hvorledes 12 personer med smått og stort kunne få plass i stua på "Hølet" og hvorledes to familier kunne gå sammen under så kummerlige boligforhold. Enda var vistnok plassforholdene i "Hølet" relativt gode mot andre plasser, som vi kommer tilbake til senere.

Nils Olsen, født 1855 er samme Nils Olsen som kom til Halvorstua.

30.44 Dalen

Dalen under Nordbraaten.

1882 :Skattelistedene nevner Glemedius Trondsen født 1852

1891 Beboere:

Theodor Johansen	født 1848
Sofie Hansdatter	født 1850
Pauline Theodorsdr.	født 1874
Hans H, Theodorsen	født 1876
Thora S. Theodorsdr.	født 1886
Inga D. Theodorsdr.	født 1889

1900 skattelistedene nevner arbeider Theodor Johansen.

30.45 Halvorsrud

Halvorsrud under Waggesteen.

1865 Beboere:

Johan Gudmundsen	husfader, skomager, gift	50 år Sørum
Marte Simensdr.	kone gift	29 år Sverige
Ole Larsen	husfader, krudtarb.gift	45 år Aker
Maren Olsdr.	kone gift	43 år Gjerdrum
Andrine Olsdr.	datter, er krøbling ugift	17 år Aker
Mallene Olsdr.	datter ugift	13 år Aker
Hanna Olsdr.	datter ugift	3 år Aker
Mathilde Olsdr.	datter ugift	2 år Aker
Laurits Olsen	sønn ugift	10 år Aker
Gustav Olsen	sønn ugift	5 år Aker

1891 Beboere:

Nils Olsen	født 1857
Marte Andersen	født 1854
Helga Margrethe Olsen	født 1878
Olga Johanne Olsen	født 1880
Ole Johannes Olsen	født 1883
Anna Christine Olsen	født 1888

Gudbrand Christiansen	født 1830
Karen G. Johansdr.	født 1833
Petrana Jensdr.	født 1805
Anne Gudbrandsdr.	født 1871
Jacob Jacobsen	født 1861
Caroline Olsen	født 1869

Julius Jacobsen

født 1887

1900 nevner skattelisterne arbeider Kristian Paulsen og arbeider Albert Ellefsen.

1904 Beboere:

Johan Fr. Eriksen	født 1857
Christine Amundsen	født 1862
Sigfrid M. Eriksen	født 1890
Alma E. Eriksen	født 1887
Emilie Amundsen	født 1866
Ole Johansen	født 1846

Skattelisterne nevner Olai Kristiansen og Gustav Livaas.

1917 :Eier Johan Pettersen født 7-5-1848 Elga Sverige. enkemann statspensjonist.

1 værelse og kjøkken.

1917:Eier Albert Elefsen- 2 rom og kjøkken.

Beboere:

Albert Elefsen	arb. ved Kr. kommune	2-9-1859	Trondhjem til Aker	1896
Karoline Elefsen	hustru	27-11-1869	Hadeland til Aker	1874
Erling Elefsen	dagarb.	ugift	12-11-1898	Maridalen
Aksel Elefsen	ugift	12-10-1900	Maridalen	
Astrid Elefsen	datter	ugift	11-1-1903	Maridalen
Magnhild Elefsen	datter	ugift	2-9-1906	Maridalen

1917:Eier Nils Olsen 1 rom og kjøkken

Beboere:

Nils Olsen	forhv. bødker, statspensjonistgift	17-4-1857	Maridalen
Mathea Olsen hustru	gift	6-9-1854	V. Toten
Ragnhild Olsen	datter	21-8-1899	Kristiania

30.46 Bergerud

1917 Bergerud, Vaggstein.

Beboere:

Ole Krogh	snedker	gift til Aker 1913	8-7-1869	Høland
Hilda Krogh	hustru	gift til Aker 1913	16-6-1881	Trøgstad
Oscar Krogh	sønn		29-12-1903	Trøgstad
Harald Krogh	sønn		31-7 1908	Høland

30.47 Brostuen

Brostuen under Waggstein.

1891 Beboere:

Gudbrand Jensen Brostuen	født 1834
Marie Fredriksdtr.	født 1824
Anna Jensdtr. Krogen	født 1838
Karen M.Johansdtr. Krogen	født 1878
Ole Olsen	født 1863
Amalie Christensen	født 1864
Ole Jørgen Olsen	født 1878
Maren Olava Hansen	født 1874

1900 Skatteliste viser Gudbrand Johnsen

1904 Skatteliste viser: Krudtarbeiderene Ole Kyblik, Julius Larsen, Axel Larsen

Gudbrand Johnsen.

30.48 Nedre Waggestein

84 b, a Nedre Waggestein.

1799 : På dette tidspunkt var ikke Waggestein delt. Eiendommen var krongods under kong Carl Johan. Christopher Christoffersen som kom fra Gudbrandsdalen drev Øvre Waggestein og Ole Bottolfsen som kom fra Søndre Skøyen i Nittedal drev Nedre Waggestein. I 1825 kjøper de gården av kronen og deler den. Øvre Waggestein får br.nr.1 og Nedre Waggestein får br.nr.8. Dette skyldes at kronen tidligere hadde solgt fra 6 bruk. Skjøtet til Ole Bottolfsen på halve Waggestein er datert 26. august 1825. Fra br.nr.8 ble Granum og Bjørnstad fradelt i 1915.

Fra bidrag til Osloskogenes historie v/Jakob Kvande

Av Maridalsskogene var i 1737 Waggestein skog den største (1/2 X 1/4 mil, 6900 mål.). Dernest kom Skar (3/8 X 1/4 mil, 5160 mål), så kom Sander skog (3/8 X 1/8 mil) 2580 mål). De andre skogene som tilhørte Turter, Kirkeby, Hauger, Næss og Tømte, var ubetydelige.

I Røde Bog 1400 står oppført: "af Vaggada steini" og i samme bok "Waggastein". I 1530 finnes den og under Oslo Capitelgods, og i matrikelutkastet 1723 som "ødegård" (c: 1/4 gård) under Christiania Præsteboel.. (1 Opsidder og 2 Huusmænd) : god skog og god Fæhafn, avler 70 lass høi, har 4 hester, 20 kuer, 16 sauer og 6 geiter. Til gården hørte da god og stor skog; v. Langen gir op grensene i sin "Forstbeschreibung" 1737; I øst og nord Grøns Skov(c: Nordmarka), i syd Sander, i vest Skar. Skogen antas å kunne levere straks 16000 Faden (favner ved), om 10 år 24000, om 20 år 19800, om 40 år 6820, ialt i de 40 årene 1737-77 48800 Faden. Den kommer således som en god nr.5 i Aker.

I 1824 blev Waggestein skog delt i 2 deler mellom ne på Nedre og Øvre Waggestein. Se bilag 16). Etter tradisjonen (meddelt av Osvald G. Waggestein etter fortelling av husmann Nils Torgersen, som var kommet til Waggestein fra Hadeland som gjetergutt ca. 1820) lå de 4 Karene som skulde foreta delingen, i et skogholt op i fra gården med 5 pottes brennevin og avtalte grensene. Da brennevinet var fortæret, var arbeidet ferdig uten at de gikk op eller merket delet: så vel kjente var de i skogen. Mennene var Ole Botolfsen på Nedre og Christopher Christophersen på Øvre Waggestein. De to andre var etter tradisjonen eierne av de utskilte parseller Nordbråten og Sørbråten.

Bilag 16:

Til undertegnede, jeg Ole Botolphsen og jeg Christophersen tilstaar herved, at vi een for begge og begge for een er kommen til Overenskomst om et mindeligt Bytte af den os tilbyggede Skov af Waggesteens Gaard, hvilket Bytte eller deling begynder fra et Vinterhuus som er imellem begge vores Fægader til Skoven og gaer lige opefter den Vei paa Østsiden af den saakaliede Stormyhren ligetil Bækken som gaer
Mysesmørkløven og Nordefter til Vadet til Dølebraaten og siden efter Veien over Dølebraaten nordefter til lille Kastet og deropefter den almindelige Vei efter

Opmerking ligetil Svartkjernet og da Merking udviser efter et Daledrag ligetil med den saakaldede Mastestokputten, hvilket herved tilstaas av os Undertegnede og som er en Ligelydende Gjenpart til os begge.

Waggesteen den 15. november 1824.

Christopher Christophersen. Ole Botolfsen. Begge med iholden Pen.

til vitterlighed Even Amundsen Turtur. Ole Halvorsen Skar. B. m. i. Pen.

Hvad vores Havning angaar da tilstaas enhver af os Opsiddere af Waggesteen at nyde og bruge samme fælleds i den almindelige Fæehafn i Skoven blot, af hvad som af enhver Vinteren kan fødes; dette skal ubrydelig efterleves. Hvis at dette skulle overskrides, da maa ventes Tiltale efter Loven, hvis at samme ikke skulle efterleves,

(samme fire underskrifter)

1832 Beboere:

Ole Vaggesteen		73 år
Berthe Larsdatter		50 år
Berthe Olsdr.		19 år
Bottolf Olsen		14 1/2 år
Gulbrand Trulsen	dreng	18 år
Jens Gulliksen	dreng	16 år

1863 Matr. beretter:

Eier Bottolf Olsen

Areal: 187 mål god jord samlet med god beliggenhet
14 mål i Pladser

Skov hvori arlig kan hugges 15 tylfter tømmer a 5 spd.= 75 Spd.
185 Favne Ved a 84 sk. = 130 Spd

	Udsæd	Avling
Rug	1/4 tønne	4 tønner
Byg	1 1/2 tønne	15 tønner
Havre	9 tønner	50 tønner
Poteter	9 tønner	45 tønner
Hø	140 skp.	

Besetning: 4 hester
9 storfe
4 kviger
8 Faar

1865 Beboere:

Bottolf Olsen	husfader, gaardbruger, selveierugift	49 år Aker
Ingeborg Olsdr.	tjenestepige	ugift 39 år Aker
Maren Olsdr.	tjenestepige	ugift 18 år Hallingdal
Jens Gulbrandsen	tjenestekarl	ugift 21 år Nittedal
Johan Johannesen	tjenestekarl	ugift 16 år Aker
Anne Johannesdr.	Lægslem	ugift 53 år Aker

Bottolf var litt orginal. Han var 205 cm. høy og kunne slippe en tokrone gjennom ringen sin. Bottolf Olsen var ugift og hadde ingen som kunne overta gården. Da han døde overtok

Gustav Gulbrandsen gården. Han var sønn av Bottolfs søster Berthe som var gift med Anders Gulbrandsen som drev Stubberud gård som lå like ved der "Stubberudgårdene" lå. 1882,85 og 87 er Gustav Gulbrandsen nevnt i skattelistingene.

1891 Beboere:

Gustav Gulbrandsen		født	1842
Gina S.Sørensen	kone	født	1841
Osvald B.Gulbrandsen	sønn	født	1871
Balzer Gulbrandsen	sønn	født	1877
Bottolf Gulbrandsen	sønn	født	1885
Martin Olsen	dreng	født	1868

1917 69-8 Vaggesten nedre Eier Osvald Vaggesten.2 rom og 1/2 kjøkken.

Beboere:

Osvald Gulbrandsen	gårdbruker	21-7-1871	Aker
Karen Gulbrandsen	hustru	20-12-1879	Kongsvinger
Einar Kristiansen	tjenestegutt	2-11-1898	Maridalen
3 rom og 1/2 kjøkken			
Gina Sørensen Gulbrandsen	enke	16-9-1840	Hurum

1917 Bjørnstad 69-52 Eier Bottolf Gulbrandsen 2 rom og kjøkken.

Beboere:

Bottolf Waggesten	gårdbruker	5-5-1885	
Amanda Waggesten	hustru	22-1-1896	

1917 Granum Eier Baltzer Gulbrandsen Vaggesten 69-51 2 rom og kjøkken.

Beboere:

Baltzer Vaggesten	gårdbruker	3-8-1877	
Anna Jensine Vaggesten	hustru	27-7-1893	Skiptvedt
Gunnar Vaggesten	sønn	4-3-1915	
Ole Vaggesten	sønn	29-10-1916	
Bergliot Cicilie Olsen	tj. pike	24-7-1899	Skiptvedt

30.49 Engen

Engen under Vaggesten.

Beboere 1891:

Karelius Isaksen	arbeider	18-2-1865	Eidskogen
Karen Pedersdtr.	kone	22-8-1861	Blaker

1917 3 rom og kjøkken. Beboere:

Karelius Isaksen	arbeider	18-2-1865	Eidskogen
Karen Isaksen	kone	22-8-1861	Blaker
Arnt Fritjof	gaardsarbeider	17-12-1892	Aker
Karl Oskar	sønn	21-6-1899	Aker

(Bodde hos Jenny Mikkelsen Tangen)

30.50 Spinneriet

Spinneriet.Christiania Uldspinneri (Lå til venstre for Vaggestenbroa, samme side som spinneriet.)

1891 Beboere:

Alfred Svenssen	født 1852
Mathilde Svenssen	født 1850
David Svenssen	født 1876
Carl Svenssen	født 1877
Emil Svenssen	født 1880
Johannes Svenssen	født 1882
Elise M.Svenssen	født 1886
Gulli Marie Svenssen	født 1888

Christian Rønneberg	født 1853
Mathilde Rønneberg	født 1854
Christian Rønneberg	født 1875
Anna Marie Jensen	født 1887

1900 Skattelistede nevner:

Spinder L. B. Andersen
Kjører Ludv. Mathiasen
Væver Torsten Sundby
Arb. Walfred Andersen
Arb. Peder Hansen
Arb. Fridtjof Trondsen

1904 Skattelistede nevner:

Grosserer Munthe
Bestyrer D. Haug
Livius Andersen
Væver Bertinius Ege

30.51 Gaden

Gaden.(GATA)

1865 Beboere:

Peder Eriksen	jord og krudtarb.	gift	42 år Bærum
Martine Eriksen	kone	gift	29 år Bærum
Anne Marie Eriksen	datter	ugift	15 år Bærum
Edvart Eriksen	sønn	ugift	13 år Bærum
Martin Eriksen	sønn	ugift	11 år Bærum
Andrine Eriksen	datter	ugift	10 år Bærum
August Eriksen	sønn	ugift	8 år Aker
Mathilde Eriksen	datter	ugift	6 år Aker
Marius Eriksen	sønn	ugift	1 år Aker

1874:Skoleprotokollen viser elevene Lars Gaten og Mathilde Gaten.

1891 Beboere:

Peter Eriksen Gaten	født 1824
Martine Nilsdr.	født 1838
Mathilde Petersdr.	født 1860

30.52 Myrvold

Myrvold Eier Kristiania Kommune.

1917 Beboere:

Frithjof Thronsen	arbeider	gift 22-3-1868 Sørum
Ingeborg Thronsen	hustru	gift 22-5-1866 Hadeland
Betzy Kammilla	datter postaapnerske	ugift 28-6-1896 V. Aker

30.53 Torget

Torget ,søndre og nordre.

1832 Beboere:

Johannes Hansen		49 år
Marthe Hansen		63 år
Hans Johannessen		26 år
Gundhild Larsdtr.		95 år

1865 Torvet Søndre.

Beboere:

Gulbrand Jonsen	husfader, husmand uten jord	gift	30 år Aker
Mari Fredriksdatter	hans kone	gift	41 år Nitedalen
Anne Karine Gulbrandsdtr.	deres barn	ugift	7 år Aker
Josefine Gulbrandsdtr.	deres barn	ugift	2 år Aker
Gustav Gulbrandsen	deres barn	ugift	5 år Aker
Hans Johannsen	husfader, husmand uten jord	ugift	56 år Aker

1865 Torvet Nordre.

Beboere:

Nils Torgersen	husfader, skovarb.	gift	42 år
Hadeland			
Marie Christiansdtr.	hans kone	gift	41 år Aker
Anne Marie Nilsdtr.	hjelper moderen	ugift	15 år Aker
Ole Nilsen	deres barn	ugift	10 år Aker

Skatteliste for 1882,85 og 87 nevner Nils Torgersen og Christian T. Nilsen.

Nils Torgersen var født 1823 på Hadeland. Han kom som gjetergutt til Nedre Vaggstein. Fikk som voksen bygsel på Nordre Torvet og giftet seg med Marie Christensdatter født 1824 i Aker

Plassen fødte 1 ku og 1 sau og utseden var heller ikke stor: 1/2 td. havre og 2 td. poteter..

Ovenfor er nevnt at Nils Torgersen kom til Nedre Vaggsten, som gjetergutt.

I Maridalen og forresten rundt om på landsbygdene er gjeterguttene en utdødd yrkesgruppe og hører nå helst romantikken og eventyrene til, slik som huldre og nøkk og andre rare fantasifigurer. Er det et sosialt framskritt? Ja, en må vel si det. Gjeterguttene hadde det ikke lett alltid. Mange tragiske skjebner har eksistert blandt dem. Verst var det kanskje for fattigguttene som måtte reise hjemmifra og passe dyra

hos fremmede mennesker i fremmede skogsmarker. Hvilken angst ble de ikke herjet av dag og natt. Hvilken redsel ute i ødemarken alene med budskapet. Og hvilken lengsel etter å komme ut av ensomheten i skogen. En gammel versestrofe illustrerer gjeterguttens skjebne.

Stakkars liten gjetergutt
sent i seng, tidlig ut.
Mjølka fikk, n tynn og blå,
smøret fekk en aldri sjå.

Men tross alt var gjeterlivet et sunt liv. Et liv i naturen i sol og i regn. Naturfølelse og lengsler ble han fylt av. Og naturfølelse og lengsler kan føre til så mangt.

For Nils Torgersen førte det til at han fikk et meget godt praktisk skjønn på skogen, og kjent som han var overalt i skogene i Maridalen, ble han meget benyttet som skogbestyrer. Hans ettermæle går ut på at han var en skjønnsom driver, som gjorde rett og skjell til begge sider. Etterkommere etter Nils kom til Haugen.

1891 Torvet Søndre.

Beboere:

Christian T. Nilsen	født 1848
Ellen M. Andreasdr.	født 1851
Ole N. Christiansen	født 1878
Maren A. Christiansen	født 1880
Thore E. Christiansen	født 1889

1891 Torvet Nordre.

Beboere:

Nils Torgersen		født 1824
Berthe Olsdr.		født 1824
Frithjof Trondsen	(1917 bor han på Myrvold)	22-3-1869 Sørumsund

1900 viser skattelisten Arb. Nicolas Kristiansen.
1904 viser skattelisten husmand Nils Torgersen og krudtarb. Frithjof Trondsen.

30.54 Sydbraaten

84 C gnr.69 bnr.9 Sydbraaten under Waggesteen.

1832 og 1840 Beboere:		1832	1840
Ole Sørensen		33 år	40 år
Inger Marie Mathiasdr.		29 år	36 år
Olavus Olsen		3 år	10 år
Søren Olsen		3/4 år	8 år
Mathis Gulbrandsen	livørsmand	67 år	74 år
Anne Margrethe	kone	68 1/2 år	76 år
Johannes Gulbrandsen		13 år	
Maren Nielsdr.		12 år	
Andreas		7 år	
Christiana		4 år	
Anne Maria		2 år	

Haagen Johannesen	dreng	20 år
Kristine Halvorsen	pige	16 år

1854 nevner skattelisen Andreas Sydbraaten.
1863 viser matrikkelen:
Eier Ole Sørensens enke.

Areal: 40 mål god leermold paa leergrund
36 mål myrjord, naturligt slaatteland som oversvømmes i flomtid.
8 mål i pladser veldyrket
Skov hvori aarlig kan hugges 4 tylvter tømmer og 95 favne ved.

Udsæd: Byg:	3/8 tønne
Havre	5 tønner
Poteter	5 tønner.

Høavlingen er paa 80 skp.

Besetning:	2 hester
	5 storfe
	1 ungfe
	4 faar

1865 beboere:

Inger Marie Mathisdr.	selveier	enke	63 år Aker
Anne Marie Olsdr.	hjelper moderen	ugift	27 år Aker
Berta Martine Olsdr.	hjelper moderen	ugift	25 år Aker
Martin Olsen	sønn arb. paa gaarden	ugift	22 år Aker
Susanne Iversdr.	lægdslem	ugift	10 år Aker

1882,85,87 og 88 nevner skattelisten Peter Halvorsen

1891 Beboere:

Peter Halvorsen	født 1846
Marie Larsdr.	født 1844
Anna L. Halvorsen	født 1873
Carl O. Halvorsen	født 1874
Halvard N. Halvorsen	født 1876
Axel M. Halvorsen	født 1877
P. Wilhelm Halvorsen	født 1880
Oskar L. Halvorsen	født 1882
Thora E. Halvorsen	født 1884

1917 Eier Kristiania Kommune.

Beboere:

Stefanus Skolseg, gårdbruker,	til Sørbraaten, 14-4-1917	gift	1-3-1861 Sørum
Anne Skolseg	kone	gift	7-1-1870 Gjerdrum
Sverre Skolseg	sønn	ugift	17-1-1897 Skedsmo
Karoline Lysne	tj. pike	ugift	26-11-1897 Bærum

Inntil 1826 husmannsplass under Vaggesten, Mathias Gulbrandsen, en navngjeten bjørnejeger, fikk den 6/10-1826 skjøte på Sørbråten fra Ole Botolfsen for 566 Spd. og 80 skilling.

Den 17/5-1873 ble det holdt skyldelingsforretning således:

Br.nr.9	hovedbruket (84 c)
11	Hagastuen (84 e)
12	Lurhullet (84 f)
13	Snippen (84 g)

30.55 Fossheim

1917 Fossheim Sørbraatens byggetomter, eiere Karl Olsen og Johan Brænders,
Hakadalsveien.

Under bygging, bare første etg. er ferdig. Her bor:

Glemedius Trondsen	dagarb.	gift 25-12-1852	Sørum
Elise Trondsen	kone	gift 19-12-1857	Lunner
Alf Antonsen	linjearb.	ugift 6-12-1899	Kristiania

Hagastuen.

1840 Beboere:

Ole Pedersen	husmand	27 år
Johanne Sørensdr.	kone	29 år
Søren Olsen	sønn	3/4 år
Berthe Hansdr.		48 år
Haagen Christoffersen		20 år
Marthe Christoffersen		13 år
Ole Christoffersen		9 år
Karine Christoffersen		5 år
Aasta Pedersdr.		70 år

1865 Beboere:

Olaus Eriksen	husfader, husmand med jord, gift	37 år Nitedalen
Christiana Olsdr.	hans kone, gift	29 år Aker

1882 og 85. Skatteliste viser Johan Eriksen.

1885 Skatteliste viser Glemedius Trondsen.

1888 Skatteliste viser eier Isak Berg.

1891 Beboere:

Ole Bentsen	1842
Karen M. Eriksdr.	1849
Oluf Olsen	1877
Fredrik Olsen	1882
Magnus Olsen	1885
Hans Olsen	1887
Hjalmar Olsen	1889
Ragna H. B. Hermansdr.	1880

1899 Skatteliste viser Arb. Johan Andersen.

1917 Eier H. A. Vessel Berg, Majorstovn. 25, 3. etg. Oslo.

2 rom og kjøkken:

Lars Thanum	fjellarb.	25-4-1859 Klæbu
Hilda Thanum	kone	21-9-1875 Sverige
Alf Thanum	sønn	15-6-1903 Idd

Gjertrud Thanum	datter	21-2-1905
Signe Thanum	datter	20-2-1907
Valida Thanum	datter	28-9-1913
Leif Thanum	sønn	

30.56 Haugen

1865 Haugen, plads under Sørbraaten.

Beboere:

Johannes Jacobsen	husfader, vedkjørekarl	gift	47 år	Nannestad
Elisabeth Christoffersdtr.	hans kone	gift	39 år	Aker
Maren K. Johannesdtr.	deres barn	ugift	13 år	Aker
Inger Marie Johannesdtr.	deres barn	ugift	11 år	Aker
Elise Johannesdtr.	deres barn	ugift	7 år	Aker
Karen Johannesdtr.	deres barn	ugift	4 år	
N. N. Johannesen	deres sønn		1 år	

1917 2 rom og kjøkken.

Beboere:

Kristian Torvald Nilsen,	forpakter kommer fra Torvet søndre	gift, 16-6-1848	Aker
Ellen Marie	kone	5-3-1858	Hakedalen
Alette Nilsen	datter tj. pige	12-4-1880	Aker
Thora Eugenie Nilsen	datter hj. værende	27-9-1889	Aker

30.57 Buraasstuen

1865 Buraasstuen under Sydbraaten øst for søndre Movann.

Beboer Kari Jensdtr, enke 51 år fra Nitedalen. Har understøttelse av fattigkassen.

30.58 Lurhullet

84 f Lurhullet. Utskildt fra Sørbråten i 1873.

1832 Beboere:

Niels Hansen	40 år
Marie Hansen	42 år
Hans Nielsen	7 år
Andrine Nielsen	3 1/2 år

1882 Skattelisten viser Peter Gulbrandsen.

1891-1895 Beboere:

Ole Andreas Mikkelsen	født 1848
Inger Marie	født 1853
Ivar Mikkelsen	født 1877
Hans Mikkelsen	født 1878
Arnt Mikkelsen	født 1880
Paul Mikkelsen	født 1881
Georg Mikkelsen	født 1884
Christine Mikkelsen	født 1883

Ole Mikkelsen	født 1891
Einar Mikkelsen	født 1893
Johannes Mikkelsen	født 1895

1917 Beboere:		
Einar Mikkelsen	kst. banevogter	29-3-1893 Aker
Gina Karoline	husmor	23-5-1891 Bjørnholt

30.59 Løvlund.

69-14 Løvlund.

Beboere 1917-1918:			
Ole Mikkelsen	Kst. banevogter	4-1-1891	Aker
Jenny Mathilde	hustru	7-10-1885	Bjørnholt
Ingrid Marie	datter	28-1-1916	Aker
Solveig	datter	1918	
Johannes Mikkelsen	bygningssnekker	21-9-1895	Aker

1922 Beboere:		
Peder Hansen	graastensmurer	8-1-1858
	kom til Laakeberget 1/9-1870 i Maridalen	
Fredrikke	hustru gift 27-5-1861	28-5-1852

30.60 Snippen

84 g Snippen.

Skoleprotokollen 1874 viser Karine Snippen.
1882 viser skattelistingene Karl Snippen og Martin Johannesen.
1888 viser skattelistingene Karl Snippen.

1891 Beboere:	
Gustav Jacobsen	født 1857
Hilda Olsdtr.	født 1864
Jørgen Jacobsen	født 1888

30.61 Grønlien

Pladsen Grønlien ved Øvre Waggsteen.

Etter det Gunnar Vaggsteen forteller var det på denne plassen Ole Bottolfsen og Christoffer Christoffersen ble enige om hvordan de skulle dele Waggsteen da de kjøpte eiendommen i 1825. Se under Nedre Waggsteen

1832 Beboere:	
Truls Eriksen	56 år
Malline	54 år
Johanne Gulbrandsdtr.	28 år
Marthe Trulstr.	25 år
Elen Torine	5 1/2 år
Gundhild Marie	2 år

1840 Beboere:		
Truls Pettersen		67 år
Malline		62 år
Marthe Trulsdtr,		33 år
Elen Torine		13 år
Gundhild Marie		10 år
Johannes Gulbrandsen	husmand, vandfør	37 år
Marthin		2 år

30.62 Rødløkken

83 b Rødløkken (Rugløkken)

1832 1840 Beboere:	1832	1840
Hans Hansen	42 år	50 år
Marie Olsdtr.	35 år	43 år
Ole Hansen	10 1/2 år	17 år
Andreas Borgersen	11 år	
Marthe Marie	6 år	13 år
Hans Christian	3 1/2 år	11 år
Hans Hansen		26 år
Karen Randine		8 år
Bernt		3 år

1863 Matr. viser:

Eier Andreas Olsen

Areal: 50 mål god Leermuld paa Leergrund

30 mål god Myr-og gurmojord.

Omr.270 mål Skov hvori kan hugges 1 Tylvt Tømmer og 10 Favne Ved = 10 spd.

Udsæd:	Byg 1/2 tønne	Besetning:	1 hest
	Bl. korn 1/2 tønne		4 storfe
	Havre 5 tønner		4 faar
	Poteter 2 tønner		

Avling Hø : 60 skp.

1865 Beboere:

Andreas Olsen	selveier	gift	32 år Aker
Sofie Olsen	kone	gift	32 år Nitedalen
Oline Marie	datter	ugift	5 år Aker
Axel Andreassen	sønn	ugift	1 år Aker
Berte Sørine Johannesdtr.	tj. pike	ugift	18 år
Iver Halvorsen	snedker,	enkemann	56 år
Christian Olsen	e	enkemann	63 år

1888 Matr. opplyser at Carl Vassel m. fl. eier både gaarden 83 b og skogen 83 g.

1891 Beboere:

Nils Larsen	født	1833
Henriette	født	1830

Nils Laumb

født 1865

1904 Skattelisten nevner eier restauratør C. Vassel m.fl.

30.63 Sander

L.nr.87 Sander.

13-10-1717 Lars Hammer Byxelkontrakt.

1804-1813 nevnes Biset, Haagen Olsen Sander og Anders Olsen Sander

1832 Beboere:

Kari Olsdtr. Sander	leilending	45 1/2 år
Niels Hansen		10 1/2 år
Andrine		6 1/2 år
Christian Olsen	dreng	32 år
Christian Larsen	dreng, arb. for klæder	18 år
Kristine Halvorsdtr.	tj. pike	17 1/2 år
Borgine Halvorsdtr.		2 1/2 år
Karen Nielsdtr.		8 1/2 år

1832 Sander Øvre beboere:

Arne Pedersen	leilending	33 1/2 år
Marthe Maria	kone	30 år
Maren Sørine	datter	5 år
Ola Petter	sønn	3 år
Christian	sønn	3/4 år
Arne Nielsen	dreng	17 år
Helle Pedersdtr.	enke	41 år

1840 Beboere:

Henrich Ellertsen		38 år
Johanne Larsdtr.		41 år
Christine		7 1/2 år
Olaus		5 år
Paul Madsen		73 år

Sander g.nr.71 b.nr.1.

Navnet er sammensatt av sand og norrønt vin, naturlig eng. Gården nevnes som kirkegods i middelalderen. Den var delt i to bruk, et under Nonneseter Kloster og et under Korskirken. Den var krongods fra 1537 til 1726, da hele gården ble solgt. Sander gård ble innlemmet i Nordmakrsgodset i 1806 og solgt til Kristiania Kommune i 1912. Den hadde to seter, Evenseter og Halvorseter. I 1820 hadde gården 9 husmannsplasser, Søndre Stuen, Sagstuen, Odden, Halvorstuen, Sanderberget, Slaatebråten, Gresstuen, Sanderstuen og Monsetangen.

1863 l.nr.87 Sander eier Wedel Jarlberg.

Aleal:	200 mål god leermuld paa leergrund
	130 mål temmelig god leermuld paa leergrund

135 mål daarlig jord, for det meste i Pladsene, men mere samlet end Kirkeby og Skjervens Pladsene.

9500 mål Skov hvori aarlig kan hugges 44 tylvter tømmer og 480 Favne ved.

Fiskeri a 5 spd. = 100 spd.

Vandfall = 100 spd.

Besetning: 11 hester
                                  1 unghest
                                  17 storfe
                                  2 ungfæ
                                  30 Faar
                                  3 svin

1888 Wedel Jarlsberg nevnes som eier.

1865 Beboere:

Ole Pedersen	husfader, gaardskarl	gift	54 år Aker
Johanne Sørensdtr.	hans kone	gift	56 år Aker
Søren Olsen	deres barn, Staldkarl	ugift	27 år Aker
Karen Marie Olsdtr.	datter hjælper moderen	ugift	24 år Aker
Olava Olsdtr.	datter hjælper moderen	ugift	21 år Aker
Pauline Olsdtr.	datter hjælper moderen	ugift	18 år Aker

1891 Beboere:

Conrad Nøkleby	født	1850
Abigalle J.	født	1848
Thora	født	1880
Oscar	født	1882
Arndt	født	1884
Ole Pedersen	født	1812
Emma A. Marie Olsen	født	1867

1917 Beboere:

Oskar Klever	forpakter, Sander	14-4-1912, gift	18-1-1875,
Spydeberg			
Elise Klever	kone	31-3-1888	Askim
Kaare August	sønn	5-11-1914	Maridalen
Helge Johannes	sønn	15-3-1917	Maridalen
Johan Jensen Fjelstad	gårdsgutt	17-3-1886	Spydeberg
Sverre Pettersen Thveter	gårdsgutt	16-1-1898	
Skiptvedt			
Yngvar Kristiansen	gårdsgutt	14-7-1897	Asker
Jenny Juliussen Sørli	tj. pike	4-5-1886	Ski
Elsa Margret Hermansen		4-3-1913	Kristiania
Agnes Augustsen Nygaard	tj. pike	25-5-1901	
Eidsberg			
Einar Hansen Myrvold		29-1-1901	Askim

30.64 Bommestuen

Bommestuen, Plads under Sander.

1865 Beboere:

Jacob Olsen	husfader, bomoppasser	gift 56 år	Ullensager
Anne Gulbrandsdtr.	hans kone	gift 48 år	Nitedalen
Gustav Olsen	deres barn	ugift 9 år	Aker
Jacob Olsen	deres barn	ugift 5 år	Aker
Karen Jacobsdtr.	deres barn	ugift 6 år	Aker
Helene Andersdtr.	tj. pike	ugift 19 år	Hadeland

1917 1923 Beboere:

Hjalmar Bærnhard Gustavsén		gift 20-3-1882	Bjørnholt
Gina Kristine Larsen		gift 20-2-1888	
Katnosdm.			
Berte Marie		ugift 9-5-1909	Stryken
Gustav		ugift 27-9-1910	Stryken
Lilli Kristine		ugift 17-4-1913	
Katnosdammen			
Ivar		ugift 15-5-1916	Bjørnholt
Astrid		ugift 14-8-1919	Aker
Ruth		ugift 14-7-1922	Aker
Egil		ugift 29-7-1923	Aker
Birger Gustavsén Bjørnholt		ugift 20-2-1893	
Einar Gustavsén Bjørnholt		ugift 28-5-1898	

I sørenden av Movatn stod den første bomstua. Senere flyttet ned til fjellskjæring sør for Snippen og for tredje gang flyttet nærmere Sandermosen st..

For å passere bommen måtte der betales 14bs.pr.lass.For å lure seg unna disse bompengene om vinteren kjørte Hadelandsbøndene ned ved Snippen over Lurhullet, opp Høysekka og fram til Svenskehølet, over Sørbåtmyra- Dausjøen, gjennom Neskroken og ned til Maridalsvannet. Navnet Lurhullet skal komme av at kjørerne lurte seg ned dalen og forbi bommen.

Svenskehølet er et jordstykke mot Enga. Navnet kommer av at en svenske som arbeidet i Maridalen, hengte seg i ei stor gran som stod i kanten av jordet.

30.65 Græsstuen

Græsstuen under Sander (også benevnt Gregerstuen)

1804 og 1813 er nevnt Tosten Gregerstuen.

1832 - 1840 Beboere:		1832	1840
Gulbrand Torstensen	natskjærer Sander Saug	46 år	54 år
Inger Pedersdtr.		40 år	
Torsten Gulbrandsen		13 1/2 år	21 år
Peder Gulbrandsen		11 år	19 år
Kristine Gulbrandsdtr.		7 år	15 år
Elisabeth Gulbrandsdtr.		5 år	13 år
Hans Gulbrandsen		2 år	10 år

Christian Gulbrandsen	6 år
Christian Halvorsen	34 år
Inger Martinsdr.	35 år
Berthe Maria	7 år
Kirsti Hansdr.	71 år 79 år

Følgende elever står oppført i skoleprotokollen:

1863:	Peder Pedersen Gresstuen født	18-2-1852
1864:	Edvard	11-2-1856
1865:	Carl	20-11-1857
1874:	Anton	
1874:	Gudbrand	
1874:	Ingvald	

1891 Beboere:

Christian Eriksen	født 1831
Elisabeth Gudbrandsdr.	født 1826
Torsten	født 1818
Paul E. Petersen	født 1879
Carrine Christiansdr.	født 1872
Thorvald Christiansen	født 1869

1900 Skatteliste viser bruker Kristian Olsen

30.66 Sanderstuen

Sanderstuen under Sander.

1804 og 1813 nevnes Hans Hansen saugmester Sander Saug

1832 og 1840 Beboere:

Hans Hansen	40 år	48 år
Ingeborg Jensdr.	40	48 år
Martha Gulbrandsdr. sønnens mor	80 1/2	

1865 Beboere:

Hans Hansen	husfader, fattigunderstøttelse, enkemann	68 år	Aker
Mari Gulbrandsdr.	husmoder fattigunderstøttelse, enke	38 år	Hadeland
Anton Toresen	hennes barn	14 år	Nitedalen
Gulbrand Toresen	hennes barn	12 år	Aker
Andrine Toresdr.	hennes barn	9 år	Aker

1917 Beboere:

Otto Andreas Molstad	kjørekarl	gift 2-7-1851	Kristiania
Othilie Molstad	kone	gift 20-2-1878	Kristiania
Elna Turid	datter	ugift 11-2-1909	Kristiania
Hjørdis Bodil	datter	ugift 31-3-1910	Kristiania
Karl Fredrik	sønn	ugift 18-11-1911	Maridalen
Edle Marie	datter	ugift 18-2-1913	Maridalen
Helge	sønn	ugift 26-7-1916	Maridalen

30.67 Slaattebraaten

Slaattebraaten under Sander.

1832 Beboere:

Peder Olsen		48 år
Randi Maria	datter	22 år
Ole Pedersen	sønn	19 1/2 år
Anders Pedersen	sønn	14 1/2 år
Sørine Borgersdtr.	bortsatt	12 1/2 år

1865 Beboere:

Christian Eriksen	husfader, husmand m/jord	gift	35 år
Nitedalen			
Elisabeth Gulbrandsdtr.	hans kone	gift	37 år Aker
Carl Christiansen	deres barn	ugift	8 år Aker
Ingvald Christiansen	deres barn	ugift	6 år Aker
Anton Christiansen	deres barn	ugift	3 år Aker
Edvart Christiansen	deres barn	ugift	10 år Aker
Torsten Gulbrandsen	husfader saugmester		48 år
Peder G.Pedersen	pleiebarn		14 år
Laura Olsdtr.	tj, pike		18 år

1891 Beboere:

Marie Larsdtr.	født 1850
Ole Andreasen	født 1868
Jacob Andreasen	født 1869
Carl Andreasen	født 1871
Albert Andreasen	født 1873
Clara Andreasen	født 1876
Mathilde Andreasen	født 1879
Ragnvald Andreasen	født 1887

1904 Skattelisten viser Karl Pedersen ,husmand.

1917 Beboere:

Helma Marie Olsen	husmor enke 14/5-1915	18-3-1885 Sør Odal
Anna Marie Olsen	datter	21-1-1909 Stabek
Karl Olav Olsen	sønn	15-1-1911 Gulleråsen
Harald Odvar Olsen	sønn	16-3-1913 Sørkedalen
Kåre Leonard Olsen	sønn	15-11-1914 Kristiania

30.68 Sanderberger

Sanderberger (også benevnt Smedberget og Berget)

1804 og 1813 nevnes Aasten Jensen Smedberget.

1832 Beboere:

Christopher Haagenen	42 år
Berthe Jensdtr.	37 år

Haagen Christophersen	13 år
Inger Maria	8 år
Marthe Marie	3 år
Ole Christophersen	1 år

1840 Beboere:

Halvor Borgersen	44 år
Petronelle Nielsdr.	48 år
Hans Halvorsen	16 år
Ingeborg Halvorsen	13 år
Andrine Halvorsen	11 år
Sørine Halvorsen	8 1/2 år
Nicoline Maria Halvorsen	5 år

1849 nevnes Hans Berget.

1882 nevnes Andreas Pedersen og Anton Andreasen.

1891 Beboere:

Andreas Pedersen	født 1814
Anne M. Svendsdr.	født 1821
Christian Pedersen	født 1863
Sofie Andreasdr.	født 1862
Alfhilde Christiansdr.	født 1888
Margit G, Christiansdr.	født 1889
Alma Jensdr.	født 1887

1904 viser skattelistingene at Christian Pedersen, skogsarb. er inderst i Sanderberget, og er lignet i klasse 4.

1917 Beboere: Enken etter Christian Pedersen er nå gift med Marthin Andreassen.

Mathin Andreassen	skogsarb. gift	11-1-1876	Aker
Sofie Andreasdr.	hans kone gift	22-4-1862	Aker
Wilhelm Kristiansen	barn	1-2-1896	Aker
Einar Kristiansen	barn	2-11-1898	Aker
Ivar Marthinsen	barn	7-5-1903	Aker
Olaf Marthinsen	barn	2-10-1905	Aker
Anton Marthinsen	barn	13-9-1907	Aker

30.69 Fjellenga.

Husene er revet. Stua stod litt nedenfor Sanderberget på vestsiden av veien. Jordfleckene som hørte til stedet er tilplantet med furu. Inne i denne mislykte furuplantingen kan en se hvor stua engang sto.

30.70 Ilen

Ilen (Også benevnt Ila)

1832 Beboere:

Halvor Borgersen	34 år
Petronelle Nielsdr.	42 år
Karen	10 år
Hans	8 år

Ingeborg		3 1/2 år
Sørine		3/4 år

1840 Beboere:

Andreas Pedersen		25 år
Christian Clemetsen	inderst	37 år
Anne Pedersdtr.		29 år
Berthe Christine		7 år
Berthe Carlsdtr.	faster	65 år

1865 Beboere:

Andreas Pedersen	husfader, husm. m/jordgift	52 år Aker
A. Margrethe Svendsdtr.	hans kone gift	44 år Aker
Peter Andreassen	deres barn, gaardsarb. ugift	21 år Aker
Bernt Andreassen	deres barn ugift	11 år Aker
Anton Andreasen	deres barn ugift	6 år år Aker
Olava Andreasdtr.	deres barn, hjelper moderen, ugift	16 år Aker
Maren J. Andreasdtr.	deres barn ugift	14 år Aker
Lise Andreasdtr.	deres barn ugift	9 år Aker
Sofie Andreasdtr.	deres barn ugift	4 år Aker

30.71 Berntsberg

Berntsberg / Sagstuen under Sander.

1832 Beboere:

Niels Nielsen		36 år
Marthe Kristine		30 år
Carine		3 1/2 år
Maren Andersdtr.	tj. pige	20 år

1840 Beboere:

Arne Pedersen		43 år
Marthe Sørensdr.		38 år
Maren Sørine		13 år
Ole Petter		11 år
Christian		8 år
Peder		6 år
Andreas		3 år
Martin		3/4 år
Inger Christophersen	tj. pige	16 år

1865 Beboere Berntsberg:

Erik Olsen	husfader, husmand m/jord gift	66 år Nitedalen
Kristine Christophersdtr.	hans kone gift	60 år Nitedalen
Edvart Eriksen	sønn arb. på plassen ugift	25 år Nitedalen
Carl Eriksen	sønn arb. på plassen ugift	23 år Nitedalen
Antonette Eriksdtr.	datter, hj. moderen ugift	21 år Nitedalen
Borgine Eriksdtr.	datter, hj. moderen ugift	19 år Aker
Karoline Eriksdtr.	datter, hj. moderen ugift	17 år Aker

30.72 Sagstuen

1865 Beboere Sagstuen:

Hans Hansen Dalen	husfader, dagarb.	gift 49 år	Hadeland
Maren Christensdtr.	hans kone	gift 44 år	Aker
Karine hansdtr.	datter, hj. moderen	ugift 17 år	
Sørine Hansdtr.	datter	ugift 7 år	
Hans Hansen	sønn	ugift 14 år	
Carl Hansen	sønn	ugift 5 år	
Nicolai Hansen	sønn	ugift 3 år	
N.N. udøpt	sønn	1 år	

1887 nevnes Gustav Gulbrandsen

1891 Beboere Berntsberg

Bernt Anton Thoresen	født 1852
Borgnie Eriksdtr.	født 1847
Edvard T. Antonsen	født 1877
Magne O. Antonsen	født 1880
Olga B. Antonsne	født 1889
Gustav B. Antonsen	født 1886
Aagot C. Antonsen	født 1889
Marie Olsdtr.	født 1868
Mari Gudbrandsdtr.	født 1828
Johan Jensen	født 1866

1917 Berntsberg/Sagstuen beboere:

Bernt Anton Thoresen		27-1-1852	Nitedalen
Borgnie Eriksdtr.		19-1-1847	V. Aker
Olga	sypike	15-11-1882	V. Aker
Borgvald	dagarb.	12-7-1886	V. Aker
Torbjørn	dagarb.	18-4-1892	V. Aker
Elise	hans kone	26-7-1891	V. Aker
Alf	sønn	24-12-1916	V. Aker

Innsamling og kontroll av stoffet.

Innsamling av stoff om eiendommene og kontrollen av stoffet.

Det å finne stoff om eiendommene og de menneskene som har bodd der har tatt mye tid. Jeg har hentet opplysninger fra Løvenskiolds privatarkiv på Riksarkivet og Oslo Byarkiv hvor de har f. eks. folketellingslister, skattelister og manntallslister fra kommune- og stortingsvalg og matrikkelen over eiendommene fra forskjellige år. Men hvor mye du søker så finner du lite om hvordan livet var i virkeligheten for de menneskene som bodde på gårdene og plassene. Jeg har snakket med folk som et født i Maridalen og folk som bor der i dag for de fleste har hørt sine foreldre og besteforeldre fortelle noe som hendte i gamledager. Det blir som et pusslespill, når du får samlet tilstrekkelig mange biter vil du få et bilde av hva som hendte.

31 Avslutning

Den perioden som jeg har skrevet om holder seg stort sett innen tiden 1793-1917. Det er ikke alle detaljer som er kommet med, men jeg håper likevel at du får et lite inntrykk av hvordan utviklingen har vært i Maridalen i denne tiden.

Det kunne vært skrevet mye om hvordan livet var på alle de små gårdsbrukene i Maridalen gjennom årene.

Skal man peke på noe må det være at forpakteren både måtte være gårdbruker og samtidig ha annet arbeid vedsiden av. For kravene til livets opphold krevde penger og det var det ikke alltid like lett å skaffe. Arbeidsledigheten var stor og lønningene lave. Livet på småbruket var ingen dans på roser.

I dag er mange av de gamle jordene dekket av grov skog, mange grunnmurer er rast sammen og dekket av jord og kratt. Dette forteller deg at her bodde og levde det mennesker en gang. Det de ikke forteller noe om er alt slitet, savnet og nøden som mange ganger kom på besøk.

Når du ser Maridalen idag er kulturlandskapet et annet enn det det engang var. Du ser ikke mye til fattigdommen og nøden som engang var, men la oss ikke glemme forsakelsene og slitet til de som gikk foran oss og som satte oss istand til å oppnå vår velstand. En ting kan vi vel være enige om at vi tross alt ikke ønsker oss tilbake til "de gode gamle dager".

Til slutt vil jeg takke alle for de opplysninger de har gitt meg. En stor takk vil jeg rette til mine gamle skolekamerater fra Maridalen Skole, til gårdbruker Gunnar Vaggesten og alle pensjonistene som møtes på "Tryggenhaugen". Sistnevnte består av utfyttede Maridøler og andre med tilknytning til Maridalen. Stor takk vil jeg rette til min venn og nabo fra Svingen på Hammeren, Leif Pettersen som har kjørt meg rundt i Maridalen og vært med ute i terrenget på leting etter tufter og veier. Jeg takker også alle som har lånt ut bilder som skal være med i boken.

Jeg vil også få takke Egil Kvande som har latt meg bla igjennom hans far, Jakob Kvandes notater om plassene til kommunen i Maridalen. Dette har gjort sitt til at jeg har fått mye stoff i tillegg når det gjelder kommunenes eiendommer.